

มติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ภายหลังปีพุทธศักราช 2544

LEGAL DIMENSIONS REGARDING EXTRADITION BETWEEN THE
KINGDOM OF THAILAND AND THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC
REPUBLIC: THE STUDY OF CHANGES AFTER B.E. 2544

สุบิน แสงสว่าง

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2556

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ภายหลังปีพุทธศักราช 2544

LEGAL DIMENSIONS REGARDING EXTRADITION BETWEEN THE
KINGDOM OF THAILAND AND THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC
REPUBLIC: THE STUDY OF CHANGES AFTER B.E. 2544

สุบิน แสงสว่าง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2556

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทย
กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว: ศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ภายหลังปีพุทธศักราช 2544

LEGAL DIMENSIONS REGARDING EXTRADITION BETWEEN THE
KINGDOM OF THAILAND AND THE LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC
REPUBLIC: THE STUDY OF CHANGES AFTER B.E. 2544

สุบิน แสงสว่าง

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นพนิธิ สุริยะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

.....กรรมการ
(ดร. อนุรักษ์ วิฑิตานนท์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ จันตรี สินสุภฤกษ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิวะ)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ ที่ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และได้สละเวลาอันมีค่าคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ และให้ข้อคิดเห็นในมุมมองต่าง ๆ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือตรวจแก้วิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาตั้งแต่ต้นจนแล้วสำเร็จ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ นพธิ สุริยะ ที่ได้กรุณารับเป็นประธาน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ จันตรี สินสุภฤกษ์ ร้อยตำรวจโท ดร. อุทัย อาทิวา และ ดร. ณัฐกร วิทิตานนท์ ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้ให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำให้รายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจนทำให้วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าสำเร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณบรรดาอาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาชี้แนะแนวทางและให้ความรู้ ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ธุรการบัณฑิตศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ตลอดจนคณะอาจารย์คณะนิเทศศาสตร์-รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โครงการ LUX Development กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ อัยการ ศาล ที่ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกและเอื้อเฟื้อข้อมูลต่าง ๆ ขอขอบพระคุณผู้เขียนวรรณกรรมทุกเรื่อง และงานเขียนทุกชิ้นที่ผู้เขียนได้นำมาอ้างอิงในการศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว รวมถึงญาติมิตร และเพื่อน ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทุกท่านซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้ทั้งหมดมา ณ ที่นี้ด้วย ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสปป. ลาว ทั้งเป็นการเติมเต็มข้อกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสองประเทศที่ยังไม่ครบถ้วนต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีข้อขาดตกบกพร่องหรือผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สุบิน แสงสว่าง

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

มิติทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่าง
ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว:
ศึกษาการเปลี่ยนแปลงภายหลังปีพุทธศักราช 2544

ชื่อผู้เขียน

สุบิน แสงสว่าง

หลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังที่ได้มีการให้การสัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันในปี พ.ศ. 2544 โดยเน้นศึกษาถึงความร่วมมือของทั้งสองประเทศในการแก้ไขปัญหาหลังเกิดเหตุการณ์ “วังเต่า-ช่องเม็ก” เมื่อปี พ.ศ. 2543 และศึกษาเปรียบเทียบระหว่างหลักเกณฑ์ซึ่งได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว กับสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990

จากการศึกษาพบว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติบางประการที่ทำให้ กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือตามสนธิสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามกันไว้ โดยจะเห็นได้จากความล้มเหลวของทั้งสองประเทศในการแก้ปัญหาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ด่านศุลกากรวังเต่า-ช่องเม็กภายหลังปี พ.ศ. 2544 ซึ่ง ณ เวลานั้น สปป.ลาว ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่ประเทศไทยและสปป.ลาว ได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันแล้ว หากแต่ในขณะที่เกิดเหตุการณ์นั้นทั้งสองประเทศยังมิได้ให้การสัตยาบัน กรณีดังกล่าว ทางกรมไทยจึงได้นำเอาบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาปรับใช้ งานวิจัยพบว่าต่างฝ่ายต่างมีการนำเอาหลักกฎหมายของประเทศของตน ซึ่งมีระบบการเมืองการปกครองและทางสังคมที่แตกต่างกันมาใช้ในกรณีพิพาทนี้ ส่งผลให้เกิด

การตีความกฎหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ขณะที่ฝ่ายไทยมองว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการก่อการร้ายของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลสปป.ลาว ที่มีจุดประสงค์ทางการเมือง แต่ฝ่ายลาวกลับมองว่าเป็นการปล้นทรัพย์ของกลุ่มโจรธรรมดา เหตุการณ์ดังกล่าวรัฐบาลของสปป.ลาว ได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยส่งตัวผู้ก่อการทั้งหมดมาพิจารณาตัดสินหรือลงโทษตามกฎหมายใน สปป.ลาว แต่รัฐบาลไทยกลับใช้การส่งตัวบุคคลดังกล่าวกลับสปป.ลาว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 จากปรากฏการณ์ครั้งนั้น เห็นได้ว่ารัฐบาลไทยได้ละเลยกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นสากล เพราะการส่งตัวผู้ร้ายกลับครั้งนั้นเป็นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบแฝง ที่มีลักษณะทางปกครองเพื่อหลบเลี่ยงกระบวนการยุติธรรมของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งถือได้ว่าเป็นการละเลยหลักนิติธรรมในส่วนของการให้ความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการส่งบุคคลนั้นให้แก่ประเทศที่ร้องขอ

แม้ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และสปป.ลาว มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 แล้ว แต่ยังคงพบว่ามีกฎหมายทั้งสองประเทศดังกล่าวยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพราะผู้วิจัยพบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับยังขาดบทบัญญัติบางประการที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติในอนาคตได้ จึงเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติกฎหมายของทั้งสองประเทศให้มีความชัดเจนและเพิ่มรายละเอียดมากขึ้น โดยมีสนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อกฎหมาย เฉพาะในส่วนที่ยังเห็นว่ามีความแตกต่างกัน เพื่อจะได้บังคับใช้หลักเกณฑ์ในการทำงานเดียวกันเป็นหลักสากลในภายหน้า

คำสำคัญ: การส่งผู้ร้ายข้ามแดน/ราชอาณาจักรไทย/สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Thesis Title	Legal Dimensions Regarding Extradition between the Kingdom of Thailand and the Lao People's Democratic Republic: The Study of Changes after B.E. 2544
Author	Soubinh Sengsavang
Degree	Master of Law
Advisor	Assoc. Prof. Dr. Apirat Phetchsiri

ABSTRACT

The objectives of this thesis is to examine the procedural law and practices regarding extradition between the Kingdom of Thailand and the Lao People's Democratic Republic after the completion of the ratification of the treaty governing the extradition in the year B.E. 2544. This research focuses on the co-operation of the two countries governments to resolve the issues after the incident at the Customs Office at Wang Tao-Chong Mek during the year B.E. 2543. This writer also undertook comparative study of the rules contain in the extradition Act B.E. 2551 of Thailand and the Law on the Extradition AD.2012 of Lao PDR with the United Nations Model Treaty on Extradition AD.1990.

The results showed that the Extradition practices between Thailand and Lao PDR were not in accordance with the legal process on extradition treaty which the two sides signed. It is seen from the failure of the two countries in their endeavor to resolve the incident of customs office at Wang Tao-Chong Mek after the year 2544. At that time Thailand and Lao PDR have signed an extradition treaty, but the two countries have not yet ratified the treaty at the time the incident occurred. In the beginning, Thailand has chosen to deploy the provisions of the Extradition Act 2472. Unfortunately, with different political systems and social differences the conflict inevitably resulted in the different interpretations of Thailand-Laos about the incident.

Namely, while the Thais interprets it as an incident of violence against the government of Lao PDR with political purposes. But, the Lao side looks at it as plain robbery. When the Government of Lao PDR has requested the Thai government to send the perpetrators to be trial or punished by law in Lao PDR, the Thai Government strictly restrained the extradition on the ground that extradition process has not been exhausted according to the Thai law. Later on, in contradiction to its prior rationale, the Thai government has ignored the extradition process entirely by sending the requested persons back to the Lao PDR under the Immigration Act 2522. It preferred to deploy semi-legal extradition process instead of full legal extradition. It ignores the rule of law, the principle of equality of persons under the law and many equitable ideologies. The principle and ideology that stipulate that the same legislation should be applied to the similar fact for the transferring of any requested person out of the country. These principles were crated simply to protect the rights of the person being extradite.

Currently, Thailand enforces extradition Act 2551 and Lao PDR has promulgated the law on extradition in AD 2012 but the writer finds that both countries' laws lack provisions that are consistent with the United Nations Model Treaty of templates on extradition. As such, there may be some practical problems arise in the future. This thesis recommends the amendments to the existing laws especially those provisions which are contradictory to or inconsistent the United Nations Model Treaty. And the model treaty should be used as a template or as a guide to fix the problem with different legal issues and to enforce the rules in the internationally accepted way.

Keywords: Extradition/Kingdom of Thailand/Lao People's Democratic Republic

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 สมมติฐานของการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	7
2 วิวัฒนาการ แนวความคิด ความหมาย หลักการ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน	8
2.1 วิวัฒนาการ แนวความคิด และความหมายของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน	8
2.2 หลักการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ	17
2.3 หลักเกณฑ์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ	20
2.4 ขั้นตอนและวิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ	33
2.5 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน	35
3 หลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ของประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว พ.ศ. 2542	48
3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551	59
3.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012	68
4 วิเคราะห์ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังปี พ.ศ. 2544	86
4.1 วิเคราะห์ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่าง ประเทศไทยและสปป.ลาว ภายหลังปี พ.ศ. 2544	86
4.2 วิเคราะห์พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เปรียบเทียบกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ค.ศ. 1990	100
5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	116
5.1 บทสรุป	116
5.2 ข้อเสนอแนะ	118
รายการอ้างอิง	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
ภาคผนวก	128
ภาคผนวก ก สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วย การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990 (United Nations Model Treaty on Extradition 1990)	129
ภาคผนวก ข สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	136
ภาคผนวก ค พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑	144
ภาคผนวก ง กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012	156
ประวัติผู้เขียน	176

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
3.1 ประเทศไทยได้รับคำร้องขอ	54
3.2 สปป.ลาว ได้รับคำร้องขอ	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บรรดาประเทศในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์ ราชอาณาจักรไทย¹ หรือประเทศไทย นับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติใกล้ชิดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว² ไทยและลาว มีความสัมพันธ์กันมาแต่โบราณกาลที่ยาวนานนับพัน ๆ ปี ประชาชนทั้งสองประเทศสืบเชื้อสายมาจากชาติเผ่าไทเดียวกัน ซึ่งมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ มีวัฒนธรรม ศาสนา ภาษา ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในภาคเหนือ และภาคอีสานของประเทศไทย ส่วนมากเป็นชาวลาวที่อพยพไปตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยในช่วงระยะต่าง ๆ นับเป็นเวลาหลายร้อยปีผ่านมา จวบจนวันนี้คนไทยและคนลาว ได้ผสมกลมกลืนกันจนแยกกันไม่ออก และชาวลาวทุกคนที่อพยพไปอยู่ในประเทศไทยเหล่านั้นก็ยังเรียกตัวเองว่าเป็นคนลาว แม้ว่า จะเป็นประชาชนคนไทยโดยสมบูรณ์แล้ว นอกจากนี้ ยังปรากฏว่าประชาชนทั้งไทยและลาวจำนวนมากที่อยู่ตามฝั่งของแม่น้ำโขงหรือพรมแดนซึ่งเป็นภูเขาต่าง ๆ ที่มีความยาว 1,810 กิโลเมตรนั้น ส่วนใหญ่ยังมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน และมีการติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ สมกับคำที่มีการเรียกกันอยู่เสมอว่า “บ้านพี่เมืองน้อง” แม่น้ำโขงที่ไหลผ่านจากเหนือลงสู่ใต้ในส่วนที่เป็นพรมแดนของสองประเทศไทย-ลาว ที่มีความยาว 1,100 กิโลเมตร ก็มีลักษณะเป็นทางหลวง หรือ สื่อกสัมพันธ์สำหรับการติดต่อไปมาของประชาชนสองฝั่งมากกว่าเป็นพรมแดนที่ปิดกั้นและแบ่งแยกประชาชนออกจากกัน³ ดังคำที่กล่าวว่า “ไปเอาพริกที่บ้านเหนือไปเอาเกลือที่บ้านใต้” อย่างไรก็ตาม สายสัมพันธ์ไทย-ลาว จินตนาการใกล้ชิดมิตรใกล้บ้าน ได้ปรากฏอยู่ในชีวิตของผู้คนและชุมชนสองฝั่งโขงมายาวนาน นับตั้งแต่ยังไม่มีเส้นเขตแดนแบ่งสังคมออกเป็นประเทศเช่นทุกวันนี้ ไทย-ลาว ได้มีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2493

¹ ราชอาณาจักรไทย ต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า “ประเทศไทย”.

² สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า “สปป.ลาว”.

³ สุรัช สิริไกร, *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว*, (กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), 1.

ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ครอบคลุมความร่วมมือหลากหลายสาขา และเกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนในสังคมของทั้งสองประเทศ นับแต่นั้นมา ไทย-ลาว ก็ได้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้กันตามแนวชายแดนระหว่างประเทศเรื่อยมา แต่การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระบายนี้นั้น ส่วนมากจะปฏิบัติตามประเพณีแบบดั้งเดิมของชุมชนที่อยู่ตามแนวชายแดนซึ่งสืบทอดกันมาในแต่ละยุคแต่ละสมัย จนกระทั่งต่อมาลาวได้ประกาศเอกราชเป็นประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปี พ.ศ. 2518 จึงได้มีการจัดตั้งศาลเพื่อพิจารณาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในทั่วประเทศ แต่อำนาจในการไต่ถามคดียังคงให้หน่วยงานแก้ไขข้อขัดแย้งในส่วนท้องถิ่นปฏิบัติต่อไป เพียงแต่กำหนดวิธีการพิจารณาคดีแบบดั้งเดิมมาเป็นกฎหมาย และให้ความร่วมมือในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ ตามหลักไมตรีจิตต่อกัน (Comity of nation)⁴ หรือความร่วมมือต่างตอบแทน (Reciprocity) และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นต้น⁵

สปป.ลาว ได้เปิดกว้างการร่วมมือกับต่างประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2529 เพื่อปฏิรูประบบเศรษฐกิจไปสู่กลไกตลาด พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม ส่งเสริมทางการค้าและการลงทุนภายในหลากหลายรูปแบบจากต่างประเทศ เปิดเสรีการค้า-ออกผ่านด่านสากลตามพรมแดนระหว่างประเทศ ทำให้มีผู้คนเข้ามาท่องเที่ยวค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า และลงทุนในสปป.ลาว เป็นจำนวนมาก เขตที่มีพรมแดนติดกับต่างประเทศก็สามารถติดต่อไปมาหาสู่กันเพื่อทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าต่อกันได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ทำให้สังคมลาวมีการเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ตลอดจนการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวและประเทศชาติเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง การที่ประชากรของทั้งสองประเทศ สามารถเคลื่อนย้ายไปมาหาสู่กันได้อย่างเสรีไม่มีขอบเขต เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้กลุ่มคนไม่หวังดีฉวยโอกาสก่อความไม่สงบอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทย-ลาว ในขณะเดียวกันก็ทำให้มีการประกอบอาชญากรรมข้ามชาติจากประเทศหนึ่งไปสู่อีกประเทศหนึ่งได้ง่าย กลายเป็นปัญหาความไม่สงบอยู่ตามแนวชายแดน เช่น การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การฆ่าคนปล้นทรัพย์ เป็นต้น การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ภายในของทั้งสองประเทศ ไม่สามารถที่จะควบคุมหรือจำกัดขอบเขตของอาชญากรรมให้อยู่ภายใต้พรมแดนของตนโดยเฉพาะได้ จึงได้มีความร่วมมือกับบรรดาประเทศต่าง ๆ ในโลก

⁴ การประชุมคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยในระดับเจ้าแขวงและผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนไทย-ลาว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาตามบริเวณชายแดนในระดับท้องถิ่นมิให้ลุกลามเป็นปัญหาระดับชาติ ครั้งที่ 6 กันยายน 2539 ณ จังหวัดสงขลา และการประชุมครั้งล่าสุดระหว่าง 23-25 สิงหาคม 2549 ณ หลวงพระบาง สปป. ลาว.

⁵ หงสา อินทิลาด, นักวิชาการกฎหมายกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ สปป.ลาว, (10 กรกฎาคม 2555), สัมภาษณ์.

ในทางอาญา (Mutual legal assistance in Criminal Matters)⁶ โดยเฉพาะกับบรรดาประเทศอาเซียน (The Association of South East Asian Nations: ASEAN) ในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ⁷ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถดำเนินการกับเหล่าอาชญากรได้อย่างกว้างขวางและปราศจากอุปสรรค ทั้งนี้ ก็เพื่อบรรลุเป้าหมายของสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงสากล สกัดกั้นกำจัดภัยที่คุกคามต่อสันติภาพ แก้ไขข้อพิพาทหรือสถานการณ์ระหว่างประเทศโดยสันติวิธี ให้สอดคล้องกับหลักการแห่งความยุติธรรมและกฎหมายสากล ในระดับสากลองค์การสหประชาชาติได้ทำสนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990 (United Nations Model Treaty on Extradition 1990)⁸ ขึ้นเพื่อให้ภาคีของสหประชาชาติใช้เป็นตัวอย่างในการทำสนธิสัญญาซึ่งกันและกัน และอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน ทั้งเป็นการลดความขัดแย้งในการเจรจาต่อรอง และใช้เป็นต้นแบบในการบัญญัติกฎหมายภายในอันเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม

สำหรับประเทศไทยและสปป.ลาว ได้มีความร่วมมือด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยตามบริเวณแนวชายแดนเมื่อปี พ.ศ. 2534 มีความร่วมมือกันในการทำสนธิสัญญามิตรภาพระหว่างกัน (Treaty of Amity and Co-operation) เมื่อปี พ.ศ. 2535 เพื่อยืนยันถึงความเคารพในเอกราชไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน รวมทั้งความตกลงจะระงับข้อขัดแย้งโดยสันติวิธีเพื่อแก้ไขปัญหามุคคผลผู้ไม่หวังดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว ตลอดจนความร่วมมือในการพัฒนาในระดับท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน วิชาการ วัฒนธรรม รวมถึงปัญหาแรงงาน และสินค้าผิดกฎหมาย กระบวนการค้ายาเสพติด และการด้านอาชญากรรมข้ามชาติตามบริเวณเขตแดนของจังหวัดที่ติดต่อกัน มีการลงนามกันทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในปี พ.ศ. 2542 และต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ได้มีการทำสนธิสัญญาว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาคืออาญาต่อกัน จะเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือประเภทหนึ่งซึ่งไทย-ลาว ให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีกลายหนีจาก

⁶ การประชุมภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 ประกอบด้วยประเทศเวียดนาม, สปป.ลาว, อินโดนีเซีย, สิงคโปร์, ฟิลิปปินส์, มาเลเซีย, บรูไน, และกัมพูชา.

⁷ สปป.ลาว เข้าร่วมสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการด้านอาชญากรรมข้ามชาติแบบเป็นองค์กรในปี พ.ศ. 2546.

⁸ สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990 (United Nations Model Treaty on Extradition 1990), ต่อไปในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า “สนธิสัญญาแม่แบบฯ”.

กระทำผิดของตน และควรถูกนำมาดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แม้จะได้หลบหนีความผิดไปอยู่ประเทศอื่นแล้วก็ตาม

ถึงแม้ว่าไทย-ลาว ได้มีการร่วมมือกันในด้านต่าง ๆ มีข้อตกลง มีกฎหมาย และสนธิสัญญาผูกพันต่อกันนานาประการก็ตาม แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีต่าง ๆ อยู่ตามบริเวณชายแดนระหว่างประเทศก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ อาทิ ในช่วงปี พ.ศ. 2527 เกิดปัญหา 3 หมู่บ้าน (บ้านใหม่ บ้านกลาง และบ้านสว่าง) อำเภอบ่อแต่น จังหวัดไชยบุรี สปป.ลาว กับอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุดรดิตถ์ ประเทศไทย ต่อมาปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2530 เหตุเกิดขึ้นที่บ้านร่มเกล้าซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เขตติดต่อระหว่างอำเภอชาติตระการ ตอนเหนือของจังหวัดพิษณุโลก และในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นที่ด่านวังเต่า อำเภอโพธารอง จังหวัดจ่าปาสักของสปป.ลาว ซึ่งตรงข้ามกับด่านช่องเม็ก อำเภอสirinธร จังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวเป็นอันมาก ขณะที่การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุของเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นว่า ผู้ร้ายมาจากฝั่งไทยโดยมีสมาชิกที่เข้าร่วมก่อการทั้งคนไทยและคนลาวอพยพ ใช้ประเทศไทยเป็นจุดรวมตัว ด้วยมูลเหตุจูงใจที่สำคัญคือความยากจน และความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เจตนาารมณ์ของการก่อการก็เพื่อเรียกร้องความสนใจจากประชาคมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการเมืองในลาว⁹ แม้กระนั้นก็ตาม ไทย-ลาว ยังทำให้การแก้ไขปัญหายืดเยื้อ ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องการแก้ไขปัญหาไปในด้านที่ตรงข้ามกัน กล่าวคือ ทางกรลาวได้ร้องขอให้รัฐบาลไทยส่งผู้ก่อการทั้งหมดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดฐานการปล้นทรัพย์ของรัฐและพลเรือนซึ่งเป็นเหตุที่ทางรัฐบาลไทยจะต้องส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้กับสปป.ลาว¹⁰ แต่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ของประเทศไทยกลับพิจารณาว่า มิใช่การกระทำความผิดอาญาธรรมดา หากแต่เป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมืองซึ่งเป็นเหตุที่รัฐบาลไทยไม่สามารถส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้กับสปป.ลาว ได้¹¹ ตามหลักความผิดทางการเมือง (Political offence) เหตุผลดังกล่าว จึงทำให้สปป.ลาวมองว่ารัฐบาลไทยไม่มีความจริงใจที่จะร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ที่สำคัญคือความหวาดระแวงที่เพิ่มขึ้นของสปป.ลาว ที่มีต่อประเทศไทยและยิ่งเมื่อรัฐบาลไทยไม่สามารถดำเนินการส่งบุคคลทั้งหมดให้ตามที่สปป.ลาว เรียกร้องได้แล้ว ก็ยิ่งช่วยตอกย้ำความเชื่อของสปป.ลาว ที่มองประเทศไทยมาโดยตลอดว่าให้การสนับสนุนกลุ่ม “คนบ่ดี” ความหวาดระแวงดังกล่าว ยังส่งผล

⁹ พลวิเชียร ภูทองไชย, ผลกระทบจากการยึดด่านศุลกากรวังเต่าต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546), 129-131.

¹⁰ อนุศักดิ์ อุดมเดช, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2554).

¹¹ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ 9951/2546.

ต่อเนื่องถึงความพยายามที่จะลดความพึงพิงทางการค้าของสปป.ลาว ที่มีต่อประเทศไทย ด้วยการนำมาตรการกีดกันทางการค้ารูปแบบต่าง ๆ มาใช้กับการนำเข้าสินค้าของประเทศไทย นอกจากนี้ ยังมีส่วนทำลายบรรยากาศของความร่วมมือไทย-ลาวในการที่จะแก้ไขปัญหาที่ยังคงค้างมาแต่อดีต คือ ปัญหาการปักปันเขตแดนระหว่างประเทศ ตามสนธิสัญญาที่ทำขึ้นในสมัยฝรั่งเศสอีกด้วย

แม้ในระยะต่อมารัฐบาลไทยได้พิจารณาดำเนินการส่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้สปป.ลาว แต่วิธีการส่งกลับนั้นมิได้เป็นไปตามการร้องขอของสปป.ลาว หรือตามกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาถึงความร่วมมือของทั้งสองประเทศในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจะได้เน้นศึกษาถึงกระบวนการและวิธีปฏิบัติทางกฎหมายต่อกลุ่มบุคคลที่ก่อเหตุการณ์ดังกล่าว รวมทั้งศึกษาพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551¹² ของประเทศไทย กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว ควบคู่กับหลักเกณฑ์ซึ่งบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ว่าการบัญญัติข้อกำหนดว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย-ลาว มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ มากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของทั้งสองประเทศให้มีความสอดคล้องกันต่อไปในอนาคต

1.2 สมมติฐานของการวิจัย

ในอดีตการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ใช้แนวปฏิบัติแบบดั้งเดิม โดยมีได้มีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2542 ได้มีสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน และทั้งสองประเทศต่างมีการอนุวัติใช้เป็นกฎหมายภายในแล้ว หากแต่การนำเอาหลักเกณฑ์นั้น ๆ มาประยุกต์ใช้ยังมีความไม่ชัดเจน ทั้งไม่สอดคล้องกันในหลายประเด็น ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ การศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ภายหลังที่มีการให้การสัตยาบันสนธิสัญญาดังกล่าวในปี พ.ศ. 2544 ควบคู่กันกับพระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว เปรียบเทียบกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ย่อมเป็นการวิเคราะห์ทางวิชาการที่อาจนำมาซึ่งแนวทางแก้ไขปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ให้สอดคล้องกันและเป็นไปตามมาตรฐานสากล

¹² พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125, ตอนที่ 32 ก, (11 กุมภาพันธ์ 2551), 36.

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว ภายหลังที่มีการให้การสัตยาบันสนธิสัญญาเมื่อปี พ.ศ. 2544 และออกกฎหมายภายในรองรับการอนุวัติการณ์

1.3.2 เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว

1.3.3 เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายและทางปฏิบัติในปัจจุบันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว กับหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ของสหประชาชาติ

1.3.4 เพื่อศึกษาหาแนวทางและวิเคราะห์หลักเกณฑ์ทางกฎหมายของประเทศไทยและสปป.ลาว และสามารถนำหลักเกณฑ์ในส่วนที่ได้รับจากการวิเคราะห์มาปรับใช้ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันต่อไปในอนาคต

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนจะได้ทำการวิจัยถึงหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว ภายหลังที่มีการให้การสัตยาบันสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันเมื่อปี พ.ศ. 2544 โดยเปรียบเทียบในเรื่องหลักเกณฑ์ กระบวนการและวิธีปฏิบัติในการดำเนินการร้องขอ การพิจารณาคำร้องขอ และการส่งมอบตัวผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว กับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ซึ่งจะสามารถนำไปบังคับใช้ให้เกิดผลในทางเป็นจริงตรงกับวัตถุประสงค์ในการปราบปรามอาชญากรรมตามมาตรฐานสากล

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากงานเขียนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือ วารสาร ตำรา บทความทางวิชาการ ตำบทยกกฎหมาย คำพิพากษาวินิจฉัยคดี กฎหมายระหว่างประเทศ สื่อสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งอนุสัญญา สนธิสัญญา

สหประชาชาติ และเอกสารอื่น ๆ ทั้งที่เป็นของประเทศไทยของสปป.ลาว และต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.6.1 ได้ทราบถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติ เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว ภายหลังจากที่มีการให้การสัตยาบันสนธิสัญญาในปี พ.ศ. 2544 และกฎหมายภายในที่เกี่ยวข้อง

1.6.2 ได้ทราบถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว

1.6.3 ได้ทราบปัญหาและสามารถวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว รวมทั้งได้ผลจากการศึกษาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของทั้งสองประเทศ กับหลักเกณฑ์ที่ดีของสนธิสัญญาแม่แบบฯ

1.6.4 ได้แนวทางและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ประเทศไทยและสปป.ลาว จะสามารถนำหลักเกณฑ์ในส่วนที่ได้รับจากการวิจัย มาปรับใช้ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันในอนาคต

บทที่ 2

วิวัฒนาการ แนวความคิด ความหมาย หลักการ หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2.1 วิวัฒนาการ แนวความคิด และความหมายของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2.1.1 วิวัฒนาการของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระยะแรกนั้น เริ่มขึ้นในสมัยก่อนศตวรรษที่ 18 กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ อย่างเช่น อียิปต์ กรีก จีน และอินเดียโบราณ ถือว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเอกสิทธิ์ หรือเป็นดุลพินิจของประเทศที่ถูกร้องขอ ที่จะพิจารณาว่าจะส่งหรือไม่ส่ง ซึ่งยังมิได้มีการกำหนดความผิดที่ห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระยะนี้ เป็นการส่งตัวบุคคลที่ลี้ภัยมานั้นกลับไปยังรัฐที่ร้องขอ เพื่อเป็นการที่รัฐหนึ่งแสดงออกให้อีกรัฐหนึ่งเห็นถึงความสัมพันธ์อันที่มิตรระหว่างกัน และกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ก็เป็นไปในลักษณะที่เป็นความร่วมมือกันระหว่างรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดกลับมาลงโทษ

สนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ได้มีการบันทึกไว้เป็นครั้งแรกในโลกประมาณ 1,280 ปี ก่อนคริสตกาล เรื่องดังกล่าวนี้ได้มีการบันทึกไว้ในเอกสารทางการทูตว่า ฟาโรห์รามเซสที่ 2 แห่งอียิปต์ ได้ลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกกับกษัตริย์เฮตทุซลิที่ 3 (Hattusili III) แห่งฮิตไทต์ (Hittites) หลังจากฮิตไทต์แพ้สงครามต่ออียิปต์ จึงได้มีการลงนามในสนธิสัญญาซึ่งได้แกะสลักเป็นตัวอักษรเฮียโรกลิฟิค (Hieroglyphics) ไว้ที่วิหารามอน (Temple of Amon) แห่งเมืองคาร์นัค (Karnak) และได้จัดทำฉบับสำรองไว้อีกหนึ่งแห่งคือสลักไว้บนโต๊ะดินเหนียวในเมืองอักโคเดรน (Akko drain) ในฮิตไทต์ ซึ่งในสนธิสัญญาสงบศึกนี้ได้กำหนดถึงเรื่องการส่งตัวบุคคลที่อีกรัฐหนึ่งต้องการซึ่งได้ลี้ภัยอยู่ในรัฐนั้นกลับคืน ซึ่งในอดีตนั้นวิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศจะไม่ได้มีการทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะใช้หลักความร่วมมือระหว่างกันโดยหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่อกัน และยังไม่มียุติบัญญัติให้ความสำคัญกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมากนัก เพราะการหลบหนีไปอาศัยอยู่ในรัฐอื่นยังทำได้ไม่สะดวกเนื่องจากการคมนาคม และการสื่อสารระหว่างรัฐหนึ่งกับอีกรัฐหนึ่ง ก็ยังไม่ได้มีการพัฒนาให้ก้าวหน้ารวดเร็วดังเช่นปัจจุบัน

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1625 ฮิวโก โกรเทียส (Hugo Grotius) ได้กล่าวถึงการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ว่า “ไม่มีจารีตประเพณีกำหนดให้รัฐหนึ่งยินยอมให้อีกรัฐหนึ่งเข้าไปอาณาเขตของรัฐตนโดยมีอาวุธ เพื่อค้นหาบุคคลนั้นมาลงโทษแม้ว่าจะเป็นวิธีการที่สะดวกก็ตาม วิธีการที่เหมาะสมก็คือ รัฐซึ่งผู้กระทำความผิดหลบซ่อนตัวอยู่ ควรดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ถ้าได้มีการร้องขอก็ให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหรือส่งตัวผู้กระทำความผิดไปรับการพิจารณาของรัฐที่ร้องขอมา” และเมื่อได้มีการทำสนธิสัญญาสำหรับการกระทำความผิดทางการเมืองและศาสนา ก็ให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ทั้งนี้ เนื่องจากในระบายนั้น เป็นช่วงเวลาที่ต้องการรักษาโครงสร้างอำนาจซึ่งวางรากฐานอยู่บนการแทรกแซงของศาสนา และต้องการกำจัดบุคคลซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้าม เพราะบุคคลที่กระทำความผิดในทางการเมืองหรือศาสนาอาจจะเป็นจุดที่ก่อให้เกิดการทำลายล้างได้¹³

ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 จนถึงกลางศตวรรษที่ 19 ได้เริ่มมีวิวัฒนาการในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศและได้มีการทำสนธิสัญญาเกี่ยวกับเรื่องนี้มากขึ้น สนธิสัญญาที่ทำขึ้นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับความคิดทางอาญา เช่น การฆ่าคน ปล้นทรัพย์ การจับกุมตัวบุคคลที่หลบหนีจากกองทัพ ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากในระบายนั้น ประเทศในทวีปยุโรปมีการทำสงครามกันระหว่างกลุ่มของรัฐต่าง ๆ โดยต่อเนื่อง เมื่อเกิดการปฏิวัติฝรั่งเศสและการปฏิบัตย์ต่อผู้ปกครองในขณะนั้น ถือว่าเป็นการกระทำความผิดในทางการเมือง และเมื่อได้หลบหนีออกจากประเทศแล้วก็ไม่สมควรที่จะให้มีการจับกุมเพื่อส่งข้ามแดนกลับไปยังประเทศเดิม ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าเป็นการกระทำไปเพื่อเสรีภาพของประเทศจึงเกิดมีสนธิสัญญานับแรกที่กำหนดถึงการที่จะไม่ส่งตัวบุคคลที่กระทำความผิดในทางการเมืองกับความคิดฐานหลบหนีราชการทหาร คือ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศเบลเยียมกับฝรั่งเศส ค.ศ. 1834 ต่อมาอังกฤษก็ได้บัญญัติกฎหมายภายในเกี่ยวกับเรื่องนี้ขึ้นในปี ค.ศ. 1870 โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งเป็นผลให้อังกฤษเข้าทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลก จึงทำให้วิวัฒนาการเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเจริญขึ้น และกลายเป็นหลักปฏิบัติระหว่างประเทศต่าง ๆ มากขึ้นในรูปของสนธิสัญญาหรือสัญญาระหว่างประเทศ ตลอดจนกฎหมายภายใน เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ แคนาดา เปรู สวิตเซอร์แลนด์ ลักแซมเบิร์ก เป็นต้น เมื่อถึงครึ่งหลังศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวิวัฒนาการคมนาคมระหว่างประเทศเจริญก้าวหน้าทันสมัยขึ้นทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ไม่ว่าจะโดยอาศัยทางรถ รถไฟ เรือเดินสมุทร และสายการบินพาณิชย์ระหว่างประเทศ อันเป็นช่องทางให้ผู้ร้ายหลบหนีไปยังอีกประเทศหนึ่งได้สะดวกรวดเร็ว ทำให้การติดตามผู้ที่กระทำความผิดที่หลบหนีไปยังรัฐอื่นกลับมาดำเนินคดีเป็นไปได้ยาก รูปแบบการก่อ

¹³ วิชญา ลิ้มวงศ์, *ความคิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), 7-9.

อาชญากรรม ก็ได้มีพัฒนาการก้าวล้ำไปจากเดิมมาก จนเกิดเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติหลายองค์กร โดยมีการนำเทคโนโลยีระบบโทรคมนาคม และระบบสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้เพื่อติดต่อประสานงานร่วมมือกันประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด การก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งความผิดเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ จำต้องร่วมมือกันพิจารณาหาทางป้องกันและปราบปรามผู้ร้ายดังกล่าว ด้วยวิธีการกระทำโดยเป็นสัญญา หรือสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่าง ๆ จึงได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในกฎหมายภายใน เช่น ประเทศเยอรมันมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 9 อิตาลีมีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 13 ฝรั่งเศสได้ใช้กฎหมายว่าด้วยการเนรเทศบุคคลต่างด้าว ค.ศ. 1849 มาตรา 7 อเมริกามีไว้ในกฎหมายอาญา ค.ศ. 1869 ญี่ปุ่นมีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1897 อังกฤษมี Extradition Acts ค.ศ. 1906 เป็นต้น ต่อมาได้มีอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1957 และในปี ค.ศ. 1990 องค์การสหประชาชาติ ได้จัดทำสนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นเพื่อที่ประเทศต่าง ๆ จะได้นำไปเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายภายในและจัดทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สำหรับประเทศไทย และสปป.ลาว ต่างก็เห็นถึงความสำคัญของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เหมือนกับนานาอารยประเทศเช่นกัน กล่าวเฉพาะในส่วนของประเทศไทยโดยพิจารณาจากการที่ประเทศไทยยอมรับที่จะปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการเมื่อได้มีการตราและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472¹⁴ โดยบัญญัติสาระสำคัญไว้ในมาตรา 4 คือ แม้จะไม่มีสัญญาทางพระราชไมตรีกำหนดให้ส่งก็ดีถ้ารัฐบาลไทยพิจารณาเห็นเป็นการสมควรหรือพิจารณาเป็นสำคัญว่า การทำผิดมิโทษอาญาภายในเขตอำนาจศาลของต่างประเทศใด ๆ ก็อาจส่งตัวบุคคลผู้ต้องหาให้แก่ประเทศนั้น ๆ ดังนั้นจึงเท่ากับว่าประเทศไทยในขณะนั้นให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ ได้ ทั้งที่มีสนธิสัญญาหรือไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกันก็ได้ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ถูกยกเลิกไปเมื่อมีการตราและประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับใหม่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2551 และได้มีการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ 14 ประเทศ ได้แก่ อังกฤษ แคนาดา ฟิจิ ออสเตรเลีย มาเลเซีย เบลเยียม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ อเมริกา จีน เกาหลีใต้ บังกลาเทศ กัมพูชา และสปป.ลาว เข้าร่วมสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters) กับประเทศต่าง ๆ 7 ประเทศ ได้แก่ อเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส นอร์เวย์ เกาหลี และอินเดีย และเสร็จสิ้นการเจรจาทำความตกลงในเรื่องนี้กับ จีน โปแลนด์ ออสเตรเลีย เบลเยียมและศรีลังกา

¹⁴ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 46, (22 ธันวาคม 2472), 271.

ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาเกี่ยวกับการก่อการร้ายทั้งหมด และยังไม่มีความตกลงว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับทุกประเทศ แต่ประเทศไทยก็อาจให้ความร่วมมือในเรื่องนี้กับต่างประเทศได้ หากต่างประเทศพร้อมจะให้ความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นการต่างตอบแทน ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการรับประกันว่า “ผู้ก่อการร้ายจะต้องไม่สามารถหลบหนีลอยนวลจากกระบวนการยุติธรรม และใช้ประเทศใด ๆ เป็นแหล่งหลบภัยได้”¹⁵ สำหรับสปป.ลาว ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเช่นกัน โดยที่สปป.ลาว ได้กำหนดการร่วมมือสากลไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีการพิจารณาความอาญา และได้ตกลงทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศไทย กัมพูชา และจีน เข้าร่วมสนธิสัญญาว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญากับ 7 ประเทศ¹⁶ ได้แก่ เวียดนาม อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย กัมพูชา บรูไนดารุสซาลาม และได้มีการเจรจาทำความตกลงในเรื่องนี้กับ จีน เกาหลี เยอรมัน ไทย และอังกฤษ นอกจากนี้สปป.ลาว ยังได้เข้าร่วมสนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติแบบเป็นองค์กร สนธิสัญญาเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายต่าง ๆ และในปัจจุบันสปป.ลาว ได้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ แล้ว

2.1.2 แนวความคิดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

แนวความคิดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน มีขึ้นตั้งแต่แรกเมื่อสมัยโบราณกาลมาแล้ว ซึ่งแรกเริ่มเกิดจากการที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในช่วงแรกของการรวมตัวกันนั้น อาจอยู่ในรูปแบบของชนเผ่าขนาดเล็ก ๆ (les unités tribales) มีสมาชิกจำนวนไม่มากและอยู่อาศัยกันแบบกระจัดกระจายไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ต่อมาในช่วงใกล้คริสตศตวรรษที่ 1 ได้มีการพัฒนาขึ้นทำให้มนุษย์เริ่มรู้จักการรวมตัวกันแบบ “รัฐ” มีพลเมืองและมีอาณาเขต รูปแบบที่เป็นที่รู้จักกันดี คือ นครรัฐกรีกโบราณ (Cité antique) ที่ปรากฏในราว 1,500 ปีก่อนคริสตศตวรรษ แต่สิ้นสุดไปโดยสิ้นเชิงเมื่อศตวรรษที่ 9 ต่อมาในศตวรรษที่ 12 เกิดมีการปกครองแบบนครรัฐ (Cité Etat) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ได้รับการพัฒนาและแตกต่างจากนครรัฐโบราณเป็นอย่างมาก ผู้คนมีการผลิต มีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน และพลเมืองสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองได้โดยตรงโดยกระทำตามจารีตประเพณีของนครรัฐกำหนดไว้ และต่อมาได้เกิดรัฐสมัยใหม่ (Etat modern) ขึ้น มีองค์ประกอบสำคัญได้แก่พลเมือง (Citizen) ที่มีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐ คือ มีภูมิสำเนา

¹⁵ พัทสนา พุดติกการณกิจ, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 3, 1 (มิถุนายน-พฤศจิกายน 2552), 12.

¹⁶ ประเทศที่เข้าร่วมสนธิสัญญาว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ในวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547.

(Domicile) และมีสัญชาติ (Nationality) ของรัฐนั้น ทั้งยังต้องมีเขตแดน (Territory) ที่แน่นอน ที่รัฐนั้นจะใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ของตนอย่างเป็นอิสระจากรัฐอื่น รัฐทุกรัฐมีอำนาจที่จะตรากฎหมายขึ้นมาใช้บังคับในดินแดนของตนเอง อันเป็นการยืนยันอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของรัฐอื่น โดยที่รัฐอื่นไม่อาจเข้าแทรกแซงการบังคับใช้กฎหมายของรัฐอธิปไตยนั้นได้

การที่รัฐใดรัฐหนึ่งมีอำนาจอธิปไตยในเชิงบังคับใช้กฎหมาย (Jurisdiction) กับสมาชิกซึ่งเป็นพลเมืองหรือผู้อยู่อาศัยอยู่ในรัฐนั้น แต่ไม่มีสิทธิที่จะใช้อำนาจอธิปไตยดังกล่าวล่วงล้ำเข้าไปในดินแดนของรัฐอื่น ทำให้เกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายขึ้น กล่าวคือเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นในดินแดนของรัฐหนึ่ง และผู้กระทำความผิด (Fugitive offender) ได้หลบหนีพ้นอำนาจอธิปไตยของรัฐนั้นเข้าไปอาศัยหรือหลบซ่อนอยู่ในดินแดนที่เป็นอำนาจอธิปไตยของอีกรัฐหนึ่ง การที่รัฐผู้เสียหายจะใช้อำนาจเข้าไปจับกุมนำตัวผู้กระทำความผิดผู้นั้นไปลงโทษในรัฐของตนย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะเป็นการละเมิดต่อกิจการภายในของรัฐอื่น อันเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายระหว่างรัฐนานารัฐจึงได้คิดค้นวิธีการที่จะแสวงหาความร่วมมือกันโดยจัดให้มีการร้องขอให้มีการส่งตัวบุคคลผู้กระทำความผิดข้ามแดนกลับมารับการพิจารณาคดีหรือรับโทษในดินแดนซึ่งบุคคลนั้นได้กระทำความผิดขึ้น อันเป็นที่มาของแนวความคิดการส่งผู้ร้ายข้ามแดน¹⁷ ต่อมาจึงได้มีผู้คิดถึงเรื่องการคุ้มครองป้องกันอิสรภาพของมนุษย์ โดยที่เขาเห็นว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการไม่ชอบด้วยธรรม เพราะว่ามันทุกคนมีสิทธิที่จะหาที่พักอาศัยตามความพอใจเพื่อหลบหนีความผิดที่เขาได้ทำไว้ รัฐที่ผู้ร้ายหลบหนีอยู่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอะไรกับความผิดที่ผู้ร้ายได้ทำไว้ในรัฐอื่น ดังนั้นเจ้าของแห่งที่พักอาศัยนั้นไม่ควรจะบังคับไล่ไม่ให้ที่พักแก่เขา ควรจะเป็นธุระแต่ในเรื่องความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยแห่งประชาชนของตนเท่านั้น และควรเคารพต่ออิสรภาพของชาวต่างชาติที่หลบหนีมา ตราบใดที่เขายังคงเคารพต่อข้อกำหนดกฎหมายของบ้านเมืองที่เขาเข้ามาหาที่อาศัย เป็นการไม่สมควรที่จะกระทำตนเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดกับรัฐอื่นโดยช่วยเหลือจับกุมผู้ที่เขาต้องการเอาไปชำระโทษ ในปัจจุบันนี้ต่างก็ยอมรับกันทั่วไปว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกิจการที่ชอบด้วยทำนองคลองธรรม เพราะว่ามันทุกคนต้องรับผลในการกระทำความผิดของตน จะหลบหนีไม่รับผลแห่งความผิดไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมีหลักกฎหมายบังคับว่าต้องให้การกระทำผิดทุกอย่างได้รับโทษ ดังนั้น เพื่อสามารถนำตัวผู้ต้องหาที่ได้กระทำความผิดในประเทศหนึ่งแล้วเอาตัวหลบหนีไปยังประเทศอื่นกลับมารับโทษนั้น ประเทศต่าง ๆ จึงต้องใช้วิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยถือว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเพียงอิสรภาพอันหนึ่งในทางศีลธรรมของประเทศผู้ส่งซึ่งได้วินิจฉัยเห็นสมควรและยอมปฏิบัติตาม และก็เป็นหน้าที่โดยตรงอันหนึ่งในหลักกฎหมายระหว่าง

¹⁷ โชติช่วง ท้าววงศ์ (บรรณาธิการ), *การส่งผู้ร้ายข้ามแดน: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*, (กรุงเทพฯ: ศาลอุทธรณ์, 2548),

ประเทศ เพราะว่าประเทศต่าง ๆ ย่อมจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในอันที่จะให้ระเบียบการศาลยุติธรรมดำเนินไปด้วยดี ถ้าประเทศใดปฏิเสธต่อคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยไม่มีเหตุผลสมควรแล้ว ก็ถือกันว่าเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ประเทศนั้นอาจได้รับการปฏิบัติตอบแทนในเมื่อคนมีคำร้องให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนบ้าง แม้คำขอของคนจะมีเหตุผลสมควรถูกต้องก็ตาม บ่อเกิดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีที่มาจากอยู่ 3 ทาง คือ

2.1.2.1 เกิดจากสัญญาระหว่างประเทศ เช่น หนังสือสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศ เช่น สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับอังกฤษ ร.ศ. 129 (พ.ศ. 2454) ข้อบังคับร่วมกันว่าด้วยตำรวจชายแดนระหว่างประเทศไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส พ.ศ. 2486 เป็นต้น การมีหนังสือสัญญากับรัฐบาลต่างประเทศว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้ เกิดจากลัทธิความคิดเห็นของบางประเทศ เช่น เบลเยียม อังกฤษ และอเมริกา ว่าจะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันโดยไม่มีหนังสือสัญญาไม่ได้ แต่ลัทธิความคิดเห็นของบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส อาร์เจนตินา บราซิล กลับเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีหนังสือสัญญากันก็ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ อันที่จริงประโยชน์ของการมีหนังสือสัญญาต่อกันมีอยู่มาก คือ ทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกิดเป็นหน้าที่จำเป็นต้องทำ มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์และวางระเบียบพิธีการที่ต้องทำ ซึ่งเป็นการขจัดปัญหาการโต้แย้งกัน และปัญหาความล่าช้าด้วย ทั้งเป็นการป้องกันไม่ให้ประเทศใหญ่กดขี่ประเทศเล็ก นอกจากนี้ยังได้ประโยชน์ในการป้องกันผู้ร้ายด้วย โดยทำให้บุคคลทุจริตทราบชัดว่า ตนจะหนีพ้นอาญาไม่ได้

2.1.2.2 เกิดจากกฎหมาย เช่น สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในกฎหมายอาญา ค.ศ. 1876 อังกฤษมี Extradition Acts ค.ศ. 1906 อินเดียบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา ค.ศ. 1913 ฝรั่งเศสมี Loi du 10 mars 1927 relative à l'extradition des étrangers ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 สปป.ลาว มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เป็นต้น การมีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะไว้ ย่อมได้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าการมีหนังสือสัญญา เพราะในกฎหมายนั้นย่อมบัญญัติถึงลักษณะการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศที่ไม่มิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กัน ทั้งได้กำหนดวิธีพิจารณาไว้โดยรายละเอียดด้วย

2.1.2.3 เกิดจากจารีตประเพณี หรือหลักไมตรีจิตต่อกัน (Comity of nations) แม้จะไม่มีสัญญาก็ดี สนธิสัญญาระหว่างประเทศก็ดี หรือกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ประเทศหนึ่ง ๆ ก็อาจทำการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้กันได้ โดยถือหลักปฏิบัติต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน (Reciprocity) ตามกฎหมายระหว่างประเทศ สมมติว่าในประเทศที่มีสัญญากันกำหนดความผิดทั้งหลายที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กันได้ หรือในประเทศซึ่งมีกฎหมายกำหนดการกระทำผิดที่จะสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้นั้น ถ้ามีกรณีเกิดความผิดอันใดที่มีได้กำหนดไว้ในสัญญาหรือในกฎหมาย ประเทศนั้น ๆ มักจะมีความเห็นส่วนมากกว่าสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้ เพราะว่าการระบุความผิดไว้ในสัญญานั้น

มิได้จำกัด เป็นเพียงกล่าวชี้แนะเอาไว้เท่านั้น ประเทศทั้งหลายต้องมุ่งประสงค์ไปในทางปราบปราม ผู้กระทำความผิดเป็นหลักใหญ่ ฉะนั้นรัฐบาลประเทศต่าง ๆ อาจทำความตกลงกันถึงข้อพิเศษต่าง ๆ ที่มิได้มีสัญญาไว้ต่อกัน ข้อตกลงเช่นนี้ใช้แทนได้ตลอดในกรณีประเทศต่าง ๆ มิได้มีสนธิสัญญาต่อกัน เรียกว่า การแลกเปลี่ยนประกาศการปฏิบัติต่างตอบแทนกัน (Déclaration de réciprocité) เช่น ความตกลงระหว่างรัฐบาลอินโดจีนกับรัฐบาลไทยในการปราบปรามผู้ร้ายชายแดน พ.ศ. 2462 ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลเนเธอร์แลนด์กับรัฐบาลไทยในคดีฮัตยอติ หรืออับดุลมานัน พ.ศ. 2471 ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้ก่อนใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือรักษาสงครามสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย-ลาว พ.ศ. 2534 เป็นต้น

ถึงอย่างใดก็ดี หากหนังสือสัญญา อนุสัญญา หรือความตกลงกับรัฐบาลต่างประเทศนั้นได้ระบุประเภทความผิดอาญาที่จะต้องส่งข้ามแดนให้กันไว้โดยละเอียดแล้ว ก็ต้องถือตามความในหนังสือสัญญานั้นเป็นหลักปฏิบัติ แม้ว่าความผิดในหนังสือสัญญานั้นจะเป็นความผิดที่ลงโทษได้แต่ในประเทศคู่สัญญาเพียงฝ่ายเดียวก็ตาม เช่น ในหนังสือสัญญาระหว่างสยามกับสหรัฐอเมริกา ข้อ 2 ประเภท 5 ระบุให้โทษการมีภริยาพร้อมกันสองคน (Bigamy) เป็นความผิดที่จะต้องส่งข้ามแดนได้ ซึ่งการกระทำชนิดนี้ไม่เป็นความผิดอาญาในประเทศไทยเลย แต่ก็ต้องถูกผูกมัดส่งผู้มีภริยาพร้อมกันสองคนซึ่งมีโทษอาญาในสหรัฐอเมริกาข้ามแดนไปให้สหรัฐอเมริกาในเมื่อได้รับคำร้องขอ ส่วนในประเทศที่กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกำหนดความผิดที่จะต้องส่งผู้ร้ายกันได้นั้น ย่อมถือกันว่ารัฐบาลมีกฎหมายผูกพันอยู่ จะปฏิบัตินอกเหนือไปโดยส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดที่มีได้บัญญัติไว้ในกฎหมายไม่ได้ เว้นแต่จะปฏิบัติตามวิธีแห่งนิติบัญญัติ

ตามหลักทั่วไปที่ว่า สัญญาต่าง ๆ ย่อมยกเลิกเมื่อเกิดสงครามนั้น จำต้องถือด้วยว่าสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็หมดอายุในเมื่อเกิดสงครามขึ้นในระหว่างประเทศคู่สัญญา เช่น เมื่อคราวสงครามโลกครั้งที่หนึ่งระหว่าง ค.ศ. 1914-1918 เมื่อเลิกสงครามแล้วประเทศฝรั่งเศสได้แจ้งไปยังประเทศเยอรมัน ออสเตรีย และฮังการี เพื่อดำเนินการใช้ข้อตกลงในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันดังเดิม แต่มีปัญหาว่าสัญญาเหล่านี้ยังคงใช้อยู่หรือไม่ ในเมื่อประเทศคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นประเทศทำสงคราม และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นประเทศกลาง เมื่อปี ค.ศ. 1917 รัฐบาลฝรั่งเศสได้ปฏิเสธสัญญาในเรื่องชนชาติออสเตรียคนหนึ่งอยู่ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งถูกประเทศสวิตเซอร์แลนด์ขอตัวข้ามแดนตามสัญญาระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับสวิตเซอร์แลนด์ ฉบับวันที่ 9 กรกฎาคม ค.ศ. 1869 รัฐบาลฝรั่งเศสอ้างว่า บรรดาชนสังกัดชาติออสเตรียที่มีอายุรับราชการทหารได้จะต้องถูกกักขังไว้ในประเทศฝรั่งเศสฐานเป็นชนชาติศัตรู การวินิจฉัยเช่นนี้เห็นว่าเป็นข้อที่แย้งได้ เพราะการยกเลิกสัญญานั้นมีเฉพาะแต่ประเทศที่ทำสงครามกันเท่านั้น ทั้งควรสังเกตด้วยว่าประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้ยอมสัญญาว่าจะคืนผู้กระทำความผิดนั้นให้แก่ประเทศฝรั่งเศสในเมื่อรับโทษแล้ว

2.1.3 ความหมายของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ผู้ร้ายข้ามแดน หมายถึง บุคคลที่ถูกกล่าวหา หรือถูกศาลพิพากษาตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาอยู่ในรัฐหนึ่ง แต่ได้เอาตัวหลบหนีไปอยู่ในรัฐอื่น กล่าวคือ ผู้ร้ายข้ามแดนคือ บุคคลซึ่งได้กระทำความผิดแล้วหลบหนีก่อนถูกพิจารณาคดี และผู้ที่ศาลลงโทษแล้วแต่หลบหนีที่คุมขัง ส่วนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้มีผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศหลายท่านให้ความหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ดังนี้

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน หมายถึง การส่งมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษผู้นั้นในการกระทำความผิดทางอาญาในดินแดนของรัฐที่ขอให้ส่งตัวบุคคลผู้นั้นเพื่อนำตัวไปดำเนินคดีหรือลงโทษในดินแดนของรัฐที่ร้องขอ หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หมายถึง การที่รัฐประเทศหนึ่งยอมส่งตัวบุคคลที่ผู้ต้องหาหรือที่พิจารณาเป็นสัจย์ว่า กระทำผิดมิโทษอาญาภายในเขตอำนาจศาลของรัฐบาลอีกประเทศหนึ่งให้แก่รัฐบาลประเทศนั้น ๆ เพื่อไปพิจารณาลงโทษ¹⁸ หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หมายถึง การที่รัฐหนึ่งยินยอมส่งตัวบุคคลที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาหรือบุคคลที่ถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดอาญาให้แก่อีกรัฐหนึ่งที่ร้องขอ ซึ่งเป็นรัฐที่มีอำนาจฟ้องและพิจารณาพิพากษาความผิดของบุคคลดังกล่าว¹⁹ หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน คือ การส่งมอบตัวบุคคลอย่างเป็นทางการโดยรัฐหนึ่งให้แก่อีกรัฐหนึ่งเพื่อการฟ้องคดีหรือเพื่อการลงโทษ²⁰ หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดน คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหนึ่งส่งมอบตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอีกรัฐหนึ่งเพื่อดำเนินคดีอาญา หรือเพื่อบังคับโทษตามคำพิพากษา²¹ จากการให้ความหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของนักกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาซึ่งอาจเกิดจากการมีสนธิสัญญาสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย (Bilateral or Multilateral Treaties) กล่าวคือ เป็นการที่ประเทศหนึ่งเรียกว่า “รัฐผู้ส่ง” ส่งตัวบุคคลที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดซึ่งอยู่ในประเทศของตนไปยังอีกประเทศหนึ่งที่เรียกว่า “รัฐผู้รับ” เพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษ²² ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรัฐแต่ละรัฐไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องส่งตัว

¹⁸ วรกิจ โกศล (ถวิล ระวังภัย), ชุน, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, (พระนคร: โรงพิมพ์นิติศาสตร์, 2477), 1.

¹⁹ จุลสิงห์ วสันตสิงห์, คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน, อัยการนิเทศ, 43, 1(2524), (กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานอัยการสูงสุด, 2524).

²⁰ พรชัย ดำนวิวัฒน์, การส่งคนชาติข้ามแดนตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน, ดุลพาห, 4, 42(ตุลาคม-ธันวาคม 2538), 53.

²¹ คณิศ ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2549), 394.

²² ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551: ข้อควรพิจารณา, บทบัญญัติ, 64(4), (กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา, 2551), 219.

ผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐอื่น ในเมื่อรัฐต่าง ๆ มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความร่วมมือกันในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม จึงได้มีการทำสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อเป็นหลักแนวปฏิบัติร่วมกัน กระนั้นก็ตาม การส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็อาจกระทำได้โดยหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน จึงกล่าวได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่สำคัญ เพราะหากผู้กระทำความผิดหลบหนีไปอีกประเทศหนึ่งแล้ว ก็จะทำให้รัฐที่ความผิดเกิดขึ้นไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ และผู้กระทำความผิดเหล่านี้ ก็จะไม่ถูกดำเนินคดีในที่สุดด้วยเหตุนี้รัฐต่าง ๆ จึงพยายามหาแนวทางร่วมกันที่จะให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ด้วยวิธีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางอาญาในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อผลในเชิงระงับยับยั้งหรือปราบปรามอาชญากรรม และคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา หรือผู้ต้องการตัว (The fugitive's rights) ด้วย หากรัฐต่าง ๆ ขาดความร่วมมือซึ่งกันและกันในการอำนวยความสะดวกส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็จะนำไปสู่การใช้อำนาจทางการศาลนอกรัฐ (Extra-judicial process) หรือรูปแบบการส่งคนข้ามแดนที่ไม่ปกติ (Irregular forms of extradition) รัฐที่เสียหายจากการกระทำความผิดทั้งหลายก็ถอยกลับไปใช้วิธีการลักพาตัว (Abduction) ผู้ต้องหาจากรัฐอื่น ดังประเทศสหรัฐอเมริกาเคยส่งตำรวจลับเข้าไปลักพาตัวผู้ต้องหาในประเทศเม็กซิโกเพื่อไปรับการพิจารณาคดีในประเทศตนจนเกิดความขัดแย้งระหว่างกันมาแล้ว เพราะประเทศที่ผู้ต้องหาปรากฏตัวอยู่ในขณะถูกลักพาตัวนั้น ถือว่าเป็นการละเมิดอำนาจอธิปไตยของตนอย่างร้ายแรง และยังเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายระหว่างประเทศอีกด้วย หรือการที่รัฐบาลรัฐใช้วิธีการเนรเทศ (Deportation) บุคคลไปยังรัฐที่ผู้ต้องการตัวซึ่งเป็นรัฐเจ้าของสัญชาติของบุคคลนั้นก็มีใช้วิธีการที่นานาอารยประเทศยกย่องสรรเสริญแต่ประการใด ที่เป็นเช่นนี้เพราะการเนรเทศตามกฎหมายของคนเข้าเมืองก็ดี การขับไล่ออกนอกประเทศ (Exile) ก็ดี เป็นวิธีที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการตรวจสอบที่เป็นธรรมทางศาลที่ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะโต้แย้งหรือต่อสู้ว่าตนไม่ควรเป็นบุคคลที่จะถูกส่งตัวข้ามแดน เช่น การส่งตัวบุคคลผู้นั้นไปดำเนินคดี หรือลงโทษด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง เพศ หรือสถานะของบุคคลซึ่งอาจขัดแย้งหรือแตกต่างจากความต้องการของรัฐที่ขอให้ส่งตัว (Requesting State) หรือเหตุที่ขอให้ส่งตัวนั้นเป็นเพราะผู้นั้นได้กระทำความผิดทางการเมืองหรือการทหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้กฎหมายระหว่างประเทศค่อนข้างให้การยอมรับว่าไม่อาจส่งตัวให้แก่กันได้ เพราะเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ที่ถูกต้องการตัว²³ ดังในกรณีที่ประเทศไทยเคยส่งตัวนายธัมบาลี นายจอห์น มาร์คคาร์ไปให้ประเทศสหรัฐอเมริกา และส่งตัวนายเดิม พรหมเทวี พร้อมพวกให้สปป.ลาว โดยวิธีส่งตัวออกนอกประเทศตามกฎหมายคนเข้าเมือง ซึ่งทั้ง 3 กรณีเป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายระหว่าง

²³ รายละเอียดสนธิสัญญาแม่แบบฯ, ข้อ 3 ปรากฏในภาคผนวก ก หน้า 129.

ประเทศที่มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน²⁴ ด้วยเหตุนี้การได้มาซึ่งตัวผู้ร้ายหรือผู้กระทำผิดนั้นเป็นความปรารถนาของรัฐที่เสียหายจากการกระทำผิด แต่วิธีการได้มาซึ่งตัวผู้ต้องหานั้นต้องชอบธรรมและคำนึงถึงสิทธิต่าง ๆ ของผู้ต้องหาตามที่กฎหมายระหว่างประเทศยอมรับ การส่งผู้ต้องหาข้ามแดนโดยผ่านกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงเป็นวิธีเดียวที่นานาประเทศให้การยอมรับว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องและชอบธรรม แม้ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างก็ตาม

2.2 หลักการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ

โดยหลักการแล้วกฎหมายระหว่างประเทศมิได้บังคับให้รัฐต้องส่งตัวบุคคลข้ามแดนเว้นแต่รัฐนั้นจะถูกผูกพันโดยสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่มีต่อรัฐอื่น²⁵ ตามหลักการของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ถือว่าไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนถ้าไม่มีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงใด ๆ ระหว่างกัน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ จะมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าจะต้องมีสนธิสัญญาเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันเท่านั้นจึงจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แต่ในบางประเทศโดยเฉพาะประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) ดังเช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นประเทศที่มีกฎหมายภายในกำหนดให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แม้ว่าจะไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน และแม้ว่าจะไม่มีกฎหมายภายในกำหนดไว้เช่นนั้น ในอีกหลายประเทศได้นำหลักต่างตอบแทน (Reciprocity) มาใช้ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ถ้าไม่มีกฎหมายภายในกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่นำระบบประมวลกฎหมายแบบซีวิลลอว์มาใช้ ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 4 ว่า “แม้จะไม่มีสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ถ้ารัฐบาลพิจารณาเห็นเป็นการสมควร ก็อาจส่งตัวผู้ต้องหา หรือที่พิจารณาเห็นเป็นสัจย์ว่า กระทำผิดมิโทษอาญาภายในเขตอำนาจศาลของต่างประเทศใด ๆ ให้แก่ประเทศนั้น ๆ ได้...” ในทางปฏิบัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ก็มักมีข้อความในทำนองว่า จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทนให้ในกรณีที่ประเทศตนถูกร้องขอ²⁶ ส่วนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับประเทศต่าง ๆ ที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้าย

²⁴ ศศิน สุจรัส, พนักงานอัยการกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน: เหตุขัดข้องด้านสิทธิมนุษยชน, (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., 2551), 5.

²⁵ Bassiouni, C. M., *International extradition and world public order*, (New York: Sijthoff-Oceana, 1974), 6-13.

²⁶ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 12 (3).

แดนระหว่างกันก็มักจะใช้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่างตอบแทนในกรณีประเทศตนถูกร้องขอเช่นกัน ดังกรณีการส่งมอบตัว Mr. Klaus Anton Stankowski สัญชาติเยอรมันผู้ต้องหาคดีฉ้อโกงทรัพย์สินที่เข้ามาหลบซ่อนตัวอยู่สปป.ลาว ให้กับรัฐบาลเยอรมันเมื่อปี พ.ศ. 2553 เท่ากับเป็นการนำหลักไมตรีจิตหรือหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติมาใช้นั่นเอง หลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัตินี้เป็นที่ยอมรับกันในทางระหว่างประเทศ อันเป็นการแก้ไขปัญหาค้างขัดข้องกรณีประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้ถูกร้องขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันในกรณีที่เกิดข้อขัดข้องในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน และประเทศผู้ถูกร้องขอไม่ยินยอม หรือไม่เต็มใจที่จะส่งบุคคลข้ามแดนไปให้ เพราะเหตุว่าบุคคลที่ถูกร้องขอเป็นพลเมืองของรัฐนั้น หรือเป็นเพราะระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือระบบการอำนวยความสะดวกของประเทศผู้ร้องขอและประเทศที่รับการร้องขอมีความแตกต่างกันอย่างมาก เป็นเหตุให้ไม่สะดวกที่จะส่งบุคคลข้ามแดนไป เช่นนี้ประเทศที่ถูกร้องขออาจดำเนินการฟ้องคดีบุคคลนั้นเสียเอง โดยใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของตน ดังที่ท่าน Hugo Von Grotius บิดาแห่งกฎหมายระหว่างประเทศ ได้วางหลักเกณฑ์การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1624 ว่า “รัฐทุกรัฐมีหน้าที่ลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาหรือมิฉะนั้นก็ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปให้รัฐอื่นลงโทษ”²⁷

เหตุที่นานารัฐเห็นพ้องต้องกันในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ก็เพราะต้องการให้บรรลุมติประสงค์ 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อยินยอมให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดได้รับความยุติธรรมในการพิจารณาคดีในศาลแทนการที่จะปล่อยให้บุคคลนั้นถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดและไม่ได้รับการพิสูจน์ข้อกล่าวหาอันแต่อย่างใด ประการที่สอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐภาคีสัญญาโดยยินยอมให้รัฐที่ได้รับการร้องขอส่งตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดให้กับรัฐที่ร้องขอ และประการสุดท้าย เป็นมาตรการที่ใช้เพื่อปกป้องประชากรของรัฐจากบุคคลที่กระทำความผิดซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีอันตรายต่อส่วนรวมให้ได้รับโทษตามกฎหมายของรัฐที่ความผิดเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาที่สำคัญ หากรัฐต่าง ๆ ไม่ได้ให้ความร่วมมือกันเช่นนี้แล้ว จะเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีการลงโทษสำหรับความผิดที่ตนได้กระทำไปใช้ชีวิตในประเทศอื่นได้ และความศักดิ์สิทธิ์ของการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็จะลดลงไป

2.2.1 บุคคลที่จะถูกส่งข้ามแดน

โดยหลักทั่วไปแล้ว บุคคลที่จะถูกส่งข้ามแดน จะต้องเป็นบุคคลที่ได้กระทำความผิดทางอาญาในประเทศหนึ่งและหลบหนีการลงโทษไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง ประเทศที่ผู้กระทำความผิดไปหลบ

²⁷ คัมภีร์ แก้วเจริญ, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, บทบันทึกคดี, 53, 2 (มิถุนายน 2541), 1.

ซ่อนตัวอยู่ มีสิทธิส่งตัวบุคคลที่กระทำความผิดกลับ ไปปรับโทษยังประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นนั้นได้ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติของประเทศผู้ร้องขอ หรืออาจจะเป็นบุคคลที่ถือสัญชาติประเทศที่สาม ประเทศผู้รับคำร้องขอก็มักจะอนุญาตให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามคำร้องขอเสมอ ทั้งนี้ เพราะประเทศผู้รับคำขอไม่มีผลประโยชน์ได้เสียในเรื่องดังกล่าว และไม่มีหน้าที่ที่จะปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของประเทศอื่น โดยมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ

2.2.1.1 ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติของประเทศผู้ร้องขอ เป็นกรณีบุคคลหนึ่งได้กระทำความผิดในประเทศตนแล้วหลบหนีไปอยู่ในประเทศอื่น กรณีนี้ถือเป็นหลักสากลที่ทั่วโลกยอมรับให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันตามคำขอได้เสมอ หากความผิดนั้นอยู่ในประเภทอันจะส่งข้ามแดนได้ และประเทศนั้นได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนตามพิธีการร้องขอให้ส่งข้ามแดน เช่น คนลาวกระทำความผิดอาญาในสปป.ลาว แล้วหลบหนีไปอยู่ในประเทศไทย สปป.ลาว ก็ขอให้ประเทศไทยส่งตัวคนลาวผู้นี้ข้ามแดนมาเพื่อพิจารณาคดีหรือเพื่อรับโทษตามคำพิพากษาของศาลประชาชนแห่งสปป.ลาว ได้

2.2.1.2 ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติของประเทศผู้รับคำร้องขอ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าบุคคลที่ถือสัญชาติตนได้ไปกระทำความผิดในประเทศอื่น และได้หลบหนีกลับเข้ามายังประเทศตน ตามหลักทั่วไปประเทศเจ้าของสัญชาติผู้กระทำความผิดจะไม่ยอมส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นกลับไปให้ประเทศอื่นพิจารณาพิพากษาคดี ประเทศผู้กระทำความผิดเป็นคนในสัญชาติจะปฏิเสธไม่ส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นกลับไปให้ประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นก็สามารถกระทำได้ เช่น คนไทยไปกระทำความผิดทางอาญา ณ สปป.ลาว แล้วหลบหนีกลับมายังประเทศไทย ประเทศไทยจะไม่ส่งคนไทยผู้นี้ข้ามแดนเพื่อให้ศาลประชาชนแห่งสปป.ลาว พิจารณาพิพากษาคดีก็กระทำได้ ตามหลักการไม่ส่งคนชาติข้ามแดน เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะถือว่าบุคคลที่ถือสัญชาติของตนจะได้รับการปกป้องคุ้มครองภายใต้กฎหมายของประเทศตนได้มากกว่าประเทศที่ใช้กฎหมายที่แตกต่างกันออกไป และถ้ายอมให้มีการส่งตัวบุคคลที่กระทำความผิดนั้นไปรับการพิจารณาและลงโทษในประเทศอื่น ก็เท่ากับเป็นการสละอำนาจอธิปไตยของประเทศตนไป

2.2.1.3 ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติของประเทศที่สาม ในกรณีนี้ตามธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ ประเทศผู้รับคำร้องขอจะต้องแจ้งให้ประเทศที่สามที่เป็นเจ้าของสัญชาติผู้กระทำความผิดทราบเสียก่อนที่จะดำเนินการขั้นตอนต่อไป แต่การแจ้งดังกล่าวนี้ เป็นเพียงวิธีการเพื่อรักษาความสัมพันธ์ไมตรีอันดีระหว่างประเทศเท่านั้น แต่เป็นเจ้าของสัญชาติผู้กระทำความผิดไม่ว่าสามารถยับยั้งไม่ให้ประเทศที่รับคำขอส่งตัวผู้กระทำความผิดให้กับประเทศที่ร้องขอได้

2.2.2 หลักดินแดน

โดยหลักการแล้ว เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในประเทศใด ประเทศนั้นต้องดำเนินการเพื่อนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นคนสัญชาติใด หรือความผิดนั้นอยู่ในเขตอำนาจตามกฎหมายของประเทศนั้นจึงจะร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ เพราะโดยสภาพแล้วเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในประเทศใดพยานหลักฐานก็จะอยู่ในรัฐนั้น อีกทั้งแต่ละประเทศก็ไม่ต้องการให้รัฐอื่นมายุ่งเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของตน หากผู้กระทำความผิดสามารถหลบหนีไปอยู่ในประเทศอื่นแล้ว ประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นก็ไม่สามารถส่งเจ้าหน้าที่ของตนไปจับตัวผู้กระทำความผิดได้ ด้วยเหตุนี้รัฐต่าง ๆ จึงร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการตามหาตัวผู้กระทำความผิดที่หนีไปอยู่ในประเทศอื่นกลับมาพิจารณาคดีหรือลงโทษด้วยการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนดังกล่าว

2.3 หลักเกณฑ์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะต้องกระทำโดยมีความตกลงระหว่างประเทศ หรือมีกฎหมายภายในบัญญัติไว้ ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่รัฐต่าง ๆ ใช้ในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนสามารถพิจารณาได้จากความตกลง อนุสัญญา หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของรัฐ ซึ่งหลักเกณฑ์การส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติกันเป็นสากลนั้น พิจารณาได้จากสนธิสัญญาแม่แบบฯ และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมร้ายแรงอีกหลายฉบับ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 หรือที่เรียกชื่อโดยย่อว่า อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 (United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances 1988: The Vienna Convention 1988) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 หรือที่รู้จักกันในนามของอนุสัญญาพาเลอร์โม ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime 2000: Palermo Convention 2000) และอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1957 (European Convention on Extradition 1957) เช่น การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการทางอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งได้กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights 1948) อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 (The European

Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 1950: ECHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) เป็นต้น จากหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะทำได้ก็ต่อเมื่อมีความตกลงระหว่างประเทศ หรือมีกฎหมายภายในบัญญัติไว้ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่รัฐต่าง ๆ ใช้ในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น สามารถพิจารณาได้จากความตกลง หรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของรัฐ ตลอดจนหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับและถือปฏิบัติกันเป็นสากล มีดังนี้

2.3.1 ความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

โดยทั่วไปแล้วการกระทำความผิดทางอาญาทุกประเภท สมควรให้มีการส่งข้ามแดนได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นบางประการซึ่งมีความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย ถ้าจะให้มีการส่งข้ามแดนก็จะเป็นการสิ้นเปลืองยุ่งยากเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ และความผิดอาญาบางประการเป็นความผิดในประเทศหนึ่งแต่อาจจะไม่มีความผิดของอีกประเทศหนึ่งก็ได้ เช่น การแต่งกายแสดงว่าเป็นภิกษุ ถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาไทย มาตรา 208²⁸ แต่ในสหรัฐอเมริกาไม่ผิดทางอาญา เป็นต้น ดังนั้น ความผิดที่อาจขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ จะต้องเป็นความผิดอาญาทั้งของประเทศผู้ร้องขอและของประเทศผู้รับคำร้องขอ ซึ่งมีโทษจำคุกเกินกว่าสิบสองเดือน โดยไม่ขึ้นกับว่ากฎหมายอาญาของภาคีทั้งสองได้กำหนดเป็นความผิดสถานเดียวกันหรือไม่ก็ตาม²⁹ และส่วนมากจะนิยมส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันเฉพาะในความผิดอาญาที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นความผิดที่นานารัฐพึงให้ความร่วมมือกันในการปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้น ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ จึงเป็นความผิดที่สนธิสัญญาระหว่างประเทศได้กำหนดไว้ว่าเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้ระหว่างรัฐภาคี ไม่ว่าจะเป็นการระบุประเภทหรือรายชื่อความผิดโดยเฉพาะเจาะจง หรือการระบุอัตราโทษขั้นต่ำที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดน³⁰ การกำหนดความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้จึงเท่ากับเป็นการระบุเพื่อจำกัดว่า ความผิดประเภทใดที่รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญาตกลงว่าจะส่งให้แก่กัน ดังนั้นแล้วในความผิดประเภทที่ไม่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญา และไม่มีกฎหมายภายในของรัฐบัญญัติยกเว้นไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว รัฐก็ไม่มีหน้าที่หรือพันธกรณีที่จะต้องส่ง

²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 208 บัญญัติว่า “ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายแสดงว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชในศาสนาใดโดยมิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าเป็นบุคคลเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”.

²⁹ กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012, มาตรา 7 วรรคแรก.

³⁰ Soma, J. T., Muther, T. F., & Brissette, H. M. L., Transnational extradition for computer crimes: Are new treaties and law needed?, *Harvard Journal on Legislation*, 34(2), (1997), 324-325.

ตัวข้ามแดน รวมถึงเป็นการป้องกันมิให้รัฐผู้รับคำร้องขอส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนโดยอาศัยนโยบายทางการเมืองในกรณีที่มีการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของรัฐนั้น ๆ

รูปแบบการกำหนดความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยทั่วไปมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ

2.3.1.1 สนธิสัญญาประเภทระบุรายชื่อความผิดโดยเฉพาะเจาะจง

สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในยุคก่อน ๆ นิยมกำหนดประเภท หรือระบุรายชื่อความผิดไว้โดยเฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันแพร่หลายที่สุด เช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ หรือระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศอื่น โดยในระยะแรกจะกำหนดฐานความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ไว้เพียง 2 ฐาน คือ ความผิดเกี่ยวกับการฆาตกรรมและความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลง ในระยะต่อมาอาชญากรรมเริ่มมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเกิดประเภทหรือชนิดความผิดอย่างใหม่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ประกาศสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันระหว่างกรุงสยามกับกับอังกฤษ ข้อ 2 ได้ระบุฐานความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันไว้ถึง 31 ฐานความผิดตั้งแต่ความผิดต่อชีวิตร่างกาย ความผิดฐานปลอมและแปลง ความผิดฐานลักขโมยโก่ง ความผิดเกี่ยวกับเพศ จนถึงความผิดฐานค้าทาส³¹

จากการระบุประเภทรายชื่อความผิดโดยเฉพาะเจาะจง ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ กล่าวคือ เมื่อมีความผิดอย่างใหม่เกิดขึ้น สัญญาที่มีอยู่เดิมก็จะไม่ครอบคลุมถึงความผิดที่เกิดขึ้นใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ก็จะต้องมีการเจรจาขอแก้ไขเพิ่มเติมสนธิสัญญากันทุกคราวไป ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนมากพอสมควร และไม่อาจทำได้โดยง่าย แต่หากไม่มีการแก้ไขสนธิสัญญานั้นก็จะล้าสมัยไม่ทันต่อความผิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากความก้าวหน้าของสังคมและเศรษฐกิจ ช่องว่างในสนธิสัญญาที่ไม่ได้กำหนดความผิดให้ครอบคลุมถึงความผิดใหม่ ๆ นั้นทำให้เป็นสิทธิอันชอบธรรมของรัฐผู้รับคำร้องขอที่จะปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ภายใต้หลักที่ว่า รัฐไม่ผูกพันที่จะต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้รัฐอื่นในกรณีที่ไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศ หรือไม่มีกฎหมายภายในบัญญัติไว้

2.3.1.2 สนธิสัญญาประเภทระบุอัตราโทษขั้นต่ำ

สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระยะหลัง ๆ ได้เปลี่ยนจากการกำหนดประเภทหรือรายชื่อความผิดซึ่งมีข้อจำกัดดังที่กล่าวมาให้เป็นแบบระบุอัตราโทษขั้นต่ำ หลักการดังกล่าวได้ปรากฏในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนพหุภาคีหลายฉบับ เช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกลุ่ม

³¹ วรกิจ โกศล (ถวิล ระวัณภัย), ขุน, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน,

ประเทศอาหรับ เบนลัคซ์ และสหภาพยุโรป ล่าสุดได้แก่สนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อดีของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนประเภทนี้คือ มีความยืดหยุ่นและทำให้เกิดความสะดวกแก่รัฐภาคีแห่งสนธิสัญญา กล่าวคือ ไม่ต้องแก้ไขสนธิสัญญากันบ่อย ๆ เมื่อมีการระบุฐานความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนชนิดใหม่ ๆ ขึ้น โดยทั่วไปจะกำหนดโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 1 ปี อย่างไรก็ตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของบางประเทศ อาจกำหนดเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป เช่น สนธิสัญญาของกลุ่มประเทศเบเนลักซ์ ซึ่งประกอบด้วยประเทศเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์ก กำหนดเงื่อนไขความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ จะต้องเป็นความผิดที่ลงโทษได้ตามกฎหมายของรัฐภาคีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 6 เดือน หรือสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศอิตาลีกับประเทศตูนิเซียกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้สูงถึง 2 ปี เป็นต้น แต่ก็ยังมีสนธิสัญญาบางฉบับที่ไม่กำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้เลย ซึ่งการกำหนดโทษยิ่งต่ำเพียงใดก็จะยิ่งลดอุปสรรคในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมากขึ้นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม จุดบกพร่องของสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำก็ยังพอมีอยู่ โดยเฉพาะเมื่อลักษณะของสนธิสัญญาประเภทนี้จะต้องอาศัยบทบัญญัติของกฎหมายภายในของสองประเทศ กล่าวคือ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกกำหนดไว้โดยกฎหมายภายใน ซึ่งกลายเป็นภาระที่จะต้องพิจารณากฎหมายภายในของประเทศอื่นในประเด็นที่ว่า การกระทำความผิดเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของประเทศนั้นหรือไม่ และความผิดดังกล่าวมีอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดดังกล่าวเป็นโทษที่มีความรุนแรงตามข้อกำหนดของสนธิสัญญาหรือไม่ สนธิสัญญาประเภทนี้จึงมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

2.3.2 ความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีหลักการสำคัญอันมีที่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศว่า ความผิดที่รัฐหนึ่งจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่อีกรัฐหนึ่งได้นั้นจะต้องเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายภายในของทั้งสองรัฐ หลักการนี้จึงเป็นการปกป้องสิทธิของจำเลยตามหลักไม่มีความผิดไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine Lege) และเป็นการประกันว่า เสรีภาพของจำเลยจะไม่ถูกจำกัดโดยผลของการกระทำที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ³²

การกำหนดเรื่อง Double criminality ใหม่นี้ มิได้หมายความว่ารายละเอียดของความผิดจะต้องตรงกันทุกประการ แต่มีความหมายเพียงว่าองค์ประกอบรวมและลักษณะโดยทั่วไปของความผิดมีลักษณะอย่างเดียวกันเท่านั้น ก็ถือว่าเป็นความผิดอาญาทั้งสองประเทศได้ เช่น ความผิด

³² สุพานิต มั่นสุข, *เขตอำนาจศาลในคดีอาญา*, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), 124.

ฐานปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยกำหนดองค์ประกอบไว้ให้มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป แต่ตามกฎหมายอาญาของประเทศฟิลิปปินส์อาจจะกำหนดให้มีผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปก็ได้ ดังนั้นหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในประเทศฟิลิปปินส์โดยบุคคล 6 คน ก็จะผิดตามกฎหมายอาญาทั้งของประเทศไทยและของประเทศฟิลิปปินส์ และผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยเมื่อรัฐบาลฟิลิปปินส์ร้องขอให้ประเทศไทยส่งตัวบุคคลดังกล่าวข้ามแดนกลับไปยังประเทศไทยฐานปล้นทรัพย์ในประเทศฟิลิปปินส์ ดังนั้นถือว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาของทั้งสองประเทศได้แล้ว แม้ว่าจำนวนของผู้กระทำความผิดจะมีจำนวนไม่เท่ากันแต่องค์ประกอบรวมอื่น ๆ เข้าข่ายเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์แล้ว ปัจจุบันหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศถือเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ เนื่องจากหลักดังกล่าวเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกือบทุกฉบับ โดยในทางปฏิบัติระหว่างประเทศกรณีที่ไม่มีความสนธิสัญญาระหว่างสองฝ่ายหลักการดังกล่าวนี้จะถูกใช้เป็นเงื่อนไขในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยปริยาย จนทำให้หลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศกับหลักความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น เป็นการแก้ไขจุดอ่อนของสนธิสัญญาประเภทระบุฐานความผิดซึ่งมักมีปัญหาเรื่องการตีความองค์ประกอบความผิดที่ไม่ตรงกันทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกิดปัญหาและอุปสรรคได้ ในระยะหลังประเทศต่าง ๆ จึงพยายามผ่อนคลายหลักความเคร่งครัดของความผิดอาญาสองประเทศ โดยการตีความให้เป็นความผิดโดยคำนึงถึงเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริงในคดีอย่างกว้างแทนที่จะตีความตามองค์ประกอบความผิดอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ความผิดที่มีข้อเท็จจริงของความผิดในลักษณะเดียวกันนั้นถือว่าเป็นความผิดของทั้งสองประเทศได้แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบความผิดเหมือนกันทุกประการแต่อย่างใด ลักษณะเช่นนี้ ทำให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นไปได้ง่ายขึ้น

2.3.3 การดำเนินคดีเฉพาะความผิดที่ระบุไว้ในคำร้องขอ

หลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอหรือที่เรียกว่า The Rule of Specialty มีหลักว่า รัฐผู้ร้องขอไม่อาจดำเนินคดีในความผิดอื่นแก่บุคคลผู้ถูกต้องการตัวได้หากไม่ใช่ความผิดที่ได้กล่าวอ้างมาในคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน³³ หลักนี้เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับจากรัฐต่าง ๆ ว่าเป็นหลักการสำคัญหลักการหนึ่งในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดน อันเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า หากปราศจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้แล้ว ก็จะเป็นผลทำให้หลักเกณฑ์ว่าด้วยการส่งผู้ร้าย

³³ ชัยเกษม นิติสิริ, ความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, *บทบัญญัติ*, 52, 4 (ธันวาคม 2539), 191.

ข้ามแดนข้ออื่น ๆ เช่น หลักความผิอาญาของทั้งสองประเทศ และหลักความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้นั้น ไม่ได้รับการเคารพจากประเทศผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ หลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ระบุไว้ในคำร้องขอนี้ ยังเป็นหลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกต้องการตัวจากการดำเนินคดีในความผิดที่มีอาชญากรรมได้ หรือไม่ได้แจ้งให้ทราบก่อนในรัฐผู้ร้องขอ ซึ่งเท่ากับเป็นการละเมิดในกระบวนการยุติธรรมของรัฐผู้รับคำร้องขอ และเป็นการละเมิดต่อสนธิสัญญาแม่แบบฯ อีกทางหนึ่งด้วย

อย่างไรก็ตาม คุณธรรมทางกฎหมายภายใต้หลักการดำเนินคดีเฉพาะความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้ต้องหาในปัจจุบันนั้น เกิดข้อสงสัยว่าเป็นไปเพียงใด หากรัฐผู้ร้องขอดำเนินคดีและลงโทษผู้ต้องหาที่ได้ส่งข้ามแดนในความผิดอื่นนอกเหนือจากที่ได้ระบุในคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน ทำให้หลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอไม่ได้เป็นไปเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา แต่เป็นเครื่องมือของรัฐเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างรัฐ การปรับใช้หลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขออย่างกว้างขวางและยืดหยุ่น เพื่อความสะดวกในทางปฏิบัติของรัฐเช่นนี้ อาจก่อให้เกิดคำถามว่า กรณีจะเป็นอย่างไรหากรัฐผู้ร้องขอระบุความผิดที่ขอส่งข้ามแดนเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญา และเป็นความผิดตามกฎหมายภายในของรัฐผู้รับคำร้องขอ แต่กลับดำเนินคดีและลงโทษผู้ต้องหาในความผิดอื่นนอกเหนือสนธิสัญญาและไม่เป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีที่รัฐผู้รับคำร้องขอไม่มีกฎหมายในความผิดหรืออาชญากรรมที่เกิดขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของรัฐมีการละเว้นการปฏิบัติตามหลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขออยู่เสมอ จึงเห็นได้ว่าการกระทำของรัฐดังกล่าว ย่อมทำให้รัฐไม่อาจยกข้ออ้างให้อีกรัฐหนึ่งปฏิบัติตามหลักดังกล่าวอย่างเคร่งครัดได้เช่นกัน อาจกล่าวได้ว่า ทางปฏิบัติของรัฐในการละเมิดหลักการดำเนินคดีเฉพาะในความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอดังกล่าว ทำให้สิทธิของผู้ต้องหาไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ตามเจตนารมณ์ที่สนธิสัญญาแม่แบบฯ ได้วางหลักปฏิบัติไว้

2.3.4 ความผิดทางการเมืองและความผิดทางทหาร

2.3.4.1 ความผิดทางการเมือง

ความผิดทางการเมืองเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นจากบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการทางปกครอง หรือการดำเนินนโยบายของรัฐในการปกครองประเทศ โดยกระทำการบางประการขึ้นเพื่อแสดงการคัดค้าน หรือบีบบังคับให้มีการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นให้เหมาะสม ซึ่งวัตถุประสงค์ของข้อยกเว้นที่จะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอันเนื่องมาจากความผิดทางการเมืองนี้มาจากความต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการมีความคิดเห็น

ทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรือต้องการปกป้องคุ้มครองบุคคลที่ถูกกล่าวหาให้พ้นจากการดำเนินคดีกับความไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการกระทำที่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองของผู้ต้องหา ซึ่งถือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมืองภายในของรัฐที่ร้องขอ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างประเทศในความผิดทางการเมือง เนื่องจากบางรัฐส่ง บางรัฐอาจไม่ส่ง จึงอาจเกิดปัญหาตามมาได้ ความผิดทางการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความผิดทางการเมืองแท้ (Purely political offence) ได้แก่ ความผิดที่กระทำต่อองค์การของรัฐโดยตรง อาจจะมีได้ทั้งกรณีที่ใช้และไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เช่น การกบฏ (Rebellion) หรือยุยงส่งเสริมให้ก่อกบฏ การจารกรรม การทำรัฐประหาร (Coup) การแบ่งแยกดินแดน (Sedition) การชุมนุมโดยสงบ การอภิปรายหรือปราศรัยโจมตีรัฐบาล การทำลายความมั่นคง การดูหมิ่นประมุขรัฐหรือพระเจ้าแผ่นดิน เป็นต้น โดยไม่มีการกระทำความผิดอื่นพ่วงเลย ความผิดทางการเมืองโดยแท้ จะไม่มีปัญหาในการพิจารณามากนัก ทั้งนี้ก็เพราะความผิดดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นคง ความเป็นอยู่ และความปลอดภัยของชาติ

2. ความผิดทางการเมืองแบบผสม คือ ความผิดที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมืองซึ่งการกระทำที่เป็นความผิดอาญาทั่วไปเพียงแต่ผู้กระทำมุ่งประสงค์ให้เกิดผลในทางการเมืองควบคู่ไปกับจุดประสงค์ส่วนตัว เช่น การจับคนเรียกค่าไถ่ การวางเพลิงเพื่อเรียกร้องทางการเมือง การฉ้อโกงหรือการปล้นธนาคารนำเงินที่ได้ไปใช้เพื่อล้มล้างรัฐบาล เป็นต้น ฉะนั้นความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางการเมือง จึงมักมีปัญหาในการพิจารณา และให้คำจำกัดความมากที่สุด จึงมีแนวโน้มที่จะจำกัดความหมายคดีการเมืองให้แคบลง เช่น แต่เดิมเคยถือว่าการปลงชีวิตหรือการพยายามปลงชีวิต การประทุษร้ายหรือทำร้ายร่างกายของประมุขแห่งรัฐ หรือหัวหน้ารัฐบาล หรือสมาชิกในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวเป็นความผิดทางการเมือง แต่ต่อมาความผิดดังกล่าวไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นความผิดทางการเมืองอีกต่อไป โดยจะสังเกตเห็นได้ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศต่าง ๆ ที่ทำกันในระยะหลัง ๆ รวมทั้งประเทศไทยและสปป.ลาว ด้วย ไม่ถือว่าการปลงพระชนม์ชีพของประมุขแห่งรัฐ หรือหัวหน้ารัฐบาล หรือสมาชิกในครอบครัวของบุคคลดังกล่าว เป็นข้อยกเว้นทางการเมืองที่จะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กัน³⁴

การกำหนดให้ความผิดทางการเมืองเป็นความผิดที่จะไม่ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ยังคงมีความผิดบางประการที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นความผิดทางการเมือง แต่ความผิดดังกล่าว

³⁴ สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรกัมพูชา มาตรา 3 วรรค 1, สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรไทย มาตรา 3 วรรค 1, และสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 3 (ก).

เป็นความผิดอาญาที่ร้ายแรงหรืออุกฉกรรจ์มาก จึงถูกกำหนดให้เป็นข้อยกเว้นของความผิดทางการเมืองที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ได้แก่

1. ความผิดฐานฆาตกรรมประมุขของรัฐ หรือบุคคลในครอบครัว หรือฆาตกรรมผู้นำรัฐบาลหรือบุคคลในครอบครัว (Attentat clause or belgian clause) การกำหนดความผิดฐานฆาตกรรมประมุขของรัฐไว้เป็นข้อยกเว้นนี้ เนื่องจากสาเหตุที่มีผู้ต้องการปลงพระชนม์พระเจ้าโนเลียนที่ 3 โดยการลอบวางระเบิดไว้บนทางรถไฟที่กระบวนจะเสด็จผ่าน แต่พระเจ้าโนเลียนปลอดภัย ผู้กระทำความผิดได้หลบหนีเข้าไปในประเทศเบลเยียม ดังนั้นประเทศฝรั่งเศสจึงขอให้ประเทศเบลเยียมส่งตัวผู้กระทำความผิดกลับมารับโทษ แต่มีผู้คัดค้านมากมายด้วยเหตุผลว่าเป็นความผิดทางการเมือง รัฐบาลของประเทศฝรั่งเศสจึงได้ถอนคำร้องนั้นเสีย แต่ภายหลังสภาผู้แทนราษฎรของประเทศเบลเยียมได้นำปัญหาในเรื่องนี้เข้าสู่สภาเพื่อกำหนดเป็นกฎหมายในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพิ่มเติมข้อยกเว้นในการประทุษร้ายต่อประมุขของรัฐหรือเครือญาติ ให้เป็นความผิดที่สามารถส่งข้ามแดนได้ สนธิสัญญาที่ทำภายหลังส่วนมากจึงกำหนดความผิดนี้เป็นข้อยกเว้นให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แม้ว่าความผิดนี้จะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับความผิดทางการเมืองอย่างมากก็ตาม

2. ความผิดฐานก่อการร้ายระหว่างประเทศ (International terrorism) ซึ่ง Convention for the Prevention and Punishment of terrorism 1937 มาตรา 1 (2) ได้ให้ความหมายถึงการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายว่า คือ การกระทำความผิดทางอาญาซึ่งมีผลโดยตรงต่อรัฐและมุ่งประสงค์ที่จะก่อให้เกิดความกลัวขึ้นในความรู้สึกของประชาชน หรือกลุ่มบุคคล หรือมหาชน โดยทั่วไป จากความหมายดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับความผิดทางการเมืองอย่างมาก เพราะได้มีการกระทำความผิดอาญาเหมือนกันและการกระทำความผิดดังกล่าวมุ่งประสงค์จะให้เกิดผลกับรัฐ หรือบุคคลจำนวนมาก และผู้กระทำความผิดยังเป็นกลุ่มคนที่แฝงอยู่ในทางการเมือง แต่ไม่ว่าจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับความผิดทางการเมืองมากเพียงใดก็สามารถพบได้ว่า การก่อการร้ายมีความรุนแรงมากกว่าการก่อความไม่สงบ เพื่อผลในทางการเมืองและผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นมักจะทำให้ประชาชนหรือผู้บริสุทธิ์ได้รับผลร้ายเป็นจำนวนมาก และเมื่อเป็นการกระทำที่รุนแรงเช่นนี้ จึงไม่สมควรที่จะให้ผู้กระทำความผิดลี้ภัยในประเทศอื่นได้ ซึ่งประชาคมระหว่างประเทศเห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าว แต่การพิจารณาว่าการกระทำอย่างใดเป็นความผิดฐานก่อการร้ายระหว่างประเทศหรือไม่ก็ยังคงอยู่ในดุลพินิจของฝ่ายบริหารและศาลของประเทศที่รับคำร้องขอ

3. ความผิดฐานรุกราน (Aggression) ตามที่กฎบัตรสหประชาชาติได้ให้ความหมายไว้ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองประเทศที่มีอำนาจ หรือแสนยานุภาพทางการทหารมิให้ใช้อำนาจดังกล่าว เข้ายุทธการประเทศที่เล็กกว่า

4. ความผิดฐานเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Genocide) ความผิดดังกล่าวนี้ ได้มีการวางหลักการไว้โดยสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติและได้มีการลงนามร่วมกันใน The United Convention on the prevention and Punishment of the Crime of Genocide 1948

5. ความผิดฐานอาชญากรรมสงคราม (War crimes) ซึ่งมีข้อกำหนดไว้ในสนธิสัญญากรุงเฮก ค.ศ. 1912 และสนธิสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 ซึ่งอาชญากรรมสงครามจะเป็นการกระทำผิดของบุคคลที่เป็นสมาชิกของหน่วยทหาร ได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของการทำสงครามในบางกรณีรัฐที่ได้รับผลเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าว มีสิทธิปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลนั้นข้ามแดนและมีสิทธิที่จะพิจารณาคดีสำหรับความผิดอาญาที่บุคคลนั้นได้กระทำความผิด

6. ความผิดฐานโจรสลัด (Piracy) ได้มีสนธิสัญญาเจนีวาว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ. 1958 กำหนดให้ความผิดฐานโจรสลัดนี้ ถ้าได้กระทำความผิดในทะเลหลวงประเทศใด ๆ ก็สามารถพิจารณาคดีได้ หรือหากกระทำความผิดในอาณาเขตทางทะเลของประเทศใดก็ให้ประเทศนั้นลงโทษได้

7. ความผิดฐานจี้เครื่องบิน (Hijacking) ได้มีกฎหมายกำหนดเรื่องการจี้เครื่องบินคือ สนธิสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1958 และ Tokyo and Hague convention on aircraft hijacking กำหนดให้ความผิดนี้ สามารถลงโทษในประเทศที่ความผิดเกิดขึ้น

8. ความผิดฐานเอาคนลงเป็นทาส (Slave) ความผิดฐานนี้ ได้รับการคุ้มครองตามหลักสากลเรื่องสิทธิมนุษยชนที่บุคคลแต่ละคนมีสิทธิของตนที่จะไม่ต้องตกเป็นทาสของบุคคลใด

9. ความผิดฐานปลอมแปลง (Counterfeiting) จะเป็นการคุ้มครองเอกสารหรือหลักฐานที่สำคัญ เช่น หนังสือเดินทาง ซึ่งมีการกำหนดให้ความคุ้มครองไว้ใน Convention on the Prevention and Punishment of Crimes against Internationally Protected Persons Including Diplomatic Agents 1974

10. ความผิดฐานลักพาตัว (Kidnapping) ความผิดนี้เป็นการกระทำที่มีลักษณะของการล่อลวงข่มขืนจิตใจให้ผู้เสียหายกระทำการใดหรือไม่กระทำการใดหรือทำให้จำยอมต่อสิ่งใดเพื่อการกักขังหรือหน่วงเหนี่ยว หรือกระทำด้วยประการใดอันทำให้ผู้เสียหายนั้นปราศจากเสรีภาพในร่างกาย เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 309, 310, 310 ทวิ, 313, และมาตรา 317

11. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างประเทศ (International traffic in narcotics) ยาเสพติดเป็นสิ่งที่อันตรายต่อทุกคนในทุกประเทศ ดังนั้นจึงสมควรจะร่วมมือกันปราบปรามผู้กระทำความผิดประเภทนี้ หากกระทำความผิดในประเทศใด สามารถจะลงโทษในประเทศนั้นได้

12. ความผิดเกี่ยวกับการกีดกันผิว (Racial discrimination) กำหนดคุ้มครองไว้ใน International Convention on the Elimination of all Forms of Racial Discrimination 1965

2.3.4.2 ความผิดทางทหาร

ความผิดเกี่ยวกับการทหาร คือ บุคคลที่กระทำความผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการทหาร โดยเฉพาะ หรือการสงครามจะไม่ต้องถูกส่งข้ามแดน ซึ่งในสนธิสัญญาหลายฉบับได้กำหนดไว้เป็นข้อยกเว้น แต่ความผิดที่เกี่ยวกับการทหารนี้ ยังคงมีปัญหาที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความผิดทางการเมืองและความผิดอาญาธรรมดาที่ผู้กระทำให้เป็นทหารด้วย

2.3.5 การไม่ส่งคนชาติข้ามแดน

หลักการไม่ส่งคนชาติข้ามแดนนี้ เกือบทุกประเทศจะถือเป็นหลักเดียวกันว่า จะไม่ส่งตัวบุคคลสัญชาติของประเทศตนไปปรับโทษในประเทศอื่นแม้ว่าจะได้กระทำความผิดในประเทศอื่นก็ตาม เพราะถือว่าประชาชนของประเทศตนจะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประเทศตนมากกว่าที่จะได้รับจากประเทศอื่น ๆ หลักการนี้ได้มีความแตกต่างระหว่างประเทศในภาคพื้นอเมริกาและอังกฤษที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และกลุ่มประเทศในยุโรปที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ส่วนใหญ่จะไม่ห้ามการส่งคนชาติของตนข้ามแดน โดยถือว่ากระบวนการยุติธรรมจะดำเนินการได้ดีที่สุดในรัฐที่ความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากผู้เสียหาย พยานบุคคล และพยานเอกสารต่าง ๆ ย่อมจะหาได้ง่ายในสถานที่ความผิดเกิดขึ้น และถือหลักว่าผู้กระทำความผิด ณ ที่ใดควรจะต้องถูกพิจารณาคดี ณ ที่นั้น รัฐของตนไม่อาจดำเนินคดีกับบุคคลใด ๆ สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นนอกประเทศซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะของประเทศนั้น ด้วยเหตุผลที่ว่า การให้ศาลท้องถิ่นซึ่งการกระทำผิดเกิดขึ้นได้พิจารณาคดีดีที่สุดเป็นสิ่งที่ควรทำ ดังนั้น การยอมส่งคนชาติของตนข้ามแดนย่อมเป็นทางที่จะช่วยให้การพิจารณาคดีให้ลุล่วงไปด้วยดี ส่วนประเทศในภาคพื้นยุโรปหรือกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศฝรั่งเศสและเยอรมัน กลับเห็นว่า การส่งคนชาติของตนเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปดำเนินคดีในรัฐต่างประเทศไม่อาจกระทำได้ โดยถือว่าการไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดนเป็นหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคนชาติของตนจากความไม่ไว้วางใจต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของต่างประเทศ รวมถึงข้อเสียเปรียบต่าง ๆ ซึ่งคนชาติของตนอาจประสบในการต่อสู้คดี เนื่องจากเหตุผลในเรื่องภาษาและกฎหมายที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ และอาจได้รับความเกลียดชังจากบุคคลในประเทศอื่น เพราะเหตุที่เป็นคนสัญชาติอื่นแต่ได้บังอาจเข้ามากระทำความผิดและหลบหนีไป นอกจากนี้ ถ้ายอมรับให้มีการส่งบุคคลที่กระทำความผิดนั้นไปรับการพิจารณาและลงโทษในประเทศอื่น ก็เท่ากับเป็นการสละอำนาจอธิปไตยของประเทศตนไป อย่างไรก็ตาม ประเทศซึ่งไม่ส่งคนชาติของตนนั้น ก็มีกฎหมายภายในให้อำนาจในการดำเนินคดีกับคนชาติของตนเองแม้ได้กระทำความผิดในต่างประเทศ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากการลงโทษไปได้

2.3.6 หลักการไม่ดำเนินคดีซ้ำในความผิดเดียวกัน

หลักการไม่ดำเนินคดีซ้ำในความผิดเดียวกัน หมายถึง ในกรณีที่มีบุคคลเคยถูกดำเนินคดีอาญาจนศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องหรือลงโทษแล้ว และได้มีการลงโทษครบถ้วนหรือได้รับการอภัยโทษแล้ว บุคคลนั้นจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญาซ้ำจากข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดอันเดียวกันอีก แม้ว่าแนวความคิดดังกล่าวจะได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปในกฎหมายภายใน แต่ในระดับระหว่างประเทศแล้ว ยังเป็นปัญหาว่าหลักการอันนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไป ซึ่งแต่ละรัฐย่อมไม่ถูกห้ามในการดำเนินคดีอาญาซ้ำแก่ผู้กระทำความผิดอีก แม้บุคคลนั้นจะได้ถูกดำเนินคดีอาญามาแล้วสำหรับความผิดเดียวกันนั้นในต่างประเทศ เว้นแต่จะมีสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ได้รับการรับรองในอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (European Convention on Extradition 1957) ในอนุสัญญายุโรปที่เกี่ยวกับการโอนกระบวนการพิจารณาอาญาและในหลาย ๆ ประเทศก็ยังบัญญัติรับรองเป็นสิทธิอย่างหนึ่งไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ที่เรียกว่า *Autrefois acquit* หรือ *Autrefois convict* เพื่อแสดงว่าตนได้ถูกศาลพิพากษาในข้อหาความผิดอย่างเดียวกันมาแล้ว จึงขอให้ศาลปล่อยตัวจำเลยไปเสียได้ ส่วนในระบบกฎหมายซีวิลลอว์นั้น กฎหมายแพ่งโรมันมีคำกล่าวเป็นภาษาลาตินว่า “*Ne bis in idem*” แปลตามตัวอักษรได้ว่า “ไม่มีครั้งที่สองสำหรับเรื่องเดิม (Not twice for the same)” หมายความว่า การดำเนินการทางอาญาเป็นครั้งที่สองสำหรับมูลคดีอย่างเดิมนั้นไม่อาจกระทำได้ ในหลักกฎหมายของประเทศไทยพบหลักเรื่อง *Double jeopardy* ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งบัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญาฟ้องร้องเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” หมายความว่า ความผิดข้อหาใดก็ตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว จะฟ้องจำเลยคนเดียวกันในข้อหาความผิดเดียวกันนั้นอีกไม่ได้

2.3.7 บุคคลที่มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต

บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต โดยผลจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. 1961 กำหนดให้ฐานะและสิทธิพิเศษแก่บุคคลในคณะทูตในอันที่จะได้รับการคุ้มครองและจะไม่ถูกฟ้องคดีอาญาในประเทศที่ตนไปประจำอยู่ ผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา ย่อมหมายถึงผู้แทนของรัฐ (Immunity of State Representatives) นอกจากรัฐซึ่งเป็นบุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ จะสามารถอ้างความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐอื่นสำหรับการกระทำที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของรัฐโดยแท้ (*Jure imperii*) แล้ว บุคคลธรรมดาซึ่งเป็นผู้ที่รัฐ ๆ หนึ่งแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐนั้นในอีกรัฐหนึ่งหรือประจำ ณ องค์การระหว่างประเทศ ก็จะได้รับ ความคุ้มกันจากเขตอำนาจทางตุลาการและทางบริหารของรัฐอื่นเช่นกัน หากแต่ขอบเขตของการได้รับการคุ้มกันเช่นนั้นย่อมแตกต่างกันไป

ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้แทนและหน้าที่การงานของผู้แทนเช่นว่านั้น ซึ่งได้แก่ตัวแทนทางการทูต และสมาชิกในคณะผู้แทนทางการทูต (Diplomatic Agents and Members of the Diplomatic Mission) เจ้าพนักงานกงสุล คณะผู้แทนพิเศษ และตัวแทนของรัฐประจำองค์ระหว่างประเทศ ฉะนั้น ถ้าเกิดปัญหาว่าบุคคลในคณะทูตผู้หนึ่งไปกระทำผิดอาญาในประเทศที่ตนไปประจำแล้ว หลบหนีไปอยู่ในประเทศที่สาม ประเทศเจ้าของท้องที่เกิดเหตุจะร้องขอให้ประเทศที่สามส่งตัว กลับมาได้ไหม แม้บุคคลนั้นยังอยู่ในประเทศที่ไปประจำอยู่โดยไม่ได้หลบหนีไปยังประเทศที่สาม ศาลแห่งประเทศนั้นก็ยังไม่มีความอำนาจพิจารณาพิพากษาอยู่ดี เพราะหลักเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูตดังกล่าว ทางออกของประเทศที่การกระทำผิดเกิดขึ้นจะกระทำได้อีกคือ ร้องขอให้ประเทศเจ้าของสัญชาติบุคคลนั้น เพื่อให้ทำการร้องขอให้ประเทศที่สามให้ส่งตัวมาดำเนินคดีใน ศาลแห่งประเทศเจ้าของสัญชาติเสียเอง เพราะประเทศเจ้าของสัญชาติย่อมมีสิทธิในการขอตัวบุคคล สัญชาติของตนได้ รวมทั้งการสละความคุ้มกันทางการทูต

2.3.8 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

กล่าวโดยทั่วไป ความผิดที่ละเมิดต่อสิทธิในการเลือกถือศาสนานั้น ในการปฏิบัติของบาง ประเทศ เช่น ฝรั่งเศส บราซิล รัสเซีย ถือว่าเป็นความผิดที่ได้รับความยกเว้นจากการส่งข้ามแดน แต่มักจะไม่เป็นเรื่องที่กล่าวไว้ในหนังสือสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อันแท้จริงความผิด ประเภนี้ เป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองได้ เฉพาะในบางกรณี เช่น กระทำผิดต่อกฎหมายที่ ห้ามมิให้ทำพิธีทางศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสอนศาสนาลัทธิใดลัทธิหนึ่ง เป็นต้น ใน สนธิสัญญาบางฉบับ ก็จะกำหนดให้ความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาเป็นความผิดที่ไม่ต้องส่งผู้ร้ายข้าม แแดนด้วย ทั้งนี้บุคคลทุกคนควรมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา เช่น ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้าม แแดนระหว่างประเทศโคลัมเบียและประเทศปานามา พ.ศ. 2470 มาตรา 4 หรือใน Montevideo Convention on Extradition 1933 มาตรา 3

2.3.9 เขตอำนาจของศาล

เขตอำนาจศาลเหนือความผิดที่มีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของรัฐผู้ร้องขอกลายเป็น เงื่อนไขประการหนึ่งในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดน เนื่องจากสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนบาง ฉบับระบุให้ความผิดที่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ต้องอยู่ในอำนาจของศาลของรัฐผู้ร้องขอด้วย เขต อำนาจของศาลจึงกลายเป็นหลักการที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ เพราะนอกจากความผิดดังกล่าวจะเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอแล้ว รัฐผู้ร้องขอจะต้อง มีความสามารถในการดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำความผิดภายในเขตอำนาจของตนหากมีการส่งตัว ผู้ร้ายข้ามแดนได้ด้วย ตามแนวความคิดนี้ จึงทำให้เขตอำนาจศาลเหนือคดีที่ร้องขอกลายเป็น

ส่วนประกอบหนึ่งของหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศในตัว อย่างไรก็ตาม การอ้างเขตอำนาจศาลเหนือคดีที่ร้องขอ ต้องได้รับการยอมรับจากรัฐผู้รับคำขอด้วยว่า รัฐผู้ร้องขอมีอำนาจเหนือคดีนี้จะถือว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ประเด็นนี้ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ อันเนื่องมาจากการที่รัฐต่าง ๆ ถือหลักการพิจารณาเรื่องเขตอำนาจของศาลที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์และกลุ่มประเทศซีวิลลอร์ หลักการใช้เขตอำนาจศาลของกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์ ซึ่งถือหลักว่า เขตอำนาจศาลของรัฐจำกัดอยู่เพียงกรณีที่ความผิดเกิดขึ้นในรัฐของตนหรือเขตอำนาจศาลเหนือดินแดนเท่านั้น ทำให้ประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์ไม่ยอมรับเขตอำนาจศาลเหนือคดีด้วยความเกี่ยวพันอย่างอื่น ในขณะที่ประเทศในกลุ่มซีวิลลอร์บังคับใช้เขตอำนาจศาลเหนือคดีอย่างกว้างขวาง กล่าวคือนอกจากเขตอำนาจศาลในคดีอาญาเหนือดินแดนแล้ว ศาลในระบบกฎหมายซีวิลลอร์ยังยอมรับเขตอำนาจศาลเหนือบุคคล แม้การกระทำความผิดเกิดนอกดินแดน ความแตกต่างในความคิดเรื่องเขตอำนาจศาลในคดีอาญาดังกล่าว เป็นผลให้การพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีความยากลำบาก เนื่องจากประเทศในกลุ่มกฎหมายคอมมอนลอร์จะไม่ยอมรับการอ้างเขตอำนาจศาลในรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากหลักดินแดน ซึ่งจะถือว่ารัฐผู้รับคำขอไม่มีเขตอำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ แม้ว่าระยะหลังประเทศในกลุ่มคอมมอนลอร์บางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะได้ยกเลิกข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลทั้งหมดหากเป็นไปตามหลักความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ แต่ในการพิจารณาคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนของบางประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษ ยังคงยึดถือหลักการเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลเหนือคดีอย่างเคร่งครัด ซึ่งบ่อยครั้งที่หลักดังกล่าวทำให้ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

2.3.10 โทษประหารชีวิต

เนื่องจากการส่งตัวผู้กระทำความผิดเพื่อไปปรับโทษประหารชีวิตเป็นเรื่องที่ขัดต่อนโยบายสาธารณะของรัฐต่าง ๆ ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงมีข้อที่จะต้องพิจารณาว่า ความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นมีอัตราโทษประหารชีวิตหรือไม่ ปัญหาที่พบคือ ความผิดนั้นมีอัตราโทษประหารชีวิตในรัฐที่ร้องขอ แต่ไม่มีอัตราโทษประหารชีวิตในรัฐที่รับคำร้องขอ กรณีเช่นนี้อาจทำให้รัฐที่ได้รับคำร้องขอไม่ต้องส่งตัวผู้ร้ายนั้นให้ และอาจยกเป็นเหตุในการปฏิเสธการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนได้ อาจมีข้อยกเว้นในบางกรณี เช่น ในคำร้องขออาจให้หลักประกันว่า จะมีการลดหย่อนผ่อนโทษหรือขอให้มีการเปลี่ยนโทษประหารชีวิตเป็นโทษอื่นที่เบากว่าการลงโทษประหารชีวิต³⁵ จึงจะมีการส่งผู้ร้าย

³⁵ เชิดพันธุ์ วัลลวธรรม, หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533, *คสุพาท*, 4, 42(ตุลาคม-ธันวาคม 2538), 72-73.

ข้ามแดนได้ หลักการนี้ได้ระบุชัดเจนไว้ในกฎหมายภายในของประเทศเยอรมันว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีโทษประหารชีวิตจะสามารถกระทำได้ ก็ต่อเมื่อรัฐผู้ร้องขอให้ส่งตัวได้ให้คำมั่นว่าจะไม่มีการลงโทษประหารชีวิตต่อบุคคลผู้นั้น³⁶ แต่ปัญหาย่อมเกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้อำนาจอธิปไตยโดยฝ่ายบริหาร เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1985 ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้ตัดสินว่า รัฐบาลอังกฤษไม่สามารถที่จะส่งชาวเยอรมันไปให้สหรัฐอเมริกาดำเนินคดีในศาลแห่งรัฐเวอร์จิเนียได้ แม้ถึงว่าจะไม่มีการร้องขอให้ลงโทษประหารชีวิต หรือตัดสินลงโทษประหารชีวิต ซึ่งรัฐบาลอังกฤษได้ปฏิบัติตามโดยส่งตัวผู้กระทำความผิดไปดำเนินคดีเฉพาะในข้อหาที่มีโทษไม่ร้ายแรงถึงขั้นประหารชีวิต ในคดีทำนองเดียวกันนี้รัฐบาลแห่งเนเธอร์แลนด์ก็ได้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้สหรัฐอเมริกาเช่นเดียวกัน โดยถือตามคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปในคดีดังกล่าว โดยศาลพิพากษาว่าพันธกรณีในเรื่องสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ได้บดบังพันธกรณีตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งในคดีหลังนี้ เจ้าหน้าที่ของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำมั่นว่า จะร้องขอไม่ให้มีการลงโทษประหารชีวิต จึงได้มีการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนไป

2.4 ขั้นตอนและวิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ

พิธีการและขั้นตอนในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะได้พิจารณา ก่อนที่จะมีการส่งตัวบุคคลที่เป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปยังประเทศที่ร้องขอ โดยทั่วไปการพิจารณาว่าจะส่งบุคคลใดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นอำนาจสิทธิเด็ดขาดของรัฐผู้รับคำร้องขอ (Requested State) เพียงผู้เดียว แต่ละรัฐจะมีแบบพิธีในการพิจารณาคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่แตกต่างกันออกไป บางรัฐก็ให้ฝ่ายตุลาการ หรือศาลเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาคำขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย บางรัฐก็ให้เป็นอำนาจสิทธิเด็ดขาดของฝ่ายบริหาร หรือใช้ทั้งฝ่ายตุลาการและบริหารในการพิจารณาคำร้องขอร่วมกัน แต่ถึงแม้จะมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันก็ตาม ก็จะไม่กระทบต่อเอกสิทธิ์ของรัฐบาลผู้บริหารประเทศแต่ประการใด ลักษณะวิธีปฏิบัติที่แตกต่างกันเหล่านี้มี 4 กรณีดังนี้³⁷

2.4.1 การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นดุลพินิจของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ โดยไม่ให้ตุลาการเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาเลย แบบพิธีเช่นนี้เคยมีใช้ในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนกระทำโดยการยื่นผ่านกระทรวงการต่างประเทศโดยผ่านช่องทางทางการทูต เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้รับคำร้องขอแล้ว ก็จะพิจารณาจากคำขอดังกล่าวว่าได้กระทำถูกต้อง

³⁶ ชัยเกษม นิตสิริ, ความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, 197-198.

³⁷ สุเทพ อัครถาวร และสฤณีผล ชมไพศาล, คู่มือการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคลและคดีอาญา, บัณฑิตวิทยาลัยประกอบกฎหมาย, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2516), 64-66.

ตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในทางปฏิบัติทางการทูตหรือไม่ ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องก็จะส่งคำร้องคืนประเทศที่ร้องขอและจะไม่มี การส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยถือเป็นการปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ประเทศผู้ร้องขอ แต่ถ้าหากคำร้องนั้นถูกต้องแล้ว จะจัดส่งคำร้องนั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งจะพิจารณาในเรื่องข้อกฎหมายต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ และสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศตนหรือไม่ ถ้าถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ก็จะส่งเรื่องต่อไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พิจารณาว่าความผิดดังกล่าวเพียงพอที่จะส่งข้ามแดนได้หรือไม่ ถ้าไม่มีเหตุบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ แล้ว ก็ให้แจ้งเรื่องกลับไปยังกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อนำตัวบุคคลที่กระทำความผิดส่งให้กับประเทศที่ร้องขอมาต่อไป อย่างไรก็ตามการพิจารณาในข้อกฎหมายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ สามารถมีดุลพินิจในการพิจารณาขึ้นเด็ดขาดในชั้นสุดท้าย เนื่องจากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนถือเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายของรัฐ

2.4.2 กรณีที่ศาลเข้ามามีบทบาทในการค้นหาความจริง และพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน กรณีนี้มีใช้ในประเศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลักในการพิจารณาคดีอาญาว่า บุคคลจะไม่ถูกสันนิษฐานว่ากระทำความผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ากระทำความผิด ซึ่งในคดีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เมื่อมีคำขอผ่านช่องทางการทูต ผ่านกระทรวงการต่างประเทศ คำขอนั้นจะถูกส่งเข้ามาสู่การพิจารณาของศาล โดยศาลจะมีอำนาจไม่เพียงแต่การพิจารณาว่าเป็นความผิดที่ส่งข้ามแดนได้หรือไม่ หากแต่มีอำนาจในการพิจารณาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ หากศาลพิจารณาว่า การกระทำของจำเลยเป็นความผิดอาญา ศาลจะพิจารณาส่งตัวจำเลยข้ามแดนต่อไป แต่ถ้าหากการพิจารณาได้ความว่าจำเลยไม่มีความผิด ศาลจะปล่อยจำเลยไป และปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาเป็นอย่างอื่น แต่โดยส่วนใหญ่รัฐบาลจะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาล พิธีกรเช่นว่านี้ เป็นการพิจารณาแบบเข้มงวดเนื่องจากผ่านการพิจารณาโดยองค์กรยุติธรรม ซึ่งเป็นการป้องกันสิทธิของจำเลยได้เป็นอย่างดี

2.4.3 กรณีแบบผสม ซึ่งเป็นแบบของประเทศเบลเยียมและเนเธอร์แลนด์ โดยมีพิธีการพิจารณาในขั้นตอนแรกเช่นเดียวกันกับในกรณีแรก คือ ในขั้นตอนการพิจารณาแบบของคำร้อง หากคำร้องถูกต้องก็จะส่งให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเช่นเดียวกับในกรณีที่สอง แต่ความแตกต่างในทางพิจารณาของศาลคือ ในกรณีนี้ศาลจะไม่มีอำนาจพิจารณาทั่วถึงไปถึงในประเด็นว่า ผู้ต้องหา นั้นได้กระทำความผิดตามกฎหมายของประเทศใดหรือไม่ การพิจารณาจึงจำกัดเพียงว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดตามที่ร้องขอมาจริงหรือไม่ หรือกรณีเป็นไปตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้าม

แดนตามสนธิสัญญาหรือตามกฎหมายภายในหรือไม่เท่านั้น เมื่อศาลพิจารณาเป็นอย่างไรแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจอีกชั้นหนึ่ง

2.4.4 กรณีแบบสวิตเซอร์แลนด์ เป็นวิธีดำเนินการพิเศษผดแผกไปจาก 3 วิธีแรก คือ ฝ่ายบริหารมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเท่าที่จำเป็น หากคำร้องขอส่งตัวข้ามแดนไม่ได้ขัดกับตัวบทสนธิสัญญา ฝ่ายบริหารก็จะส่งตัวไป แต่อำนาจบริหรดงกล่าวนีจะยุติทันทีเมื่อผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวมีข้อโต้แย้ง ศาลจึงมีหน้าที่พิจารณาพิพากษาว่าจะส่งตัวหรือไม่ส่งตัวแล้วแต่กรณี ถ้าหากศาลพิจารณาเป็นอย่างไรฝ่ายบริหารไม่มีสิทธิที่จะโต้แย้งคำสั่งของศาลนี้ได้ ดังนั้น แบบสวิตเซอร์แลนด์จึงเป็นเรื่องของศาลมากกว่ารัฐบาล

สำหรับประเทศไทย โดยพิจารณาจากขั้นตอนและพิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ ทั้งสี่ขั้นตอนข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า กรณีประเทศไทยนั้นมีพิธีการที่คล้ายคลึงกับแบบของประเทศเบลเยียมและประเทศเนเธอร์แลนด์ กล่าวคือ ศาลเป็นผู้วินิจฉัยให้ได้ความเพียงพอว่าจำเลยเป็นบุคคลที่ต้องถูกส่งตัวข้ามแดนหรือไม่เท่านั้น โดยศาลไม่จำเป็นต้องมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งให้ส่งตัวจำเลยข้ามแดน เนื่องจากฝ่ายบริหารจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยเพื่อส่งหรือปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อไป จึงเห็นได้ว่าโดยหลักการแล้วการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในขั้นตอนสุดท้ายของประเทศไทยก็คงเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะวินิจฉัยสั่งการตามที่เห็นสมควร

ส่วนสปป.ลาว มีพิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่คล้ายคลึงกับแบบที่หนึ่งในขั้นตอนแรก กล่าวคือ กระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคำร้องขอเพื่อส่งหรือปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แล้วเสนอต่อองค์การที่มีอำนาจ³⁸ เพื่อช่วยวินิจฉัย กรณีหากเห็นว่าเป็นอย่างไรแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจะส่งเรื่องให้องค์การอัยการประชาชนสูงสุดเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจตามกฎหมายเช่นเดียวกันกับแบบที่สาม เมื่อศาลพิจารณาเป็นอย่างไรแล้วกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยอีกครั้ง แล้วแจ้งไปยังประเทศที่ร้องขอทราบ ดังนั้น การพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในขั้นตอนสุดท้ายของสปป.ลาว ก็คือฝ่ายบริหารเช่นกัน

2.5 การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

สิทธิมนุษยชนทางอาญาเป็นสิทธิมนุษยชัที่แต่ละประเทศให้การคุ้มครอง โดยการปฏิบัติต้องกระทำผ่านหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้แก่ ตำรวจ อัยการ

³⁸ องค์การที่มีอำนาจพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ตามมาตรา 3 ข้อ 7 มีกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย องค์การอัยการประชาชน ศาลประชาชน และกระทรวงยุติธรรม.

ทนายความ ศาล และราชทัณฑ์ หรืออีกกรณีหนึ่งก็คือ เมื่อมีบุคคลถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดทางอาญาตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ บุคคลนั้นก็ต้องเริ่มเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาทันที การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญานั้น สิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดจะได้รับความคุ้มครองผ่านเข้ามาในขั้นตอนของการจับ การกักขัง การค้น การขัง การสอบสวน การฟ้องร้อง การพิจารณาคดีในศาล รวมทั้งการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาและผู้ต้องโทษ คือ ควรมีการแยกคุมขังระหว่างผู้ต้องหาและผู้ต้องโทษออกจากกัน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 10 วรรค 2 (ก) ว่า “พึงจำแนกผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดจากผู้ต้องโทษ และพึงได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมแก่สถานะอันมิใช่เป็นผู้ต้องหา” ในเรื่องนี้ผู้เขียนจะได้ยกขึ้นมากล่าวเป็น 2 ประเด็น คือ การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการทางอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ และการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกขอตัวให้ส่งข้ามแดนตามมาตรฐานสากล ดังต่อไปนี้

2.5.1 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการทางอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศ

สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามกฎหมายระหว่างประเทศมีเป็นจำนวนมากและมีการรับรองไว้ในแต่ละประเทศที่แตกต่างกันไป ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะพิจารณาถึงสิทธิมนุษยชนทางอาญาในประเด็นสำคัญ ๆ ที่สหประชาชาติได้รับรองไว้ อาทิ ปณิญาสากล่าวด้วยว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่รับรองและคุ้มครองสิทธิบุคคลจากการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งในระยะต่อมาเอกสารทั้งสองฉบับนี้ก็ถูกนำไปเป็นแบบอย่างในการจัดทำสารรับรองสนธิสัญญาในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงกฎหมายภายในของแต่ละประเทศด้วย

2.5.1.1 ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948

ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติฉบับนี้ ได้กำหนดหลักการที่ครอบคลุมถึงเรื่องสิทธิมนุษยชนในแง่มุมต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และมีหลักประกันสิทธิต่าง ๆ ที่สำคัญ 4 ประการ คือ สิทธิส่วนบุคคล (ข้อ 3-11) สิทธิของปัจเจกชนในความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมที่เข้ามีส่วนร่วม (ข้อ 12-17) อิสรภาพของพลเมืองและทางการเมือง (ข้อ 18-21) และสิทธิเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม (ข้อ 22-27) แต่ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนฯ ได้บัญญัติถึงการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางอาญาไว้เป็นหลักสำคัญว่า มนุษย์ทั้งหลายเกิดมาพร้อมกับความมีอิสระ มีศักดิ์ศรี และสิทธิเท่าเทียมกัน ดังนั้นบุคคลใดจะถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือลงโทษโดยวิธีการโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติไม่ได้ และทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองเท่าเทียม

กันจากการปฏิบัติที่เป็นการล่วงละเมิดปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ และจากการยุ้งให้เกิดการเลือกปฏิบัติ ที่สำคัญได้มีบัญญัติไว้ในข้อ 9 ว่า “บุคคลใดจะถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้” หลักการดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นชัดเจนว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และมีสิทธิเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย แม้บุคคลนั้นจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางอาญาก็ตาม การจับกุม กักขัง รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาด้วย กล่าวคือ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัดและจะต้องปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แม้ต่อมาจะพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริงก็ตาม การปฏิบัติและการลงโทษต่อบุคคลดังกล่าวจะใช้วิธีการ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหยามเกียรติความเป็นมนุษย์ของเขามีได้ ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ ยังได้รับรองสิทธิของบุคคล และผู้ต้องโทษที่จะได้รับการชดเชยหากได้รับการปฏิบัติที่ผิดกฎหมาย ดังบัญญัติว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดอันเป็นผลจริงจังกฎหมายที่มีอำนาจแห่งชาติ ต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลฐานซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย นอกจากนี้ ปณิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฯ ยังได้รับรองสิทธิของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาที่สำคัญ ๆ ไว้ได้แก่

1. ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรมในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตน และการกระทำความผิดทางอาญาใด ๆ ที่ถูกกล่าวหา (ข้อ 10)
2. ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาคดีของศาลโดยเปิดเผย ซึ่งตนได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี (ข้อ 11 (1))
3. จะถือว่าบุคคลใด ๆ มีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยการกระทำ หรือละเว้นการกระทำใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายภายในหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษจำเลยหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดอาญานั้นไม่ได้ (ข้อ 11 (2))

จากหลักการที่กล่าวมานี้เห็นได้ว่า องค์กรที่เป็นกลไกในการทำหน้าที่ตัดสินชี้ขาดว่าบุคคลที่ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะต้องมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ของตน โดยปราศจากความลำเอียงและปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรฝ่ายบริหาร ซึ่งกลไกนี้ในความหมายโดยทั่วไปก็คือ ศาลยุติธรรม บุคคลทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกันในการที่ให้ศาลเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด รัฐไม่มีอำนาจจะกำหนดเป็นการเฉพาะรายหรือกลุ่มบุคคล ว่าหากบุคคลเหล่านี้ได้กระทำความผิด จะต้องถูกตัดสินชี้ขาดโดยองค์กรอื่น

นอกจากศาลยุติธรรม นอกจากนี้ ในการปฏิบัติต่อผู้กล่าวหาระหว่างที่ดำเนินการพิจารณาคดีอยู่นั้น จะปฏิบัติต่อผู้กล่าวหาเสมือนผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะยังมีคำตัดสินหรือคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด จึงต้องปฏิบัติต่อเขาเหล่านั้นอย่างเป็นผู้บริสุทธิ์โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเขามีได้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำตัดสินชี้ขาดของศาล หลักการนี้เป็นหลักการที่คุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และที่สำคัญการพิจารณาคดีจะต้องกระทำโดยเปิดเผย โดยให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบ และติดตามการพิจารณาคดีได้ โดยจะต้องมีกฎหมายหรือมาตรการในการให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้คดีหรือแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างเต็มที่ หลักการสำคัญอีกประการหนึ่งในปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนก็คือ การจะลงโทษบุคคลใดในทางอาญานั้น จะต้องปรากฏชัดว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดตามกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายมิได้ ถือว่าเป็นการรับรองหลักไม่มีความผิดไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ (Nullum Crimen, Nulla Poena, Sine Lege) นอกจากนี้ยังมีอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานขึ้น ซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรระหว่างรัฐในภูมิภาค (Regional intergovernmental organization) โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำให้ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนฯ กลายเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่มีผลผูกมัดอย่างจริงจัง ตลอดทั้งเพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อระบบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมในรัฐสมาชิก³⁹ โดยมีพิธีสารแนบท้าย (Protocol) และบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการตรวจสอบแนะนำการบังคับใช้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ โดยเฉพาะสิทธิการฟ้องร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปของบุคคลธรรมดา องค์กรพัฒนาเอกชนหรือกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้องเรียนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจคือ คำพิพากษาจะปรากฏในรูปสั่งให้มีการชดเชยความเสียหาย หรือจ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรมต่อฝ่ายผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิตามอนุสัญญา คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนให้ถือเป็นที่สุดและมีผลผูกพันต่อรัฐภาคี ถึงอย่างไรก็ตามอนุสัญญานี้ก็ได้ห้ามเรื่องโทษประหารชีวิต แต่การห้ามโทษประหารชีวิตไปปรากฏอยู่ในพิธีสารแนบท้ายฉบับที่ 6 ซึ่งแก้ไขโดยพิธีสารแนบท้ายฉบับที่ 11 โดยในข้อ 1 ของพิธีสารดังกล่าวบัญญัติว่า “โทษประหารชีวิตจะต้องยกเลิกจะไม่มีผู้ใดที่ถูกวางโทษประหารชีวิต”

2.5.1.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองฯ ฉบับนี้ เป็นอนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีการกล่าวถึงสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองไว้ในข้อ 6 ดังนี้

³⁹ จรัญ โฆษณานันท์, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม, (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2545), 448-449.

1. มนุษย์ทุกคนมีสิทธิโดยธรรมชาติในการดำรงชีวิต สิทธินี้ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ไม่มีบุคคลใดสามารถล่วงละเมิดชีวิตของใครได้
2. ในประเทศซึ่งยังมีได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต การลงโทษประหารชีวิต ย่อมกระทำได้เฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ที่สุด (The most serious offences) ตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะที่เกิดกระทำผิด และต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติในกติการะบียบนี้ และอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ โทษเช่นว่านี้จะลงได้ก็โดยคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลที่มีอำนาจ
3. เมื่อมีการฆ่าผู้อื่นอันเป็นอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์ ย่อมเป็นที่เข้าใจว่าข้อนี้มิได้ให้อำนาจรัฐภาคีแห่งกติการะบียบนี้ในอันที่จะหลีกเลี่ยงจากพันธะใด ๆ อันพึงมีต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทำลายล้างเผ่าพันธุ์
4. บุคคลใดที่ต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ย่อมมีสิทธิขอภัยโทษหรือลดหย่อนผ่อนโทษตามคำพิพากษา การนิรโทษกรรม การอภัยโทษ หรือลดหย่อนผ่อนโทษจากคำพิพากษาให้ประหารชีวิตพึงมีได้ในทุกกรณี
5. จะไม่มีการพิพากษาให้ประหารชีวิต ในคดีอาชญากรรมที่กระทำโดยบุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และจะลงโทษนี้ต่อหญิงมีครรภ์มิได้
6. จะยกข้อนี้ขึ้น เป็นเหตุเพื่อเหนี่ยวรั้งหรือขัดขวางการยกเลิกโทษประหารชีวิตในรัฐภาคีใดแห่งกติการะบียบนี้มิได้

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองฯ ซึ่งปัจจุบันมีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีสมาชิกมากกว่า 150 ประเทศ ไม่ถึงกับห้ามโทษประหารชีวิตเสียทีเดียว⁴⁰ เพียงแต่อนุญาตให้โทษประหารชีวิตยังคงมีได้แต่เฉพาะความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงที่สุด (The most serious crimes) เท่านั้น และในพิธีสารเลือกรับของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองฯ และพิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ต่างก็ได้มีข้อบัญญัติในการห้ามลงโทษประหารชีวิตไว้ทั้งสิ้น ผลก็คือประเทศในแถบยุโรปตะวันตกซึ่งเป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารเลือกรับฉบับที่ 6 แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้พากันยกเลิกโทษประหารชีวิตในดินแดนของตนเสียแล้ว แต่อย่างไรก็ตามในปลายปี ค.ศ. 1989 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ออกข้อมติที่ 44/128 ลงวันที่ 15 ธันวาคม ค.ศ. 1989 ให้มีพิธีสารต่อท้ายกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ฉบับที่ 2 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1991 โดยพิธีสารฉบับนี้มุ่งประสงค์การให้ยกเลิกโทษประหารชีวิตโดย

⁴⁰ คดี State v. Makwanyane, (Case No. CCT/3/94 (1995) 1 LRC 269) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งแอฟริกาใต้ตัดสินว่าการลงโทษประหารชีวิตนั้นมิได้ถูกห้ามโดยกฎหมายระหว่างประเทศ.

มีฐานความเชื่อว่าโทษประหารชีวิตนั้นเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และทำลายพัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน พิธีสารฉบับนี้ได้บัญญัติไว้ในข้อ 1 ว่า “ไม่มีผู้ใดภายใต้เขตอำนาจศาลของรัฐภาคีสมาชิกที่จะถูกประหารชีวิตได้” และ “แต่รัฐภาคีสมาชิกต้องออกมาตรการที่จำเป็นทุกอย่างเพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิตในเขตอำนาจศาลของตน” สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองฯ ดังกล่าวมีผลใช้บังคับสำหรับประเทศไทยในวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ส่วนสปป.ลาว ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองฯ โดยการภาคยานุวัติเมื่อวันที่ 07 ธันวาคม ค.ศ. 2000 และมีผลใช้บังคับสำหรับสปป.ลาว เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2009 แต่เนื่องจากประเทศไทยและสปป.ลาว ยังคงมีโทษประหารชีวิตอยู่ จึงมิได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกพิธีสารต่อท้ายของกติการะหว่างประเทศฯ ฉบับที่ 2 ซึ่งห้ามโทษประหารชีวิตแต่อย่างไร

2.5.2 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ถูกขอต้มล้างตามมาตรฐานสากล

2.5.2.1 อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1957

ในช่วงต้นของปี พ.ศ. 2493 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานหนึ่งขึ้นในยุโรป ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้การพัฒนาระบบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้มีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น ส่งผลให้มีการนำหลักเกณฑ์บางประการที่ประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปมีความเห็นต่างมาใส่ไว้ในอนุสัญญาฉบับนี้ เช่น หลักการส่งคนชาติข้ามแดน และได้มีการลงนาม ณ กรุงปารีส เมื่อปี ค.ศ. 1957 มีจำนวน 12 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรีย เบลเยียม เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน กรีซ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ สวีเดนและตุรกี โดยอนุสัญญานี้เป็นอนุสัญญาฉบับแรก ๆ ที่กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ที่มีการคุ้มครองสิทธิของบุคคลผู้ต้องถูกส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนกรณีบุคคลมีโทษประหารชีวิตไว้ในมาตรา 11 ซึ่งบัญญัติว่า หากความผิดที่จะถูกส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจทำให้ได้รับโทษประหารในรัฐที่ร้องขอ และหากรัฐที่ได้รับการร้องขอไม่ได้ บัญญัติให้ความผิดดังกล่าวต้องรับโทษประหารชีวิต คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธ เว้นแต่รัฐที่ร้องขอจะรับรองว่าจะไม่บังคับใช้โทษประหารชีวิตกับนักโทษดังกล่าว

อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนดังกล่าว มีที่มาจากคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ที่ได้วางแนวทางคำตัดสินไปในทางคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา (Fugitive offender) ที่จะต้องถูกส่งตัวไปเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือเผชิญโทษประหารชีวิตในต่างประเทศ เช่น คดี Soering v. Canada โดยคดี Soering ของศาล European Court of Human Rights (ECHR) เป็นตัวอย่างที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในสายตาของชาวโลก ซึ่งข้อเท็จจริงได้ความว่า Soering เป็นชาวเยอรมันตะวันตกโดยสัญชาติ ซึ่งได้

มาตรการพ่อแม่ของคู่รักสาวของตนที่รัฐเวอร์จิเนียในสหรัฐอเมริกา จากนั้นได้หลบหนีไปยังประเทศอังกฤษและถูกจับตัวได้ ต่อมาสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นรัฐที่เหตุเกิดได้ขอให้ทางการอังกฤษส่งตัว Soering เป็นผู้ร้ายข้ามแดน ศาลได้ตัดสินว่า อังกฤษซึ่งเป็นสมาชิกของ European Convention of Human Rights จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 3 ของอนุสัญญาที่บัญญัติว่า ห้ามมิให้ทรมานและปฏิบัติหรือลงโทษโดยเหี้ยมหยามหรือลบลู่เกียรติ ดังนั้น การส่งไปยังรัฐเวอร์จิเนียซึ่งจะต้องเข้าแถวรอการลงโทษประหารชีวิตโดยไม่รู้ชะตากรรมว่าจะถูกประหารเมื่อใดนั้นจึงเป็นการขัดต่อหลักการในมาตรา 3 ดังกล่าว คดี Soering ศาลได้ยื่นอยู่บนหลักปรากฏการณ์แดนประหาร (Death row phenomenon) มากกว่าหลัก Death penalty เพราะว่าโทษประหารชีวิตไม่ถือว่าผิดต่อกฎหมายจารีตประเพณี แต่ปรากฏการณ์แดนประหารนั้นได้รับการกล่าวถึงว่า ไร้มนุษยธรรม (Inhuman หรือ Degrading treatment) นอกจากนั้น ที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ยังยอมรับว่า สถานการณ์ที่แวดล้อมการลงโทษประหารนั้นนำไปสู่คำถามว่า เป็นการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรมหรือไม่ คดี Soering ศาลได้อธิบายว่า ลักษณะการลงโทษประหารชีวิตที่ดี รวมทั้งสถานการณ์ที่รอการลงโทษประหาร ล้วนเป็นปัจจัยที่นำไปสู่สถานการณ์ Inhuman หรือ Degrading treatment ได้ทั้งสิ้น ในขณะที่ศาลยุโรปมองว่า อายุและสภาพจิตใจของ Soering เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เขามีสภาพขี้แอ่ หากจะต้องเข้าแถวรอการลงโทษประหารชีวิตที่สหรัฐอเมริกา

ก่อนหน้านี้คดี Soering รัฐต่าง ๆ ในยุโรปไม่มีใครให้ความสนใจเรื่องของความผูกพันตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับความร่วมมือในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมากนัก ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดในรัฐที่ถูกร้องขอ ส่วนชะตากรรมอันน่าสะพรึงกลัวของผู้ต้องหาที่จะต้องไปประสบในรัฐที่ร้องขอตัวไปจะเป็นเช่นไรนั้น มิได้ให้ความสนใจสักเท่าไร แต่คดีนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า การคุ้มครองผู้ต้องหานั้นมิได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่เฉพาะในรัฐที่พิจารณาคดีขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่านั้น แต่ยังห่วงกังวลไปยังรัฐที่ผู้นั้นจะถูกส่งไปว่าจะกระทำการใดอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาหรือไม่ หมายถึงมีภัยอันตรายหรือผลลัพธ์ที่คาดเห็นได้ที่ผู้ต้องหาต้องไปประสบนอกเขตอำนาจของตนหรือไม่ คดี Soering เป็นคดีบุกเบิกที่ทำให้ศาลในรัฐต่าง ๆ หรือองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติต้องหันกลับมาตรวจสอบตนเองอีกครั้งในการปฏิบัติกับผู้ต้องหาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เรื่อง Soering ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ถือว่าการที่ Soering จะต้องถูกกักขังอยู่ที่เรือนจำในรัฐเวอร์จิเนียในสภาพที่ยากลำบาก และจะต้องรอการประหารชีวิต ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงวัยและสภาพจิตใจของเขาแล้วน่าจะเป็นการทารุณโหดร้ายและเหยียบย่ำศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเขา แต่ในคดีของ Kindler v. Canada คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนกลับไม่ได้เดินตามหลักการนี้ สาเหตุประการหนึ่งอาจสืบเนื่องมาจากในคดี Kindler ไม่สามารถแสดงให้เห็นว่าสภาพในเรือนจำของรัฐเพนซิลวาเนียเป็นอย่างไรและสิ่งที่ต้องรอโทษ

ประหารชีวิตเป็นเวลานานในเรือนจำดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อเขาอย่างไรที่จะสนับสนุนการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนั้น ในเรื่องปรากฏการณ์แดนประหารจึงยังมีข้อถกเถียงอยู่มากกว่าเป็นอุปสรรคในเรื่องของการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนโดยทั่ว ๆ ไปหรือไม่⁴¹

2.5.2.2 สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990

โดยเหตุที่ในแต่ก่อนประเทศต่าง ๆ ถือหลักอำนาจอธิปไตยของตนเป็นใหญ่ในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศที่ถูกร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้าย ถือว่าเป็นสิทธิของตนในการที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาตตามคำร้องนั้นหรือไม่ โดยประเทศต่าง ๆ จะมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป เช่น อาจยึดถือและปฏิบัติตามข้อตกลง สัญญา สนธิสัญญาที่มีอยู่ระหว่างกัน หรือมีกฎหมายภายในบัญญัติไว้เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง ดังนั้น เมื่อมีปัญหาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกิดขึ้น แต่ละประเทศจึงคำนึงถึงแนวทางปฏิบัติของตนเป็นหลักซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการให้ความร่วมมือในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ด้วยเหตุนี้ องค์การสหประชาชาติจึงได้วางแม่แบบสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นมาตรฐานไว้เพื่อให้นานาชาติประเทศยึดถือเป็นเกณฑ์การปฏิบัติในการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กัน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และมีลักษณะที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น ซึ่งเรียกว่า สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน⁴² (United Nations Model Treaty on Extradition 1990) โดยได้รับการรับรองตามมติของที่ประชุมใหญ่ องค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและการดูแลผู้กระทำความผิดครั้งที่ 8 (The 8th United Nations Congress on the Prevention of crime and the Treatment of Offenders) ที่กรุงฮาวานา ประเทศคิวบา ในระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม-7 กันยายน ค.ศ. 1990 และมีมติร่วมกันในการประชุมทั่วไปที่ A/RES/45/116 วัตถุประสงค์ของการกำหนดแบบในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามมาตรฐานฉบับนี้นอกจากเพื่อจะให้ความร่วมมือระหว่างกันของประเทศต่าง ๆ กระทำได้ง่ายขึ้นสำหรับประเทศที่ยังไม่เคยทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศอื่น หรือเพื่อให้ประเทศที่ประสงค์จะปรับปรุงสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของตนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ใช้เป็นแบบอย่าง นอกจากนี้ สนธิสัญญาแม่แบบฯ ยังมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อให้ประเทศสมาชิกร่วมมือกันต่อต้านและปราบปรามอาชญากรรมทั้งที่ข้ามชาติและไม่ข้ามชาติ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กร การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ มิให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีลอยนวลพ้นเงื้อมมือของกฎหมายไปได้ และอีกประการหนึ่งซึ่ง

⁴¹ ศลิน สุขจรัส, โทษประหารชีวิตกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน: มุมมองด้านสิทธิมนุษยชน, ราชบัณฑิตยสถาน, 2549), 177-178.

⁴² ประพันธ์ นัยโกวิท และสมใจ เกษมศิริเจริญ, สนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, วารสารอัยการ, 15, 198(2539), 59-66.

เป็นประการสำคัญนั่นก็คือสนธิสัญญาแม่แบบฯ ฉบับนี้ ได้คำนึงถึงการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิของบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในปฏิญญาสากลแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ได้บัญญัติเหตุในการปฏิเสธชนิดบังคับ (Mandatory ground for refusal) ไว้ในข้อ 3 (a) ถือว่าเป็นการกระทำความผิดที่มีลักษณะการเมือง (b) หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า คำร้องขอมิเจตนาที่จะฟ้องร้อง ดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ กำเนิดเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง เพศ หรือสถานะของบุคคลหรือฐานะของบุคคลนั้นอาจได้รับความกระทบกระเทือนเนื่องจากสาเหตุดังกล่าว (c) หากความผิดนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายทางทหารและไม่ใช่ว่าความผิดตามกฎหมายอาญาธรรมดา (d) หากมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแห่งรัฐผู้รับคำขอให้ลงโทษบุคคลผู้นั้นเนื่องจากการกระทำความผิดเดียวกันกับที่มีคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน (e) หากบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาหรือลงโทษไม่ว่าจะโดยเหตุใด ๆ รวมถึงการขาดอายุความหรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอหรือรัฐผู้รับคำขอ (f) การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่อาจกระทำได้ หากบุคคลนั้นจะถูกกระทำทรมานหรือทารุณหรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์หรืออาจจะไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 14 (g) และในข้อ 4 (d) นั้นถือว่ามิใช่โทษประหารชีวิตสำหรับความผิดที่ร้องขอตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอนั้น เป็นเหตุหนึ่งรัฐผู้รับคำร้องขออาจเลือกปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ถ้ารัฐที่ร้องขอไม่ให้คำรับรองต่อรัฐที่ถูกร้องขอจนเป็นที่พอใจว่าจะไม่มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต หรือแม้จะมีคำพิพากษาเช่นนั้น ก็จะไม่มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว หรือหากรัฐที่ร้องขอปฏิเสธไม่ให้การยืนยันรัฐที่ได้รับการร้องขอสามารถพิจารณาความผิดและลงโทษบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวได้ตามสมควร ในปัจจุบันมีประเทศที่ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วเป็นจำนวน 108 ประเทศ และยังมีประเทศที่ยังมีโทษประหารชีวิตอยู่จำนวน 90 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยและสปป.ลาว ด้วย ที่กล่าวมาเป็นการคุ้มครองสิทธิในการมีชีวิตของบุคคลที่จะต้องถูกส่งตัวข้ามแดนในระดับสากล แต่ในระดับภูมิภาคนั้นก็ยังมีการบัญญัติคุ้มครองชีวิตของผู้ต้องหาไว้ด้วยเช่นกัน ดังเช่น ภูมิภาคยุโรปซึ่งมีระดับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สูงที่สุดในบรรดาภูมิภาคทั้งหลาย

2.5.2.3 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติที่กระทำโดยองค์กรอาชญากรรมเป็นหลัก โดยอนุสัญญานี้ได้กำหนดเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในข้อ 16 โดยมีการบัญญัติหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนไว้ดังนี้

1. กำหนดให้รัฐภาคีสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ระหว่างกันได้สำหรับความผิดตามที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ และต้องเป็นความผิดอาญาของทั้งสองประเทศด้วย เนื่องจากการดำเนินการทางอาญาเป็นเรื่องที่กระทบสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ถือว่าหลักการนี้เป็นการป้องกันสิทธิของผู้ถูกส่งตัวข้ามแดน และเป็นหลักประกันว่า เสรีภาพของผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนจะไม่ถูกจำกัดโดยผลของการกระทำที่ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอ

2. บุคคลที่ถูกดำเนินคดีเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน จะต้องได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาทั้งสิทธิและหลักประกันต่าง ๆ ตามกฎหมายภายในของรัฐภาคีที่บุคคลนั้นอยู่ในดินแดน หลักการนี้เป็นหลักการที่มีปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยระบุว่าคนทุกคนต้องได้รับการพิจารณาคดีด้วยความยุติธรรมและโดยเปิดเผยในศาล⁴³

3. รัฐที่ได้รับคำร้องขออาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากเห็นว่าคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเป็นคำร้องขอเพื่อนำบุคคลนั้นไปลงโทษเพราะเหตุเรื่องเพศ เชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ เผ่าพันธุ์ หรือเพราะแนวความคิดทางการเมืองของบุคคลนั้น หรือจะเป็นเหตุให้บุคคลนั้นได้รับความไม่เป็นธรรมเพราะเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว

จากอนุสัญญาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นสามารถสรุปหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ดังต่อไปนี้

1. ห้ามมิให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่บุคคลนั้นต้องถูกส่งตัวข้ามแดนเพื่อไปรับโทษประหารชีวิต เว้นแต่รัฐผู้รับคำร้องจะรับประกันว่าจะไม่ลงโทษประหารชีวิตหากส่งตัวข้ามแดนไป หลักการนี้ได้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ค.ศ. 1950 และในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ค.ศ. 1990 ข้อ 4 (4)

2. หลัก non-refoulement คือ การไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากรัฐที่ร้องขอต้องการเอาตัวบุคคลนั้นไปเพื่อฟ้องลงโทษเพราะเหตุที่บุคคลนั้นมีเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ ความคิดเห็นทางการเมือง

⁴³ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000, ข้อ 16 บรรทัดสามและสี่.

ต่างไปจากรัฐที่ร้องขอ จากหลักการนี้ส่งผลให้อนุสัญญา และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศต่าง ๆ บัญญัติห้ามมิให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง เช่น ในอนุสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของภาคพื้นอเมริกา ค.ศ. 1933 ข้อ 5

3. ห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังรัฐที่ร้องขอ หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าบุคคลนั้นจะถูกกระทำทารุณหรือทรมานโหดร้าย หลักการนี้ถือว่าได้รับการยอมรับว่าเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศ เป็นสิ่งที่สนธิสัญญาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนบัญญัติห้ามเอาไว้ทุกสนธิสัญญา อาจกล่าวได้ว่าการห้ามกระทำทารุณหรือทรมานโหดร้ายนี้เป็นสิ่งที่กฎหมายระหว่างประเทศห้ามเด็ดขาด

4. สนธิสัญญาแม่แบบฯ ได้กำหนดหลักที่สำคัญอีกหลักหนึ่ง คือ ห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากว่าผู้ที่ถูกส่งตัวไปนั้นจะไม่ได้รับความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาในรัฐที่ร้องขอ หลักการนี้ได้กำหนดไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อ 14 ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปได้ตัดสินไว้ตอนหนึ่งว่า “สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมในกระบวนการพิจารณาความอาญาเป็นสิ่งที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตยโดยศาลไม่ว่าจะทั้งหลักการนี้ได้” ดังที่ศาลไอร์แลนด์เคยปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งผู้ต้องหาที่ถูกขอให้ส่งตัวไปนั้นมีความเสี่ยงที่จะถูกฆ่าในคุกโดยพหุของรัฐที่ร้องขอหรือเสี่ยงที่จะถูกพิจารณาคดีอย่างไม่เป็นธรรม เพราะสิทธิเหล่านี้ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญของไอร์แลนด์ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าแม้การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญแต่บางครั้งการตีความอย่างกว้างขวางเกินไปเพื่อจะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหาที่อาจส่งผลต่อความล้มเหลวในการปราบปรามอาชญากรรม ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องชั่งน้ำหนักระหว่างการคุ้มครองสิทธิของผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการปราบปรามอาชญากรรมให้อยู่ในเขตที่เหมาะสม ซึ่งหมายถึงสิทธิของผู้ที่ถูกส่งผู้ร้ายข้ามแดนควรได้รับความคุ้มครองในขณะเดียวกันอาชญากรรมก็ต้องถูกปราบปรามด้วย

จากวิวัฒนาการและหลักการพื้นฐานในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนั้น พอสังเกตได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการร่วมมือระหว่างประเทศที่ละเอียดอ่อน มีหลักการและขั้นตอนพิจารณาที่สลับซับซ้อน เนื่องจากประชาคมระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญและให้สิทธิเสรีภาพแก่บุคคลในการแสดงความคิดเห็น ได้แย่งการกระทำในทางสังคมที่แตกต่างกัน จนบางครั้งผู้กระทำผิดจำต้องหลบหนีความผิดหรือหนีการถูกจับกุมไปลี้ภัยอยู่ในประเทศอื่นถึงอย่างนั้นก็ตาม กลไกสำคัญที่ประเทศต่าง ๆ ใช้ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาพิจารณาลงโทษก็คือ ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่เนื่องจากกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีขั้นตอนในการพิจารณาว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ มีหลายขั้นตอนด้วยกัน ทั้งฝ่ายตุลาการและฝ่ายบริหาร การพิจารณาเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของทั้งสองฝ่ายจะต้องเน้นที่การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะถูกส่งข้ามแดนพร้อมทั้งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมควบคู่

กันไปด้วย ในบางกรณีอาจจะเป็นเงื่อนไขที่รัฐผู้รับคำร้องขอไม่ส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนไปให้รัฐผู้ร้องขอ หากเป็นการขัดต่อหลักการในกติการะหว่างประเทศ เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนขัดต่อหลักการว่าด้วยการทารุณกรรม และการปฏิบัติหรือการลงโทษที่ไร้มนุษยธรรม หรือห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง หรือความผิดทางทหารโดยเฉพาะ หรือห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากผู้กระทำความผิดเป็นคนในสัญชาติ หรือในความผิดที่มีโทษประหารชีวิต เป็นต้น โดยในระดับสากล ได้มีสนธิสัญญาแม่แบบฯ เป็นตัวอย่างให้ประเทศภาคีสมาชิกนำไปเป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายภายในของตน ถึงอย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาแม่แบบฯ ดังกล่าว อาจไม่ครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ที่จะเกิดขึ้นซึ่งมีความแตกต่างกันได้ ทั้งหมดย่อมเป็นหน้าที่ของประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ที่จะเลือกนำเอาหลักเกณฑ์ข้อใดในสนธิสัญญาแม่แบบฯ นี้ไปบังคับใช้กับสนธิสัญญาที่ตนจะร่วมลงนามหรือใช้เป็นกฎหมายแม่บทภายในประเทศของตนต่อไป

บทที่ 3

หลักเกณฑ์และวิธีการทางกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ของประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ตามหลักการทั่วไปแล้ว เมื่อมีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังในประเทศหนึ่งได้หลบหนีไปอยู่ในประเทศอื่น ประเทศที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นก็ไม่สามารถใช้อำนาจของตนล่อลวงล้าอริปไตยเหนือดินแดนของประเทศอื่นเพื่อติดตามนำตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังมารับโทษตามกฎหมายของประเทศตนได้ เว้นแต่จะมีสนธิสัญญากำหนดไว้เป็นอย่างอื่น สำหรับประเทศไทยกับสปป.ลาว แม้ว่าจะเป็นบ้านพี่เมืองน้องที่มีความสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันมาอย่างช้านาน แต่ทั้งสองประเทศต่างก็มีอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตน และไม่สามารถล่วงละเมิดอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของกันและกันได้ กล่าวคือ เมื่อมีผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังหลบหนีไปอยู่ในประเทศไทย เจ้าหน้าที่ของสปป.ลาว ก็ไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายเหนือดินแดนของประเทศไทยได้ ในทางกลับกัน ประเทศไทยก็ไม่สามารถใช้อำนาจตามกฎหมายของตนล่อลวงล้าอริปไตยของสปป.ลาว เพื่อติดตามนำผู้ต้องหาหรือผู้ต้องขังกลับไปรับโทษตามกฎหมายของตนได้เช่นกัน ดังนั้นจึงต้องกลับมาพิจารณาว่า ทั้งสองประเทศนี้ได้มีข้อตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันหรือไม่ หรือในกรณีไม่มีสนธิสัญญาต่อกันก็อาจมีความร่วมมือกันดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันได้ในรูปแบบอื่น เมื่อพิจารณาจากข้อตกลงในเรื่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ของทั้งสองประเทศแล้วพบว่า ไทย-ลาว ได้มีการลงนามทำข้อตกลงในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ซึ่งเป็นข้อตกลงที่อยู่ในความหมายของคำว่า “สนธิสัญญาระหว่างประเทศ” (Treaty on Extradition between The Lao People's Democratic Republic and The Kingdom of Thailand) เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2542 คู่กันเป็นสองฉบับ คือ ฉบับภาษาไทย-ลาว และฉบับภาษาอังกฤษ โดยภาษาไทย-ลาว ถูกต้องเท่าเทียมกัน หากมีความแตกต่างกันในการตีความให้ใช้ฉบับภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์ในการตีความ สนธิสัญญาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดสิทธิและพันธกรณีระหว่างกันภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งปรากฏข้อปรารถนาาร่วมกันคือ ไทย-ลาว ปรารถนาที่จะส่งเสริมความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพระหว่างประเทศทั้งสองในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบนพื้นฐานของความเคารพต่ออธิปไตย ความเท่าเทียมกันและผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และสนธิสัญญาดังกล่าว ได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับอนุสัญญาพหุภาคี โดยไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและพันธกรณีที่คู่ภาคีมีอยู่ตาม

อนุสัญญาพหุภาคีใด ๆ สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ได้รับการให้สัตยาบันและมีผลศักดิ์สิทธิ์อย่างสมบูรณ์ในวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2544 ดังนั้น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว จะมีหลักเกณฑ์และสาระสำคัญอย่างไรนั้น จะได้ศึกษาสนธิสัญญาที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำร่วมกัน ประกอบกับพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย กับหลักกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว ดังต่อไปนี้

3.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสปป.ลาว พ.ศ. 2542

3.1.1 หลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว พ.ศ. 2542

3.1.1.1 ข้อผูกพันในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อผูกพันในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว คู่ภาคีตกลงที่จะส่งให้แก่กันและกัน ซึ่งตัวบุคคลที่พบในดินแดนของคู่ภาคีฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถูกต้องการตัวเพื่อการฟ้องร้องการพิจารณาคดีหรือเพื่อกำหนดหรือดำเนินการลงโทษในดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง สำหรับการกระทำ ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

3.1.1.2 ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

โดยทั่วไปแล้วการกระทำความผิดในทางอาญาทุกประเภท สมควรจะให้มีการส่งข้ามแดนได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นบางประเภทซึ่งเป็นการผิดเพียงเล็กน้อย ถ้าจะให้มีการส่งข้ามแดน ก็จะเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เช่น ความผิดลหุโทษ และความผิดอาญาบางประการเป็นความผิดในประเทศหนึ่งแต่อาจจะไม่เป็นความผิดของอีกประเทศหนึ่ง เช่น ความผิดฐานมึนเมาเกินกว่าหนึ่งคน การทำมิฉะนั้น การแต่งกายแสดงว่าเป็นภิกษุ เป็นต้น ดังนั้นความผิดที่อาจขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้จึงมีหลักพิจารณา ดังนี้

1. ต้องเป็นความผิดซึ่งสามารถลงโทษได้ตามกฎหมายของคู่ภาคี โดยโทษจำคุกหรือการกักขังในรูปแบบอื่นเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี หรือโดยโทษที่หนักกว่า โดยความผิดซึ่งลงโทษได้ตามกฎหมายของคู่ภาคี กล่าวคือ การกระทำที่จะเป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ต้องเป็นความผิดไม่แต่เฉพาะของรัฐที่ร้องขอ แต่เป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่รับคำร้องขอด้วย โดยให้พิจารณาจากการกระทำ มิได้พิจารณาโดยการคำนึงถึงฐานความผิด หลักนี้ตรงกับถ้อยคำกฎหมายอาญาที่ว่า “ไม่มีความผิดไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” ดังนั้น หากกฎหมายของรัฐภาคีมิได้บัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดย่อมไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ตามมาตรา 2 (1) ของสนธิสัญญานี้

2. ในกรณีที่คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกลงโทษจำคุกหรือกักขังในรูปแบบอื่น โดยศาลของภาคที่ร้องขอสำหรับความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน จะให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้ หากระยะเวลาของโทษที่จะต้องรับต่อตามคำพิพากษาเหลืออยู่อย่างน้อย 6 เดือน

3. การวินิจฉัยว่าความผิดใดเป็นความผิดตามกฎหมายของคู่ภาคี จะไม่คำนึงว่ากฎหมายของคู่ภาคีได้กำหนดให้การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดนั้นอยู่ในประเภทเดียวกันหรือได้เรียกชื่อความผิดเป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ก็ตาม ดังนั้น การวินิจฉัยว่าความผิดใดเป็นความผิดจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กันต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงโดยรวมของการกระทำทั้งหมด (Totality of the conducts) ว่าเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐทั้งสองหรือไม่ก็เพียงพอที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กันได้

4. เมื่อให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สำหรับความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ความผิดหนึ่งแล้ว อาจจะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดอื่นซึ่งระบุไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นไปตามเงื่อนไขสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แม้ว่าจะไม่เข้าเงื่อนไขที่เกี่ยวกับระยะเวลาของโทษหรือคำสั่งกักขังที่ระบุไว้ในมาตรา 2 (1) และ (2) ของสนธิสัญญาฉบับนี้

3.1.1.3 เหตุสำหรับการปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

รัฐหรือภาคีผู้ร้องขอจะไม่ได้รับการพิจารณาอนุมัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากภาคีที่ได้รับการร้องขอพิจารณาว่าความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเข้ากรณีอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้

1. การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความผิดทางการเมือง ความผิดทางการเมืองได้ปรากฏในทุก ๆ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศในรูปแบบของสนธิสัญญาทวิภาคีและอนุสัญญาพหุภาคีที่ได้ลงนามกันและมีผลใช้บังคับแล้ว เช่นที่ปรากฏในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างเบลเยียมกับฝรั่งเศสฉบับแรกเมื่อปี ค.ศ. 1834 ที่กำหนดให้ความผิดทางการเมืองเป็นข้อยกเว้น อนุสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของภาคพื้นอเมริกา ค.ศ. 1933 ได้มีข้อกำหนดไว้ในมาตรา 3 ว่าจะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนถ้า (c) เมื่อความผิดได้กระทำลงเป็นไปในทางการเมืองหรือมีลักษณะที่เกี่ยวกับการเมือง อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1957 มาตรา 3 (1) และ (2) หากปรากฏหลักฐานที่ควรเชื่อได้ว่า รัฐที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดอาชญากรรมค่านั้นได้ร้องขอโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลนั้นในความผิดฐานแบ่งแยกสีผิว ศาสนา สัญชาติ หรือความผิดในทางการเมือง และอนุสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของภาคพื้นอเมริกา ที่ Harvard Research Draft Convention on Extradition 1935 มาตรา 5 (a) และ (b) ระบุว่า การกระทำใด ๆ อันมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง รวมถึงการยุบ โหมฆาชนเชื่อ หรือประกาศลบล้างรัฐบาล การกระทำอันเป็นการลี้ภัยความลับทางการเมืองและการปกครองของประเทศ ซึ่งกระทำตั้งแต่

หนึ่งคนขึ้นไป รวมถึงการกระทำความผิดของกลุ่มบุคคลเพื่อมุ่งหมายที่จะบั่นทอนความปลอดภัยหรือระบอบการปกครองของประเทศ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยและสปป.ลาว มิได้มีการจำกัดความของความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองไว้ในกฎหมายภายในแม้แต่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ข้อ 3 (1) ฉบับนี้ ก็ไม่ได้กำหนดความผิดทางการเมืองไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด แม้กระนั้นก็ตามการพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่ คงจะต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเป็นสำคัญด้วย เมื่อศาลนำข้อยกเว้นเรื่องความผิดทางการเมืองมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ศาลก็ได้วางหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยไว้เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานสำหรับคดีที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต และแม้จะได้มีความพยายามให้คำจำกัดความไว้ดังที่อนุสัญญา สนธิสัญญาได้กำหนดไว้ ก็ได้เป็นการให้ความหมายหรือวางหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบแจกแจงโดยละเอียดชัดเจนแต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดความผิดต่าง ๆ ที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ความผิดเหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงต่อรัฐหรือระบอบการปกครองประเทศ เป็นต้น

2. ภาติที่ได้รับคำร้องขอมิเหตุผลหนักแน่นในอันที่จะสันนิษฐานว่า คำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนมุ่งประสงค์ที่จะดำเนินคดี หรือดำเนินการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว โดยมีสาเหตุจากเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือความเห็นทางการเมืองของบุคคลนั้น หรือว่าสถานะของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเพื่อดำเนินคดีทางศาล จะถูกระทบโดยสาเหตุดังกล่าว โดยมาจากหลัก non-refoulement คือ การไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากรัฐที่ร้องขอต้องการเอาตัวบุคคลนั้นไปเพื่อฟ้องลงโทษ เพราะเหตุที่บุคคลนั้นมีเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ ความคิดเห็นทางการเมืองต่างไปจากรัฐที่ร้องขอ ดังนั้นทำให้ปรากฏบทบัญญัติห้ามหรือปฏิเสธมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากมีเหตุผลหนักแน่นโดยสันนิษฐานว่า คำร้องขอมุ่งประสงค์ที่จะดำเนินคดีที่มีสาเหตุมาจากเหตุเหล่านี้

3. ความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความผิดเพียงเฉพาะตามกฎหมายทางทหารของภาติที่ร้องขอและมีใช่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของภาติดังกล่าว

4. การฟ้องร้องหรือการดำเนินการลงโทษสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ต้องห้ามโดยเหตุที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายของคู่ภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอายุความ

5. บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนได้ถูกตัดสินโดยมีคำพิพากษาจากรัฐผู้รับคำร้องขอในความผิดเดียวกันก่อนมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยมาจากหลักการไม่ลงโทษซ้ำในความผิดเดียวกัน หมายความว่า จะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ถ้าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวได้รับการพิจารณาคดีและถูกพิพากษาลงโทษ หรือปล่อยตัวในรัฐที่รับคำร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ สนธิสัญญางบฉบับยังขยายไปถึงการที่บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว กำลัง

ถูกหรือได้ถูกดำเนินคดีแล้วในรัฐที่ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย โดยให้เป็นข้อห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดน⁴⁴ หรืออาจให้เป็นดุลพินิจของรัฐที่รับคำร้องขอ⁴⁵

3.1.1.4 เหตุสำหรับการใช้ดุลพินิจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธภายใต้สถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด หากภาคีที่ได้รับการร้องขอมีเขตอำนาจตามกฎหมายเหนือความผิดที่อ้างถึงในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น สถานที่กระทำความผิด หรือความผิดคาบเกี่ยวระหว่างรัฐผู้รับคำร้องขอ กับรัฐผู้ขอ และรัฐที่รับคำร้องจะดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว เนื่องจากภาคีที่ได้รับการร้องขอได้ตระหนักถึงความรุนแรงของความผิดและผลประโยชน์ของภาคีที่ร้องขอแล้ว แต่ยังเห็นว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อาจไม่สอดคล้องกับข้อพิจารณาด้านมนุษยธรรม อันสืบเนื่องมาจากสภาพการณ์ส่วนตัวของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว เช่น ขณะนั้นเกิดปัญหาทางการเมืองภายในประเทศอย่างรุนแรงในรัฐผู้ร้องขอ หรือ ภาคีผู้ที่ได้รับการร้องขอกำลังดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวสำหรับความผิดเดียวกัน

3.1.1.5 หลักเกณฑ์ในการส่งคนชาติข้ามแดน

สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ข้อ 5 บัญญัติไว้ว่า

1. คู่ภาคีแต่ละฝ่าย มีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน โดยหลักทั่วไปบุคคลที่ได้กระทำความผิดทางอาญาในประเทศหนึ่งซึ่งตนไม่มีสัญชาติ หากสามารถหลบหลีกการลงโทษในประเทศนั้น ๆ โดยการกลับมายังประเทศตนแล้ว จะไม่ถูกส่งตัวออกนอกประเทศตนโดยถือหลักว่า ไม่ยอมส่งคนสัญชาติตนข้ามแดนให้ประเทศอื่น เพราะถือว่าประชาชนของประเทศตน จะได้รับความคุ้มครองป้องกันและความยุติธรรมจากศาลของประเทศตนได้ดีกว่าที่จะได้รับจากผู้พิพากษาต่างประเทศที่ใช้กฎหมาย ธรรมเนียม และศาลยุติธรรมที่แตกต่างกัน ความเกลียดชังในท้องที่เพราะเหตุที่เป็นคนต่างชาติดอาจทำให้ผู้นั้นไม่ได้รับความยุติธรรมได้ ดังนั้นการที่บุคคลสัญชาติหนึ่งไปกระทำความผิดทางอาญาในประเทศอื่นใดก็ตามถือว่าได้กระทำความผิดต่อกฎหมายประเทศของตนมากเท่ากับกระทำความผิดต่อกฎหมายของประเทศที่ความผิดได้เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังถือกันว่า การอาศัยศาลในต่างประเทศให้วินิจฉัยผลเมืองของตนนั้น เท่ากับว่าประเทศยอมสละอำนาจอธิปไตยของตนส่วนหนึ่งให้กับรัฐต่างประเทศ⁴⁶ ในที่สุดยังอ้างกันว่า พลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะยังชีพของตนในดินแดนและในความป้องกันแห่งประเทศที่ตนสังกัด จะให้เขา

⁴⁴ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2524. ข้อ 8.

⁴⁵ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2536. ข้อ 5.

⁴⁶ วรกิจ โกศล (ถวิล ระวังภัย), ขุน, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน,

ออกไปนอกประเทศโดยที่เขาไม่ยินยอมสมัครใจไม่ได้ ดังนั้นโดยหลักในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่จึงได้ยึดถือกันเป็นหลัก

2. หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ได้รับการอนุมัติตามข้อ 1. ของหลักเกณฑ์ในการส่งคนชาติข้ามแดนนี้ ภาติที่ได้รับการร้องขอจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อพิจารณาต่อไปตามคำร้องขอของภาติที่ร้องขอ เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ ภาติที่ร้องขอจะต้องส่งเอกสาร และพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีให้แก่ภาติที่ได้รับการร้องขอเพื่อพิจารณาดำเนินคดีเอง โดยนำหลักการ Active personality principle มาปรับใช้ เช่น กรณีผู้เสียหายหรือรัฐบาลของประเทศที่ความผิดเกิดขึ้นได้ร้องขอให้รัฐบาลสปป.ลาว ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญาของสปป.ลาว มาตรา 3 และมาตรา 4 การใช้กฎหมายอาญาในและนอกดินแดนของสปป.ลาว⁴⁷ ซึ่งตรงกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 8 และมาตรา 9 ซึ่งกฎหมายระหว่างประเทศก็ยอมรับรองว่า รัฐย่อมมีเขตอำนาจเหนือการกระทำของคนในชาติที่ก่อขึ้นนอกประเทศ⁴⁸ เช่น คดี Public Prosecutor v. Antony ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นคนสัญชาติสวิสถูกศาลสูงของสวิสพิพากษาว่า ความผิดทุกความผิดที่คนชาติสวิสกระทำความผิดนั้น ย่อมสามารถลงโทษได้แม้กระทำนอกประเทศก็ตาม หรือคดี Lotus Case ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิพากษาในทำนองเดียวกัน หลักดังกล่าวจึงสอดคล้องกับหลักภาษิตกฎหมาย คือ “บุคคลที่กระทำความผิดต้องได้รับการดำเนินคดี”

3. แม้จะมีข้อ 2. ของข้อหลักเกณฑ์ในการส่งคนชาตินี้บัญญัติไว้ ภาติที่ได้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อพิจารณา หากภาติที่ได้รับการร้องขอไม่มีเขตอำนาจเหนือความผิดนั้น โดยในปัจจุบันหลักเกณฑ์ไม่ส่งคนชาติตนได้มีการผ่อนคลายลงไปบ้างจากการทำความตกลงกันในรูปของสนธิสัญญาทวิภาคี (Bilateral treaties) ดังเช่นที่ประเทศไทยทำไว้กับกับสหรัฐอเมริกา ข้อ 8 คือ ภาติคู่สัญญาแต่ละฝ่ายไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดนแสดงให้เห็นว่าการส่งคนชาติของตนข้ามแดนก็สามารถทำได้⁴⁹ หากคู่ภาติได้ตกลงกันในสนธิสัญญาอย่างที่ได้กล่าวมา เช่น ในกรณีการส่งนายทะนง ศิริปริชาพงษ์⁵⁰ แต่เมื่อกลับมาพิจารณาสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ข้อ 5 (1) แล้วจะพบว่า “คู่ภาติแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน” เท่ากับว่าคู่ภาติทั้งสองยอมรับหลักไม่ส่งคนชาติข้ามแดน

⁴⁷ กฎหมายอาญาของสปป.ลาว ฉบับปรับปรุง เลขที่ 12/สภช, ลงวันที่ 09 พฤศจิกายน 2005, มาตรา 4.

⁴⁸ พรชัย คำนวิวัฒน์, การส่งคนชาติข้ามแดนตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน, 62-63.

⁴⁹ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 12 (1) (2) (3).

⁵⁰ อภินันท์ ศรีศิริ, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับ สปป.ลาว, วารสารวิชาการ ม.อบ., 12, 1(มกราคม-เมษายน 2553), 86.

โดยไม่สามารถบังคับให้รัฐผู้รับการร้องขอส่งผู้ร้ายซึ่งเป็นคนสัญชาติของรัฐนั้นข้ามแดนได้ด้วย เหตุผลดังที่ได้กล่าวมา

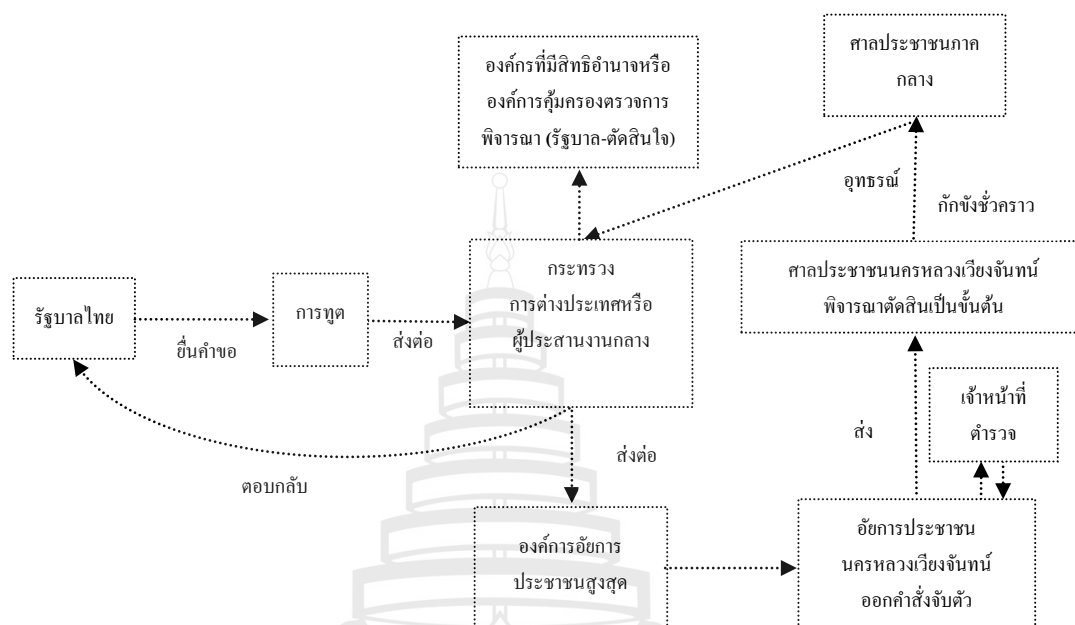
3.1.1.6 หลักเกณฑ์ว่าด้วยการพิจารณาความผิดเฉพาะเรื่อง

หลักเกณฑ์นี้มีหลักว่า รัฐที่ร้องขอต้องไม่ดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดน สำหรับความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่อนุญาตให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เว้นแต่จะมีข้อยกเว้นให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดอื่น โดยสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ได้บัญญัติไว้ในข้อ 13 คือ บุคคลที่ถูกส่งตัวข้ามแดนจะไม่ถูกควบคุมตัวพิจารณาคดีหรือลงโทษในดินแดนของรัฐผู้ร้องขอสำหรับความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่อนุมัติให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและจะไม่ถูกส่งตัวข้ามแดนโดยภากินั้นไปยังรัฐที่สาม นอกจากบุคคลนั้นได้ออกจากดินแดนของภากิที่ร้องขอภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและได้กลับเข้าไปใหม่โดยสมัครใจ หรือบุคคลนั้นมิได้ออกไปจากดินแดนของภากิที่ร้องขอภายในสามสิบวัน ภายหลังจากที่มีอิสระที่จะกระทำเช่นนั้น หรือภากิที่ได้รับการร้องขอได้ให้ความยินยอมกับการคุมขัง การพิจารณาคดีหรือการลงโทษบุคคลนั้น สำหรับความผิดอื่นนอกจากความผิดที่อนุมัติให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐที่สาม ภากิที่ได้รับการร้องขออาจขอให้มีการส่งเอกสารหรือคำแถลงซึ่งระบุไว้ในข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้ รวมถึงทำให้การของบุคคลที่ถูกส่งตัวข้ามแดนที่เกี่ยวข้องกับความผิดนั้น โดยไม่ใช้บังคับกับความผิดที่กระทำขึ้นภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

3.1.1.7 คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากหลายรัฐ

สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว บัญญัติไว้ในกรณีหากมีคำร้องขอให้ส่งบุคคลคนเดียวกันข้ามแดนจากภากิฝ่ายหนึ่งและจากรัฐที่สามอีกหนึ่งรัฐหรือมากกว่า ตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 12 ภากิที่ได้รับการร้องขออาจตัดสินใจว่าจะส่งบุคคลนั้นข้ามแดนให้ตามคำขอใดก็ได้ อย่างไรก็ตามหากมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ข้อ 16 ของสนธิสัญญานี้ ระบุให้ภากิที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะต้องแจ้งให้ภากิที่ได้รับการร้องขอในเวลาอันควรถึงข้อสนเทศเกี่ยวกับการฟ้องร้อง การพิจารณาคดี และการดำเนินการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวหรือการส่งบุคคลนั้นข้ามแดนต่อไปยังรัฐที่สาม อย่างไรก็ตาม หากในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความสนธิสัญญานี้ นอกจากจะใช้ฉบับภาษาอังกฤษอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว ต้องระงับข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือ หรือการเจรจาร่วมกันของทั้งสองประเทศ ตามที่ได้ระบุไว้ในข้อ 19 ของสนธิสัญญานี้

2. กรณีที่สปป.ลาว เป็นประเทศที่ได้รับคำร้องขอ

ภาพที่ 3.2 สปป.ลาว ได้รับคำร้องขอ

3.1.2.2 คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารที่ต้องการ

1. คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน จะกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร และจะต้องแนบเอกสารต่อไปนี้

- 1) เอกสาร คำแถลง หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพียงพอที่จะระบุรูปพรรณ
ลักษณะ และที่อยู่ที่เป็นไปได้ของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว
- 2) คำแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี
- 3) บทบัญญัติของกฎหมายที่ระบอบองค์ประกอบสำคัญ และที่กำหนดฐาน
ความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
- 4) บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดโทษสำหรับความผิด และ
- 5) บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดอายุความเพื่อการฟ้องร้อง หรือเพื่อการ
ดำเนินการลงโทษสำหรับความผิด (หากมี)

2. คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเพื่อฟ้องร้อง
จะต้องแนบสำเนาหมายจับที่ออกโดยผู้พิพากษาหรืออัยการ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคที่ร้อง

ขอ พยานหลักฐานซึ่งให้เหตุผลของการจับและการให้มีการดำเนินคดีต่อบุคคลดังกล่าว รวมถึง พยานหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่า บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นบุคคลเดียวกันกับที่ระบุไว้ในหมายจับ

3. เมื่อคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกพิพากษาว่ากระทำผิด จะต้องแนบเอกสารเพิ่มเติมจากเอกสารที่ระบุไว้ในข้อ 1 ของข้อ 3.1.2.2 ดังต่อไปนี้

- 1) สำเนาคำพิพากษาของศาลของภาคีที่ร้องขอ
- 2) พยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นบุคคลเดียวกันกับที่อ้างถึงในคำพิพากษาว่ากระทำผิด และ
- 3) คำแถลงที่แสดงว่าได้มีการรับโทษตามคำพิพากษาไปแล้วเพียงใด

4. เอกสารทั้งหมดที่นำส่งโดยรัฐที่ร้องขอตามบทบัญญัติของสนธิสัญญานี้ จะมีลายมือชื่อหรือตราประทับอย่างเป็นทางการ พร้อมแนบคำแปลเป็นภาษาของภาคีที่ได้รับการร้องขอ หรือภาษาอังกฤษหรือฝรั่งเศส

3.1.2.3 ข้อเสนอแนะ หรือข้อมูลเพิ่มเติม

หากภาคีที่ได้รับการร้องขอพิจารณาเห็นว่า ข้อเสนอแนะที่เสนอมาเพื่อขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่เพียงพอตามสนธิสัญญานี้ ในอันที่จะพิจารณาอนุมัติการส่ง ภาคีฝ่ายนั้นอาจเรียกข้อเสนอแนะเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด หากภาคีที่ร้องขอไม่สามารถส่งมอบข้อเสนอแนะเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าภาคีนั้นเพิกถอนคำร้องขอของตนโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ภาคีที่ร้องขอย่อมไม่ถูกตัดสิทธิในการที่จะทำคำร้องขอใหม่เพื่อวัตถุประสงค์เดิม

3.1.2.4 การจับกุมชั่วคราว

1. ในกรณีเร่งด่วน คู่ภาคีฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งให้จับกุมบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวไว้ชั่วคราวได้ คำขอให้จับกุมตัวชั่วคราวจะกลายเป็นลายลักษณ์อักษรโดยส่งไปยังภาคีที่ได้รับการร้องขอผ่านช่องทางการทูต หรือโดยผ่านองค์การตำรวจสากล

2. คำร้องขอจะประกอบด้วย รูปพรรณของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว ที่อยู่ของบุคคลนั้นหากรู้ คำแถลงย่อเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี คำแถลงว่าได้มีหมายจับหรือได้มีคำพิพากษาว่ากระทำผิดสำหรับบุคคลนั้นดังระบุไว้ในข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้ และคำแถลงว่าจะได้ส่งคำร้องขอให้ส่งบุคคลดังกล่าวข้ามแดนตามมา

3. จะมีการแจ้งผลของคำร้องขอแก่ภาคีที่ร้องขอโดยไม่ชักช้า

4. การจับกุมชั่วคราวจะสิ้นสุดลง หากภายในระยะเวลา 60 วันหลังการจับกุม บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีที่ได้รับการร้องขอยังมีได้รับคำร้องขออย่างเป็นทางการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารสนับสนุนที่จำเป็นตามข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้

5. การจับกุมชั่วคราวสิ้นสุดลงตามข้อ 4 ของข้อ 3.1.2.4 นี้จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งบุคคลดังกล่าวข้ามแดน หากมีการส่งคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารสนับสนุนที่ระบุไว้ในข้อ 7 ของสนธิสัญญานี้ ตามมาในภายหลัง

3.1.2.5 การส่งมอบตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว

1. ภาติที่ได้รับการร้องขอจะแจ้งโดยไม่ชักช้าผ่านช่องทางการทูตให้ภาติที่ร้องขอทราบถึงการวินิจฉัยของตนเกี่ยวกับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2. หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้รับการอนุมัติ ภาติที่ได้รับการร้องขอและภาติที่ร้องขอจะวินิจฉัยโดยการปรึกษาหารือถึงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

3. ภาติที่ได้รับการร้องขอต้องให้เหตุผลในการปฏิเสธคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนบางส่วนหรือทั้งหมด

4. จะถือว่าภาติที่ร้องขอได้เพิกถอนคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากมิได้รับตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวภายในสิบห้าวันหลังจากวันที่ได้ตกลงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว เว้นแต่จะได้อ้างอิงไว้เป็นอย่างอื่นตามข้อ 5. ถัดไปนี้ ภาติที่ได้รับการร้องขอจะปล่อยตัวบุคคลนั้นเป็นอิสระทันที และอาจจะปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดเดียวกันนั้นได้

5. หากภาติฝ่ายหนึ่งไม่อาจมอบหรือรับตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวภายในเวลาที่ตกลงกันด้วยเหตุที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน ให้แจ้งให้ภาติอีกฝ่ายหนึ่งทราบ ภาติที่จะวินิจฉัยโดยการปรึกษาหารือถึงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันใหม่ และให้นำข้อบทตามข้อ 4 ของข้อ 3.1.2.5 นี้มาใช้บังคับ

3.1.2.6 การเลื่อนการมอบและการมอบตัวชั่วคราว

1. เมื่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวกำลังถูกดำเนินคดีหรือกำลังรับโทษในภาติที่ได้รับการร้องขอในความผิดนอกเหนือไปจากความผิดซึ่งขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ภาติที่ได้รับการร้องขออาจมอบตัวบุคคลดังกล่าว หรือเลื่อนการมอบตัวออกไปจนกระทั่งการดำเนินคดีเสร็จสิ้นลง หรือได้มีการรับโทษตามคำพิพากษาทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว ภาติที่ได้รับการร้องขอจะแจ้งแก่ภาติที่ร้องขอเกี่ยวกับการเลื่อนใด ๆ

2. ภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาต และในกรณีบุคคลอยู่ในข่ายจะถูกส่งข้ามแดนได้ ภาติที่ได้รับการร้องขออาจมอบตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นการชั่วคราวให้แก่ภาติที่ร้องขอเพื่อวัตถุประสงค์ในการฟ้องร้องตามเงื่อนไขที่จะตกลงกันระหว่างภาติ ทั้งนี้บุคคลที่ถูกส่งตัวกลับมายังภาติที่ได้รับการร้องขอหลังจากการมอบตัวชั่วคราว อาจถูกมอบตัวคืนในที่สุดให้ภาติที่ร้องขอเพื่อจะรับโทษตามคำพิพากษาที่กำหนด โดยเป็นไปตามบทบัญญัติของสนธิสัญญานี้

3.1.2.7 การส่งมอบทรัพย์สิน

1. เท่าที่กฎหมายของตนอนุญาตไว้ และเมื่อได้รับการร้องขอจากภาคีที่ร้องขอ ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะยึดและจะส่งมอบทรัพย์สินพร้อมกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

- 1) ที่อาจต้องใช้เป็นพยานหลักฐาน หรือ
- 2) ที่ได้มาโดยผลของการกระทำความผิด และพบอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวในขณะที่ถูกจับกุมหรือค้นพบในภายหลัง

2. ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในข้อ 1. ของข้อ 3.1.2.7 นี้ จะส่งมอบให้ ถึงแม้ว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งได้อนุมัติแล้ว ไม่สามารถที่จะดำเนินการส่งได้ เนื่องจากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวตาย หายสาบสูญ หรือหลบหนีไป

3. เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกยึดหรือถูกริบในดินแดนของภาคีที่ได้รับการร้องขอ ภาคีที่ได้รับการร้องขออาจยึดทรัพย์สินนั้นไว้เป็นการชั่วคราว หรือส่งมอบให้โดยมีเงื่อนไขว่าจะส่งทรัพย์สินนั้นคืนเพื่อใช้ในคดีอาญาที่กำลังดำเนินอยู่

4. สิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งภาคีที่ได้รับการร้องขอหรือรัฐหรือบุคคลอื่นใดอาจได้มานั้นจะได้รับความคุ้มครอง ในกรณีที่สิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่ ทรัพย์สินนั้นจะถูกคืนตามคำร้องขอโดยไม่คิดค่าภาระใด ๆ ให้แก่ภาคีที่ได้รับการร้องขอโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายหลังการพิจารณาคดี

3.1.2.8 การส่งตัวผ่านแดน

1. เมื่อบุคคลจะถูกส่งตัวข้ามแดนจากรัฐที่สามให้คู่ภาคีฝ่ายหนึ่งผ่านดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง คู่ภาคีฝ่ายแรกต้องร้องขอต่อคู่ภาคีฝ่ายหลังเพื่อขออนุญาต ในกรณีที่ใช้การขนส่งทางอากาศและมิได้มีการกำหนดที่จะลงจอดในดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตเช่นนั้น

2. ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะอนุญาตตามคำร้องขอให้ผ่านแดนที่กระทำโดยคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง หากคำร้องขอนั้นไม่ต้องห้ามตามกฎหมายของตน

3.1.2.9 การช่วยเหลือและค่าใช้จ่าย

1. ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะปรากฏตัวในนามภาคีที่ร้องขอ เพื่อดำเนินการตามกระบวนการที่เกิดจากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในดินแดนของภาคีที่ได้รับการร้องขอจากการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจนถึงเวลาส่งมอบตัวบุคคลซึ่งจะถูกส่งข้ามแดนให้เป็นภาระของภาคีนั้น

อย่างไรก็ตาม สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ฉบับนี้ ได้มีการให้สัตยาบันสารและได้แลกเปลี่ยนกันแล้วที่นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อให้สนธิสัญญานี้มีผลใช้บังคับ

เป็นกฎหมาย แต่คู่ภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจบอกเลิกสนธิสัญญานี้เมื่อใดก็ได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยผ่านช่องทางการทูต สนธิสัญญานี้จะยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปอีกหกเดือน หลังจากวันที่คู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับการแจ้งดังกล่าว การบอกเลิกจะไม่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนใด ๆ ซึ่งได้เริ่มขึ้นก่อนที่จะมีการแจ้งดังกล่าว

3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2472 เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร จึงไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เป็นเหตุให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่อาจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับในปัจจุบันหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติของนานาอารยประเทศได้พัฒนาไปเป็นอันมาก เพราะฉะนั้น สถานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงได้ผ่านพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ขึ้นมาใช้แทน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่จะนำตัวผู้ต้องหาที่หลบหนีไปต่างประเทศกลับมาดำเนินคดีในประเทศไทย ซึ่งในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้นำหลักเกณฑ์ และกระบวนการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มานำเสนอ เพื่อทำความเข้าใจหลักเกณฑ์และแนวทางเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

3.2.1 หลักเกณฑ์ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 นี้ มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องพิจารณาเป็น 3 กรณี คือ สนธิสัญญา ลักษณะความผิดที่จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และลักษณะต้องห้ามมิให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้แล้วยังมีหลักเกณฑ์ในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งพอที่จะนำมาพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1.1 กรณีสนธิสัญญา

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อความตามสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่รัฐบาลไทยไปทำกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ” ในกรณีที่ข้อความในพระราชบัญญัตินี้มีข้อความไม่ตรงกับสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่รัฐบาลไทยไปทำกับรัฐบาลต่างประเทศในทางปฏิบัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ยึดข้อความตามสนธิสัญญา กล่าวคือ

1. กรณีมีสนธิสัญญา เป็นกรณีที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญากับต่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ ก็ให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น ตามมาตรา 9 วรรคแรก และ (1) หมายความว่า หากรัฐบาลไทยตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์กระหว่างประเทศทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคต ข้อความเรื่องเงื่อนไขในสนธิสัญญานั้นย่อมอยู่เหนือบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น รัฐบาลไทยตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับสหรัฐอเมริกา โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนแม้ผู้นั้นจะเป็นคนมีสัญชาติไทย” เช่นนี้ก็อาจจะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ทั้ง ๆ ที่โดยปกติจะไม่มี การส่งคนสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน แต่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาเป็น การเฉพาะ ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 12 (1) แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

2. ในกรณีที่ประเทศไทยไม่ได้ทำสนธิสัญญาในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากมีการร้องขอจากประเทศนั้น ๆ ประเทศไทยอาจส่งผู้กระทำความผิดข้ามแดนไปยังประเทศดังกล่าวได้ภายใต้หลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติ กรณีนี้ประเทศไทยไม่มีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติ จึงเป็นเรื่องที่ประเทศไทยจะเลือกให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ก็ได้ แต่หากประเทศไทยเลือกให้ความร่วมมือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 9 (2) ได้กำหนดว่า “ประเทศผู้ร้องขอต้องแสดงชัดแจ้งว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ไทยในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอ” หลักการนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะใช้ดุลพินิจพิจารณา

3.2.1.2 ลักษณะความผิดที่จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เมื่อมีเหตุใดเหตุหนึ่งเกิดขึ้นซึ่งทำให้ประเทศไทยมีอำนาจในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว ข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ ความผิดของผู้กระทำความผิดที่อาจสามารถส่งตัวข้ามแดนได้นั้น มีหลักพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นความผิดทางอาญาที่มีอัตราโทษร้ายแรง ซึ่งมีโทษประหารชีวิต จำคุก หรือโทษจำกักเสรีภาพในรูปแบบอื่นตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ทั้งนี้โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นความผิดอาญาในหมวดเดียวกัน หรือต้องมีชื่อฐานความผิดในแบบเดียวกัน แต่ต้องเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาทั้งประเทศผู้ร้องขอและประเทศที่รับคำร้องขอ จึงจะมีการส่งผู้กระทำความผิดข้ามแดนตามที่ร้องขอได้ หลักการนี้จะพิจารณาที่ลักษณะของความผิดและโทษเป็นสำคัญ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 208 มีการกำหนดความผิดแก่ผู้แต่งกายแสดงว่าเป็นภิกษุ แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีความผิดอาญา ดังนั้น จึงส่งผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 208 ไม่ได้⁵¹ หลักดังกล่าวเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ถือปฏิบัติกันของนานาประเทศ และถือได้

⁵¹ สุชาติ ไตรประสิทธิ์, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, รพี ' 52, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2552), 9.

ว่าเป็นหลักการสำคัญที่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาที่กระทำความผิดว่า จะไม่ถูกละเมิดในกรณีที่มีการกระทำของตนไม่ได้เป็นความผิดอาญาในประเทศที่รับคำร้องขอ

2. ต้องไม่ใช่ความผิดที่เข้าลักษณะต้องห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายไทย หรือไม่ใช่ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง หรือความผิดทางทหาร กล่าวคือ

1) ความผิดที่ถือว่าไม่ใช่ความผิดที่เข้าลักษณะต้องห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายของไทย คือ ความผิดอาญาร้ายแรงที่มุ่งประสงค์ส่วนตัวมากกว่าการกระทำความผิดที่มีลักษณะเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมือง แต่ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดซึ่งไม่สมควรที่จะให้ผู้กระทำความผิดลี้ภัยอยู่ในประเทศไทยได้ และสมควรจะส่งตัวบุคคลที่กระทำความผิดกลับมาลงโทษ เช่น ความผิดฐานก่อการร้ายระหว่างประเทศ การรุกราน อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม โจรสลัด การจี้เครื่องบิน ปลอมแปลงเงินตรา การลักพาตัว และความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างประเทศ เป็นต้น

2) ไม่ใช่ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองและทางทหาร โดยตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 9 วรรคสอง (1) (2) (3) กำหนดให้มีการร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้หากเป็นความผิดดังต่อไปนี้ได้แก่ การปลงพระชนม์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท หรือการฆ่า ประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาลหรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น และการกระทำความผิดที่กำหนดในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีนั้น ไม่ถือเป็นความผิดทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ส่วนความผิดทางทหารตามหลักการทั่วไป เป็นความผิดที่ต้องห้ามมิให้มีการส่งข้ามแดนได้ แต่ในเมื่อทหารได้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาพลเรือน ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไป⁵² ก็ถือว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายทหารด้วย⁵³ เช่น การละเมิดฝ่าฝืนจารีตประเพณีหรือกฎในการยุทธ์ รวมถึงความผิดต่อร่างกายหรือความผิดต่อชีวิต การลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือถ้าเป็นทหารเรือหรือทหารอากาศหลบหนีราชการทหารย่อมถือว่าเป็นความผิดอันจะส่งข้ามแดนได้เหมือนกัน เพราะถือว่าเป็นผลกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัยของเรือหรือเครื่องบิน ถ้าไม่มีการปราบปรามก็จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่การเดินเรือหรือการบินได้⁵⁴ ด้วยเหตุนั้น หากผู้กระทำความผิดได้หลบหนีจากการกระทำความผิดดังกล่าว ประเทศที่ได้รับความเสียหายก็จะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมา

⁵² พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 9 วรรคท้าย.

⁵³ สายันต์ ขุนขจี, ระบบศาลทหาร, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 17.

⁵⁴ ทศนา พุทธิการณกิจ, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, 14.

ดำเนินการเช่นเดียวกันกับการกระทำความผิดของประชาชนทั่วไป โดยการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ เมื่อทหารมีพฤติกรรมในลักษณะที่เรียกว่าความสับปลับ (perfidy) หรือกระทำความผิดโดยขาดความยับยั้งกับทั้งทำให้เสียหายอย่างรุนแรงซึ่งอาชญากรรมที่ร้ายแรง การฆ่าคน การเนรเทศ หรือการทรมานของพลเรือนแห่งดินแดนที่สามารถยึดได้ไปเป็นทาส คนงานหรือกรรมกร ตลอดจนการฆ่าหรือการทรมานปฏิบัติซึ่งเชลยศึก การสังหารตัวประกัน ทำลายล้างบ้านเรือน ไร่นา เรือสวน⁵⁵ เป็นต้น ความผิดของทหารในลักษณะนี้ ถือเป็นอาชญากรรมสงคราม ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลอาญาระหว่างประเทศที่จะดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) ค.ศ. 2002

3. ต้องชี้แจงหลักพิจารณาพิเศษเฉพาะความผิดที่ระบุไว้ในคำร้องขอ กล่าวคือ ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน มีหลักพิจารณาพิเศษเฉพาะความผิดที่ระบุไว้ในคำร้องขอว่า รัฐที่ร้องขอต้องไม่ดำเนินคดีกับบุคคลที่ถูกขอให้ส่งข้ามแดนในความผิดอื่น นอกเหนือจากความผิดที่อนุญาตให้ส่งบุคคลนั้นข้ามแดน เนื่องจากรัฐที่รับคำร้องขอยินยอมให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยพิจารณาจากความผิดตามที่ระบุไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นข้อสำคัญ แต่หากรัฐที่ร้องขอไปดำเนินคดีบุคคลนั้นในเรื่องอื่นนอกจากที่ระบุไว้ในคำร้องขอแล้วเท่ากับเป็นการไม่เคารพในเจตนาของรัฐที่รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเฉพาะความผิดนั้น หลักดังกล่าวมีที่มาจากกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องการปฏิบัติต่างตอบแทนและอยู่ในสนธิสัญญา ข้อ 13 (1) บุคคลที่ถูกส่งข้ามแดนภายใต้สนธิสัญญานี้ จะไม่ถูกควบคุมดำเนินคดีหรือลงโทษในดินแดนของรัฐที่ร้องขอสำหรับความผิดอื่นนอกจากความผิดที่อนุญาตให้ส่งข้ามแดน และจะไม่ถูกส่งตัวข้ามแดนโดยภาคินั้นไปยังรัฐที่สามเว้นแต่บุคคลนั้นได้เดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทยใหม่โดยสมัครใจ หรือบุคคลนั้นมีโอกาสที่จะออกจากดินแดนของราชอาณาจักรไทยแล้ว แต่มิได้เดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายในสี่สิบห้าวันภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือประเทศผู้รับคำร้องขอยินยอมตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 11 (1) (2) (3)

3.2.1.3 ลักษณะต้องห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายไทย

1. ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง และความผิดทางทหารโดยเฉพาะ

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดความผิดที่เป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในกรณีที่ความผิดนั้นมีลักษณะทางการเมืองไว้ในมาตรา 9 (1) แต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ก็ได้มีการให้คำจำกัดความหรือระบุชัดถึงขอบเขตของความผิดที่มีลักษณะ

⁵⁵ Courtois, S., Werth, N., Panné, J. L., Paczkowski, A., Bartošek, K., & Margolin, J. L., *The black book of communism: Crimes, Terror, Repression*, (Massachusetts: Harvard University Press, 1999), 5.

ทางการเมืองไว้โดยรายละเอียดแต่อย่างใด ดังนั้นในการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำ ความผิดทางการเมือง หรือที่เกี่ยวข้องกับการเมืองของไทยนี้ จะใช้หลักใดในการพิจารณา เพราะฉะนั้น จึงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะต้องพิจารณาจากคำวินิจฉัยในคดีเท่าที่ปรากฏ และอำนาจ ของฝ่ายบริหารในการพิจารณาความผิดใดเป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองซึ่งห้ามมิให้มีการ ส่งผู้ร้ายข้ามแดน⁵⁶ เช่น ในกรณีการส่งนายหลี่ ดง นักโทษชาวเวียดนามที่ได้กระทำความผิด เนื่องจากขับเครื่องบินจากประเทศไทยไปโปรยใบปลิวต่อต้านรัฐบาลในประเทศเวียดนาม แล้วเอา ตัวหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทย กลับให้รัฐบาลเวียดนามเมื่อมีการร้องขอ⁵⁷ หลักที่จะต้อง พิจารณาในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอีกประการหนึ่งก็คือ ความผิดที่ขอให้ส่งตัวข้ามแดนนั้นเป็น ความผิดทางทหาร ซึ่งหลักการนี้ได้มีบัญญัติไว้ใน มาตรา 9 วรรคท้ายของพระราชบัญญัตินี้ กำหนด เป็นข้อยกเว้นว่า จะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็น “ความผิด อาญาทางทหารโดยเฉพาะ” กล่าวคือ ความผิดทางทหารเป็นความผิดซึ่งเกี่ยวกับกฎหมายทหาร โดย ผู้กระทำความผิดต่อทหารโดยเฉพาะ เช่น การเป็นไส้ศึก สายลับ การจารกรรม การทรยศ การยุให้ ละทิ้งหน้าที่ และการหนีทหารไม่ยอมไปร่วมรบ เป็นต้น

2. ต้องไม่ส่งคนชาติเป็นผู้ร้ายข้ามแดน

โดยทั่วไปแล้ว การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ได้มีหลักห้ามส่งคนชาติของตนข้ามแดน ไว้อย่างเด็ดขาด แต่ขึ้นอยู่กับเหตุผลและแนวปฏิบัติของแต่ละประเทศ บางประเทศอาจส่งคนชาติ ข้ามแดน แต่บางประเทศอาจไม่ส่งคนชาติข้ามแดน เพราะฉะนั้น หลักที่จะส่งหรือไม่ส่งคนชาติเป็น ผู้ร้ายข้ามแดน มีแนวคิด 2 แนวคิด คือ กลุ่มแรกเห็นว่า ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น จะไม่ได้ห้ามส่ง คนชาติข้ามแดน โดยถือหลักว่า “ผู้กระทำความผิด ณ ที่ใดจะต้องพิจารณาคดี ณ ที่นั้น” ซึ่งประเทศที่ ยึดถือแนวความคิดดังกล่าวได้แก่กลุ่มประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา⁵⁸ ส่วนแนวคิดกลุ่มที่สองเห็นว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ห้าม มิให้มีการส่งคน ชาติข้ามแดน โดยถือหลักว่า “เมื่อคนชาติกระทำความผิดไม่ว่าจะกระทำ ณ ที่ใดให้ถือเป็นการกระทำผิด ตามกฎหมายของประเทศที่บุคคลนั้นมีสัญชาติด้วย” เพราะฉะนั้น หากเป็นกรณีที่ประเทศเจ้าของ สัญชาติของผู้กระทำความผิดมีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีดังกล่าว จึงไม่จำเป็นที่จะต้องส่งคน ชาติตนไปขึ้นศาลของประเทศอื่น นอกจากนี้ ศาลของประเทศเจ้าของสัญชาติผู้กระทำความผิดอาจ ไม่มั่นใจว่าศาลของต่างประเทศที่ร้องขอ จะให้ความยุติธรรมอย่างเต็มที่แก่กรณีผู้กระทำความผิดที่

⁵⁶ วิชาญ ลีม่วงส์, *ความผิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน*, 23-64.

⁵⁷ ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์, *การส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551: ข้อ ควรพิจารณา*, 225.

⁵⁸ พรชัย ด่านวิวัฒน์, *กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ*, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2544), 37-38.

เป็นคนต่างชาติหรือไม่ อีกทั้งการส่งคนชาติไปพิจารณาคดีในศาลต่างประเทศ อาจทำให้ผู้กระทำ ความผิดเสียเปรียบในเรื่องของภาษา การนำพยานมาสืบ เป็นต้น ซึ่งประเทศที่ยึดแนวความคิดนี้ ได้แก่ กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมายซีวิลลอว์ เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมนี เป็นต้น ประเทศไทย เป็นประเทศที่ยึดถือระบบกฎหมายแบบประมวลจึงได้รับอิทธิพลจาก แนวความคิดที่สอง เพราะฉะนั้น ประเทศไทยจึงมีหลักห้ามการส่งคนชาติข้ามแดน คือ มาตรา 19 (1) กล่าวคือ โดยปกติจะไม่มี การส่งผู้มิสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปรับการพิจารณาพิพากษา ในประเทศอื่น แม้เขาจะได้กระทำผิดมาก็ตาม เว้นเสียแต่ว่ารัฐบาลไทยไปตกลงทำสนธิสัญญาให้ ส่งผู้มิสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน หรือผู้มิสัญชาติไทยยินยอมให้ส่งข้ามแดนตาม มาตรา 12 (2) หรือเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทนที่ประเทศไทยทำไว้กับประเทศที่ร้อง ขอ⁵⁹ อย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาประเทศไทยเคยส่งคนชาติข้ามแดนมาแล้วตาม พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 คือ คดีการส่งตัวนายทง ศรีปรีชาพงษ์ ซึ่งเป็นคน สัญชาติไทยข้ามแดนไปดำเนินคดีในศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2538 ในปัจจุบัน สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ ก็ได้มีข้อระบุให้ประเทศ ไทยสามารถปฏิเสธที่จะไม่ส่งบุคคลที่ถือสัญชาติของตนข้ามแดนได้ เช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้าม แดนระหว่างประเทศไทยกับอังกฤษ ร.ศ. 130 ข้อ 3 บัญญัติว่า “รัฐบาลฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เมื่อเห็นว่าไม่ ควรยอมส่งคนในบังคับของรัฐบาลฝ่ายนั้น ให้แก่รัฐบาลของอีกฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ไม่ต้องส่งให้แก่กัน” สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว พ.ศ. 2542 ข้อ 5 วรรคหนึ่งว่า “ถ้าหากแต่ ละฝ่ายมีสิทธิจะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน” เป็นต้น

3. บุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้น เคยถูกศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ ร้องขอพิจารณาคดีในการกระทำความผิดอย่างเดียวกันกับการร้องขอให้ส่งผู้ข้ามแดน กล่าวคือ การส่ง บุคคลใดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำไม่ได้หากศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอได้พิจารณา พิพากษาคดีถึงที่สุดให้ปล่อยตัวหรือพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้วหรือได้รับการรอ ภัยโทษหรือนิรโทษกรรม หรือคดีขาดอายุความ หรือมีเหตุอื่นใดซึ่งไม่สามารถดำเนินคดีแก่บุคคล นั้นตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอ⁶⁰ หลักการนี้จึงสอดคล้องกับหลักไม่พิจารณาคดีซ้ำ หรือหลัก บุคคลจะไม่ถูกพิจารณาคดีในความผิดเดียวกันเป็นครั้งที่สอง ซึ่งหลักการนี้กลายเป็นข้อต่อสู้อย่าง หนึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ (Procedural defense) โดยในหลาย ๆ ประเทศยังบัญญัติรับรอง เป็นสิทธิอย่างหนึ่งไว้ในรัฐธรรมนูญ (Constitutional right) ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จำเลย สามารถยกข้อต่อสู้ที่เรียกว่า Autrefois acquit หรือ Autrefois convict เพื่อแสดงว่าตนได้ถูกศาล

⁵⁹ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 12 (1) (2) (3).

⁶⁰ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 10.

พิพาทในข้อหาความผิดอย่างเดียวกันมาแล้ว จึงขอให้ศาลปล่อยตัวจำเลยไปเสียได้ ส่วนในระบบกฎหมายชีวิตล่อนั้น กฎหมายแพ่งโรมันมีคำกล่าวเป็นภาษาลาตินอย่างหนึ่งว่า (Ne bis in idem) ซึ่งแปลตามตัวอักษรได้ว่า ไม่มีครั้งที่สองสำหรับเรื่องเดิม (Not twice for the same) หมายความว่า การดำเนินการทางกฎหมาย (Legal action) เป็นครั้งที่สองสำหรับมูลคดี (Cause of action) อย่างเดิมนั้นไม่อาจกระทำได้อีก ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายที่พบในระบบกฎหมายของประเทศไทยเรื่อง Double jeopardy ได้ในคดีอาญา โดยปรากฏในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งบัญญัติว่า สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับ เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง หมายความว่า ความผิดข้อหาใดก็ตามที่ศาลได้มีคำพิพากษาแล้ว จะฟ้องจำเลยคนเดียวกันในข้อหาความผิดเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ตัวอย่าง นายแก้วกระทำความผิดฐานปลอมแปลงเงินตราไทยในประเทศมาเลเซีย และนำออกมาใช้ในประเทศมาเลเซีย เมื่อศาลมาเลเซียลงโทษนายแก้วในความผิดดังกล่าว และนายแก้วก็ได้รับโทษจนพ้นโทษแล้ว ประเทศมาเลเซียก็จะไม่ส่งนายแก้วข้ามแดนมาเพื่อพิจารณาคดีฐานปลอมแปลงเงินตรากรณีดังกล่าวในประเทศไทยอีก

3.2.2 วิธีการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการหรือกระบวนการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 จะพบว่ามีกำหนดขั้นตอนไว้ 2 กรณี คือ กรณีแรกเป็นกรณีที่รัฐบาลต่างประเทศเป็นผู้ร้องขอมายังประเทศไทยให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือที่เรียกกันทางปฏิบัติว่า “คำร้องขอเข้า” และกรณีที่สอง คือ กรณีที่ประเทศไทยเป็นผู้ร้องขอให้ประเทศอื่นส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ตนหรือที่เรียกกันว่า “คำร้องขอออก” นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดให้มีผู้ประสานงานกลางกล่าวคือ ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ประสานงานในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศผู้ร้องขอและการร้องขอให้ต่างประเทศส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ประเทศไทย⁶¹ ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการมีดังต่อไปนี้

3.2.2.1 กรณีประเทศไทยในฐานะเป็นผู้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เมื่อผ่านหลักเกณฑ์ในเรื่องสนธิสัญญาและลักษณะความผิดที่จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว หากมีการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้ร้องขอ ให้ใช้วิธีและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยผ่านผู้ประสานงานกลาง

เป็นกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย คำร้องขอมายังประเทศไทย ให้ยื่นผ่านผู้ประสานงานกลาง (อัยการสูงสุด) โดยตรงให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

⁶¹ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

ตามมาตรา 8 วรรคสอง และผู้ประสานงานกลางจะต้องแจ้งคำร้องดังกล่าวให้กระทรวงการต่างประเทศทราบเพื่อให้ความเห็นว่าการร้องขอกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือไม่ มีเหตุอันใดที่ไม่ควรส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ (มาตรา 13) หากไม่กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ และไม่มีเหตุผลที่ไม่ควรส่งผู้ที่ถูกร้องขอ กระทรวงการต่างประเทศก็จะแจ้งกลับไปยังผู้ประสานงานกลางเพื่อพิจารณาและดำเนินการดังนี้

1) กรณีที่เห็นว่าคำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ผู้ประสานงานกลางก็จะแจ้งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายจับ แล้วจัดส่งหมายจับให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป ตามมาตรา 14 (1) เมื่อจับผู้ที่ถูกร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้แล้ว ให้พนักงานอัยการนำคดีขึ้นสู่ศาลโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา 18 หากศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้ว มีความเห็นว่า

ก. เป็นผู้ที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนและไม่ใช่ผู้มีสัญชาติไทยหรือเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

ข. เป็นคดีมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา หากความผิดนั้นได้กระทำความในราชอาณาจักร และ

ค. ความผิดที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้น เป็นความผิดที่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

ศาลก็จะมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดนต่อไปตามมาตรา 19 วรรคแรก (1)-(3) แต่ถ้าศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะมีคำสั่งปล่อยตัวและดำเนินการปล่อยตัวบุคคลนั้นไป ตามมาตรา 19 วรรคท้าย

2) กรณีที่คำร้องขอมีปัญหาบางประการ เช่น มิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือมีเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้อง หรือต้องดำเนินการภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นบางประการ ให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งข้อขัดข้อง หรือเงื่อนไขที่จำเป็นให้ประเทศผู้ร้องขอทราบ แต่ถ้าหากดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทบกระเทือนการร้องฟ้องคดีอื่น หรือบุคคลที่ถูกร้องขอนั้นอยู่ระหว่างถูกดำเนินการในประเทศไทย ผู้ประสานงานกลางจะเลื่อนการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือจะดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นก็ได้ ทั้งนี้จะต้องแจ้งให้ประเทศผู้ร้องขอทราบโดยไม่ชักช้า ตามมาตรา 14 (2)

2. การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยผ่านวิธีการทูต

เป็นกรณีประเทศผู้ร้องขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย แต่ต้องการให้ประเทศไทยส่งผู้ต้องหาตามคำร้องขอข้ามแดน ก็มีคำร้องขอได้โดยยื่นผ่านวิธีการ

ทูต⁶² คือ ส่งคำร้องขอมายังกระทรวงการต่างประเทศ โดยกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้พิจารณาคำร้องขอดังกล่าว ว่ากระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือมีเหตุผลอื่นที่ไม่ดำเนินการให้หรือไม่ ถ้าไม่เข้ากรณีที่กระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์และไม่มีเหตุผลอื่นที่ไม่ดำเนินการให้ดังกล่าว กระทรวงการต่างประเทศก็จะส่งคำร้องขอดังกล่าวไปยังผู้ประสานงานกลาง (อัยการสูงสุด) ตามมาตรา 13 (1) เพื่อให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาและดำเนินการต่อไปเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวมาแล้ว ตามมาตรา 14 (1) แต่หากกระทรวงการต่างประเทศเห็นว่า คำร้องขออาจกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือมีเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการตามคำร้องขอได้ ให้กระทรวงการต่างประเทศเสนอความเห็นพร้อมด้วยคำร้องขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยเร็ว จากนั้นให้พิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร ตามมาตรา 13 (2)

3.2.2.2 กรณีประเทศไทยในฐานะเป็นผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ในกรณีที่ประเทศไทยประสงค์ให้ประเทศอื่นมีการส่งตัวบุคคลใดเป็นผู้ร้ายข้ามแดน เป็นกรณีที่ผู้ต้องหากระทำความผิดภายในเขตอำนาจของศาลไทยแล้วมีการหลบหนีไปต่างประเทศ ประเทศไทยอาจร้องขอให้ยังประเทศที่ผู้ต้องหาหลบไปอาศัยให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกลับมายังประเทศไทย พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ใช้วิธีและกระบวนการดังต่อไปนี้

1. กรณีที่ประเทศไทยต้องการร้องขอให้มีการส่งตัวผู้ต้องหา ซึ่งหลบหนีไปยังประเทศอื่นที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย กลับมาดำเนินคดีในประเทศไทย เริ่มต้นจากพนักงานอัยการหรือหน่วยงานที่ประสงค์จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องเสนอเรื่องต่อผู้ประสานงานกลาง เพื่อผู้ประสานงานกลางจะวินิจฉัยว่า สมควรจะทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ประสานงานกลางเห็นสมควรที่จะจัดทำคำร้องขอดังกล่าว ก็จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการจัดทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นก็ให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการตามสนธิสัญญา นอกจากนี้แล้ว หากความผิดที่มีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย เป็นความผิดที่ต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายไทย แต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอ กรณีดังกล่าว หากรัฐบาลจำเป็นต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิต ให้ดำเนินการเจรจาตกลงเพื่อให้มีการรับรองดังว่านั้น ดังนั้น หากศาลจะพิพากษาลงโทษประหารชีวิตบุคคลดังกล่าว ก็ให้รัฐบาลดำเนินการตามกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต ตามมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551

⁶² พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551, มาตรา 8 วรรคสอง.

2. กรณีที่ประเทศไทยต้องการร้องขอให้มีการส่งตัวผู้ต้องหาซึ่งหลบหนีไปยังประเทศอื่นที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยกลับมาดำเนินคดีในประเทศไทย ผู้ประสานงานกลางจะต้องดำเนินการโดยผ่านวิธีการทูต (มาตรา 29-30) กล่าวคือ ส่งคำร้องขอมายังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาว่า สมควรที่จะส่งคำร้องขอหรือไม่ ถ้ากระทรวงการต่างประเทศเห็นสมควร ก็จะส่งคำร้องขอดังกล่าวไปยังผู้ประสานงานกลางเพื่อให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการต่อไป

3.3 หลักเกณฑ์และกระบวนการพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถือเป็นเรื่องใหม่ที่ทำนายสำหรับสปป.ลาว ซึ่งการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระยะแรกเริ่มถือการปฏิบัติกันตามแบบดั้งเดิม และยึดถือตามแนววิधिปฏิบัติของชุมชนที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดนเป็นหลัก ภายหลังจึงได้มีการทำข้อตกลงและสนธิสัญญาระหว่างประเทศ สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้มีขึ้นในสปป.ลาว เมื่อปี พ.ศ. 2542 ซึ่งถือเป็นระยะเวลาไม่นานนัก เหตุผลในการตราสนธิสัญญานี้ขึ้นสืบเนื่องจากได้มีบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งได้กระทำความผิดในสปป.ลาว แล้วหลบหนีจากการกระทำผิดไปอยู่ต่างประเทศ ทำให้สปป.ลาว ต้องประสบปัญหาที่ผู้ต้องหาในคดีต่าง ๆ ได้กระทำความผิดอาญาไว้ แล้วหลบหนีการจับกุม หรือการดำเนินคดีในศาลประชาชนแห่งสปป.ลาว ไปอยู่ต่างประเทศ เช่น กรณีของนายเดิม พรหมเทวี กับพวกจำนวน 16 คน ซึ่งกระทำความผิดอาญาฐานปล้นทรัพย์สินของรัฐและพลเมืองในด้านศุลกากรวังเต่า นายจง ปาววาง ผู้ต้องหาฐานฆาตกรรมแล้วหลบหนีเข้าไปในประเทศไทย และบุคคลที่ไม่มีสัญชาติลาวซึ่งหลบหลีกการกระทำผิดมาอยู่ในสปป.ลาว เช่น กรณีนายนอกคำ สัญชาติพม่า นายซ้างคำ สัญชาติไทย พร้อมด้วยพรรคพวก ผู้ต้องหาฐานฆาตกรรมลูกเรือชาวจีน ค้ายาเสพติด ลักพาตัว และปล้นทรัพย์ตามลำแม่น้ำโขงเขตสามเหลี่ยมทองคำซึ่งอยู่ติดต่อยกหว่างชายแดน 3 ประเทศ คือ พม่า ไทยและสปป.ลาว ผู้ต้องหาเงินหลายรายที่กระทำความผิดแล้วหลบหนีเข้ามาในสปป.ลาว ฯลฯ ปัญหาอาชญากรรมดังกล่าวทำให้สปป.ลาว เห็นได้ถึงความเป็อันตรายที่เกิดขึ้นและสมควรที่จะกำหนดมาตรการหนึ่งเพื่อให้ผู้ที่กระทำความผิดเหล่านั้นได้กลับไปรับโทษหรือชดใช้กรรมในประเทศที่ตนได้ก่อขึ้น สปป.ลาว จึงได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศต่าง ๆ เช่น สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรไทย สนธิสัญญาฯ ระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรกัมพูชา สนธิสัญญาฯ ระหว่างสปป.ลาว กับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น นอกจากนี้ สปป.ลาว ยังได้มีความร่วมมือระหว่างประเทศว่าด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา เข้าร่วมสนธิสัญญา

สหประชาชาติว่าด้วยการด้านอาชญากรรมข้ามชาติแบบเป็นองค์กร เพื่อป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมที่มีลักษณะข้ามชาติ กำหนดการร่วมมือสากลเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาไว้ในภาคที่ 11 มาตรา 117-120 ของกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา และมาตรา 121 ของกฎหมายดังกล่าว ยังได้กำหนดให้ศาลประชาชน องค์การอัยการประชาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้อง ถ้าหากผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศให้พนักงานอัยการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศ จัดการเพื่อขอตัวส่งข้ามแดนกลับมาดำเนินคดีในสปป.ลาว แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังกล่าวไม่ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการเพื่อให้ขอตัวส่งข้ามแดนไว้ จึงก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติและเป็นช่องทางต่อการประกอบอาชญากรรมข้ามพรมแดนได้ง่ายขึ้น เพราะฉะนั้น การไม่มีกฎหมายรองรับดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ดังนั้น สภาแห่งชาติ จึงได้ผ่านกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ขึ้น เพื่ออนุมัติเป็นแนวทางในการร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งยังเพื่อเป็นการรองรับพันธกรณีตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป.ลาว เข้าเป็นภาคีเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม บนพื้นฐานของความเคารพต่อความเป็นเอกราชอธิปไตย ความเสมอภาคและผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะได้นำหลักเกณฑ์และกระบวนการที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว มากล่าวต่อไป

3.3.1 หลักเกณฑ์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ.

2012

3.3.1.1 หลักการใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว

มาตรา 5 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 นี้ บัญญัติว่า “กฎหมายฉบับนี้ ให้ใช้สำหรับพลเมืองลาว บุคคลต่างประเทศ บุคคลต่างด้าว และบุคคลไม่มีสัญชาติ ที่อาศัยอยู่ในหรือนอกดินแดนของสปป.ลาว ที่ได้กระทำความผิดทางอาญาอยู่สปป.ลาว หรืออยู่รัฐต่างประเทศ และการนำใช้กฎหมายฉบับนี้ ให้ใช้ทั้งกรณีที่สปป.ลาว เป็นภาคีหรือไม่เป็นภาคีของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน” กล่าวคือ ในกรณีที่ไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกัน ก็อาจมีการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากประเทศผู้ร้องขอได้แสดงโดยชัดแจ้งว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้สปป.ลาว ในทำนองเดียวกันเมื่อสปป.ลาว ร้องขอ ดังนั้น การพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของรัฐบาลแห่งสปป.ลาว ที่จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือเป็นแต่ละคดี ๆ ไป โดยยึดหลักสันถวไมตรีระหว่างประเทศซึ่งเป็นหลักยึดที่ถือปฏิบัติตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 4 ข้อแรกของกฎหมายฉบับนี้ เพราะฉะนั้น กรณีนี้ จึงเป็นเรื่องที่สปป.ลาว จะเลือกให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ก็ได้ แต่หากสปป.ลาว เลือกที่จะให้การร่วมมือ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับนี้ ส่วนกรณีที่มีการร้องขอ

ของประเทศที่ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับสปป.ลาว ก็ให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น ตามมาตรา 4 ข้อสอง มาตรา 12 วรรคสอง และมาตรา 16 ของกฎหมายฉบับนี้ หมายความว่าหากรัฐบาลแห่งสปป.ลาว ตกลงทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับรัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ข้อความหรือเงื่อนไขในสนธิสัญญานั้น ย่อมอยู่เหนือบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สปป.ลาว มีพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาเป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ⁶³

3.3.1.2 การกระทำความผิดที่ทำให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

ความผิดที่จะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว มีหลักพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ต้องเป็นการกระทำความผิดทางอาญาที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาของสปป.ลาว และของรัฐที่ร้องขอ ซึ่งกำหนดโทษจำคุกเกินกว่าสิบสองเดือน โดยไม่ขึ้นกับว่ากฎหมายอาญาของสปป.ลาว หรือของรัฐที่ร้องขอได้กำหนดการกระทำความผิดเป็นฐานเดียวกันหรือไม่ก็ตาม เช่น กฎหมายอาญาของสปป.ลาว มาตรา 88 ระบุว่า “ผู้ใดหากได้ทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตโดยเจตนาจะถูกลงโทษจำคุกแต่สิบปีถึงสิบห้าปีและจะถูกปรับแต่.....” และกฎหมายอาญาของไทยก็ได้กำหนดให้เป็นความผิดด้วย แต่การกำหนดนั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงการเรียกชื่อตามความผิดหรือกำหนดไว้ในหมวดเดียวกัน

⁶³ การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ ย่อมหมายความว่า สนธิสัญญามีศักดิ์ทางกฎหมายสูงกว่ากฎหมายภายใน เพราะหากกฎหมายภายในขัดแย้งกับสนธิสัญญาให้ยึดสนธิสัญญาเป็นหลัก ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายมาตรานี้ขัดกับทฤษฎี Dualism ที่สปป.ลาว เคยยึดถือหลักนี้ในการนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับภายในประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในเชิงทฤษฎี การยอมรับกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับภายในประเทศมีอยู่ 2 แนวคิดด้วยกัน คือ ทฤษฎีเอกนิยม (Monism) และทฤษฎีทวินิยม (Dualism) โดยทฤษฎีเอกนิยมเห็นว่า กฎหมายระหว่างประเทศอยู่ในระบบเดียวกันกับกฎหมายภายในประเทศ หากรัฐบาลได้ทำสนธิสัญญากับรัฐบาลต่างประเทศแล้วก็สามารถนำสนธิสัญญาเหล่านั้นมาใช้บังคับภายในประเทศได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปให้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นกฎหมายภายใน ดังนั้น หากจะกล่าวถึงลำดับศักดิ์ทางกฎหมายระหว่างสนธิสัญญากับกฎหมายภายในแล้ว ก็ขึ้นอยู่กับรัฐธรรมนูญหรือแนวทางปฏิบัติในการปรับใช้สนธิสัญญาของแต่ละประเทศที่จะกำหนดไว้ว่า จะให้สนธิสัญญามีศักดิ์เท่ากันหรือสูงกว่ากฎหมายภายใน ซึ่งแต่ละประเทศจะกำหนดไว้ต่างกัน ส่วนทฤษฎีทวินิยมเห็นว่า กฎหมายระหว่างประเทศอยู่คนละระบบกับกฎหมายภายในประเทศ หากจะนำกฎหมายระหว่างประเทศมาใช้บังคับภายในประเทศจะต้องมีการเปลี่ยนรูป หรืออนุวัติการให้เป็นกฎหมายภายในประเทศเสียก่อน เช่น การออกรัฐบัญญัติรองรับสนธิสัญญา ดังนั้น ประเทศที่ใช้ระบบนี้จึงไม่อาจจัดลำดับศักดิ์ระหว่างสนธิสัญญากับกฎหมายภายในได้โดยตรง คงจัดลำดับศักดิ์ได้เพียงกฎหมายที่อนุวัติการตามสนธิสัญญากับกฎหมายภายในอื่น ๆ เท่านั้น การที่กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว บัญญัติเช่นนี้จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กฎหมายนี้ ไม่ใช่ทฤษฎีทวินิยมซึ่งสปป.ลาว ปฏิบัติยาวนานมาแล้ว เช่น จริตประเพณีในรัฐธรรมนูญ และไม่ใช่ทฤษฎีเอกนิยม เพราะสปป.ลาว ยังไม่ยอมรับให้สนธิสัญญาใช้บังคับภายในได้โดยตรง แต่จะใช้ก็ต่อเมื่อมีปัญหาขัดแย้งกัน จึงอาจเรียกได้ว่า เป็นระบบประสมระหว่างเอกนิยมกับทวินิยม และยอมรับว่ากฎหมายระหว่างประเทศอยู่เหนือกฎหมายภายในโดยปริยาย.

แต่จะพิจารณาที่ลักษณะของความผิดและโทษเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การกระทำที่จะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ต้องเป็นการกระทำผิดทั้งสองประเทศกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาด้วย เช่น กฎหมายอาญาของสปป.ลาว มาตรา 126 กำหนดความผิดการทำมิฉาจารแก่บุคคลที่มีสามีหรือภริยา หากได้เสกสมกับบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ภริยาหรือสามีตน แต่ประเทศไทยไม่มีความผิดอาญาดังนั้น จึงส่งผู้กระทำผิดตามกฎหมายอาญานี้ไม่ได้

ในกรณีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อดำเนินการลงโทษหรือลงโทษจำคุกต่อตามคำตัดสินของศาลของประเทศที่ร้องขอนั้น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะปฏิบัติได้ก็ต่อเมื่อกำหนดเวลาของโทษจำคุกหากยังเหลือไม่ต่ำกว่าหกเดือน หากว่าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดสองสถานหรือมากกว่า ซึ่งแต่ละการกระทำผิดนั้นเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอและของสปป.ลาว ด้วย หากว่าการกระทำผิดใดมีเงื่อนไขด้านกำหนดเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 7 วรรคแรก และวรรคสองของกฎหมายฉบับนี้ สปป.ลาว อาจตกลงให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับการกระทำผิดทั้งหมดก็ได้

2. ต้องไม่ใช่ความผิดที่เข้าลักษณะต้องห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายของสปป.ลาว หรือไม่ใช่ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง หรือความผิดทางทหาร หรือตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 ข้อ 1-5 มาตรา 10 และ มาตรา 11 กล่าวคือ

ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง ถือเป็นหลักการที่ยอมรับกันมาแต่อดีตกาลว่าไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กัน การที่มีผู้กระทำความผิดทางการเมืองหลบหนีจากประเทศที่ตนได้กระทำความผิด เช่น เป็นกบฏ การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ สันติภาพ และความเห็นด้านการเมือง เป็นต้น หากถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศที่ผู้นั้นกระทำความผิดต้องถูกลงโทษอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ภายหลังได้มีการลอบฆ่าผู้นำของประเทศต่าง ๆ มากขึ้นแล้วหลบหนีออกนอกประเทศไป จึงได้มีการผ่อนคลายหลักการข้างต้น ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 8 ข้อ 1 ก็ได้บัญญัติไว้ว่าการกระทำความผิดทางการเมือง เช่น การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ สันติภาพ และความเห็นด้านการเมือง ยกเว้นการกระทำความผิดที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 9 ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง คือ การฆาตกรรม หรือพยายามฆาตกรรม ประทุษร้ายต่อร่างกาย หรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ประธานสภาแห่งชาติ หัวหน้ารัฐบาล หรือผู้นำอื่นหรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวนั้น รวมถึงการโจรกรรม การบุกรุกค่ายคุมขัง ค่ายคุมประพฤติ การกระทำความผิดต่อประเทศเพื่อนมิตรจนถึงข้อ 7 ของมาตรานี้ ส่วนความผิดทางทหารที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8 ข้อ 2 หมายถึงการกระทำความผิดทางอาญาทางทหารโดยเฉพาะของรัฐที่ร้องขอ เช่น การหลบหนีจากการเป็นทหาร การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หลบหนีไม่เข้าร่วมรบ เป็นต้น นอกจากนี้ในมาตรา 8 ยังมีข้อห้ามมิให้บุคคลใดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนหากการพิจารณาคดีหรือการลงโทษเกี่ยวกับการกระทำผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้าม

แดนเป็นโมฆะตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอและตามกฎหมายของสปป.ลาว หรือหากบุคคลที่ต้องการตัวเคยถูกศาลของสปป.ลาว พิพากษาอย่างเด็ดขาดแล้วในฐานะการกระทำผิดเดียวกันก่อนการร้องขอตามมาตรา 8 ข้อ 4 หรือกำลังพิจารณาคดีบุคคลที่ถูกร้องขอเกี่ยวกับการกระทำผิดเดียวกันตามในมาตรา 10 ข้อ 2 หลักการนี้ จึงสอดคล้องกับหลักไม่พิจารณาซ้ำ หรือหลักบุคคลจะไม่ถูกพิจารณาคดีในความผิดเดียวกันเป็นครั้งที่สอง หรือในกรณีที่คำพิพากษาของศาลของรัฐที่ร้องขอนั้นได้ดำเนินโดยลับหลัง เว้นแต่รัฐที่ร้องขอรับประกันว่าบุคคลที่ต้องการตัวนั้นจะมีโอกาสได้ต่อสู้คดีอย่างเป็นธรรมและจะได้รับการพิจารณาคดีใหม่โดยการเข้าให้การในชั้นศาลด้วยตนเองตาม มาตรา 8 ข้อ 5 อย่างไรก็ตามสปป.ลาว ยังมีสิทธิปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากเห็นว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจส่งผลกระทบต่อมนุษยธรรม อันเนื่องมาจากปัญหาเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ เพศ สถานะทางสังคมหรือสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ต้องการตัวซึ่งอาจถูกทรมานหรือถูกปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม

ลักษณะต้องห้ามในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอีกประการหนึ่ง คือ ผู้ที่เป็นพลเมืองลาว บุคคลต่างด้าว บุคคลไม่มีสัญชาติที่อาศัยอยู่ในสปป.ลาว ซึ่งได้กระทำความผิดอาญานอกดินแดนของสปป.ลาว เว้นแต่สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ซึ่งที่ผ่านมาสปป.ลาว ยังไม่เคยส่งคนชาติลาวเป็นผู้ร้ายข้ามแดน และถือเป็นข้อห้ามตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป.ลาว ได้ทำกับต่างประเทศ เช่น สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ข้อ 1 ว่า “คู่ภาคีแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน” สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสปป.ลาว กับราชอาณาจักรกัมพูชา มาตรา 5 ข้อ 1 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธบุคคลดังกล่าวข้ามแดนตามคำร้องขอไม่เป็นเหตุให้บุคคลที่ต้องการตัวหลุดพ้นความผิดทางอาญา แต่จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาของสปป.ลาว ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 10 ข้อ 1 และมาตรา 11 วรรคสอง โดยรัฐที่ร้องขอจะต้องส่งสำนวนคดีและข้อมูลที่เกี่ยวข้องไปยังองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ของสปป.ลาว เพื่อนำตัวบุคคลดังกล่าวมาดำเนินคดี

3.3.2 กระบวนการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

3.3.2.1 กรณีที่ประเทศอื่นร้องขอมายังสปป.ลาว ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

1. การพิจารณาขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

รัฐบาลต่างประเทศที่ประสงค์จะร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากสปป.ลาว ให้ยื่นคำร้องผ่านวิธีการทางทูตตามที่ระบุไว้ในมาตรา 12 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ส่วนการยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศที่สปป.ลาว เป็นภาคีให้ปฏิบัติตาม

กลไกที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น ในทางปฏิบัติรัฐบาลของประเทศที่มีสถานทูตประจำอยู่ใน สปป.ลาว จะส่งคำร้องผ่านมายังสถานทูตของประเทศนั้น ๆ แล้วสถานทูตก็จะส่งเรื่องผ่านมายัง กระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้พิจารณาเรื่องในเบื้องต้น

กระทรวงการต่างประเทศ สปป.ลาว ได้ถูกมอบหมายให้เป็นองค์กรประสานงาน กลางตามมาตรา 3 ข้อ 6 และมาตรา 16 วรรคแรกของกฎหมายฉบับนี้ และสามารถใช้อุทธรณ์แทน รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ตามมาตรา 33 ในกรณีที่เป็นเรื่องเล็กน้อยไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคง ภายในของ สปป.ลาว และความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ หากกรณีเป็นเรื่องที่สำคัญหรือ อาจจะกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของ สปป.ลาว และความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศอย่าง ยิ่ง กระทรวงการต่างประเทศจะต้องเสนอเรื่องให้องค์การตรวจสอบการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้ กำหนดไว้ในมาตรา 32 พิจารณาด้วย ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน กับ สปป.ลาว กระทรวงการต่างประเทศ จะตรวจดูคำร้องของรัฐบาลต่างประเทศว่ามีคำรับรองว่าจะ ปฏิบัติต่างตอบแทนตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตามมาตรา 4 ข้อ 1 วรรคท้าย ให้กับ สปป.ลาว หรือไม่หาก สปป.ลาว เป็นผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในลักษณะเดียวกัน ถ้าหากไม่มีคำรับรอง เช่นว่านี้กระทรวงการต่างประเทศ จะแจ้งให้สถานทูตของประเทศนั้นดำเนินการให้ถูกต้อง ครบถ้วนก่อน ในกรณีมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากหลายรัฐพร้อมกัน และต้องการบุคคลคน เดียวกันในฐานะความผิดเดียวกันหรือต่างกันก็ตาม กระทรวงการต่างประเทศจะเป็นผู้พิจารณาตกลงว่าจะส่งให้รัฐใดโดยคำนึงถึงหลักการหรือพันธกรณีที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดน เวลา สถานที่ของการกระทำผิดและระดับความร้ายแรงของการกระทำผิด เวลารับคำ ร้องขอ สัญชาติ และที่อยู่ประจำของบุคคลที่ต้องการตัว ผู้ถูกเคราะห์ร้ายและจุดประสงค์ของการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดนตามมาตรา 15 หากกระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้าย ข้ามแดน มีข้อมูลครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 13 และ มาตรา 14 ทั้งไม่ กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงภายในของ สปป.ลาว และความสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศแล้ว ก็จะส่งเรื่องไปยังองค์การอัยการประชาชนสูงสุดเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อไป

เมื่อองค์การอัยการประชาชนสูงสุดได้พิจารณาเห็นว่าคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนมี หลักเกณฑ์ครบถ้วนแล้วก็จะมอบให้องค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ออกคำสั่งจับ บุคคลที่ต้องการตัวตามกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความอาญา ค.ศ. 2004 มาตรา 62 หรือตาม กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 17 วรรคแรก ภายในกำหนด 7 วัน นับแต่ วันที่ได้รับคำร้องขอจากกระทรวงการต่างประเทศเป็นต้นไป เพื่อให้ศาลประชาชนนครหลวง เวียงจันทน์พิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ในกรณีที่ต้องคัดการอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ เห็นว่าคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนดังกล่าวไม่มีข้อมูลเพียงพอ ก็จะรายงานกลับไปยังองค์การอัยการประชาชนสูงสุดให้เสนอต่อกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการจับตัว หรือกักขังชั่วคราวบุคคลที่ต้องการตัวนั้น ในทางปฏิบัติก่อนที่จะทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน รัฐบาลประเทศที่ร้องขอ มักจะทำคำร้องขอให้จับกุมชั่วคราวบุคคลที่ต้องการตัวมาก่อนเสมอ การร้องขอให้จับกุมชั่วคราวสามารถกระทำได้ตามมาตรา 17 วรรคสอง ถ้าเป็นกรณีเร่งด่วน รัฐที่ร้องขอเพียงแต่ต้องแถลงประเภทความผิดให้ชัดเจนและแจ้งในหนังสือที่ร้องขอให้จับกุมชั่วคราวโดยผ่านทางทูต ว่าได้ออกหมายจับบุคคลดังกล่าวแล้วก็เป็นอันใช้ได้ เหตุที่ร้องขอให้จับกุมชั่วคราวมาก่อน เนื่องจากเกรงว่าจำเลยจะหลบหนีไปเสียก่อน อีกทั้งการทำคำร้องขอจับกุมชั่วคราวสามารถกระทำได้รวดเร็วกว่าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป.ลาวได้ทำกับประเทศต่าง ๆ มาตรา 9 ข้อ 1 ยังได้ระบุว่า ในกรณีเร่งด่วนการร้องขอให้จับกุมชั่วคราวสามารถกระทำได้โดยผ่านช่องทางการทูตหรือโดยผ่านองค์การตำรวจสากล

สำหรับการพิจารณาเหตุจำเป็นเร่งด่วนนั้นภายหลังจากได้รับคำร้องขอแล้ว กระทรวงการต่างประเทศ จะส่งให้องค์การอัยการประชาชนสูงสุด เพื่อมอบให้องค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ออกคำสั่งจับตัวภายในกำหนดสามวัน ตามขั้นตอนของกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความอาญา ค.ศ. 2004 มาตรา 62 แล้วส่งหมายจับให้กระทรวงป้องกันความสงบดำเนินการต่อไป

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัวบุคคลที่ต้องการได้แล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจจะรับนำตัวบุคคลดังกล่าวส่งให้พนักงานอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ทันที และพนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอให้ศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ขังจำเลยไว้เพื่อดำเนินการไต่สวน พิจารณาตัดสินเป็นขั้นต้นภายในกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งฟ้องเป็นต้นไป หรือเพื่อรอคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐบาลต่างประเทศภายในกำหนดหกสิบวัน ถ้าหากรัฐที่ร้องขอไม่ยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนพร้อมด้วยเอกสารต่าง ๆ ตามกำหนดเวลานับแต่วันได้จับตัวและกักขังชั่วคราว ต้องปล่อยบุคคลดังกล่าวไป ในกรณีที่ปล่อยตัวผู้ถูกจับตัว และกักขังชั่วคราวตามวรรคสี่ ของมาตรา 17 นี้แล้ว รัฐที่ร้องขอจะร้องขอให้จับตัวบุคคลดังกล่าวตามเหตุผลที่ได้เสนอมานั้นอีกไม่ได้ แต่รัฐที่ร้องขอจะไม่เสียสิทธิในการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามปกติ

การพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อได้จับตัวบุคคลที่ต้องการตัวแล้ว องค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ จะส่งสำนวนคดีให้ศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ พิจารณาตัดสินในขั้นต้นภายในกำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความสั่งฟ้องเป็นต้นไป ศาลจะดำเนินการไต่สวนตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งก่อนเริ่มพิจารณา

ศาลจะถามบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนว่ามีทนายความหรือไม่ หากไม่มีทนายความและต้องการให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา 18 วรรคแรก⁶⁴ แห่งกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ศาลจะพิจารณาพิเคราะห์พยานหลักฐานในเหตุที่จะส่งข้ามแดนตามมาตรา 19 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ดังนี้

1) บุคคลที่ถูกส่งฟ้องและถูกนำตัวขึ้นศาล เป็นบุคคลที่ต้องการตัวตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่

2) การกระทำผิดที่ระบุไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นความผิดที่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายฉบับนี้ได้ หรือไม่

3) การกระทำผิดนั้น ไม่อยู่ในเงื่อนไขของการปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และไม่ใช่วินิจฉัยทางเมือง หรือความผิดทางทหารโดยเฉพาะ หรือความผิดดังกล่าวถูกศาลของ สปป.ลาว ตัดสินหรือได้พิพากษาถึงที่สุดแล้วเกี่ยวกับบุคคลที่ต้องการตัวในฐานะความผิดเดียวกัน ก่อนการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 8 หรือเป็นการกระทำผิดซึ่ง สปป.ลาว มีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินคดีต่อการกระทำผิดใด ๆ ที่รัฐผู้ร้องขอได้อ้างถึงในคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ สปป.ลาว จะดำเนินคดีต่อบุคคลดังกล่าว นั้น ซึ่ง สปป.ลาว เห็นว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางด้านมนุษยธรรม อันเนื่องมาจากปัญหาเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ เพศ สถานะทางด้านสังคม หรือสถานะทางด้านเศรษฐกิจของบุคคลที่ต้องการตัว ซึ่งอาจถูกทรมาน หรือถูกปฏิบัติอย่างโหดร้ายมนุษยธรรม ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 หรือ สปป.ลาว ปฏิเสธการส่งพลเมืองลาว บุคคลต่างด้าว หรือบุคคลไม่มีสัญชาติที่อาศัยอยู่ใน สปป.ลาว ซึ่งได้กระทำความผิดทางอาญายุ้นนอกดินแดน สปป.ลาว ตามมาตรา 11 เว้นเสียแต่สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน จะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อศาลได้พิจารณาพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วหากเห็นว่ามิมีเหตุผลเพียงพอที่จะให้ส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ศาลก็จะมีคำตัดสินให้ส่งข้ามแดน ในระหว่างนี้ศาลจะมีคำสั่งขังบุคคลนั้นเพื่อรอส่งข้ามแดนก็ได้ และเมื่อคำตัดสินใช้ได้อย่างเด็ดขาดแล้วให้ดำเนินการส่งบุคคลนั้นข้ามแดนภายในกำหนด 30 วัน นับแต่ได้อ่านคำตัดสินเป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการส่งบุคคลนั้นข้ามแดนภายใน 30 วัน นับแต่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุด หรือภายในกำหนดที่ศาลอนุญาตให้ขยายออกไปตามคำร้องขอของพนักงานอัยการ ก็ให้ปล่อยตัวบุคคลนั้นไป

⁶⁴ กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012, มาตรา 18 วรรคแรก บัญญัติว่า “การพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในที่ประชุมศาลให้มีคณะศาล หัวหน้าองค์กรอัยการประชาชน เจ้าหน้าที่ตำรวจ บุคคลที่ต้องการตัวทนายความ ผู้แปลภาษา ผู้แทนสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของรัฐที่ร้องขอและเจ้าหน้าที่องค์กรที่มีสิทธิอำนาจของ สปป.ลาว ตามมาตรา 3 ข้อ 7 เท่านั้น”.

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่มีเหตุผลที่จะเป็นเหตุพาให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 หรือพยานหลักฐานไม่เพียงพอยืนยันได้ว่า บุคคลที่ถูกตั้งฟ้องและถูกนำมาพิจารณาคดีในศาลเป็นบุคคลที่ต้องการตัวจริงหรือไม่ ศาลก็จะตัดสินไม่ให้ส่งตัวบุคคลนั้นข้ามแดน ในกรณีดังกล่าวนี้ องค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ มีสิทธิเสนอคัดค้านคำตัดสินของศาล ตามมาตรา 20 ของกฎหมายฉบับนี้ หรือบุคคลที่ถูกขังเพื่อส่งข้ามแดนที่มีความประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งศาล ก็มีสิทธิยื่นคำร้องขออุทธรณ์ไปยังศาลประชาชนภาคกลางได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำตัดสินเป็นต้นไป เมื่อศาลประชาชนภาคกลางได้รับคำร้องเสนอคัดค้าน หรือคำร้องขออุทธรณ์แล้ว ศาลต้องดำเนินการพิจารณาคำเสนอคัดค้าน หรือคำร้องขออุทธรณ์ภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำเสนอคัดค้านหรือคำร้องขออุทธรณ์เป็นต้นไป

การพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้มอบให้ศาลประชาชนภาคกลางเป็นผู้พิจารณาคำตัดสินของศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ว่า ได้ดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายอาญา กฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความอาญา และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ รวมถึงเหตุผลในการตัดสินเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งศาลประชาชนภาคกลางจะพิจารณาเฉพาะเหตุที่ศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ มีคำสั่งตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 19 โดยพิจารณาว่าศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ได้มีคำสั่งในชั้นต้นโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 21 ซึ่งคำพิพากษาของศาลประชาชนภาคกลางมีคือ (1) ยืนยันตามคำตัดสินของศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ทั้งหมด และ (2) เปลี่ยนแปลงคำตัดสินของศาลประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ และพิพากษาให้ส่งหรือไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในกรณีพิพากษาไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ให้ปล่อยบุคคลที่ต้องการตัวนั้นในทันที คำพิพากษาของศาลประชาชนภาคกลางให้เป็นที่สุด

2. ขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ภายหลังมีคำตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลถึงที่สุดแล้ว กระทรวงการต่างประเทศจะประสานงานกับองค์การที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินการส่งบุคคลที่ต้องการตัวข้ามแดนไปยังรัฐที่ร้องขอภายในกำหนด 30 วัน ตามมาตรา 22 หรือภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามเดนนับแต่วันได้อ่านคำตัดสินหรือคำพิพากษาเป็นต้นไป ในกรณีรัฐที่ร้องขอมิได้ดำเนินการรับมอบตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอภายในกำหนดเวลา โดยไม่มีเหตุผลอันควร หากต่อมาภายหลังได้ร้องขอให้ส่งบุคคลนั้นข้ามแดนในความผิดเดียวกันอีก ให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และต้องปล่อยตัวบุคคลที่ถูกร้องขอในทันทีเมื่อกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้สิ้นสุดลง ในกรณีที่ไม่สามารถส่งมอบบุคคลที่ต้องการตัวภายในกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ใน

วรรคแรกของมาตรา 22 นี้ เพราะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐทั้งสอง เช่น เกิดมีภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น สปป.ลาว หรือรัฐที่ร้องขอนั้นต้องแจ้งให้กันทราบในทันใด เพื่อตกลงเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามมาตรา 23 ข้อ 3 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

ในกรณีที่บุคคลที่ต้องการตัวกำลังถูกดำเนินคดี หรือกำลังถูกลงโทษอยู่ใน สปป.ลาว ในฐานะการกระทำผิดที่ไม่ใช่การกระทำผิดซึ่งระบุไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน สปป.ลาว อาจเลื่อนการมอบตัวบุคคลดังกล่าวออกไปจนกว่าการดำเนินคดีจะสิ้นสุดลง หรือได้มีการลงโทษบางส่วนหรือทั้งหมดตามการตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 24 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กระทรวงการต่างประเทศต้องแจ้งให้รัฐที่ร้องขอทราบเกี่ยวกับการเลื่อนดังกล่าว หากเห็นว่าการเลื่อนตามที่ได้กำหนดไว้ในวรรคแรกของมาตรานี้ อาจทำให้อายุความในการฟ้องร้องสิ้นสุดลงหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนสอบสวนของรัฐที่ร้องขอเกี่ยวกับการกระทำผิดที่มีการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สปป.ลาว อาจส่งมอบบุคคลที่ต้องการตัวดังกล่าวเป็นการชั่วคราวให้รัฐที่ร้องขอ และรัฐที่ร้องขอก็ต้องส่งบุคคลที่ต้องการตัวนั้นคืนตามกำหนดเวลาและเงื่อนไขที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกัน

การพิจารณาคดีในรัฐที่ร้องขอ บุคคลที่ต้องการตัวตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะไม่ถูกดำเนินคดีอื่น หรือถูกลงโทษในฐานะการกระทำผิดอื่นในรัฐที่ร้องขอ และจะไม่ถูกส่งไปยังรัฐที่สาม เว้นแต่ สปป.ลาว เห็นชอบให้มีการดำเนินคดี หรือลงโทษในรัฐที่ร้องขอ บนพื้นฐานการอธิบายและส่งเอกสารพร้อมด้วยข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐที่ร้องขอนั้นตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 13 และ 14 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากบุคคลที่ต้องการตัวเกี่ยวกับการดำเนินคดีหรือการลงโทษอื่นนั้น หรือบุคคลนั้นไม่ได้ออกจากดินแดนของรัฐที่ร้องขอภายใน 30 วันหลังจากถูกปล่อยตัว หรือภายหลังที่ออกไปแล้วบุคคลนั้นได้กลับไปยังดินแดนของรัฐที่ร้องขออีกครั้งหนึ่ง ด้วยความสนใจตามมาตรา 25 ในกรณีที่มีการพิจารณาคดีในรัฐที่ร้องขอต่อบุคคลที่ต้องการตัวตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน รัฐที่ร้องขอต้องแจ้งผลการดำเนินคดีให้ สปป.ลาว ทราบโดยเร็ว เกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือการบังคับตามคำตัดสินของศาลต่อบุคคลที่ต้องการตัวซึ่งได้นำส่งให้ตามคำร้องขอ หรือเกี่ยวกับการส่งบุคคลที่ต้องการตัวดังกล่าวไปยังรัฐที่สาม ตามมาตรา 29 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

การส่งมอบทรัพย์สิน หากรัฐที่ร้องขอได้ร้องขอให้มีการส่งมอบทรัพย์สินที่พบเห็นอยู่ในดินแดนของ สปป.ลาว ซึ่งเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือได้มาจากการกระทำผิด และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้อนุญาตให้ส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวไปพร้อมกัน เมื่อมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สปป.ลาว ก็จะส่งทรัพย์สินที่ได้ยึดหรืออายัดให้แก่รัฐที่ร้องขอตามคำ

ตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้วตามมาตรา 26 ในกรณีที่มีการดำเนินคดีอยู่ในสปป.ลาว ต่อบุคคลที่ต้องการตัวนั้น สปป.ลาว อาจเลื่อนการส่งมอบทรัพย์สินที่ได้กล่าวไว้ในวรรคแรกของ มาตรานี้ จนกว่าจะรู้ผลการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีดังกล่าว หรือสปป.ลาว อาจมอบทรัพย์สิน สิ่งของนั้นเป็นการชั่วคราวให้รัฐที่ร้องขอ โดยมีเงื่อนไขว่ารัฐที่ร้องขอจะส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าว คืนให้สปป.ลาว ในทันทีหลังจากได้รับรู้ผลของสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีในรัฐที่ร้องขอ ทรัพย์สิน ที่ได้กำหนดไว้ในวรรคแรกของมาตรานี้ จะถูกส่งมอบให้รัฐที่ร้องขอ ถึงแม้ว่าได้มีการตัดสินให้มีการ ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้วแต่ไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ เพราะบุคคลที่ต้องการตัวเสียชีวิต หรือ ได้เอาตัวหลบหนี การส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวจะไม่ส่งผลกระทบต่อสิทธิที่ถูกต้องตามกฎหมาย ของสปป.ลาว หรือรัฐที่ร้องขอ หรือบุคคลที่สามซึ่งอาจอ้างสิทธิต่อทรัพย์สินของเหล่านั้น เมื่อมีการ อ้างสิทธิและมีการตัดสิน หรือมีคำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิต่อทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในดินแดนของ สปป.ลาว แล้วรัฐที่ร้องขอต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ได้รับแล้วนั้นคืนให้สปป.ลาว โดยเร็ว

การอนุญาตให้ส่งผ่านแดน ได้กำหนดไว้ในมาตรา 27 แห่งกฎหมายว่าด้วยการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ในกรณีที่มีการส่งบุคคลที่ต้องการตัวผ่านดินแดนของสปป.ลาว จากรัฐ หนึ่งไปยังอีกรัฐหนึ่ง หรือรัฐที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังรัฐที่ร้องขอ รัฐที่ร้องขอหรือรัฐที่จะส่งต้องขอ อนุญาตการส่งตัวผ่านแดนจากกระทรวงการต่างประเทศของสปป.ลาว โดยกระทรวงการ ต่างประเทศจะประสานงานกับองค์การที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาการให้อนุญาตส่งผ่านแดนภายใน กำหนด 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอเป็นต้นไป

ในกรณีมีความจำเป็นต้องกักตัวชั่วคราวผู้ที่ถูกส่งตัวผ่านดินแดนของสปป.ลาว การกักตัวชั่วคราวนั้นไม่เกิน 24 ชั่วโมง รัฐที่ร้องขอหรือรัฐที่ส่งตัวนั้น ต้องให้การช่วยเหลือที่ จำเป็นแก่องค์การที่ดำเนินงานของสปป.ลาว ในการกักตัวชั่วคราว และการส่งบุคคลที่ต้องการตัว ผ่านดินแดนของสปป.ลาว

ในกรณีการส่งผ่านแดนทางอากาศ และมีความจำเป็นต้องมีการลงจอดฉุกเฉินใน ดินแดนของสปป.ลาว บุคคลที่ต้องการตัวอาจถูกกักตัวชั่วคราวอยู่ในดินแดนของสปป.ลาว ไว้สูงสุด ไม่เกิน 72 ชั่วโมง รัฐที่ร้องขอหรือรัฐที่ส่งตัวนั้น ต้องให้การช่วยเหลือที่จำเป็นแก่องค์การที่ดำเนินงาน ของสปป.ลาว ในการกักตัวชั่วคราว และส่งบุคคลที่ต้องการตัวผ่านดินแดนของสปป.ลาว ในการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดนจากสปป.ลาว ผ่านดินแดนของรัฐที่สาม รัฐที่ร้องขอต้องขออนุญาตผ่านแดนจากรัฐนั้น

ค่าใช้จ่ายในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนออกจากดินแดนของสปป.ลาว ไปยังรัฐที่ร้องขอ เช่น ค่าใช้จ่ายในการยึด การอายัด การมอบทรัพย์สินของ การจับตัว การส่งตัวผ่านดินแดนของ สปป.ลาว และการแปลเอกสาร เป็นภาระของรัฐที่ร้องขอ ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินตามคำร้อง ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว ให้เป็นภาระของสปป.ลาว ในกรณีที่สนธิสัญญาว่าด้วยการส่ง

ผู้ร้ายข้ามแดนได้กำหนดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นอย่างอื่น ตามความในมาตรา 28 วรรคสามกฎหมายฉบับนี้ ก็ให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้น

3.3.2.2 กรณีที่สปป.ลาว เป็นรัฐที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

กรณีที่สปป.ลาว ประสงค์จะร้องขอต่อต่างประเทศให้ส่งตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนมาดำเนินคดีในสปป.ลาว ให้ปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 12 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 กล่าวคือ การยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว ให้ดำเนินผ่านวิธีการทูต สำหรับการยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป.ลาว เป็นภาคีให้ปฏิบัติตามกลไกที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญานั้น ซึ่งในทางปฏิบัติ เมื่อรู้ได้อย่างชัดเจนว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือนักโทษได้เอาตัวหลบหนีออกจากสปป.ลาว ไปยังรัฐอื่นแล้ว เริ่มต้นจากองค์การสืบสวน-สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ออกคำสั่งเปิดการสืบสวน-สอบสวน แล้วเสนอให้องค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ออกคำสั่งจับตัวบุคคลดังกล่าว และองค์การอัยการประชาชนนครหลวงเวียงจันทน์ ต้องส่งคำสั่งจับตัวและคำสั่งเปิดการสืบสวน-สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานรวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งให้องค์การอัยการประชาชนสูงสุด เพื่อประกอบคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 13 และ มาตรา 14 แล้วส่งสำนวนคำร้องขอดังกล่าวให้กระทรวงการต่างประเทศ หรือองค์การประสานงานกลาง เพื่อร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไปยังรัฐบาลของประเทศที่สปป.ลาว ร้องขอ จึงกล่าวได้ว่า การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ หรือองค์การประสานงานกลางที่จะวินิจฉัยว่า ควรจัดทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ หากกระทรวงการต่างประเทศเห็นสมควรก็จะส่งคำร้องขอดังกล่าวไปยังสถานทูตดำเนินการต่อไป อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการรับประกันให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้อง ทั้งสอดคล้องกับกฎหมายและสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป.ลาว ได้ทำกับต่างประเทศ องค์การตรวจสอบเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว อาจมีมติอีกครั้งหนึ่งเป็นการใดก็ได้ ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญเกี่ยวกับการพิจารณาส่งบุคคลที่สปป.ลาว ร้องขอให้ส่งข้ามแดนย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศผู้รับการร้องขอ สปป.ลาว ทำได้เพียงการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ประเทศผู้รับคำร้องขอกำหนดหรือตามสนธิสัญญาที่สองฝ่ายได้ลงนามกัน ซึ่งขอยกตัวอย่างคดีที่มีความโดดเด่นเพื่อเป็นกรณีศึกษาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย ภายหลังที่มีการลงนามในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2542 ดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เวลาประมาณ 03.15 นาฬิกา ได้มีกลุ่มพวกปล้นสมทบกับคนลาวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวนหนึ่ง ถืออาวุธสงครามเข้ามาที่ด่านสากลวังเต่า อำเภอโพธารอง จังหวัดจันทบุรีของสปป.ลาว ติดกับด่านช่องเม็ก อำเภอสีรินธร จังหวัด

อุบลราชธานีของประเทศไทย พวกก่อเหตุได้ยิงปืนขึ้นข่มขู่บังคับที่พักราชการ และพลเรือน พร้อมทั้งจัดแะพ้งหน่วยแลกเปลี่ยนเงินตราของธนาคารแห่งชาติ ห้องการปักหลักเขตแดน ห้องภาษี ร้านค้า เอกชน บริษัทปะชาโขก ยึดปล้นทรัพย์สินแล้วจับเจ้าหน้าที่ประจำด่านและพนักงานบริษัทเอกชนเป็นตัวประกันเพื่อต่อรองกับเจ้าหน้าที่ให้พ้นจากการจับกุม เหตุการณ์ดังกล่าว เจ้าหน้าที่ของลาวได้บอกกล่าวให้พวกปล้นปล่อยตัวประกัน วางอาวุธ และมอบตัวต่อเจ้าหน้าที่ แต่พวกปล้นไม่ยอมปฏิบัติตาม ทั้งยังยิงปืนใส่เจ้าหน้าที่ จึงมีการตอบโต้คืนทำให้พวกปล้นเสียชีวิตจำนวนหนึ่ง ส่วนที่เหลือได้เอาตัวหลบหนีเข้าดินแดนไทย และถูกเจ้าหน้าที่จังหวัดอุบลราชธานีจับตัวได้ ส่วนตัวประกันได้รับการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่อย่างปลอดภัย จากการลงชั้นสูตรสถานที่เกิดเหตุได้พบซากศพผู้เสียชีวิต (เพศชาย) ใส่ชุดพลางตัวคล้ายกับทหาร 6 ศพ คนลาว 2 ศพ พบเห็นบัตรประชาชนออกให้โดยประเทศไทย 2 ใบ พบเห็นปืนอาท้ำจำนวน 3 กระบอก เอ็ม 16 จำนวน 1 กระบอก บี 40 จำนวน 1 กระบอก พบเห็นถุงบรรจุเงิน 2 ถุง มีเงินสดเงินบาทไทยจำนวน 700,000 และ 900,000 บาท พบเห็นร่องรอยความเสียหายจากการจัดแะอาคารและเรือนพักราชการ เอกชน และร่องรอยจากการประทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่รักษาความสงบกับพวกปล้น เจ้าหน้าที่ชั้นสูตรจึงบันทึกไว้เป็นข้อมูลและออกคำสั่งยึดวัตถุสิ่งของ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

จากการรวบรวมข้อมูลหลักฐานและคำให้การของพยานผู้รู้เห็นเหตุการณ์ตัวจริงเห็นว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวมีข้อมูลหลักฐานอันหนักแน่น สามารถกำหนดตัวผู้กระทำผิด และฐานการกระทำผิดได้ว่าเป็นการกระทำความผิดฐานการปล้นทรัพย์สินของรัฐและพลเรือน โดยการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของสปป.ลาว ค.ศ. 1990 มาตรา 98 มาตรา 109 หรือตามกฎหมายอาญาลับปรับปรุง ค.ศ. 2005 มาตรา 107⁶⁵และมาตรา 118⁶⁶ เทียบได้ตามกฎหมายไทย คือ

⁶⁵ กฎหมายอาญาลับปรับปรุง ค.ศ. 2005, มาตรา 107 บัญญัติว่า “การปล้นทรัพย์สินของรัฐ หรือร่วมหมู่บุคคลใดหากใช้ความรุนแรงบุกรุก ข่มขู่โดยตรงต่อชีวิต หรือสุขภาพของผู้อื่น เพื่อเอาทรัพย์สินของรัฐ หรือร่วมหมู่ จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และจะถูกปรับไหมตั้งแต่ 1.000.000 กีบ ถึง 10.000.000 กีบ

ในกรณีที่ผู้กระทำผิดหากได้ทำการปล้นทรัพย์สินเป็นอาจิน มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ทำให้บุคคลอื่นบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือเกิดความเสียหายอย่างมากมาย จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และจะถูกปรับไหมตั้งแต่ 5.000.000 กีบ ถึง 20.000.000 กีบ อาจถูกริบทรัพย์สินที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 34 ของกฎหมายฉบับนี้ อาจถูกจำกัดที่อยู่ หรือตัดอิสรภาพตลอดชีวิต หรือประหารชีวิต การเตรียมให้แก่การกระทำผิด ความพยายามก่อการกระทำผิดก็จะถูกลงโทษ”.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, มาตรา 118 บัญญัติว่า “การปล้นทรัพย์สินของพลเมือง บุคคลใดหากใช้ความรุนแรงบุกรุก ข่มขู่โดยตรงต่อชีวิต หรือสุขภาพของผู้อื่น เพื่อเอาทรัพย์สินมาเป็นของตน จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่สี่ปีถึงแปดปี และจะถูกปรับไหมตั้งแต่ 800.000 กีบ ถึง 8.000.000 กีบ

ในกรณีที่ผู้กระทำผิดหากได้ทำการปล้นทรัพย์สินเป็นอาจิน มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ความตาย หรือเกิดความเสียหายมากมาย จะถูกลงโทษตัดอิสรภาพตั้งแต่แปดปีถึงสิบห้าปี และจะถูกปรับไหมตั้งแต่ 3.000.000 กีบ ถึง 15.000.000 กีบ การเตรียมให้แก่การกระทำผิด ความพยายามก่อการกระทำผิด ก็จะถูกลงโทษ”.

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 340⁶⁷ อันเป็นความผิดที่ลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี อีกทั้งไม่เป็นความผิดอันมีลักษณะทางการเมืองและการทหารและคดีไม่ขาดอายุความ หน่วยงานสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดจำปาสัก จึงทำรายงานขอคำสั่งจับตัวผู้ต้องหาจำนวน 28 คน พร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งให้อัยการจังหวัดจำปาสักพิจารณาและออกคำสั่งจับตัวอัยการประชาชนจังหวัดจำปาสักพิจารณาเห็นว่าในขณะเกิดเหตุการณ์นี้ไทย-ลาวได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันแล้ว ถึงแม้ว่าเป็นช่วงระยะที่กำลังทำให้สนธิสัญญาได้รับการให้สัตยาบันก็ตาม โดยอาศัยบทบัญญัติตามกฎหมายภายในของสปป.ลาว และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ของประเทศไทย เห็นว่ามีความจำเป็นต้องได้นำตัวพวกปล้นดังกล่าวมาดำเนินคดีอยู่สปป.ลาว ได้

ต่อมาในวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2543 อัยการประชาชนจังหวัดจำปาสัก ได้ออกคำสั่งจับตัวผู้ต้องหาจำนวน 28 คน เพื่อนำมาประกอบสำนวนคดีแล้วส่งต่อไปยังองค์การอัยการประชาชนสูงสุดพิจารณาเห็นด้วยแล้วส่งต่อไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อตรวจสอบสำนวนคดีและการจัดทำข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ โดยมีการเข้าร่วมของกระทรวงยุติธรรม กระทรวงป้องกันความสงบ ศาลประชาชนสูงสุดและองค์การอัยการประชาชนสูงสุด ผ่านการตรวจคำร้อง เอกสารประกอบให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เอกสารรับรองความถูกต้องของบรรดาเอกสารที่สร้างขึ้นโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่แล้วเห็นว่ามี ความถูกต้อง และครบถ้วนตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย กระทรวงการต่างประเทศของสปป.ลาว จึงได้ให้การยืนยันรับรองความถูกต้องทางกฎหมายแล้วส่งต่อไปยังสถานเอกอัครราชทูตแห่งสปป.ลาว ที่กรุงเทพฯ ในฐานะเป็นตัวแทนสปป.ลาว ทำการยื่นคำร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนไปยังกระทรวงการต่างประเทศไทย เพื่อประสานงานไปยังเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการทางกฎหมาย⁶⁸

⁶⁷ ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 340 บัญญัติว่า “ผู้ใดชิงทรัพย์โดยร่วมกันกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้นั้น กระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามหมื่นบาท

ถ้าในการปล้นทรัพย์ ผู้กระทำความผิดคนหนึ่งคนใดมีอาวุธติดตัวไปด้วย ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นสี่พันบาทถึงสี่หมื่นบาท

ถ้าการปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึง ยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์ได้กระทำโดยแสดงความทารุณจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ใช้อินยิง ใช้วัตถุระเบิดหรือกระทำความผิดอื่น ผู้กระทำความผิดระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี

ถ้าการปล้นทรัพย์ เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดระวางโทษประหารชีวิต”.

⁶⁸ บุญมา พลสนิท, การศึกษากรณีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย ปี 2000 วังเต่า-ช่องเม็ก. (ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ม.ป.ป.).

สำหรับทางการไทยหลังสอบสวนแล้วพบว่าผู้ก่อการตัวจริงจำนวน 28 คน มีคนไทยเข้าร่วม 11 คน รวมทั้งผู้เสียชีวิตด้วย ในเบื้องต้นทางการไทยได้ออกมาแสดงท่าทีว่าจะดำเนินคดีกับบุคคลทั้งหมดดังกล่าวตามกระบวนการทางกฎหมายไทยในข้อหาลักลอบเข้าเมืองโดยมิชอบ มีอาวุธสงครามไว้ในครอบครอง และทำลายสถานที่ราชการเสียหาย ต่อมาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุมจำเลยทั้ง 17 คนกับพวกรวม 28 คนได้ ขอให้มีคำสั่งขังจำเลยทั้ง 17 คนไว้เพื่อดำเนินการส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปดำเนินคดีในสปป.ลาว ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 3, 4, 6-8, 11, 12, 15 และตามการร้องขอของรัฐบาลแห่งสปป.ลาว โดยกล่าวหาว่า เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2543 เวลาประมาณ 03.15 นาฬิกา จำเลยทั้ง 17 คนกับพวกร่วมกันปล้นทรัพย์สินของรัฐและประชาชน โดยใช้กำลังประทุษร้ายถืออาวุธสงครามติดตัวเข้าที่ด่านวังเต่าของสปป.ลาว..... สำนักงานอัยการประชาชนจังหวัดจำปาสักของสปป.ลาว ได้ออกหมายจับจำเลยทั้ง 28 คนไว้แล้วในการกระทำความผิดฐานปล้นทรัพย์ของรัฐและพลเรือนตามกฎหมายอาญาของสปป.ลาว เทียบได้ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย คือ มาตรา 340 อันเป็นความผิดที่ลงโทษจำคุกเป็นระยะเวลาเกินกว่า 1 ปี อีกทั้งไม่เป็นความผิดอันมีลักษณะทางการเมืองและการทหารและคดีไม่ขาดอายุความ ในการนี้รัฐบาลไทยโดยกระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้วเห็นสมควรดำเนินการให้ตามคำร้องขอดังกล่าวได้

ต่อมาในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2545 ศาลจังหวัดอุบลราชธานี ได้นำตัวผู้กระทำผิดทั้ง 28 คนดังกล่าวมาดำเนินคดีในข้อหาความผิดทางอาญาฐานเข้า-ออกเมืองและมีอาวุธติดไว้ในครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้ต้องหาทั้งหมด หลังจากพ้นโทษผู้ต้องหาที่เป็นชาวลาว 16 คน (เสียชีวิต 1 คน ระหว่างถูกคุมขัง) จะต้องถูกส่งกลับสปป.ลาว แต่จำเลยทั้งหมดไม่ยินยอม จึงร้องเรียนต่อศาลอาญากลางกรุงเทพฯ ศาลชั้นต้นได้สวนในวันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2546 แล้วมีคำสั่งให้ยกคำร้องของโจทก์ให้ปล่อยจำเลยทุกคนไปในเมื่อสิ้นระยะเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่ได้อ่านคำสั่งนี้ เว้นแต่โจทก์จะได้แจ้งความจำนงค์จะอุทธรณ์ตามมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ต่อมาโจทก์ได้แจ้งความจำนงค์จะอุทธรณ์ และได้ยื่นอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์คดีหมายเลขแดงที่ 9951/2546 ระหว่างพนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด (โจทก์) นายเดิม พรหมเทวี และพวก 16 คน (จำเลย) โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องที่รัฐบาลแห่งสปป.ลาว ได้ส่งคำร้องให้รัฐบาลไทยส่งจำเลยทั้ง 17 คน ซึ่งเป็นบุคคลสัญชาติลาวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนไปดำเนินคดีที่สปป.ลาว ศาลอุทธรณ์ตรวจสำนวนประชุมปรึกษาแล้วทางได้สวน โจทก์นำสืบว่าประเทศไทยกับสปป.ลาว ได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันแต่มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2544 หลังเกิดเหตุคดีนี้ กรณีจึงต้องดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 13 (3) ประกอบมาตรา 14 แล้วยื่นยันตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นว่าการกระทำ

ของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 8 และที่ 10 ถึงที่ 17 ไม่ใช่การกระทำความผิดอาญาธรรมดา หากเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมืองตามที่จำเลยที่ 1 ถึงที่ 8 และที่ 10 ถึงที่ 17 ต่อสู้ ฉะนั้นการที่จะอนุญาตให้ขังจำเลยทั้งหมดไว้ เพื่อส่งตัวข้ามแดนไปตามคำขอของรัฐบาลแห่งสปป.ลาว จึงมีอาจกระทำได้จากคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ดังกล่าว ศาลอุทธรณ์ได้มีคำวินิจฉัยโดยให้เหตุผลว่าการกระทำของนายเดิมกับพวกเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง จึงไม่อนุญาตให้ส่งจำเลยกับพวกเป็นผู้ร้ายข้ามแดนตามหลักความผิดทางการเมือง (Political offence)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ทางประเทศไทยได้พิจารณาใหม่และเห็นว่า พวกปล้นที่เป็นบุคคลสัญชาติลาวทั้ง 17 คนดังกล่าว มีความผิดในฐานะเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายมิใช่การกระทำผิดที่มีลักษณะทางการเมืองตามการอ้างอิงแก้ฟ้องของจำเลย ซึ่งต้องส่งตัวกลับประเทศเดิม⁶⁹ จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่สามารถส่งตัวกลับทางช่องทางที่เข้ามาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ภายหลังจากปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลไทยแล้ว เจ้าหน้าที่ไทยได้แจ้งต่อสถานเอกอัครราชทูตสปป.ลาว ที่กรุงเทพฯ เกี่ยวกับนักโทษลาวทั้ง 16 คนที่จะพ้นโทษ ขอให้เจ้าหน้าที่สถานทูตลาวที่กรุงเทพฯ ไปที่เรือนจำเพื่อสัมภาษณ์พวกนักโทษดังกล่าว และเตรียมการจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติ สำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของพวกที่ถือสัญชาติลาวจำนวน 16 คน พร้อมทั้งเตรียมพร้อมรับตัวกลับไปดำเนินคดีที่สปป.ลาว โดยกระทรวงการต่างประเทศของไทยได้แจ้งจุดประสงค์ต่อกระทรวงการต่างประเทศของสปป.ลาว ในเรื่องการส่ง-มอบพวกปล้น 16 คน และขอให้ฝ่ายลาวจัดหาเอกสารที่เกี่ยวข้องและความพร้อมต่าง ๆ เช่น สถานที่ พิธีการมอบ-รับ การเดินทางกลับของผู้ร้ายทั้ง 16 คน และเจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิ์อำนาจเข้าร่วมจากนั้นกระทรวงการต่างประเทศของสปป.ลาว จึงได้แจ้งให้ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ซึ่งสถานที่การมอบ-รับพวกปล้นดังกล่าวจัดขึ้นที่ชายแดนไทย-ลาว ที่ด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทยซึ่งติดกับพรมแดนของสปป.ลาว ทางด่านบ้านวังเต่าที่บุคคลดังกล่าวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย⁷⁰ ซึ่งมีการเข้าร่วมของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทั้งสองประเทศ โดยผู้แทนฝ่ายสปป.ลาว มีเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงป้องกันความสงบ อัยการและเจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนจังหวัดจำปาสัก และทางฝ่ายไทยมีเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองประจำด่าน

⁶⁹ อนุศักดิ์ อุดมเดช, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว: มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2011), 68-70.

⁷⁰ อุทัย อาทิวะ และศลิน สุขจรัส, มาตราการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล, เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 6-7 กันยายน 2547, (กรุงเทพฯ: ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี, 2547), 507.

ศุลกากรช่องเม็ก โดยมีการจัดทำบันทึกการมอบ-รับโดยต่อหน้าพยานจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่เข้าร่วม ส่วนผู้ต้องหาจำนวน 11 คนที่เป็นคนสัญชาติไทย ทางกรมไทยไม่สามารถพิจารณาส่งให้สปป.ลาว ได้ โดยยึดหลักการไม่ส่งคนชาติข้ามแดน ถึงอย่างไรก็ตาม ถ้าหากว่ารัฐบาลของสปป.ลาว มีความประสงค์ที่จะฟ้องร้องพวกปล้นที่ถือสัญชาติไทยจำนวนดังกล่าวเพื่อให้ศาลไทยพิจารณาก็สามารถดำเนินการได้โดยจัดทำสำนวนคดี พร้อมข้อมูลหลักฐานของกลางแล้วส่งให้เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวน และอัยการไทยดำเนินการได้

จากการศึกษาทฤษฎี ข้อกฎหมาย อนุสัญญา สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว และของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสนธิสัญญาแม่แบบฯ สามารถสังเกตได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว โดยทั่วไปแล้ว จะมีหลักเกณฑ์ ขั้นตอนและกระบวนการในการพิจารณาล้ายกันกับหลักทั่วไปของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนดังนี้

1. บุคคลที่จะถูกขอให้ส่งตัว เป็นผู้กระทำความผิดหรือถูกลงโทษทางอาญาในประเทศผู้ร้องขอหรือเป็นคดีอาญาที่มีมูลที่จะนำตัวผู้ต้องหาขึ้นฟ้องร้องต่อศาลได้
2. ต้องไม่ใช่คดีที่ขาดอายุความ หรือคดีที่ศาลของประเทศใดได้พิจารณาและพิพากษาให้ปล่อยหรือได้รับโทษในความผิดที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดนแล้ว
3. บุคคลที่จะถูกขอให้ส่งตัว จะเป็นพลเมืองของประเทศผู้ร้องขอหรือประเทศผู้รับคำร้องขอหรือของประเทศที่สามก็ได้
4. ความผิดซึ่งบุคคลผู้ถูกขอให้ส่งตัวได้กระทำไปนั้น ต้องเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาของทั้งสองประเทศ คือ ประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอ
5. ต้องเป็นความผิด ซึ่งกฎหมายกำหนดโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหนึ่งปี (ตามอนุสัญญา Montevideo ค.ศ. 1933) และกฎหมายไทย-ลาว ก็ยึดถือหลักการนี้ด้วย
6. บุคคลผู้ถูกขอตัวได้ปรากฏตัวอยู่ในประเทศที่ถูกร้องขอให้ส่งตัว
7. ประเทศเจ้าของท้องที่เกิดเหตุ เป็นผู้ดำเนินการร้องขอให้ส่งตัว โดยปฏิบัติตามพิธีการต่าง ๆ ครบถ้วนดังที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาหรือตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น
8. ผู้ที่ถูกส่งตัวไปนั้น จะต้องถูกฟ้องเฉพาะในความผิดที่ระบุมาในคำร้องขอให้ส่งตัว หรืออย่างน้อยที่สุดจะต้องเป็นความผิดที่มีระบุไว้ในสนธิสัญญาระหว่างกัน
9. ต้องไม่ใช่ความผิดทางการเมือง เพราะมีหลักห้ามการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในคดีการเมือง นอกจากนั้น ยังมีความผิดบางประเภทซึ่งประเทศต่าง ๆ ไม่นิยมส่งข้ามแดน เช่น ความผิดตามกฎหมายทางทหารของภาคที่ร้องขอ หลักการไม่ส่งคนชาติข้ามแดน และโทษประหารชีวิต เป็นต้น

โดยในบทที่ 4 ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ถึงปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย ในกรณีของนายเดิม พรหมเวท และพวก 16 คน พร้อมทั้งศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายควบคู่กัน

ระหว่างกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ของสหประชาชาติต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังปี พ.ศ. 2544

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยและสปป.ลาว ภายหลังปี พ.ศ. 2544

นับแต่ประเทศไทยกับสปป.ลาว ได้ทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนร่วมกันในปี พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน ได้มีคดีที่เกี่ยวข้องกับการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันจำนวนหนึ่งคดี ซึ่งจากการศึกษาข้อเท็จจริงพบว่า การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากสปป.ลาว ไปยังประเทศไทยที่ ผ่านมายังไม่ปรากฏ แต่ในทางกลับกันการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศไทยไปยัง สปป.ลาว มีเพียงกรณีเดียว⁷¹ คือกรณีของนายเดิม พรหมเทวี พร้อมพวก 16 คน ร่วมกันก่อเหตุขึ้นที่ ด่านวังเต่า อำเภอโพนทอง จังหวัดจำปาสักของสปป.ลาว เขตเชื่อมต่อกับด่านช่องเม็ก อำเภอ สิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีของประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2543

เนื่องจากเหตุการณ์วังเต่าเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่สปป.ลาว กำลังเร่งริบร่างกฎหมาย ภายในเพื่อบังคับใช้ในกรณีต่าง ๆ และในขณะนั้นสปป.ลาว ก็ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ส่วนประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 บังคับใช้แล้ว ดังนั้น ในส่วนของการวิเคราะห์การดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในบทที่สี่นี้ ผู้เขียนจะได้วิเคราะห์ถึงกรณีที่สปป.ลาว พบปัญหาในการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐบาล ไทย รวมทั้งวิเคราะห์ถึงแนวปฏิบัติทางกฎหมายของไทยในการส่งบุคคลที่สปป.ลาว ต้องการตัวนั้น ว่าได้ดำเนินการสอดคล้องกับหลักการและกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่อย่างไร พร้อมนี้ยัง จะได้ศึกษาเชื่อมโยงไปถึงพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่ง

⁷¹ คำพิพากษา สมวรจิต, นักวิชาการกฎหมายระหว่างประเทศ อัยการประชาชนสูงสุด สปป.ลาว, (12 กันยายน 2013), *สัมภาษณ์*.

ผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ซึ่งผู้เขียนจะขอแยกเป็นประเด็นหัวข้อวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1.1 ปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายภายในของสปป.ลาว

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนับว่าเป็นวิธีการใหม่ที่ทำทนายสำหรับสปป.ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังที่สปป.ลาว ได้ตกลงทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2542 แต่ทั้งสองฝ่ายยังไม่ได้ให้สัตยาบันสนธิสัญญาเพื่อให้มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ต่อมาได้มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในด่านศุลกากรวังเต่า ซึ่ง ณ เวลานั้นสปป.ลาว ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อรองรับเหตุการณ์ ทั้งยังคิดไม่ถึงว่าเหตุการณ์อันไม่พึงปรารถนาดังกล่าวจะเกิดขึ้น จึงทำให้สปป.ลาว ประสบปัญหาทางกฎหมายและในทางปฏิบัติว่าจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้รัฐบาลไทยพิจารณาส่งตัวผู้ก่อการทั้งหมดให้สปป.ลาว

จากปัญหาดังกล่าว สปป.ลาว ได้นำหลักเกณฑ์และกระบวนการซึ่งบัญญัติไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว กฎหมายอาญา ค.ศ. 1990 มาตรา 1-4 มาตรา 24, 98, 109 (ปัจจุบันคือกฎหมายอาญฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2005 มาตรา 26, 107, 118) กฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความอาญา ค.ศ. 2004 มาตรา 22-27, 36, 37, 41-43, 45-49 และมาตรา 117-121 รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว ค.ศ. 2004 มาตรา 1 วรรคสามและวรรคสี่ มาปรับใช้เพื่อร้องขอให้ทางฝ่ายไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้สปป.ลาว แต่ข้อกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดรายละเอียดถึงเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการเฉพาะ เพียงแต่กำหนดหลักการร่วมมือสากลในการดำเนินคดีอาญาไว้ในกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความอาญา ค.ศ. 2004 มาตรา 117 ถึงมาตรา 120 และในมาตรา 121 กำหนดให้ศาล อัยการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า แม้กฎหมายดังกล่าวสามารถเป็นต้นแบบให้แก่สปป.ลาว ในการนำข้อกฎหมายมาปรับใช้ในกรณีต่าง ๆ ได้ แต่ก็เป็นการกำหนดที่มีลักษณะทั่วไปของกฎหมายภายในเท่านั้น เนื่องจากข้อกฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดถึงเรื่องหลักการ กระบวนการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการนำตัวผู้ต้องหาคลับมาพิจารณาลงโทษตามกฎหมายของสปป.ลาว จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่า การที่สปป.ลาว ไม่มีกฎหมาย บทบัญญัติ หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการเฉพาะ ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพนักงานอัยการ ศาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม ขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการที่ไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักเพื่อดำเนินการร้องขอนั้นก็ยิ่งเพิ่มความยุ่งยาก ทำให้การดำเนินการยืดเยื้อ จนกระทั่งได้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจฉบับเลขที่ 1484/ตปท.สยก ขึ้นในวันที่ 29 เมษายน

ค.ศ. 2002 ทำหน้าที่แทน ถึงอย่างนั้นก็ตาม สปป.ลาว ยังพบปัญหาและอุปสรรคมากมายในการดำเนินการเพื่อร้องขอให้ทางรัฐบาลไทยส่งผู้ก่อการทั้งหมดข้ามแดนให้ สปป.ลาว ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า ข้อทบทวนสำหรับ สปป.ลาว ในขณะนั้น คือ การกลับมาพิจารณาสร้างข้อกำหนดกฎหมายและสนธิสัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติอย่างสอดคล้องกันกับประเทศต่าง ๆ

ในปัจจุบัน สปป.ลาว ได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 แล้ว โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ และกฎหมายดังกล่าวก็สามารถเป็นกฎหมายแม่บทเพื่อรองรับปัญหาทั้งในเรื่องการพิจารณาคำร้องขอและการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศต่าง ๆ ในอนาคตได้ ถึงอย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่ายังมีหลักเกณฑ์บางประการซึ่งกฎหมายฉบับนี้ยังไม่ได้บัญญัติหรือบัญญัติไม่ครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ซึ่งผู้เขียนจะได้ยกเรื่องนี้มาวิเคราะห์ในหัวข้อ 4.2.2 ต่อไป

4.1.2 ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า เหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็กเกิดขึ้นภายหลังที่ไทย-ลาว ได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันแล้ว แต่เป็นช่วงระยะเวลาที่ทั้งสองประเทศกำลังสืบต่อเพื่อทำให้สนธิสัญญามีผลบังคับใช้จนถึงวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2544 ทั้งสองฝ่ายจึงได้มีการให้สัตยาบันเพื่อให้สนธิสัญญานับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย กรณีทางการไทยจึงดำเนินการไปตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 โดยหลักการตามพระราชบัญญัตินี้ มีหลักการเป็นไปในทำนองเดียวกันกับที่ใช้กันโดยทั่วไปในทางระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ได้ใช้บังคับเป็นเวลานาน เมื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์แล้วจึงพบปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนในหลายประเด็น อันเนื่องมาจากบัญญัติไม่ครอบคลุมถึงหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ตลอดจนเกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ เป็นเหตุทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่อาจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอยกขึ้นมาวิเคราะห์เฉพาะในหัวข้อที่เห็นว่า ยังมีปัญหาซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ดังนี้

4.1.2.1 ความผิดที่สามารถส่งข้ามแดนตามกฎหมายไทย

ความผิดที่จะสามารถส่งข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 4 รวมทั้งในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียดในเรื่องของประเภทความผิดไว้ แต่ระบุในคำร้องขอส่งข้ามแดนต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี และต้องเป็นการกระทำผิดที่ผิดต่อกฎหมายของทั้งสองประเทศ แต่สนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับบางประเทศได้มีการระบุประเภทความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้

อย่างเจาะจง เช่น ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับอังกฤษ ร.ศ. 129 สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้ระบุไว้ในข้อ 2 สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์ ได้ระบุไว้ในข้อ 2 เช่นกัน เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน สนธิสัญญาที่รัฐบาลไทยได้ทำกับรัฐบาลต่างประเทศส่วนใหญ่จะไม่ระบุความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้เฉพาะ เนื่องจากอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความหรือองค์ประกอบความผิดที่แตกต่างกันได้ ดังนั้น สนธิสัญญาที่ไทยทำกับต่างประเทศในระยะหลัง ๆ จึงมักจะ ไม่ระบุประเภทความผิดเป็นการเฉพาะไว้ เช่น ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ข้อ 2 วรรคสาม ได้กำหนดว่า “การวินิจฉัยว่าความผิดใดเป็นความผิดตามกฎหมายของภาคีสัญญาจะไม่คำนึงว่ากฎหมายของภาคีสัญญาได้กำหนดให้การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดนั้นอยู่ในประเภทเดียวกัน หรือได้เรียกชื่อความผิดเป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ก็ตาม”

หลักเรื่องความผิดอาญาทั้งสองประเทศนี้ องค์การสหประชาชาติได้ให้ความสำคัญและกำหนดไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 2(a)-(d) ซึ่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ในขณะนั้นยังไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในเรื่องความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ชัดเจนครอบคลุมถึงกรณีตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่กำหนดให้ถือ “ลักษณะของการกระทำ” ในการพิจารณาว่าความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นความผิดตามกฎหมายไทยด้วยหรือไม่ ไม่ว่าประเทศไทยจะเรียกชื่อความผิดนั้นเป็นอย่างใดก็ตาม ทำให้การพิจารณาว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมายไทยด้วยหรือไม่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ เมื่อนำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในค่านว้างเต๋มาวิเคราะห์แล้วเห็นว่า หลังจากที่มีคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ได้มีการพิจารณาโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องว่าจะดำเนินการอย่างไรกับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลสัญชาติลาว กรณีนี้ได้มีความเห็นแตกออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายแรกเห็นว่า เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าเป็นความผิดทางการเมืองให้ปล่อยตัวไปตามกฎหมาย และประเทศไทยก็ไม่สมควรส่งผู้กระทำความผิดกลับสปป.ลาว ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายตรวจคนเข้าเมืองเป็นคนละกรณีกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เหตุผลนี้ผู้เขียนเห็นชอบด้วย เนื่องจากเป็นกฎหมายคนละฉบับ และเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการก็แตกต่างกัน แต่ในเมื่อบุคคลสัญชาติลาวทั้ง 16 คน เคยถูกศาลจังหวัดอุบลราชธานีลงโทษในความผิดฐานเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงอยู่ในหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่สามารถส่งตัวกลับทางช่องทางที่เข้ามาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ในที่สุดทางการไทยได้ส่งตัวบุคคลสัญชาติลาวทั้ง 16 คนกลับทางด่านช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งติดกับพรมแดนของสปป.ลาว ทางด่านบ้านวังเต่าที่บุคคลดังกล่าวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ถึงอย่างใดก็ตามผู้เขียนเห็นว่า แม้ผู้ต้องหาที่เป็นคนสัญชาติลาวได้ถูกส่งกลับทั้งหมดแล้ว แต่การส่งบุคคลดังกล่าวกลับไปนั้นไม่เป็นไปตามกระบวนการของ

กฎหมายว่าด้วยการผู้ร้ายข้ามแดน จึงมีผลเท่ากับว่า การดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ไม่ได้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลไทยอุทธรณ์ว่าหลักเลียงไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลไทยในคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน จากกรณีดังกล่าวเมื่อนำข้อกฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในขณะนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ชัดเจนก่อให้เกิดปัญหาในการตีความข้อกฎหมายกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือองค์ประกอบความผิดที่แตกต่างกันได้ ดังที่ผู้เขียนได้เสนอให้เห็นในข้างต้นแล้ว

ส่วนในกรณีรัฐบาลไทยปฏิเสธไม่ส่งคนสัญชาติไทย 11 คน เป็นผู้ร้ายข้ามแดนตามการร้องขอของสปป.ลาว นั้น ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือมาตรการทางกฎหมายไว้ให้ชัดเจนเพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดทั้ง 11 คน หลุดพ้นจากการลงโทษตามหลัก Aut dedere aut judicare กล่าวคือ บุคคลที่กระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินคดี แต่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศ ได้มีบทบัญญัติกำหนดให้ภาคีฝ่ายที่ได้รับการร้องขอเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องร้องต่อไป และภาคีฝ่ายที่ร้องขอจะต้องส่งสำนวนข้อเสนอสืบสวนและพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นไปให้รัฐภาคีฝ่ายที่ได้รับคำร้องขอดำเนินการ โดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวปรากฏหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาแม่แบบในข้อ 4 (a) และหลักการนี้ได้ถูกบัญญัติขึ้นใหม่ไว้ในมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 บทบัญญัตินี้ดังกล่าว เป็นการเคารพหลักกฎหมายของบางประเทศทั้งหลักกฎหมายของไทย-ลาว ที่ไม่สนับสนุนให้ส่งคนชาติตนเป็นผู้ร้ายข้ามแดน แต่เป็นมาตรการบังคับให้รัฐบาลไทย สมควรพิจารณาถึงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลสัญชาติไทยซึ่งได้กระทำความผิดนอกประเทศตามหลักประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 8 ด้วย

4.1.2.2 ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่ไม่ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีที่ความผิดนั้นมีลักษณะทางการเมือง หรือการที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้นแท้จริงเป็นไปเพื่อประสงค์จะนำตัวจำเลยไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นอันมีลักษณะทางการเมือง ไว้ในมาตรา 10 วรรคสอง (3) มาตรา 13 (3) และมาตรา 17 วรรคสอง (3) ซึ่งหลักการนี้ มีปรากฏในสนธิสัญญาแม่แบบฯ กำหนดไว้ในเหตุแห่งการปฏิเสธชนิดบังคับข้อ 3 โดยให้ประเทศผู้รับคำร้องขอมีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อประเทศตนได้ตัดสินใจว่าความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเป็นความผิดทางการเมือง หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าคำร้องขอมีเจตนาที่จะฟ้องร้องดำเนินคดี หรือลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วยเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ กำเนิด เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง เพศ หรือสถานะของบุคคล หรือฐานะของบุคคลนั้นอาจได้รับ

ความกระทบกระเทือนเนื่องจากสาเหตุดังกล่าว หรือหากความผิดนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายทหาร และไม่ใช่ว่าความผิดตามกฎหมายอาญาธรรมดา หรือหากมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแห่งรัฐผู้รับคำร้องขอให้ลงโทษบุคคลนั้น เนื่องจากการกระทำความผิดเดียวกันกับที่มีคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือหากบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นผู้มีสิทธิคุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะโดยเหตุใด ๆ รวมถึงการขาดอายุความ หรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอ หรือรัฐผู้รับคำขอ แต่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ไม่มีนิยามเกี่ยวกับความผิดทางการเมืองไว้ให้ชัดเจน แต่ปรากฏในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับบางประเทศได้จำกัดขอบเขตของความผิดทางการเมืองให้แคบลงไปอีก คือ สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐเกาหลี ข้อ 3 วรรคหนึ่ง (c) ได้กำหนดไว้ว่า “ความผิดทางการเมืองไม่รวมถึงการก่อการร้ายระหว่างประเทศ การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และการลักพาตัว” แม้ในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาบังคับใช้แล้ว แต่ในเรื่องความผิดทางการเมืองก็ยังไม่ได้มีการจัดรายละเอียดลงไปอย่างไรก็ดี เพื่อให้ประเทศไทยสามารถให้ความร่วมมือกับทุกประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนทั้งเพื่อให้ความร่วมมือในการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในเรื่องความผิดทางการเมืองสมควรบัญญัติให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและแคบลง

4.1.3 ปัญหาความคลั่งในการปรับใช้กฎหมายของทั้งสองประเทศ

หากกล่าวถึงกรณีที่สปป.ลาว ร้องขอให้ส่งตัวบุคคลที่กระทำความผิดในสปป.ลาว ที่เอาตัวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยเพื่อนำตัวไปพิจารณาคดีซึ่งบุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ควรใช้แนวทางและกฎหมายใดระหว่างกฎหมายภายในของสปป.ลาว พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 และสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว มาปรับใช้ในกรณีดังกล่าว เมื่อกล่าวถึงการใช้กฎหมายเพื่อปรับเข้าในกรณีมีความต้องการตัวบุคคลที่กระทำความผิดในสปป.ลาว แล้วเอาตัวหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยว่าควรใช้แนวทางใดในการพิจารณาส่งบุคคลดังกล่าวกลับไปปฏิบัติโทษควรใช้กฎหมายใดแก่กรณีใด ในส่วนนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่าการที่จะมีการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นก่อนสิ่งอื่นใดให้ดูกฎหมายภายใน หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศที่ร้องขอ และประเทศที่จะรับคำร้องขอว่าได้มีการกำหนดเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างไรบ้าง รวมทั้งว่าทั้งสองประเทศได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันหรือไม่ กรณีกฎหมายทั้งสองประเทศหากขัดกันถ้ามีสนธิสัญญาให้ถือสนธิสัญญาเป็นหลัก หากไม่มีสนธิสัญญาให้ดูเรื่องหลักการต่างตอบแทน

ในทางปฏิบัติการร้องขอให้ฝ่ายไทยส่งผู้กระทำความผิดข้ามแดนให้สปป.ลาว ได้เริ่มขึ้นเมื่อได้มีการชันสูตรสถานที่เกิดเหตุแล้วเห็นว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสปป.ลาว โดยพนักงานสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการ ได้นำข้อกฎหมายอาญาภายในมาปรับใช้เป็น

ขั้นตอนแรกดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 4.1.1 และในหลักการตามกฎหมายอาญามาตรา 3 และมาตรา 4 ได้กำหนดเรื่องการใช้กฎหมายอาญาในและนอกดินแดนของสปป.ลาว โดยหลักการนี้เทียบได้กับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 8 ของประเทศไทย พร้อมนี้ได้นำหลักเกณฑ์และขั้นตอนการร้องขอที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ข้อ 6 มาใช้ในการร้องขอครั้งนี้ ส่วนประเทศไทยได้นำพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 3, 4, 6-8, 11-15 มาปรับใช้ในเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าการนำเอาหลักกฎหมายของประเทศหนึ่ง ๆ ซึ่งมีระบบการเมืองการปกครองและทางสังคมที่แตกต่าง ย่อมจะนำมาซึ่งการตีความของไทย-ลาว ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ ขณะที่คนลาวมองเหตุการณ์วังเต่าเป็นการปล้นทรัพย์ของกลุ่มโจรธรรมดา แต่คนไทยกลับมองว่าเป็นการก่อการร้ายของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล สปป.ลาว ที่มีจุดประสงค์ทางการเมือง โดยในเรื่องนี้ผู้เขียนจะขอยกตัวอย่างการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว และไทย-เวียดนามมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ในกรณีของไทย-ลาว สามารถเห็นได้จากคดีของนายเดิม พรหมเทวี พร้อมพวกที่ก่อเหตุการณ์ขึ้นในด้านสกุลกรวังเต่าในปี พ.ศ. 2543 คดีนี้เป็นคดีที่รัฐบาลแห่งสปป.ลาว ร้องขอเพื่อให้ทางฝ่ายรัฐบาลไทยส่งผู้ต้องหากลับไปพิจารณาคดีหรือลงโทษในสปป.ลาว โดยผู้เขียนได้นำเสนอให้ทราบแล้วในท้ายบทที่ 3 คือ คดีนี้ศาลอุทธรณ์ของไทยได้มีคำวินิจฉัยโดยให้เหตุผลว่าการกระทำของจำเลยทั้งหมดเป็นความผิดอันมีลักษณะในทางการเมืองตามหลัก Political offence แต่ต่อมาเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2547 รัฐบาลไทยได้พิจารณาว่าในเมื่อบุคคลสัญชาติลาวทั้ง 16 คน เคยถูกศาลจังหวัดอุบลราชธานีลงโทษในความผิดฐานเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงอยู่ในหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่สามารถส่งตัวผู้ร้ายกลับทางช่องทางที่เข้ามาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ รัฐบาลไทยจึงได้ตัดสินใจส่งบุคคลสัญชาติลาวทั้งหมดกลับสปป.ลาว

กรณีที่สอง ผู้เขียนขอยกขึ้นมาเพื่อเป็นการศึกษาเปรียบเทียบ คือ กรณีของนายหลี โต้ง (Ly Tong) ผู้ต้องหาชาวเวียดนาม อายุ 58 ปี อดีตนักบินเวียดนามได้ สัญชาติอเมริกาได้กระทำความผิดฐานละเมิดอธิปไตยของเวียดนามเนื่องจากได้จี้เครื่องบินไปโปรยใบปลิวต่อต้านรัฐบาลและต่อมาได้เอาตัวหลบหนีเข้ามาซ่อนตัวในประเทศไทย กระทั่งปี พ.ศ. 2543 ได้ก่อเหตุจี้เครื่องบินเล็กของไทย จากอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปโปรยใบปลิวต่อต้านรัฐบาลในประเทศเวียดนามอีกครั้ง และถูกจับกุมเมื่อกลับมาถึงประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ศาลอุทธรณ์มีคำวินิจฉัยเป็นอันขาดในวันอังคารที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2544 ว่าเป็นการกระทำผิดที่มีลักษณะทางการเมือง ไม่ส่งนายหลี โต้ง ไปปรับโทษทัณฑ์ในเวียดนามตามคำร้องของรัฐบาลเวียดนาม โดยศาลพิพากษาจำคุก 5 ปี 6 เดือน โดยพ้นโทษเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 เมื่อรัฐบาลเวียดนามได้ร้องขอผ่าน

กระทรวงการต่างประเทศให้รัฐบาลไทยส่งตัวนายหลี่ โต้ง ข้ามแดนกลับไปพิจารณาคดีในประเทศ เวียดนาม ในข้อหาความผิดฐานโฆษณาต่อต้านรัฐและละเมิดความมั่นคงแห่งดินแดนที่ประเทศ เวียดนาม จึงถูกตำรวจกองปราบปรามแสดงหลักฐานขออายัดตัวส่งพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อ ศาลให้พิจารณาคดีตามขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กรณีดังกล่าว ประเทศไทยเห็นว่าความผิดฐาน โฆษณาต่อต้านรัฐเป็นความผิดทางการเมือง แต่ความผิดฐานละเมิดความมั่นคงแห่งดินแดนไม่เป็น ความผิดทางการเมือง ดังนั้น ทางของไทยจึงตัดสินใจส่งผู้ร้ายข้ามแดนเฉพาะความผิดฐานละเมิด ความมั่นคงแห่งดินแดน โดยให้รัฐบาลเวียดนามให้การรับรองว่า หากประเทศไทยดำเนินคดีส่ง ผู้ร้ายข้ามแดนแล้วจะไม่ดำเนินคดีความผิดฐานโฆษณาต่อต้านรัฐ เมื่อรัฐบาลเวียดนามรับรองว่าจะ ไม่ดำเนินคดีในความผิดฐานโฆษณาต่อต้านรัฐ ทั้งมีหนังสือรับรองจากทางการเวียดนามว่าจำเลยจะ ไม่ถูกพิจารณาความผิดเกี่ยวกับคดีการเมือง สำนักงานอัยการสูงสุดจึงยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ ดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ศาลจึงพิพากษาให้ส่งตัวจำเลยในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนกลับเวียดนาม

จากสองกรณี เมื่อวิเคราะห์แล้วเห็นว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว และไทย- เวียดนาม มีลักษณะขั้นตอนส่งที่มีความแตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ศาลวินิจฉัยเป็นอันขาดแล้วว่า เป็นการ กระทำผิดที่มีลักษณะทางการเมืองและมีลักษณะการกระทำที่คล้ายกัน แต่วิธีการส่งตัวผู้กระทำความผิดไม่เหมือนกัน เช่น ไทย-เวียดนามได้ปฏิบัติตามหลักการและขั้นตอนของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยใช้หลักต่างตอบแทน ซึ่งมีความตรงข้ามกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว โดย รัฐบาลไทยได้พิจารณาส่งผู้ร้ายให้แก่รัฐบาลสปป.ลาว ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่าในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกฎหมายระหว่างประเทศ จะให้ เป็นดุลยพินิจของศาลของประเทศที่รับคำร้องขอ ที่จะต้องพิจารณาจากคำวินิจฉัยจากคดีเท่าที่ปรากฏ และให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารในการพิจารณาความผิดใดเป็นความผิดที่มีลักษณะทาง การเมืองแต่สำหรับในกรณีเหตุการณ์วังเต่าที่ยกให้เห็นมาตั้งแต่แรกนั้น ปรากฏว่าไทย-ลาว ได้มี สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันแล้ว โดยมีข้อยกเว้นในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในข้อ 3 ซึ่งมี อยู่ด้วยกัน 5 ข้อย่อย โดยประเด็นสำคัญอยู่ที่ข้อ (1) และข้อ (2) โดยข้อ (1) เป็นเรื่องความผิดทาง การเมือง ส่วนข้อ (2) นั้นบัญญัติว่า “ภาคีที่ได้รับการร้องขอมีเหตุผลหนักแน่นในอันที่จะ ตันนิษฐานว่า คำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนของภาคีผู้ร้องขอ มีความมุ่งประสงค์ในการที่จะดำเนิน กระบวนการทางอาญา หรือดำเนินการลงโทษบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวโดยมีสาเหตุจากเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือความเห็นทางการเมืองของบุคคลนั้น หรือว่าสถานะของบุคคลที่ถูกขอให้ส่ง ตัวเพื่อดำเนินคดีทางศาลจะถูกทำให้เสื่อมเสียโดยสาเหตุใดดังกล่าวข้างต้น” ประเด็นที่ควรพิจารณา คือ ประเด็นแรก หากพิจารณาตามสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนข้างต้น เหตุที่รัฐบาลไทยจะใช้เป็น ข้ออ้างเพื่อไม่ส่งนายเดิม พรหมเวทย์ และพวก 16 คน ในฐานะผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มิได้มีแค่เรื่อง

ความผิดทางการเมืองตามข้อ 3 (1) เท่านั้น แต่ยังมีเหตุตามข้อ 3 (2) ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนด้วย ซึ่งหากพิจารณาจากคำให้สัมภาษณ์ของนักวิชาการทางกฎหมายของไทยแล้ว เหตุที่ศาลไทยได้ให้คำวินิจฉัยแล้วปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้สปป.ลาว คือ ข้อ (1) ซึ่งหมายถึงความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง ประเด็นที่สอง การพิจารณาว่าเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่เป็นอำนาจของใคร โดยปกติแล้ว ฝ่ายตุลาการของรัฐที่รับการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นองค์กรที่มีอำนาจในการตีความหมายของความผิดทางการเมืองว่ามีความหมายแคบกว้างเพียงใด ดังจะเห็นได้จากสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับกับประเทศฟิลิปปินส์ พ.ศ. 2542 ข้อ 5 (2) ที่บัญญัติว่า “ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นว่า คดีใดเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่ ให้คำวินิจฉัยของภาคฝ่ายที่รับการร้องขอเป็นเด็ดขาด” แม้ข้อความแบบข้อ 5 (2) จะไม่ปรากฏในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยทำกับสปป.ลาว กันก็ตาม แต่หากพิจารณาจากถ้อยคำในข้อ 3 ที่ใช้คำว่า “ภาคีที่ได้รับการร้องขอพิจารณาเห็นว่า...” และ “ภาคีที่ได้รับการร้องขอมีเหตุผลหนักแน่นในอันที่จะสันนิษฐานว่า...” ก็เข้าใจได้ว่าเป็นดุลพินิจของประเทศที่ได้รับการร้องขอ ซึ่งในที่นี้คือประเทศไทยที่จะตีความคำว่าความผิดทางการเมืองมีความหมายแคบกว้างเพียงใด อย่างไรก็ดี ในข้อ 19 ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ระบุว่า “หากมีข้อพิพาทใดที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความสนธิสัญญานี้ให้ทั้งสองประเทศมีการระงับข้อพิพาทโดยการปรึกษาหารือหรือโดยการเจรจา” ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ประเด็นสำคัญซึ่งควรพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว คือ ข้อ 19 ถึงแม้ว่าเป็นเรื่องปกติที่ศาลของแต่ละประเทศจะให้ความหมายของความผิดทางการเมืองแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับว่าศาลของประเทศนั้นใช้ทฤษฎีอะไร หรือใช้สิ่งใดเป็นเกณฑ์⁷² เช่น ศาลของประเทศฝรั่งเศสใช้ทฤษฎีภาวะวิสัย (Objective theory) โดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจทางการเมืองในขณะที่ศาลของประเทศสวีเดนให้ความสำคัญกับแรงจูงใจทางการเมืองของผู้กระทำ ส่วนศาลของประเทศอังกฤษ-อเมริกาใช้ทฤษฎี Incident theory เป็นหลักตรวจสอบโดยความเกี่ยวข้อง (Incident test) โดยนักกฎหมายฝ่ายอังกฤษ-อเมริกันเห็นว่า การกระทำผิดใดจะเป็นการกระทำผิดทางการเมืองหรือไม่นั้นจะพิจารณาในแง่ความมุ่งหมายของผู้กระทำว่ามีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองเพียงอย่างเดียวหาได้ไม่ ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาเรื่องการก่อการร้ายที่คุกคามต่อความสงบสุขของประชาคมโลกโดยรวมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และผู้กระทำมักจะอ้างว่าการกระทำของตนเป็นความผิดทางการเมืองอยู่เสมอ ดังนั้น ความผิดทางการเมืองควรจำกัดคำนิยามให้แคบลง อย่างไรก็ดีตาม กรณีจะเป็นความผิดทางการเมือง หรือไม่นั้น ควรต้องใช้หลัก

⁷² เชิดพันธุ์ วิลาวรรณ, หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533, 76-77.

Incident test พิจารณา โดยหลักดังกล่าวมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) ต้องมีความวุ่นวายทางการเมืองถึงขั้นเป็นสงครามกลางเมือง (2) การกระทำที่ผู้หนึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนต้องเกี่ยวเนื่องกับความวุ่นวายนั้น และ (3) ผู้ที่ถูกกระทำ หรือเป้าหมาย (Target) ต้องมิใช่พลเรือน (Civilian) มีข้อสังเกตว่าองค์ประกอบที่สำคัญของหลักการนี้ คือ ประการที่ 3 ที่ต้องพิจารณาจากเป้าหมายที่ถูกกระทำว่าเป็นพลเรือนหรือกองกำลังทหาร โดยเป้าหมายที่ถูกกระทำที่แท้จริงมีทั้งการทำร้ายสถานที่ราชการ บริษัทเอกชน พลเรือน จนเป็นเหตุให้พลเมืองลาว 2 คน เสียชีวิต และมีการปล้นเงินธนาคารของรัฐและเอกชนซึ่งมิใช่โจมตีกำลังทหาร จึงไม่เข้าเงื่อนไขหรือองค์ประกอบข้อ (1) และข้อ (2) ด้วย ดังนั้น การกระทำของนายเดิมพร้อมพวก ย่อมมิใช่ความผิดทางการเมืองโดยแท้ เนื่องจากการกระทำที่มีลักษณะฉวยโอกาสปล้นทรัพย์สิน จับพนักงานของเอกชนเป็นตัวประกัน และพรางตัวบังหน้าเพื่อหลบหลีกกฎหมายหรือการถูกลงโทษ ดังนั้น ทางลาวจึงได้ตั้งข้อหาว่าเป็นการปล้นทรัพย์ของรัฐและพลเรือนโดยตีความกลับกันกับทางฝ่ายไทยที่ว่าเป็นความผิดที่มีลักษณะการเมืองซึ่งเป็นเหตุทำให้ทางไทยไม่สามารถส่งผู้ต้องหาให้สปป.ลาว ตามคำร้องขอได้ ถึงแม้ว่าในระยะต่อมาทางไทยได้พิจารณาส่งผู้ต้องหาทั้งหมด 16 คนให้สปป.ลาว แล้วก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า การส่งมอบตัวดังกล่าว มิได้เป็นไปตามหลักการและกระบวนการตามการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแต่อย่างใด จึงเป็นการส่งมอบตัวออกเมืองที่ขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การนำพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ของประเทศไทยและข้อกำหนดซึ่งเกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว มาปรับใช้กับข้อเท็จจริงในกรณีต่าง ๆ ยังคงมีปัญหาในเรื่องการตีความไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความลักลั่นกันในแนวปฏิบัติ

4.1.4 ปัญหาข้อกำหนดในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกส่งตัวออกนอกประเทศ

ปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการใช้อำนาจรัฐซึ่งไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม (Rule of law) ในกรณีที่สปป.ลาว ร้องขอให้รัฐบาลไทยดำเนินการส่งบุคคลสัญชาติลาวที่เป็นที่ต้องการตัวซึ่งอยู่ในประเทศไทยข้ามแดนไปเพื่อพิจารณาคดีที่บุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นการร้องขอเพื่อไปลงโทษ ตามคำพิพากษาว่า กรณีที่มีคำร้องของดังกล่าวรัฐบาลไทยได้กระทำถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและคำนึงถึงหลักนิติธรรม ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างไร กรณีที่เป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ในขณะนั้น แต่รัฐบาลไทยกลับใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 โดยการส่งบุคคลสัญชาติลาวเหล่านั้นออกนอกประเทศ เพื่อนำไปพิจารณาคดีที่บุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือเพื่อนำไปลงโทษตามคำพิพากษา ดังนั้นการใช้อำนาจดังกล่าวของรัฐบาลไทย แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกส่งออกนอกประเทศตามกฎหมายทั้งสองฉบับนั้นว่า มีปัญหาใน

เรื่องข้อกฎหมายและกระบวนการในการส่งคนออกนอกประเทศว่าเป็นอย่างไร ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ปัญหาข้อกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการส่งคนออกนอกประเทศ เพื่อนำไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษา ดังนี้

4.1.4.1 ปัญหาการขาดหลักเกณฑ์ในการใช้กฎหมาย

หากกล่าวถึงกรณีที่มีการร้องขอให้ส่งบุคคลที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทย เพื่อนำตัวบุคคลดังกล่าวไปพิจารณาคดีที่บุคคลดังกล่าวถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด หรือนำตัวเพื่อไปลงโทษตามคำพิพากษาว่าควรใช้แนวทางและกฎหมายใด ระหว่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ปรับใช้กับกรณีดังกล่าว ทั้งที่กฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็เป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติเหมือนกัน

เมื่อกล่าวถึงการใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 กรณีมีความต้องการตัวบุคคลต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทยว่าควรใช้แนวทางใดในการพิจารณาส่งบุคคลต่างด้าวดังกล่าวออกนอกประเทศควรใช้กฎหมายใดใช้แก่กรณีใด ซึ่งประเทศไทยเกิดกรณีปัญหาข้างต้น เช่น กรณีวังเต่า-ช่องเม็ก ดังที่ผู้เขียนได้ยกให้เห็นในตอนท้ายบทที่สามแล้วว่า คดีนี้ศาลชั้นต้นได้วินิจฉัยจากพฤติการณ์ของจำเลยแล้วถือว่ามิเจตนาพิเศษไม่ใช่ปล้นทรัพย์ธรรมดา และถือได้ว่าได้กระทำไปด้วยความมุ่งหมายอันมีลักษณะในทางการเมืองซึ่งศาลอุทธรณ์ก็เห็นพ้องด้วยกับศาลชั้นต้นและพิพากษายืน ถึงแม้ว่ากรณีกลุ่มบุคคลตามข้อเท็จจริงจะเข้าลักษณะการเป็นผู้ลี้ภัยตามอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 (Convention Relating to Status of Refugees) แต่ประเทศไทยไม่ได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งมีเนื้อหาในการดูแลปัญหาผู้ลี้ภัยอันเกิดจากการประหัตประหารด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ สมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่ว่าทางสังคม หรือความคิดเห็นทางการเมือง และข้อเท็จจริงตามกรณีนี้เป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองซึ่งเป็นเหตุในการปฏิเสธไม่ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน แต่รัฐบาลไทยในขณะนั้น ก็ดำเนินการส่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวให้แก่รัฐบาลแห่งสปป.ลาว โดยใช้พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองในการส่งตัวกลุ่มบุคคลดังกล่าวกลับออกไป ซึ่งวิธีการส่งตัวออกนอกประเทศดังกล่าวนี้ ถือได้ว่าเป็นการเลือกใช้กฎหมายตามอำเภอใจเพื่อบังคับต่อผู้ใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ จึงขัดต่อหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายตามหลักนิติธรรมที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ⁷³ ซึ่งโดยหลักการแล้วรูปแบบที่นานาประเทศให้การยอมรับว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยก็คือ “การส่งผู้ร้ายข้าม

⁷³ โสภากย์ วินิจนัยภาค, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายคนเข้าเมือง, วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555), 83.

แดน”⁷⁴ ซึ่งเป็นการดำเนินคดีอาญารูปแบบหนึ่งที่จะต้องอยู่ภายใต้หลักในการคุ้มครองสิทธิบุคคลในการดำเนินคดีอาญาตามหลักกฎหมายทั่วไป

อีกกรณีหนึ่ง คือ กรณีที่รัฐบาลไทยโดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่งตัวนาย จอห์น มาร์ค คาร์ (John Mark Karr) อดีตผู้ต้องสงสัยสังหารเด็กหญิงจอนเบเนต แรมซีย์ เทพีเด็กชาวอเมริกันวัย 6 ขวบ เหตุเกิดที่เมืองโบเลเดอร์ รัฐโคโลราโด ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2539 รัฐบาลไทยในขณะนั้นเมื่อได้รับคำร้องขอจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ก็เร่งรีบดำเนินการส่งตัวนายจอห์น มาร์ค คาร์ ออกนอกประเทศโดยวิธีการเพิกถอนการได้รับอนุญาตให้อยู่ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 36 และดำเนินการส่งตัวออกนอกประเทศตามมาตรา 54, 22 และมาตรา 12 ซึ่งแนวทางในการปฏิบัติตามปกติจะต้องเป็นการดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 โดยการเริ่มต้นสำนวนคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จึงเห็นได้พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับมาจากวัตถุประสงค์และหลักการที่ต่างกัน คือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดที่หลบหนีออกนอกประเทศกลับมามีคดีหรือรับโทษตามคำพิพากษา โดยมีหลักการมาจากหลักกฎหมายในความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาเพื่อให้พิจารณาดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามหลักสากล ส่วนพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการเข้ามา การอยู่ และการออกนอกประเทศของบุคคลต่างด้าว ซึ่งมีหลักการมาจากแนวความคิดเรื่องอำนาจอธิปไตยของชาติและความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมืองนำมาตราการตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองในการส่งบุคคลที่เป็นที่ต้องการตัวจากรัฐบาลไทยเพื่อไปดำเนินคดีอาญานั้น เป็นการใช้กฎหมายที่ผิดวัตถุประสงค์ เพราะหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการถ่วงดุลระหว่างความร่วมมือทางกฎหมายในการต่อต้านอาชญากรรมและความต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของปัจเจกบุคคลหรือผู้ต้องหา ทั้งสิทธิมนุษยชน สิทธิในการต่อสู้คดีในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการดำเนินคดีอาญา หากเรานำมาตรการส่งตัวออกนอกประเทศตามกฎหมายคนเข้าเมืองซึ่งเป็นกฎหมายที่คำนึงถึงความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก และมีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการนำตัวบุคคลเพื่อไปพิจารณาคดี หรือลงโทษตามคำพิพากษา เช่น การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การนำมาตราการดังกล่าวมาใช้ จึงเป็นการเลือกใช้อำนาจทางกฎหมายของรัฐบาลที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็น

⁷⁴ อุทัย อาทิวะ และศลิน สุขจรัส, มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล,

การที่บุคคลหนึ่งได้รับการปฏิบัติที่ด้อยกว่าบุคคลอื่นในกรณีเดียวกัน เป็นการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารที่ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรมในเรื่องของความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย รวมทั้งเป็นการไม่ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคล และการเพิกเฉยต่อปฏิกฎาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

4.1.4.2 ปัญหาการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลในการส่งคนออกนอกประเทศ

พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้อำนาจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองในการพิจารณาส่งตัวคนต่างด้าวออกนอกประเทศไว้อย่างค่อนข้างเด็ดขาด กล่าวคือ เป็นการพิจารณาภายในองค์กรเป็นส่วนใหญ่ อันจะทำให้เกิดการลักลั่นในการนำมาซึ่งวิธีการส่งตัวออกนอกประเทศตามกฎหมายคนเข้าเมืองมาใช้ เพื่อการหลบเลี่ยงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งเป็นวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบแฝง เนื่องจากกระบวนการทางกฎหมายในการดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ยืดเยื้อและยุ่งยากทำให้รัฐบาลใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อเลี่ยงการใช้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การนำวิธีการส่งตัวออกนอกประเทศตามกฎหมายคนเข้าเมืองมาใช้เพื่อการหลบเลี่ยงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นการใช้กฎหมายที่ผิดต่อหลักการและขัดต่อวัตถุประสงค์ของกฎหมายทั้งสองฉบับ วิเคราะห์แล้วเห็นว่า สาเหตุมาจากการที่ผู้ปฏิบัติงานไม่ปฏิบัติตามหลักการ และวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้ผลักคั่นคนต่างด้าวที่เข้าเมือง หรืออยู่ในประเทศโดยผิดกฎหมาย หมายความว่า หากเกิดกรณีมีคนต่างด้าวกระทำความผิดกฎหมายคนเข้าเมืองขึ้น จึงสมควรใช้มาตรการตามกฎหมายเข้าเมืองในการแก้ปัญหา แต่ในส่วนปัญหาในกรณีที่มีคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย ต่อมาคนต่างด้าวผู้นั้นตกเป็นผู้ที่ต้องการตัวจากรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ ในลักษณะเพื่อนำตัวไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษา อันมีลักษณะเป็นการร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน รัฐบาลไทยซึ่งตกอยู่ในพันธกรณีจากความตกลงระหว่างประเทศในการที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในส่วนของการให้ความคุ้มครองในสิทธิต่าง ๆ ในการต่อสู้คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหา ก็ควรจะดำเนินการตามกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งมีลักษณะเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลมากกว่าเพิกถอนสิทธิในการอยู่ภายในประเทศและดำเนินการส่งตัวออกนอกประเทศ ทั้งนี้เพราะกระบวนการทางศาลในการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหา เช่น หลักในการไม่ส่งตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดทางการเมืองข้ามแดนเป็นการคุ้มครองสิทธิในการที่จะปกครองตนเองหรืออยู่ในระบอบทางการเมืองที่ตนเองปรารถนา โดยปราศจากการกดขี่จากรัฐบาลที่ปกครองอยู่ หรือหลักในการไม่ดำเนินคดีอาญาซ้ำสำหรับการกระทำความผิดเดียวกัน ซึ่ง

หมายถึงเมื่อบุคคลนั้นถูกรัฐที่หลบหนีไปซ่อนตัวจนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องหรือลงโทษไป แล้วรัฐนั้นหากถูกขอให้ส่งตัวคนนั้นเป็นผู้ร้ายข้ามแดนก็จะไม่ส่งตัวไป เพราะถือว่าเป็นการลงโทษซ้ำซ้อน เป็นการไม่คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา หลักการเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมโลกยอมรับ และปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนทั่ว ๆ ไป และเป็นการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม เนื่องจากการเลือกปฏิบัติในส่วนของ การบังคับใช้กฎหมายต่อบุคคลไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งขัดกับหลักความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมายตามหลักนิติธรรม ดังกรณีวังเต่าที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาแล้วว่าไม่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ แต่รัฐบาลไทยก็ได้ส่งกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาดังกล่าวให้สปป.ลาว โดยอาศัยกฎหมายคนเข้าเมือง เช่น ในกรณีนายจอห์น มาร์ค คาร์ อดีตผู้ต้องสงสัยสังหารเด็กหญิงจอนเบเนต แรมซีซ์ นายริควน อิสลามุดดิน (นายฮัมบาลี) แกนนำกลุ่มก่อการร้ายเจมาห์ อิสลามียาห์ (เจไอ) ซึ่งรัฐบาลไทยได้ดำเนินการส่งมอบตัวให้สหรัฐอเมริกาตามกฎหมายคนเข้าเมือง โดยมีได้ใช้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเสียก่อน ทั้งที่เป็นกรณีที่จะนำตัวผู้ต้องหาเพื่อไปพิจารณาคดี

อีกหนึ่งกรณี คือ ในต้นปี พ.ศ. 2553 ได้มีการจับกุมนายวิกเตอร์ อนาโตเลเยวิช บุค นักค้าอาวุธสงครามที่ประเทศไทย แต่นายวิกเตอร์ บุค ถูกดำเนินคดีส่งข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ประกอบกับสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา โดยศาลเป็นผู้กลั่นกรองว่านายวิกเตอร์ บุค สามารถส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้ คดีนี้แม้รัฐบาลไทยจะได้รับแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกาให้รีบร้อนส่งตัวออกจากประเทศไทยแค่ไหน แต่ในทางกฎหมายรัฐบาลไทยก็ไม่อาจกระทำตามใจได้ เนื่องจากอำนาจของศาลที่อยู่เหนืออำนาจฝ่ายบริหาร จึงเห็นได้ว่ากรณีคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนของนาย วิกเตอร์ บุค แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย ได้อำนวยความยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิกรณีส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยเคารพหลักการของกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จากทั้งสามเหตุการณ์จะเห็นได้ว่าเป็นการส่งตัวให้เพื่อไปดำเนินคดีในต่างประเทศเหมือนกัน แต่ใช้วิธีการแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการส่งตัวออกนอกประเทศก็ขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนตามกฎหมายระหว่างประเทศ และไม่ปฏิบัติให้เป็นหลักนิติธรรมในเรื่องความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย แต่หากเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหากับการมีความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุร้ายในประเทศ หรือความร่วมมือกันปราบปรามการก่อการร้าย การที่รัฐบาลไทยรีบดำเนินการส่งตัวออกนอกประเทศเพื่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ ทั้งเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศนั้นก็มีความเหมาะสมในเหตุและผล จึงเห็นได้ว่ากระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับกระบวนการส่งตัวออกนอกประเทศตามกฎหมายคนเข้าเมืองนั้น ยังเป็นทางเลือกให้รัฐบาลไทยเลือกได้ว่า จะส่งตัวบุคคลออกนอกประเทศด้วยวิธีใด จึงไม่เป็นมาตรฐานและขาดแนวทาง

ปฏิบัติที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารที่ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม⁷⁵

4.2 วิเคราะห์พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เปรียบเทียบกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ค.ศ. 1990

4.2.1 ความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ในปัจจุบันเห็นว่า มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ แล้ว กล่าวคือ พระราชบัญญัติและกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสองฉบับนี้ ได้มีการกำหนดนิยามการใช้ถ้อยคำเกี่ยวกับเรื่อง “สัญชาติ” เช่น พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 12 บัญญัติใช้ถ้อยคำใหม่ว่า “บุคคลสัญชาติไทย” แทนคำว่า “คนในบังคับสยาม” ตาม พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 16 ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 11 บัญญัติว่า “พลเมืองลาว” ซึ่งหมายถึงผู้ที่มีสัญชาติลาว เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่ระบุในข้อ 4 (a) ที่กำหนดให้คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธได้หากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นบุคคลสัญชาติของรัฐรับคำร้องขอ และในมาตรา 5 (1) ของสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ก็ได้บัญญัติว่า “คู่ภาคีแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน” นอกจากนี้ พระราชบัญญัติและกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าว ยังได้จัดเรียงรูปแบบโดยแบ่งเป็นหมวดหมู่เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกันกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่ได้มีการแยกหมวดหมู่ประเภทข้อบัญญัติไว้ชัดเจน

ในส่วนนิยามคำว่า “ประเทศผู้ร้องขอ” นั้น เดิมไม่มีการกำหนดนิยามความหมายไว้ แต่ปัจจุบันสภาการณเปลี่ยนแปลงไป การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะรัฐที่มีสภาพเป็นบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศที่มีดินแดน อาณาเขต และอำนาจอธิปไตยเท่านั้น แต่ยังมีกรณีเกิดขึ้นของบุคคลทางระหว่างประเทศที่มีสภาพตามกฎหมายระหว่างประเทศ และสามารถร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐภาคีในอนุสัญญาอื่น ๆ ได้ เช่น ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court: ICC) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นโดยธรรมนูญศาลอาญาระหว่าง

⁷⁵ โสภณชัย วจิณัยภัก, การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายคนเข้าเมือง, 83 และ 90.

ประเทศ (Rome Statute of International Criminal Court) โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้ศาลอาญาระหว่างประเทศ สามารถนำตัวบุคคลธรรมดาที่ได้กระทำความผิดที่ร้ายแรงมาลงโทษ เนื่องจากศาลภายในรัฐไม่ตั้งใจที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษหรือไม่มีความสามารถที่จะดำเนินการเช่นนั้น ดังที่ปรากฏในตอนท้าย วัตถุประสงค์ของสนธิสัญญาแม่แบบฯ

ปัจจุบันไทย-ลาว ยังไม่ได้ให้สัตยาบันในธรรมนูญจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ แต่ถึงแม้จะได้มีการให้สัตยาบันเป็นภาคีในธรรมนูญจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศในอนาคตก็ตาม พระราชบัญญัติและกฎหมายนี้ ยังคงสามารถนำไปใช้กับอนุสัญญาหรือธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศได้ทันที โดยไม่ต้องมาแก้ไขใหม่อีก เนื่องจากในบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเพิ่มเติมในมาตรา 4 “พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อความตามหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ” ที่มีผลบังคับใช้อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้บังคับหรือที่จะได้ทำขึ้นในภายหน้า ส่วนกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 5 วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “กฎหมายฉบับนี้ใช้สำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนทั้งในกรณีที่สปป.ลาว เป็นภาคีหรือไม่เป็นภาคีของสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน” ซึ่งมีความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก

4.2.1.1 ความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว

ความผิดที่จะสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดรายละเอียดในเรื่องของประเภทความผิดไว้ในมาตรา 7 โดยหลักการข้อนี้ถือ “ลักษณะของการกระทำ” ซึ่งตรงกับมาตรา 7 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 โดยระบุชัดเจนถึงความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอและกฎหมายของประเทศผู้รับคำขอกำหนดให้เป็นความผิดอาญาซึ่งมีโทษประหารชีวิต หรือมีโทษจำคุก หรือโทษจำคุกเสรีภาพในรูปแบบอื่นตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่ได้กำหนดไว้ในหมวดเดียวกัน หรือเรียกชื่อความผิดเป็นอย่างเดียวกันของทั้งสองประเทศหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่ผิดต่อกฎหมายของทั้งสองประเทศ นอกจากนี้ กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังได้กำหนดถึงกรณีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อลงโทษหรือลงโทษจำคุกต่อตามคำพิพากษาของศาลของรัฐที่ร้องขอนั้น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะปฏิบัติได้ก็ต่อเมื่อกำหนดเวลาของโทษจำคุกหากยังเหลือไม่ต่ำกว่าหกเดือน นอกจากนี้ ในเรื่องผู้ถูกขอให้ส่งตัวมีการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันซึ่งแต่ละกรรมเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของรัฐที่ร้องขอและของสปป.ลาว อาจตกลงให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับการกระทำผิดทั้งหมดก็ได้ หากมี

ความผิดอย่างน้อยกรรมหนึ่งเข้าเงื่อนไขที่เป็นความผิดซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ในการนี้ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ยังได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมถึงการกระทำความผิด อาญาอื่นซึ่งมีโทษจำคุกหรือโทษจำกักเสรีภาพในรูปแบบอื่นน้อยกว่าหนึ่งปี อาจร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากเป็นความผิดเกี่ยวพันกับความผิดที่ทำให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามคำร้องขอแล้ว ไม่ว่าจะร้องขอพร้อมคำร้องขอในครั้งแรกหรือภายหลังก็ตาม ดังนั้นจึงเห็นว่า การที่พระราชบัญญัติ และกฎหมายของทั้งสองประเทศบัญญัติไว้เช่นนี้ ก็เพื่อให้กฎหมายมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 2 (a)

4.2.1.2 ความผิดที่มีลักษณะในทางการเมือง

เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ไม่ได้บัญญัติคำนิยามเกี่ยวกับความผิดทางการเมืองให้ชัดเจน พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 จึงได้ให้คำนิยามความผิดทางการเมืองให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 9 โดยให้รวมถึงความผิดทางทหารเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังกำหนดว่า “ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงความผิดดังต่อไปนี้ คือ การปลงพระชนม์ การประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ พระราชินีหรือรัชทายาท การฆ่า ประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาล หรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น และการกระทำความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี” สำหรับกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้กำหนดคำนิยามในเรื่องความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 วรรคหนึ่ง ว่า “การกระทำความผิดทางการเมือง เช่น การต่อสู้เพื่ออิสรภาพ สันติภาพ และความเห็นด้านการเมือง” หลักการนี้ปรากฏในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (a)-(e) ซึ่งบัญญัติให้ประเทศผู้รับคำร้องขอมิสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนได้ ถึงอย่างใดก็ตามความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองตามกฎหมายฉบับนี้ ยังมีข้อยกเว้นไว้ในมาตรา 9 โดยบัญญัติว่า การกระทำความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง คือ การฆาตกรรม หรือพยายามฆาตกรรม ทำร้ายร่างกายประมุขแห่งรัฐ ประธานสภาแห่งชาติ หัวหน้ารัฐบาล หรือผู้นำอื่น และสมาชิกในครอบครัวของบุคคลดังกล่าว รวมถึงการโจรกรรม การบุกรุกเรือนจำหรือสถานพินิจ การกระทำความผิดต่อประเทศเพื่อนมิตร การลักพาตัว หรือการจับเป็นตัวประกัน การวางระเบิด การเผา การใช้อุปกรณ์หรือสารเคมีที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต หรือสร้างความเสียหายร้ายแรงต่อร่างกาย หรือต่อทรัพย์สินอย่างมากมาย รวมถึงการเตรียมการ ความพยายาม หรือการเข้าร่วมในการกระทำความผิด การให้คำปรึกษา การช่วยเหลือ หรือการยุยงส่งเสริมให้บุคคลอื่นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ตามข้อ (1) ถึงข้อ (3) ของมาตรานี้ เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (a)-(e) ซึ่งบัญญัติให้ประเทศผู้รับคำร้องขอมิสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนได้และปรากฏว่า

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของไทย ได้เพิ่มเติมคำจำกัดความของความผิดทางการเมืองให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสาระสำคัญในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 แล้ว ย่อมแก้ปัญหาการตีความลักษณะความผิดทางการเมืองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

4.2.1.3 หลักการไม่ลงโทษซ้ำในความผิดเดียวกัน

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 8 ข้อ 4 กำหนดข้อห้ามมิให้บุคคลใดเป็นผู้ร้ายข้ามแดนหากบุคคลที่ต้องการตัวเคยถูกศาลของสปป.ลาว ตัดสินหรือพิพากษาอย่างเด็ดขาดแล้วในฐานะการกระทำผิดเดียวกันก่อนการร้องขอ หรือกำลังพิจารณาตีบุคคลดังกล่าวเกี่ยวกับการกระทำผิดเดียวกันตามมาตรา 10 ข้อ 2 หลักการนี้จึงสอดคล้องกับหลักไม่พิจารณาซ้ำ หรือหลักบุคคลจะไม่ถูกพิจารณาผิดในความผิดเดียวกันเป็นครั้งที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 4 (g) รวมทั้งการขาดอายุความในการฟ้องร้องหรืออายุความการลงโทษ ตามมาตรา 13 ข้อ 5 ซึ่งสอดคล้องกับทั้งสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (e)

หลักการนี้ตรงกับพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 10 ว่า “ถ้าบุคคลใดซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้นเคยได้รับการพิจารณาคดีจากศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอในการกระทำอย่างเดียวกันกับที่มีการร้องขอให้ส่งข้ามแดน และศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปล่อยตัวหรือพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว หรือได้รับการอภัยโทษหรือนิรโทษกรรมหรือคดียาอายุความหรือมีเหตุอื่นใดซึ่งไม่สามารถดำเนินคดีแก่บุคคลนั้นตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอ ห้ามมิให้ส่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนเนื่องจากการกระทำนั้นอีก” ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 10 นี้ ยังได้คำนึงถึงหลักการไม่ลงโทษซ้ำในความผิดเดียวกัน ซึ่งปรากฏหลักการนี้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (e) ที่ได้บัญญัติให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีเมื่อมีการฟ้องคดีหรือลงโทษสำหรับความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องห้ามด้วยเหตุที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายของภาคีสัญญาแต่ละฝ่าย รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความ

ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้ระบุขยายความถึงความผิดที่ห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพิ่มเติมจากกฎหมายเดิมในกรณีแม้ไม่มีการดำเนินคดีแต่คดีขาดอายุความตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอก็บัญญัติห้ามมิให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) ซึ่งกำหนดให้ “สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (6) เมื่อคดีขาดอายุความ” ดังนั้นการบัญญัติเพิ่มเติมยกเว้นไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีคดีขาดอายุความ จึงสอดคล้องกับทั้งสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (e) และข้อ 4 (g) และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (6) แล้ว

4.2.1.4 การกำหนดวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อ

สนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 6 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อไว้ ทำให้สามารถลดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเต็มรูปแบบที่ยุ่งยากและใช้เวลาไต่สวนเป็นเวลานานของแต่ละประเทศลงได้ ซึ่งวิธีการที่ยุ่งยากเต็มรูปแบบเป็นอุปสรรคอย่างมากในการให้ความร่วมมือส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ซึ่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนรวบรัดไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 28 กรณีบุคคลซึ่งถูกร้องขอแสดงความยินยอมให้ส่งตนข้ามแดน ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจัดทำกรแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วให้พนักงานอัยการนำบุคคลนั้นไปยังศาลโดยยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลตรวจสอบความยินยอมดังกล่าวโดยพลัน หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้ให้ความยินยอมโดยสมัครใจ แสดงต่อศาลว่ายินยอมให้ส่งข้ามแดน แม้ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลไม่ว่าในศาลใด ให้ศาลงดการพิจารณาและมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดนตามมาตรา 22 ต่อไป ความยินยอมที่ได้กระทำต่อหน้าศาลแล้วไม่อาจเพิกถอนได้ ในกรณีที่บุคคลซึ่งถูกร้องขอนั้นกลับคำให้ความยินยอมซึ่งได้แสดงต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อดำเนินการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 2 ส่วนที่ 2 ต่อไป แม้วิธีการในการแสดงความยินยอม จะมีข้อแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยก็ถือว่าพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อไว้แล้วและมีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 6 แล้ว เพราะข้อ 6 ของสนธิสัญญาแม่แบบฯ กำหนดให้แสดงความยินยอมต้องกระทำโดยชัดแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ หากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 กำหนดให้แสดงความยินยอมต่อหน้าศาลแทนย่อมเป็นการกำหนดให้ศาลเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในเรื่องความยินยอมส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อนั่นเอง สำหรับหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อนี้ ไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ขณะร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวจนกระทั่งปัจจุบัน ยังไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อ จึงอาจถือได้ว่ากฎหมายฉบับปัจจุบันนี้ แม้จะเป็นกฎหมายใหม่แต่ยังไม่ทันสมัย จึงควรมีการบัญญัติเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 6 ด้วย

4.2.1.5 หลักการพิจารณากรณีที่มีการร้องขอจากหลายรัฐ

สนธิสัญญาแม่แบบฯ กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซ้อนไว้ในข้อ 16 กรณีดังกล่าวให้อยู่ในดุลพินิจของรัฐผู้รับคำร้องขอว่าจะส่งตัวบุคคลนั้นให้แก่รัฐใด หลักการพิจารณาในกรณีที่มีคำร้องขอจากหลายรัฐนี้ ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 26 ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์เพิ่มเติมรายละเอียดการเลือกส่งให้แก่รัฐที่ร้อง

ขอด้วยความเป็นธรรมให้ชัดเจน เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศที่ร้องขอตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปให้ส่งบุคคลเดียวกันข้ามแดนไม่ว่าจะในความผิดเดียวกันหรือความผิดต่างกัน ให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาว่าควรส่งบุคคลนั้นข้ามแดนให้แก่ประเทศผู้ร้องขอรายใดและภายใต้เงื่อนไขอย่างไรหรือจะส่งให้ประเทศผู้ร้องขอนั้นก่อนหรือหลังอย่างไร ทั้งนี้ให้นำเหตุผลดังกล่าวต่อไปนี้มาพิจารณาเปรียบเทียบประกอบการใช้ดุลพินิจด้วย เช่น ประเทศผู้ร้องขอมีหรือไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย สถานที่กระทำความผิด ความร้ายแรงของความผิดซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศผู้ร้องขอและอัตราโทษ ลำดับคำร้องขอที่ได้รับจากประเทศผู้ร้องขอ สัญชาติของผู้กระทำความผิด ส่วนได้เสียและความพร้อมในการดำเนินคดี รวมทั้งเหตุผลอื่นด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้เมื่อผู้ประสานงานกลางใช้ดุลพินิจประการใดแล้วให้แจ้งประเทศผู้ร้องขอเหล่านั้นทราบและดำเนินการตามขั้นตอนที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติต่อไป

สำหรับกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้กำหนดหลักการพิจารณาในกรณีที่มิคำร้องขอจากหลายรัฐไว้ ในมาตรา 15 ซึ่งบัญญัติหลักเกณฑ์ว่าด้วยคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากหลายรัฐ ในกรณีมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากสองหรือหลายรัฐพร้อมกันที่ต้องการบุคคลเดียวกัน ในฐานะความผิดเดียวกันหรือต่างกันก็ตาม ให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ตกลงว่า คำร้องขอจากรัฐใดจะถูกนำมาพิจารณา โดยคำนึงถึงหลักการหรือพันธกรณีที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เวลา และสถานที่ของการกระทำความผิด ระดับความเป็นอันตรายของการกระทำความผิด เวลารับคำร้องขอ สัญชาติและที่อยู่ประจำของบุคคลที่ต้องการตัว ผู้ถูกเกราะห้ร้าย และจุดประสงค์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย

ซึ่งหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 นี้ สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 16 คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซ้อน (Concurrent requests) บัญญัติหลักว่า ในกรณีที่มิคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐภาคีหรือรัฐภายนอก ซึ่งขอให้ส่งตัวบุคคลเดียวกันข้ามแดน ย่อมอยู่ในดุลพินิจของรัฐผู้รับคำร้องขอว่าจะส่งบุคคลนั้นให้แก่รัฐใด การที่พระราชบัญญัติและกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย-ลาว กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคำร้องขอซ้อนไว้อย่างชัดเจน แน่นอนย่อมแก้ปัญหาการพิพาทระหว่างรัฐที่ร้องขอทุกรัฐกับประเทศไทยและสปป.ลาว ในกรณีที่อาจมีการกล่าวหาเลือกปฏิบัติหรือไม่ได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกันจากประเทศไทยหรือสปป.ลาว อันจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ในภายหลัง

4.2.1.6 กำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีที่ร้องขอให้ต่างประเทศส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่มาดำเนินคดี

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีที่ประเทศไทยร้องขอให้ต่างประเทศส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่มาดำเนินคดีในประเทศไทย โดยให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือหน่วยงานที่ประสงค์จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนดำเนินการเสนอผ่านผู้ประสานงานกลางไว้ในหมวด 4 โดยปรากฏรายละเอียดในมาตรา 29 ในเรื่องการให้รัฐบาลดำเนินการรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิต มาตรา 30 กำหนดให้เป็นหน้าที่พนักงานอัยการดำเนินการจัดทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารประกอบ ส่วนหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา 31 อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานอัยการ ซึ่งมีความชัดเจนพอสมควร ส่วนรายละเอียดวิธีการได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงเพื่อสะดวกในการปฏิบัติงานของพนักงานอัยการต่อไป

สำหรับกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้กำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีที่สปป.ลาว ร้องขอให้ต่างประเทศส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่มาดำเนินคดีในสปป.ลาว ไว้ในหมวด 6 มาตรา 30 การยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว ให้ปฏิบัติตามมาตรา 12, 13, 14 ปรากฏรายละเอียดในเรื่องการพิจารณาการร้องขอ ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศไว้ในมาตรา 16 หรือหน่วยงานที่ประสงค์จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนดำเนินการเสนอผ่านองค์การประสานงานกลาง ส่วนเงื่อนไขได้กำหนดไว้ในมาตรา 7 และมาตรา 35 ได้กล่าวถึงสิทธิและหน้าที่ในการแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานอัยการ ซึ่งการกำหนดวิธีปฏิบัติในกรณีที่สปป.ลาว ร้องขอให้ต่างประเทศส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่มาดำเนินคดี มีความชัดเจนและสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 5 (1)

4.2.1.7 แบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

แบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้ระบุถึงเรื่องดังต่อไปนี้

1. หลักฐานประกอบคำร้อง

เอกสารที่สนธิสัญญาแม่แบบฯ กำหนดไว้ใน ข้อ 5 นั้น มีความจำเป็นต้องใช้พิจารณาในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องบัญญัติเอกสารที่ต้องแนบพร้อมคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ชัดเจน ซึ่งเอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 12 การยื่นคำร้องขอ และมาตรา 13 คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ที่มีความสอดคล้องกับข้อ 5 ของสนธิสัญญาแม่แบบฯ แล้ว และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ได้กำหนดเรื่องการจัดทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและการแนบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ดังนี้

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน ให้เริ่มต้นด้วยการมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้ร้องขอ คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศผู้ร้องขอที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้จัดส่งไปยังผู้ประสานงานกลาง ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมิได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ให้จัดส่งคำร้องขอดังกล่าวโดยวิธีการทางทูต ในกรณีนี้ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 13 คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และเอกสารหลักฐานตามวรรคสามซึ่งจะส่งศาลต้องจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยและรับรองความถูกต้องด้วย เนื่องจากการเสนอเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ต่อศาลตามกระบวนการพิจารณาในศาลไทยนั้น ต้องจัดทำเป็นภาษาไทย โดยคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือเอกสารหลักฐานตามมาตรานี้ ศาลจะรับฟังโดยไม่จำเป็นต้องมีพยานบุคคลมาเบิกความประกอบก็ได้ การกำหนดรายละเอียดของเอกสารที่ต้องใช้ประกอบการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ชัดเจนเช่นนี้ นอกจากจะสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ แล้วยังเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาได้ส่วนคำร้องขอภายหลังอีกด้วย

2. การจับกุมชั่วคราว

กฎหมายเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยทั่วไปหลายประการ โดยเฉพาะการเน้นความมีประสิทธิภาพในการจับกุมและดำเนินกระบวนการพิจารณาส่งอาชญากรต่างชาติ หรืออาชญากรข้ามชาติไปดำเนินคดีในประเทศผู้ร้องขอ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามที่มาตรา 29, 31, 35 และมาตรา 36 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และตามมาตรา 35, 37, 41, 42, 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว ค.ศ. 2003 บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังนี้

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 15 บัญญัติว่า ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประเทศผู้ร้องขออาจมีคำร้องขอให้จับกุมและคุมขังบุคคลที่ต้องการตัวไว้ชั่วคราว ก่อนก็ได้ มาตรา 16 เมื่อการจับกุมชั่วคราวบุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนตามความในมาตรา 15 ได้แล้ว ให้นำส่งพนักงานอัยการโดยมิชักช้า ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลซึ่งถูกร้องขอไว้ในระหว่างรอคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการ และเอกสารพยานหลักฐานจากประเทศผู้ร้องขอ กรณีนี้ศาลมีอำนาจสั่งขังบุคคลดังกล่าวได้เป็นเวลา 60 วัน หรือภายในกำหนดเวลานานกว่านั้น ตามที่ศาลจะเห็นว่ามีเหตุสมควร แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันที่บุคคลซึ่งถูกร้องขอถูกจับตัว ส่วนกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 17 วรรคสาม บัญญัติในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนรัฐที่ร้องขออาจร้องขอให้จับตัวและ

กักขังชั่วคราวบุคคลที่ต้องการตัวไว้ก่อนก็ได้ เมื่อได้จับตัวและกักขังชั่วคราวบุคคลที่ต้องการตัวตามคำร้องขอแล้ว หากรัฐที่ร้องขอไม่ส่งคำร้องขอพร้อมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องภายในกำหนดเวลา 60 วัน นับแต่วันได้จับตัวและกักขังชั่วคราวต้องปล่อยบุคคลนั้นไป ส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่า หากจะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่แท้จริงแล้ว ควรกำหนดระยะเวลาการจับกุมไว้ให้สั้นที่สุดเท่าที่จำเป็น โดยที่บทบัญญัติในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 9 (d) ได้กำหนดเวลาที่สามารถจับกุมชั่วคราวไว้ได้ภายใน 40 วัน ผู้เขียนก็เห็นว่าระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่สมควรแล้ว หากมีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ หรือหลักสากลแล้วควรแก้ระยะเวลาดังกล่าวจากกฎหมายปัจจุบัน คือ 60 วัน หรือนานกว่านั้นให้เหลือ 40 วันด้วย ซึ่งจะเป็นธรรมแก่บุคคลผู้ต้องถูกจับกุมตัวมากขึ้น

3. การให้ประกันตัว

วิธีพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มีวัตถุประสงค์และหลักเกณฑ์แตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีอาญาโดยทั่วไป โดยเฉพาะในเรื่องที่รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องควบคุมตัวบุคคลที่ถูกร้องขอไว้จนสามารถส่งตัวบุคคลดังกล่าวข้ามแดนให้แก่รัฐผู้ร้องขอได้ เมื่อศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ส่งตัวบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดน หลักการให้ประกันตัวหรือการปล่อยตัวชั่วคราวบุคคลที่ทางการต่างประเทศต้องการตัว โดยบัญญัติเป็นหลักการไว้ต่างจากหลักในการพิจารณาคดีอาญาทั่วไปว่า ในคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน “ศาลไม่ควรอนุญาตให้จำเลยมีประกัน” โดยปรากฏในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 18 วรรคท้ายว่า “การควบคุมและการดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งพระราชบัญญัตินี้มิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้ศาลถามพนักงานอัยการว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ หากมีคำคัดค้านของพนักงานอัยการศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัย” บทบัญญัติดังกล่าวนี้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสม เนื่องจากเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจให้ประกันตัวได้ หากเห็นว่าสมควรและพนักงานอัยการไม่คัดค้าน ศาลจึงจะมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวได้ และถึงแม้พนักงานอัยการจะคัดค้านในเรื่องการปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 กำหนดให้เมื่อคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลแล้ว การปล่อยตัวชั่วคราวย่อมอยู่ในอำนาจของศาล ซึ่งบทบัญญัตินี้เป็นการเปิดช่องให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ประกันหรือปล่อยตัวชั่วคราวได้ หากในกรณีจำเป็นอย่างอื่นมีเหตุสมควรและฟังคำคัดค้านของพนักงานอัยการเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว บทบัญญัตินี้ได้ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 17 วรรคท้ายว่า “บุคคลที่ต้องการตัวที่ถูกจับตัวและกักขังชั่วคราว จะไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวจนกว่าจะมีคำตัดสิน หรือคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว

เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน” ผู้เขียนเห็นด้วยกับบทบัญญัติดังกล่าวว่า สามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนได้ในระดับหนึ่ง

4. หลักการอุทธรณ์

ในการอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้กำหนดให้มีสิทธิอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาเป็นต้นไป และศาลประชาชนภาคกลาง (ศาลอุทธรณ์) ต้องพิจารณาคำเสนอคัดค้าน หรือคำร้องขออุทธรณ์ภายใน 15 วัน โดยมาตรา 21 กำหนดให้ศาลประชาชนภาคกลางวินิจฉัยและพิพากษาให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่ กรณีพิพากษาไม่ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ให้ปล่อยตัวบุคคลที่ต้องการตัวนั้นไปในทันทีคำพิพากษาของศาลประชาชนภาคกลางให้เป็นที่สุด ส่วนกฎหมายไทยได้มีการแก้ไขระยะเวลาอุทธรณ์จาก 15 วันเป็น 30 วัน เพื่อให้สอดคล้องกับการอุทธรณ์ในคดีอาญาทั่วไปได้ และให้มีการอุทธรณ์ได้เพียงครั้งเดียวเป็นการกำหนดตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 21 กำหนดในการพิจารณาคดีอุทธรณ์ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคำคัดค้านเฉพาะเหตุที่ให้ศาลมีคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 19 โดยพิจารณาว่าศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งไปโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด ซึ่งถือว่าไม่ขัดแย้งกับหลักของสนธิสัญญาแม่แบบฯ ทั้งยังให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพราะการพิจารณาคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเพียงการไต่สวนให้ปรากฏว่ามีมูลเท่านั้น การตัดสินว่าผู้ถูกส่งตัวกระทำความผิดหรือไม่เป็นหน้าที่ของศาล และอำนาจขั้นสุดท้ายในการส่งตัว (Decision to surrender) ก็อยู่ที่ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร

5. ผลของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามหลักการดำเนินคดีความผิดเฉพาะเรื่อง

หลักเรื่องประเทศผู้ร้องขอจะดำเนินคดีกับผู้ถูกส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดอื่น ๆ นอกจากความผิดที่ระบุในคำร้องไม่ได้ ตามหลักการดำเนินคดีความผิดเฉพาะเรื่อง ซึ่งเป็นหลักการที่ยอมรับในนานาประเทศรวมทั้งในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 14 ในเรื่องหลักการว่าด้วยการพิจารณาความผิดเฉพาะเรื่องนี้ ได้ปรากฏอยู่ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว มาตรา 13 ข้อ 1 กำหนดว่า บุคคลที่ถูกส่งตัวข้ามแดนจะไม่ถูกควบคุมตัวพิจารณาดีหรือลงโทษในดินแดนของภาคที่ร้องขอสำหรับความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่อนุมัติให้ส่งข้ามแดนและจะไม่ถูกส่งตัวข้ามแดนโดยภาคีนั้นไปยังรัฐที่สาม นอกจาก (ก) (ข) (ค) ภายใต้สนธิสัญญานี้ หลักการดังกล่าวได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 25 ซึ่งตรงกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 11 โดยบัญญัติว่า การควบคุมเพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลซึ่งถูกส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอมายังประเทศไทยในความผิดอื่นที่ได้กระทำลงก่อนมีการส่งข้ามแดน และการส่งบุคคลซึ่งถูกส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจาก

ประเทศผู้รับคำร้องขอมายังประเทศไทยไปยังประเทศที่สามจะกระทำมิได้ เว้นแต่ในกรณี บุคคลนั้นเดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทยใหม่โดยสมัครใจ บุคคลนั้นมิได้เดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายในสี่สิบห้าวันภายหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือประเทศผู้รับคำร้องขอยินยอม

จากการศึกษาเปรียบเทียบข้อกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน จะเห็นได้ว่าหลักการที่บัญญัติถึงผลของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามหลักการดำเนินคดีความผิดเฉพาะเรื่องในมาตรา 11 ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และมาตรา 25 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 14 หลักการที่เป็นมาตรฐานสากลแล้ว

4.2.2 ปัญหาความไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012

แม้จะได้วิเคราะห์มาแล้วในหัวข้อที่ 4.2.1 ว่ากฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน ทันทสมัย และครอบคลุมหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ มากยิ่งขึ้น แต่ถึงอย่างไรก็ดีปรากฏว่ามีหลักเกณฑ์บางประการที่ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งผู้เขียนจะได้ยกมาวิเคราะห์ดังนี้

4.2.2.1 การกำหนดนิยามเรื่องสัญชาติของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 16 วรรคแรก กำหนดให้กระทรวงการต่างประเทศ ตรวจสอบคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนว่ามีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ตามสนธิสัญญาที่สปป.ลาว ได้ทำไว้กับต่างประเทศ หรือตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 13, 14 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 และในมาตรา 19 ยังได้กำหนดให้ศาลใช้สิทธิพิจารณาการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ข้อ 1 ตรวจสอบบุคคลที่ถูกส่งฟ้องและถูกนำมาปรากฏตัวในศาลว่าเป็นบุคคลที่ต้องการตัวตามคำร้องขอหรือไม่ หรือข้อ 3 อยู่ในเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 8, 10 และในมาตรา 11 เป็นเรื่องการปฏิเสธการส่ง “บุคคลสัญชาติลาว” หรือไม่

ปัญหามีอยู่ว่า “พลเมืองลาว คนต่างด้าว หรือคนไม่มีสัญชาติ” ตามมาตรา 11 กับเรื่อง “สัญชาติของจำเลย” ตามมาตรา 16 วรรคแรก และมาตรา 19 ในชั้นศาลอุทธรณ์ ได้บัญญัติให้ศาลมีอำนาจตรวจพิจารณาพยานหลักฐานและวินิจฉัยได้เพียงในเรื่องสัญชาติ โดยปรากฏข้อเท็จจริงในมาตรา 13 วรรคสอง ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องสัญชาติของบุคคลที่ต้องการตัว แต่หากวิเคราะห์ดูตามถ้อยคำแล้วน่าจะตีความว่า ถ้าเป็นคนลาวและยกข้อต่อสู้ในเรื่องสัญชาติลาวขึ้นต่อสู้เพื่อขอให้ศาลปล่อยตัว แต่ถ้าจำเลยไม่ได้ยกเรื่องสัญชาติเป็นข้อต่อสู้ก็ไม่ต้องปล่อยตัว การใช้คำศัพท์ภาษาเรื่อง

สัญชาติของจำเลยกว้างเกินไปเช่นนี้ ย่อมไม่มีความทันสมัย เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว ค.ศ. 2004 ก็ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วในมาตรา 2 ว่า “สัญชาติลาว” แม้ในวรรคท้ายจะได้บัญญัติว่าผู้ที่มีสัญชาติลาวถือว่าเป็นพลเมืองลาวก็ตาม นอกจากนี้ ยังได้กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่สปป. ลาว ได้ทำกับประเทศต่าง ๆ เช่น สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย มาตรา 5 (1) สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-กัมพูชา มาตรา 5 (1) เป็นต้น คำว่า “สัญชาติลาว” หรือ “บุคคลสัญชาติลาว” จึงมีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่ระบุไว้ในข้อ 4 (a) ที่กำหนดให้คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธได้ หากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นบุคคลสัญชาติของรัฐผู้รับคำร้องขอ ส่วนคำว่า “คนต่างด้าวหรือคนไม่มีสัญชาติ” ไม่มีปรากฏในคำบัญญัติกฎหมายระหว่างประเทศ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้บัญญัติเสียใหม่ว่า “บุคคลสัญชาติลาว” หรือ “สัญชาติลาว” ไว้ในมาตรา 11 ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ และสถานการณ์ในปัจจุบัน

4.2.2.2 การกำหนดถึงวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อ

สนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 6 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อไว้ ทำให้สามารถลดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเต็มรูปแบบที่ยุ่งยากและใช้เวลาได้ส่วนเป็นเวลานานของแต่ละประเทศลงได้ ซึ่งวิธีการที่ยุ่งยากเต็มรูปแบบเป็นอุปสรรคอย่างมากในการให้ความร่วมมือส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน โดยสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 6 กำหนดให้แสดงความยินยอมต้องกระทำโดยชัดแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

สำหรับหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อนี้ ยังไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ถึงอย่างใดก็ตามผู้เขียนเห็นว่า แม้กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 จะไม่ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ไว้โดยละเอียดก็ตาม ศาลประชาชนแห่งสปป.ลาว ก็สามารถให้บุคคลดังกล่าวแสดงความยินยอมโดยอาศัยบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในมาตรา 25 ข้อ 1 วรรคท้าย ว่า “ความยินยอมของบุคคลที่ต้องการตัวเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือการลงโทษอื่นนั้น” ดังนั้น หากศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้ให้ความยินยอมให้ส่งข้ามแดนโดยสมัครใจ แม้ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลไม่ว่าในศาลใด ให้ศาลงดการพิจารณาและมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดนตามมาตรา 18 ต่อไป ความยินยอมที่ได้กระทำต่อหน้าศาลแล้วไม่อาจเพิกถอนได้ ในกรณีที่บุคคลซึ่งถูกร้องขอนั้นกลับคำให้ความยินยอมซึ่งได้แสดงต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อดำเนินการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามที่ได้บัญญัติไว้ในหมวดที่ 4 และหมวดที่ 5 ต่อไป หากกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสปป.ลาว กำหนดให้แสดงความยินยอมต่อหน้าศาล

แล้วขอมเป็นการกำหนดให้ศาลเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในเรื่องความยินยอมส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย้อนนั่นเอง ซึ่งสามารถกำหนดได้

4.2.2.3 บุคคลผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดี

กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ปรากฏว่ายังไม่ได้มีการบัญญัติถึงเหตุปฏิเสธไม่ส่งบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนในกรณีที่บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาไม่ว่าจะโดยเหตุใด ๆ คือ ผู้แทนทางการทูตและผู้มีกฎหมายนิรโทษกรรมตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอ หรือรัฐผู้รับคำร้องขอซึ่งเป็นหลักการตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 3 (e) ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ จึงถือว่ากฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย-ลาว ยังขาดหลักเกณฑ์ที่บัญญัติในเรื่องดังกล่าว

4.2.2.4 ในเรื่องหลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (f) กำหนดห้ามส่งตัวบุคคลที่จะถูกกระทำทรมานหรือทารุณ หรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ หรืออาจไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดี หลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 มาตรา 10 ข้อ 3 ว่า สปป.ลาว เห็นว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมอันเนื่องมาจากปัญหาเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ เพศ สถานะทางสังคม หรือฐานะด้านเศรษฐกิจของบุคคลที่ต้องการตัว ซึ่งอาจถูกทรมานหรือถูกปฏิบัติอย่างไร้มนุษยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (e) (f) แล้ว แต่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดเหตุแห่งการปฏิเสธในเรื่องดังกล่าวไว้ให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ซึ่งได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์นี้โดยคำนึงถึงข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่เป็นเรื่องสำคัญในปัจจุบันในการพิจารณาให้การร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กัน นอกจากนี้ สนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 4 ก็ได้กำหนดเหตุปฏิเสธชนิดให้เลือกเกี่ยวกับตัวบุคคลในข้อ 4 (h) ว่า หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่สอดคล้องกับหลักการทางมนุษยธรรมเกี่ยวกับอายุ สุขภาพ หรือพฤติกรรมส่วนบุคคลของบุคคลนั้น ประเทศที่รับคำร้องขอ อาจเลือกที่จะปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลนั้นตามหลักเกณฑ์ข้อนี้ได้ แต่พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ยังไม่ได้บัญญัติหลักเกณฑ์นี้ไว้แต่อย่างใด

4.2.2.5 ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร

ปรากฏว่าพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังไม่มีการกำหนดตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 2 (c) ว่า หากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวเนื่องกับความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร หรือภาษีอื่นใด รัฐ

ผู้รับคำร้องขอไม่อาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยอ้างว่า รัฐผู้ร้องขอไม่ได้จัดเก็บภาษี หรืออากรชนิดเดียวกันกับรัฐผู้รับคำร้องขอ ซึ่งสนธิสัญญาแม่แบบฯ ถือเป็นความผิดอาญาที่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ อันเป็นข้อยกเว้นหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่จะต้องเป็นการกระทำความผิดที่ผิดต่อกฎหมายของทั้งสองประเทศด้วย เพราะความผิดฐานดังกล่าวสนธิสัญญาแม่แบบฯ ถือว่าเป็นความผิดสำคัญอันกระทบต่อรายได้ของรัฐที่ร้องขอ แต่รัฐที่รับคำร้องขออาจเห็นว่าไม่สำคัญ เนื่องจากแต่ละรัฐอาจมีการบัญญัติความผิดในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันได้ เช่น หากกรณีปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากรในประเทศไทย ได้หลบหนีไปยังต่างประเทศ และมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยหรือไม่ ซึ่งอาจมีปัญหาว່ว่าประเทศนั้น อาจไม่มีการจัดเก็บภาษีอากรประเภทเดียวกับที่ประเทศไทยกำหนดไว้ก็ได้ อันอาจอ้างเป็นเหตุปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลที่ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรของประเทศไทยได้ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลว่าจะเลือกบัญญัติกฎหมายหรือทำสนธิสัญญาให้ข้อกำหนดตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อนี้มีผลบังคับหรือไม่เพียงใด ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า หลักการนี้ยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 2 (c) สมควรมีการบัญญัติเพิ่มเติม

4.2.2.6 การส่งมอบทรัพย์สิน

กฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ได้กำหนดเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินไว้ในมาตรา 26 ว่า หากรัฐที่ร้องขอร้องขอให้ส่งมอบทรัพย์สินที่พบเห็นในดินแดนของสปป.ลาว ซึ่งเป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีหรือได้มาจากการกระทำความผิด และกฎหมายของสปป.ลาว ก็อนุญาตให้ส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวเมื่อมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สปป.ลาว ก็จะส่งทรัพย์สินของที่ได้ยึดหรืออายัดให้แก่รัฐที่ร้องขอตามคำตัดสิน หรือคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว ในกรณีที่มีการดำเนินคดีในสปป.ลาว ต่อบุคคลที่ต้องการตัวนั้น สปป.ลาว อาจเลื่อนการส่งมอบทรัพย์สินที่กล่าวไว้ในมาตรา 26 วรรคหนึ่ง จนกว่าจะรู้ผลจากการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีดังกล่าว หรือสปป.ลาว อาจมอบทรัพย์สินนั้นเป็นการชั่วคราวให้รัฐที่ร้องขอโดยมีเงื่อนไขว่ารัฐที่ร้องขอนั้นจะต้องส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวคืนให้สปป.ลาว ในทันทีภายหลังจากรู้ผลการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับคดีในรัฐที่ร้องขอ ผู้เขียนเห็นว่า การที่สปป.ลาว มีการบัญญัติหลักการนี้ไว้ ก็เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ

ในเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินปรากฏว่าไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 แต่ในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศ กำหนดเรื่องการมอบทรัพย์สินไว้ด้วย เช่น สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-อินโดนีเซีย ข้อ 12 สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ข้อ 14 สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-อเมริกา ข้อ 16 เป็นต้น ซึ่งตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 13 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องการมอบทรัพย์สินไว้ด้วย

ผู้เขียนจึงเห็นว่า สมควรที่จะเพิ่มเติมหลักการเรื่องการมอบทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งได้มาในรัฐผู้รับคำร้องขอ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งได้มาในรัฐผู้รับคำร้องขอซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีเพราะเป็นหลักฐานสำคัญในคดีที่ต้องใช้ในการพิจารณาของรัฐที่มีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนทั้งเพื่อเป็นการป้องกันช่องว่างในการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดจากประเทศอื่นมายังประเทศไทย หรือประเทศอื่นที่ไม่มีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับการส่งมอบทรัพย์สินไว้

4.2.2.7 โทษประหารชีวิต

โทษประหารชีวิตเป็นโทษที่ร้ายแรงที่สุดในบรรดาโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ดังที่ปรากฏในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย และตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 65 วรรคสอง และมาตรา 66 วรรคสาม และตามกฎหมายอาญา (ฉบับปรับปรุง) ค.ศ. 2005 ของสปป.ลาว มาตรา 8 วรรคสาม และมาตรา 28 ข้อ 4 เหล่านี้ทำให้ประเทศไทยและสปป.ลาว พบปัญหาสำคัญในการขอความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว ประเทศไทยและสปป.ลาว จึงควรกำหนดโทษประหารชีวิตให้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการร้องขอให้ส่งตัวมายังประเทศตนได้

สำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 มาตรา 29 กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลไทยต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิต ให้ดำเนินการให้มีคำรับรองดังกล่าว ในกรณีนี้หากศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตจำเลย ให้งดการประหารชีวิต และเปลี่ยนการประหารชีวิตเป็นจำคุกตลอดชีวิต ทั้งนี้ ห้ามมิให้บุคคลนั้นได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ เว้นแต่เป็นการพระราชทานอภัยโทษ การบัญญัติให้รัฐบาลเป็นผู้ให้คำรับรองในการงดเว้นโทษประหารชีวิตให้ชัดเจน เมื่อให้อำนาจไว้ในกฎหมายเช่นนี้แล้ว ย่อมหมายความว่าหากจะมีการให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตได้หรือไม่อีกต่อไป และจะสามารถใช้เป็นกรอบการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยการเอื้อประโยชน์ต่อการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ไม่มีโทษประหารชีวิตและการขอให้ประเทศดังกล่าวส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศไทย สอดคล้องตามที่บัญญัติไว้ในสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 4 แล้ว แต่เมื่อพิจารณาตามมาตรา 29 แล้วผู้เขียนเห็นว่า ยังขาดสาระสำคัญที่จะทำให้ประเทศผู้รับคำร้องขอเชื่อว่า “หากมีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตแล้ว ก็จะไม่มีการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าว” ดังที่สนธิสัญญาแม่แบบฯ ได้บัญญัติไว้ ดังนั้น ประเทศผู้รับคำร้องขออาจยกเป็นเหตุปฏิเสธคำร้องขอของประเทศไทยได้ เนื่องจากบทบัญญัติที่ให้รัฐบาลรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตนั้นไม่ตัดอำนาจของศาลที่จะพิพากษาลงโทษประหารชีวิตแต่อย่างใด ซึ่งจะ

ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาและการให้การร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่ไม่มีโทษประหารชีวิตเป็นอย่างมาก หรือหากจะให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ควรบัญญัติยกเว้นไม่ใช้โทษประหารชีวิตสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งตัวมาดำเนินคดีหรือรับโทษในประเทศไทย โดยมีเงื่อนไขการส่งว่าจะไม่มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิตและหากศาลมีคำพิพากษาให้วางโทษประหารชีวิตบุคคลดังกล่าว ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 วรรคสอง และวรรคสาม เรื่องการไม่ลงโทษประหารชีวิตเด็กอายุต่ำกว่าสิบแปดปีมาเป็นตัวอย่าง ในการบัญญัติเรื่องการไม่ลงโทษประหารชีวิตตามมาตรา 29 เพื่อขจัดปัญหาและอุปสรรคของพนักงานอัยการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอันเนื่องมาจากโทษประหารชีวิตหมดไป และประเทศไทยสามารถเดินหน้าเจรจาจัดทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้วได้อย่างราบรื่นต่อไป

สำหรับสปป.ลาว ปรากฏว่ายังไม่มีกำหนดเรื่องโทษประหารชีวิตไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 แต่อย่างไรก็ดี อาจเป็นไปได้ว่าในช่วงเวลาที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ผู้ร่างอาจไม่คาดคิดหรือคิดไม่ถึงว่าจะมีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรณีนี้ และไม่ได้บัญญัติในเรื่องการให้รัฐบาลเป็นผู้ให้คำรับรองในการงดเว้นโทษประหารชีวิตให้ชัดเจนว่าจะไม่มีการประหารชีวิตได้หรือไม่อีกต่อไป เพื่อจะสามารถใช้เป็นกรอบการเจรจาจัดทำสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศที่ไม่มีโทษประหารชีวิต และการขอให้ประเทศดังกล่าวส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้สปป.ลาว ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 4 (d)

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีหลักเกณฑ์บางประการตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ที่ไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ แต่หลักเกณฑ์เหล่านั้นเป็นเพียงหลักเกณฑ์ปลีกย่อยที่ประเทศไทยและสปป.ลาว สามารถเลือกนำมาใช้บังคับได้เท่าที่เห็นว่ามีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศ หรือนโยบายของประเทศในขณะนั้น หากเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมไทย-ลาวแล้ว ประเทศไทยและสปป.ลาว ก็ยังคงสิทธิ์ที่จะเลือกกำหนดเงื่อนไขในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามแนวทางของตนได้โดยไม่ถือว่าขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศแต่อย่างใด

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากปัญหาในเรื่องการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในส่วนของกรณี ที่รัฐบาลแห่งสปป.ลาว ร้องขอให้รัฐบาลไทยนำตัวบุคคลซึ่งเป็นที่ต้องการตัวจากรัฐบาลแห่ง สปป.ลาว เพื่อไปดำเนินคดีหรือลงโทษในสปป.ลาว ซึ่งในกรณีดังกล่าว ได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการ ส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว พ.ศ. 2542 เป็นข้อผูกพันเพื่อดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

สำหรับประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 โดยในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายหลักเพื่อดำเนินการส่งบุคคลดังกล่าวเป็น ผู้ร้ายข้ามแดนตามการร้องขอของสปป.ลาว โดยหลักการของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายว่า ด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน คือ การส่งมอบตัวบุคคลอย่างเป็นทางการโดยประเทศหนึ่งให้แก่อีก ประเทศหนึ่งเพื่อการฟ้องร้องคดีหรือเพื่อการลงโทษตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือต่างฝ่ายต่างยึดหลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติ ซึ่งวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้เป็นรูปแบบของความร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศทางอาญาในการนำผู้กระทำความผิดซึ่งได้อาตัวหลบหนีไป อยู่ในประเทศอื่นกลับมาผ่านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในประเทศที่มีการกระทำความผิด เกิดขึ้น โดยหลักการในการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้แก่ ต้องเป็นกระทำความผิดอาญาที่ สามารถลงโทษได้ทั้งตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอ และประเทศผู้รับคำร้องขอซึ่งมีโทษจำคุก เกินกว่าสิบสองเดือนโดยไม่ขึ้นกับว่ากฎหมายอาญาของภาคีได้กำหนดเป็นความผิดสถานเดียวกัน หรือไม่ก็ตาม จึงกล่าวได้ว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดไม่อาจอาศัยช่องว่างทางกฎหมายหลบหนีไปยังประเทศอื่น เพื่อหนีการกระทำความผิดของตนได้ หรือถ้าหากผู้กระทำความผิดหลบหนีเข้าไปในประเทศใดที่ ไม่สามารถส่งผู้กระทำความผิดข้ามแดน ประเทศนั้นจะต้องทำการพิจารณาคดีเพื่อลงโทษบุคคลนั้น แต่หากพิจารณาในแง่เชิงปฏิบัติในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว กรณีคดี วังเต่า-ช่องเม็ก จะเห็นได้ว่า รัฐบาลไทยไม่เพียงแต่มิได้สนองตอบตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้าม

แดนของสปป.ลาว เท่านั้น แต่รัฐบาลไทยยังหลีกเลี่ยงโดยการให้การส่งบุคคลซึ่งเป็นที่ต้องการตัวจากรัฐบาลของสปป.ลาว ออกนอกประเทศตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แทนการใช้กระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เพื่อการฟ้องร้องคดีหรือเพื่อลงโทษในสปป.ลาว ซึ่งอาจถือได้ว่ากระบวนการส่งตัวผู้ร้ายออกนอกประเทศดังกล่าวนั้นเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบแฝงและเป็นกระบวนการลักษณะกึ่งกฎหมายเพื่อหลบเลี่ยงกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การใช้อำนาจลักษณะนี้ของรัฐบาลไทยเป็นการละเลยหลักนิติธรรมในส่วนของหลักความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมายซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการที่บุคคลหนึ่งได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าบุคคลอื่นในกรณีเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อเป็นเรื่องที่รัฐบาลต่างประเทศต้องการตัวบุคคลที่มีได้มีสัญชาติไทยที่เข้ามาหลบซ่อนอยู่ในประเทศไทยเพื่อนำตัวไปฟ้องร้องพิจารณาคดีหรือลงโทษ หากการร้องขอประเภทดังกล่าวเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน รัฐบาลไทยสมควรดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา และให้ผู้ต้องหาได้รับการถ่วงดุลจากฝ่ายศาลถึงความยุติธรรม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันประเทศไทยและสปป.ลาว ต่างก็มีกฎหมายภายในอนุวัติการในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว และพบว่าพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว มีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในประเด็นสำคัญหลายประเด็น กฎหมายดังกล่าวย่อมสามารถใช้เป็นกฎหมายรองรับพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนในอนาคตได้ แต่ก็มีหลักเกณฑ์บางประการที่ไม่สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ อยู่บ้าง เช่น การบัญญัติถึงเรื่องบุคคลผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาในเรื่องหลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร หรือในเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เรื่องสัญชาติ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบย่อ และโทษประหารชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 แต่หลักเกณฑ์เหล่านี้ เป็นเพียงหลักเกณฑ์ปลีกย่อยซึ่งแต่ละประเทศสามารถที่จะเลือกนำมาใช้ได้เท่าที่เห็นว่ามีความเหมาะสมกับภาวะการณ์ของประเทศ หรือนโยบายของประเทศขณะนั้นได้ หากเป็นหลักเกณฑ์ที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยของสังคมแล้ว แต่ละประเทศยังคงสิทธิที่จะเลือกกำหนดเงื่อนไขในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามแนวทางของตนได้โดยไม่ถือว่าขัดต่อกฎหมายระหว่างประเทศแต่อย่างใด

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาแล้วเห็นว่า ประเทศไทยและสปป.ลาว ได้นำหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในสนธิสัญญาแม่แบบฯ มาปรับใช้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของตนแล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรมีการบัญญัติข้อกำหนดว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้มีความชัดเจนทั้งสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ เพิ่มมากขึ้นในประเด็นดังนี้

5.2.1 กรณีมีการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

หากมีการร้องขอตัวผู้ต้องหาไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษาในรัฐใดรัฐหนึ่งซึ่งเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ประเทศที่รับคำขอควรดำเนินการให้สอดคล้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ ด้วยการใช้วิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่หน่วยงานที่ปฏิบัติ พร้อมทั้งให้ผู้ต้องหาได้รับการกลั่นกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรม และได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในขณะเดียวกัน

5.2.2 การจับกุมชั่วคราว

หากไม่มีการยื่นคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใน 40 วัน ควรปล่อยตัวบุคคลนั้นไป เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวตามอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 9 (4) ที่ประเทศไทย และสปป.ลาว จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวิภาคีต่อไป

5.2.3 การขยายอำนาจศาลเหนือคดี

การขยายอำนาจศาลเหนือคดีที่เป็นมูลฐานในการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากประเทศที่รับคำร้องขอปฏิเสธไม่ส่งผู้ที่ถูกร้องขอเป็นผู้ร้ายข้ามแดนตามคำวินิจฉัยของศาล รัฐบาลประเทศที่รับคำร้องขอก็ต้องยึดถือหลักการเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลเหนือคดีอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ถูกร้องขอได้รับการกลั่นกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรมในการคุ้มครองสิทธิตามหลักกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว

5.2.4 บุคคลผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา

หลักการนี้เป็นหลักการตามสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 3 (e) ที่บัญญัติขึ้นมาใหม่ซึ่งบัญญัติถึงเหตุปฏิเสธบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดน ในกรณีที่บุคคลผู้นั้นเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะโดยเหตุใด ๆ ได้แก่ ผู้แทนทางการทูต และผู้มิกฎหมายนิรโทษกรรม รวมถึงการขาดอายุความ หรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอหรือรัฐผู้รับคำขอ เป็นต้น

หลักการนี้หากมีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 หรือนำไปเพิ่มเติมสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว ย่อมจะเป็นทางออกที่ดีในการนำไปเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศอื่นในอนาคต

5.2.5 กำหนดเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ปฏิเสธไม่ส่งตัวบุคคลข้ามแดน

หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่สอดคล้องกับหลักการทางมนุษยธรรมเกี่ยวกับอายุ สุขภาพ หรือพฤติการณ์ส่วนบุคคลของบุคคลนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ในข้อ 4 (h)

5.2.6 ความผิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร การควบคุมการปริวรรตเงินตราต่างประเทศ หรือภาษีอื่นใด

หากมีการกำหนดไว้ในกฎหมาย หรือนำไปเพิ่มเติมสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทย-ลาว หรือนำไปเจรจาทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศอื่นในอนาคต เพื่อให้รัฐผู้รับคำขอไม่อาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยอ้างว่ารัฐผู้ร้องขอไม่ได้จัดเก็บภาษีหรืออากรชนิดเดียวกันกับรัฐผู้รับคำร้องขอ จึงไม่เป็นความผิดตามกฎหมายภายในของประเทศตน ทั้งนี้ เพื่อให้การติดตามบุคคลและเงินภาษีอากรที่เกิดจากการกระทำผิดกฎหมายภายในของประเทศไทย หรือของสปป.ลาว ที่ผู้นั้นได้นำติดตัวไป สามารถส่งกลับคืนมาดำเนินคดีในประเทศไทย หรือในสปป.ลาว หรือในประเทศที่ร้องขอได้

5.2.7 ออกกฎกระทรวง หรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เพื่อให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดน สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว อันเป็นการลดขั้นตอนอุปสรรคของการดำเนินการเกี่ยวกับคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อให้เกิดมีประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ ไทย-ลาว และประเทศต่าง ๆ หน่วยงานราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานควรเร่งริบพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อตอบรับคำร้องขออย่างรวดเร็วต่อไป

นอกจากข้อเสนอที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นแล้ว พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 และกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ยังขาดหลักการบางประการซึ่งผู้เขียนเห็นว่าสมควรจะต้องได้แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

สำหรับพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 ของประเทศไทย ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะต้องบัญญัติเพิ่มเติมในบางประเด็น คือ

1. หลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในข้อ 14 แห่งอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ที่เป็นข้อห้ามมิให้ส่งตัวบุคคลที่จะถูกกระทำทรมาน

หรือทารุณ หรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ หรืออาจไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดี จะทำให้มีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ข้อ 3 (f) มากขึ้น

2. การส่งมอบทรัพย์สิน ควรบัญญัติหลักการนี้เพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ไทยทำกับประเทศต่าง ๆ ซึ่งได้กำหนดหลักการเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินไว้ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้มีการกำหนดเพิ่มเติมหลักการเรื่องการส่งมอบทรัพย์สินไว้ในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งได้มาในรัฐผู้รับคำขอ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี เพราะเป็นหลักฐานสำคัญในคดีที่ต้องใช้ในการพิจารณาของรัฐที่มีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และเป็นการป้องกันช่องว่างในการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดจากประเทศอื่นมายังประเทศไทยหรือประเทศอื่นที่ไม่มีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับการส่งมอบทรัพย์สินไว้

ส่วนกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 ของสปป.ลาว ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดเพิ่มเติมในบางประเด็นให้ชัดเจนสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ดังนี้

1. การใช้คำศัพท์ในเรื่องสัญชาติตามมาตรา 11 ควรแก้ไขให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยสัญชาติลาว ค.ศ. 2004 ซึ่งได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนแล้วในมาตรา 2 ว่า สัญชาติลาว หรือผู้ที่มิใช่สัญชาติลาวถือว่าเป็นพลเมืองลาว ดังนั้น คำว่า “สัญชาติลาว” หรือ “บุคคลสัญชาติลาว” จึงมีความสอดคล้องกับสนธิสัญญาแม่แบบฯ ที่ระบุไว้ในข้อ 4 (a) ส่วนคำว่า “พลเมืองลาว คนต่างด้าว หรือคนไม่มีสัญชาติ” เป็นคำศัพท์กว้างเกินไปทั้งยังไม่ปรากฏคำบัญญัติในกฎหมายระหว่างประเทศหรือในสนธิสัญญาที่สปป.ลาว ได้ทำกับประเทศต่าง ๆ

2. การกำหนดองค์การทำหน้าที่ประสานงานกลางตามมาตรา 3 ข้อ 6 ควรมีการกำหนดให้ชัดเจน หากมอบหน้าที่ให้กระทรวงการต่างประเทศรับผิดชอบ ก็ควรกำหนดเสียใหม่ว่า องค์การประสานงานกลาง หมายความว่า กระทรวงการต่างประเทศ หรือผู้ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการรับและดำเนินการทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมทั้งวิธีปฏิบัติให้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบการออกเป็นประกาศระเบียบต่าง ๆ หรือออกเป็นกฎกระทรวงก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

3. ควรกำหนดถึงวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบรวบรัดหรือแบบย่อไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 จะทำให้สามารถลดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเต็มรูปแบบที่ยุ่งยากและใช้เวลาไต่สวนเป็นเวลานานลงได้

4. โทษประหารชีวิต ควรกำหนดเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 2012 เช่นเดียวกับที่ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา มาตรา 8 วรรคสาม และมาตรา 28 ข้อ

4 เพื่อยืนยันว่าจะไม่มีโทษประหารชีวิต หรือหากตัดสินประหารชีวิตแล้ว จะไม่มีการดำเนินการตามนั้น จึงควรบัญญัติเพิ่มเติมอีกมาตราหนึ่งว่า

“มาตรา... เมื่อสปป.ลาว ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งความผิดที่เป็นมูลเหตุขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายของสปป.ลาว แต่ไม่ถึงประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอ และรัฐบาลสปป.ลาว ต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตให้ดำเนินการให้มีการรับรองดังกล่าว

โทษประหารชีวิตมิให้นำมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งรัฐบาลต่างประเทศส่งตัวมาดำเนินคดี หรือรับโทษในสปป.ลาว และรัฐบาลสปป.ลาว ได้มีการรับรองแล้วว่าจะไม่มีการประหารชีวิตวรรคหนึ่ง

ในกรณีซึ่งผู้กระทำความผิดตามวรรคสอง ได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษประหารชีวิต ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

อย่างไรก็ดี ในการจัดทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทย และของสปป.ลาว กับประเทศต่าง ๆ ในอนาคต ควรใช้สนธิสัญญาแม่แบบฯ เป็นหลักในการเจรจาเนื่องจากเป็นสนธิสัญญาซึ่งมีหลักการที่ได้รับความเห็นชอบและยอมรับจากประเทศภาคีสมาชิกทั่วโลก และทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำสนธิสัญญา ตลอดจนช่วยลดอุปสรรคจากความขัดแย้งในการเจรจาต่อรองทำสนธิสัญญาได้มาก ดังนั้น เพื่อทำให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ประเทศไทยและสปป.ลาว ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันและกับนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคอาเซียนด้วยกัน ในรูปของการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อประโยชน์ร่วมกันในการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศ หรืออาชญากรรมข้ามพรมแดน ซึ่งอาจมีการจัดทำในรูปอนุสัญญาภายในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN Convention on Extradition) หรือเอเชียด้วยกัน ทำนองเดียวกันกับความร่วมมือระหว่างประเทศในยุโรปที่มีการร่าง และร่วมกันลงนามในอนุสัญญา European Convention on Extradition อันเป็นการลดจำนวนการจัดทำสนธิสัญญาแบบทวิภาคี และสร้างความร่วมมือทางอาญากันอย่างใกล้ชิด มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ส่งเสริมหลักนิติธรรมในการพิจารณาส่งบุคคลออกนอกประเทศเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกฎหมายที่ใช้เฉพาะในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารที่พิจารณาว่าจะส่งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาข้ามแดนหรือไม่ จนบางครั้งก็เป็นเหตุทำให้ฝ่ายบริหารเลือกใช้อำนาจตามอำเภอใจจนลืมนึกถึงหลักนิติธรรมในส่วนความเสมอภาคของบุคคลภายใต้กฎหมาย ซึ่งพบว่าปัญหาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในส่วนนี้เกิดจากการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร

เองจึงมิใช่กรณีที่เกิดจากการบัญญัติกฎหมาย แนวทางแก้ไขคงทำได้เพียงส่งเสริมหลักนิติธรรมในการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการส่งบุคคลออกนอกประเทศเพื่อไปดำเนินคดีในประเทศที่ร้องขอให้ถูกต้องและเป็นธรรมแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

ประเทศไทยและสปป.ลาว ควรตระหนักถึงด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น นั้นรวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในกรณีที่มีการร้องขอเพื่อนำตัวบุคคลดังกล่าวไปพิจารณาคดีหรือลงโทษตามคำพิพากษา เมื่อการร้องขอหากเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ก็ควรจะดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพื่อให้ผู้ต้องหาได้รับการกลั่นกรองจากฝ่ายศาลถึงความถูกต้องยุติธรรม ทั้งนี้ ก็ต้องให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้บุคคลซึ่งถูกทำร้ายด้วยวิธีการช่วยเหลือจากองค์กรสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ ประเทศไทยและสปป.ลาว ควรสนับสนุนให้เกิดการสื่อสาร และการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการด้วยการประชุมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในระดับประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด และเจ้าหน้าที่ของประเทศสมาชิกอาเซียน หรือประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนทบทวนความรู้เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ให้มีความเข้าใจกันมากยิ่งขึ้น และจะทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุผลสูงสุด

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- คณิต ฌ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2541, มิถุนายน). การส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *บทบัญญัติ*, 53(2).
- คำเพชร สมวรจิต. (2013, 12 กันยายน). นักวิชาการกฎหมายระหว่างประเทศ อัยการประชาชน
สูงสุด สปป.ลาว. *สัมภาษณ์*.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2545). *สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน: ปรัชญา กฎหมาย และความเป็นจริงทางสังคม*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์. (2524). คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *อัยการนิเทศ*, 43(1). กรุงเทพฯ: สวัสดิการ
สำนักงานอัยการสูงสุด.
- ชนันภรณ์ บุญเกิดทรัพย์. (2551). การส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.
2551: ข้อควรพิจารณา. *บทบัญญัติ*, 64(4), 217-232.
- ชัยเกษม นิติสิริ. (2539, ธันวาคม). ความร่วมมือระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน.
บทบัญญัติ, 52(4), 177-222.
- เชิดพันธุ์ วิลาวรรณ. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). หลักในการพิจารณาและแบบพิธีในการส่งผู้ร้ายข้าม
แดนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ
สหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2533. *ศุลพาห*, 4(42), 67-84.
- โชติช่วง ท้าววงศ์ (บรรณาธิการ). (2548). *การส่งผู้ร้ายข้ามแดน: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:
ศาลอุทธรณ์.
- ทัศนาวุฒิศาสตร์กิจ. (2552, มิถุนายน-พฤศจิกายน). การส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 3(1), 10-18.
- บุญมา พลสนิท. (ม.ป.ป). *การศึกษากฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย ปี 2000 วังเตา-ช่อง
เม็ก*. (ม.ป.ท: ม.ป.พ.).

ประพันธ์ นัยโกวิท และสมใจ เกษมศิริเจริญ. (2539). สนธิสัญญาแม่แบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *วารสารอัยการ*, 15(198), 59-66.

พรชัย ด้านวิวัฒน์. (2538, ตุลาคม-ธันวาคม). การส่งคนชาติข้ามแดนตามกฎหมายส่งผู้ร้ายข้ามแดน. *จุลพาห*, 4(42), 52-66.

พรชัย ด้านวิวัฒน์. (2544). *กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551. (2551, 11 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 125, ตอนที่ 32 ก, หน้า 36-49.

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช 2472. (2472, 22 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 46, หน้า 271-278.

พลวิเชียร ภูทองไชย. (2546). *ผลกระทบจากการยึดด่านศุลกากรวังเต่าต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ลาว*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วรกิจ โกศล (ถวิล ระวิงภัย), ขุน. (2477). *กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน*. พระนคร: โรงพิมพ์นิติสาส์น.

วิษณุ ลิ้มวงศ์. (2537). *ความคิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศศิณ สุขจรัส. (2549). *โทษประหารชีวิตกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน: มุมมองด้านสิทธิมนุษยชน*. รฟ 49. กรุงเทพฯ: เนติบัณฑิตยสภา.

ศศิณ สุขจรัส. (2551). *พนักงานอัยการกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน: เหตุขัดข้องด้านสิทธิมนุษยชน*. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.

สภาแห่งชาติ. (2005, 09 พฤศจิกายน). *กฎหมายอาญา (ฉบับปรับปรุง)*. เลขที่ 12/สภช.

สาอัยนัฒ์ ขุนขจี. (2549). *ระบบศาลทหาร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- สุชาติ ไตรประสิทธิ์. (2552). การส่งผู้ร้ายข้ามแดน. รที่ '52. เชียงราย: มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 8-15.
- สุเทพ อรรถากร และสฤณีผล ชมไพศาล. (2516). *คู่มือการศึกษากฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคลและคดีอาญา, บันทึกถึงขอบประกอบกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุพานิต มั่นสุข. (2517). *เขตอำนาจศาลในคดีอาญา*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2527). *ความสัมพันธ์ไทย-ลาว*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โสภาคย์ วินิจนัยภาค. (2555). *การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับการส่งตัวออกนอกราชอาณาจักรตามกฎหมายคนเข้าเมือง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- หงสา อินทิลาด. (2555, 10 กรกฎาคม). นักวิชาการกฎหมายกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ สปป.ลาว. สัมภาษณ์.
- อนุศักดิ์ อุดมเดช. (2011). *การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว.
- อนุศักดิ์ อุดมเดช. (2554). *การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างลาว-ไทย: ศึกษากรณีเหตุการณ์วังเต่า-ช่องเม็ก*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, นครหลวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว.
- อภิรัตน์ ศรีศิริ. (2553, มกราคม-เมษายน). การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับ สปป.ลาว. *วารสารวิชาการ ม.อบ.*, 12(1), 81-89.
- อุทัย อาทิวะ และศสิน สุขจรัส. (2547). *มาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล*. ใน เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 6-7 กันยายน 2547. กรุงเทพฯ: ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี.
- Bassiouni, C. M. (1974). *International extradition and world public order*. New York: Sijthoff-Oceana.

Soma, J. T., Muther, T. F., & Brissette, H. M. L., (1997). Transnational extradition for computer crimes: Are new treaties and law needed?. *Harvard Journal on Legislation*, 34(2), 317-371.

Courtois, S., Werth, N., Panné, J. L., Paczkowski, A., Bartošek, K., & Margolin, J. L. (1999). *The black book of communism: Crimes, Terror, Repression*. Massachusetts: Harvard University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สนธิสัญญาแม่แบบของสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. 1990

(United Nations Model Treaty on Extradition 1990)

ข้อ 1 ข้อผูกพันที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Obligation to extradite)

รัฐคู่สัญญาแต่ละฝ่ายตกลงจะส่งตัวบุคคลใดซึ่งรัฐผู้ร้องขอต้องการตัวเพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีหรือเพื่อกำหนดโทษหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษาแก่บุคคลผู้นั้นในข้อหาความผิดอาญาซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามสนธิสัญญานี้

ข้อ 2 ความผิดอาญาที่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

1. ความผิดซึ่งตามกฎหมายแห่งรัฐภาคีทั้งสองกำหนดโทษจำคุกหรือคุมขังอย่างสูงตั้งแต่ 1 หรือ 2 ปีขึ้นไปหรือโทษหนักกว่านั้น ถ้าคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกรณีเพื่อให้บุคคลที่ถูกต้องการตัวมารับโทษตามคำพิพากษา การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำได้อต่อเมื่อโทษจำคุกหรือคุมขังนั้นคงเหลืออยู่ไม่น้อยกว่า 4 หรือ 6 เดือน

2. ในการวินิจฉัยว่าความผิดใดมีโทษตามกฎหมายของรัฐภาคีทั้งสอง หรือไม่นั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงว่า

ก) กฎหมายแห่งรัฐภาคีทั้งสองได้จัดหมวดหมู่ความผิดอาญาซึ่งเกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำนั้นไว้ในหมวดหรือลักษณะเดียวกัน หรือใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกันในการบัญญัติถึงความผิดนั้น

ข) ตามกฎหมายของรัฐภาคีทั้งสองกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้แตกต่างกัน แต่พึงพิจารณาลักษณะโดยรวมของการกระทำหรือละเว้นการกระทำนั้นทั้งหมด

3. หากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวเนื่องกับความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้ ภาษีศุลกากร หรือภาษีอื่นใด รัฐผู้รับคำขอไม่อาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยอ้างว่า รัฐผู้ร้องขอไม่ได้จัดเก็บภาษีหรืออากรชนิดเดียวกันกับรัฐผู้รับคำร้องขอ

4. หากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนรวมถึงการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันซึ่งแต่ละกรรมเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของรัฐภาคีทั้งสอง แต่บางกรรมไม่เข้าเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ใน

ข้อ 1 รัฐผู้รับคำขออาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ได้ หากมีความผิดอย่างน้อยกรรมหนึ่งเป็นความผิดซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

ข้อ 3 เหตุในการปฏิเสธชนิดบังคับ (Mandatory ground for refusal)

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่อาจกระทำได้ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้

ก) หากความผิดซึ่งมีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีลักษณะเป็นความผิดทางการเมือง
ข) หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าคำร้องขอมิเจตนาที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลใดบุคคลหนึ่งด้วยสาเหตุทางเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ กำเนิดเผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง เพศ หรือสถานะของบุคคล หรือฐานะของบุคคลนั้นอาจได้รับความกระทบกระเทือนเนื่องจากสาเหตุดังกล่าว

ค) หากความผิดนั้น เป็นความผิดตามกฎหมายทางทหาร และไม่ใช่ว่าความผิดตามกฎหมายอาญาธรรมดา

ง) หากมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแห่งรัฐผู้รับคำขอให้ลงโทษบุคคลผู้นั้นเนื่องจากการกระทำความผิดเดียวกันกับที่มีคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จ) หากบุคคลซึ่งถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นผู้มีเอกสิทธิ์คุ้มกันจากการถูกดำเนินคดีอาญาไม่ว่าโดยเหตุใด ๆ รวมถึงการขาดอายุความ หรือการอภัยโทษตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอ หรือรัฐผู้รับคำขอ

ฉ) หากบุคคลนั้นจะถูกกระทำทรมานหรือทารุณหรือไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงมนุษย์ หรืออาจจะไม่ได้รับหลักประกันในการถูกดำเนินคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเกี่ยวกับสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ช) หากคำพิพากษาของศาลแห่งรัฐผู้ร้องขอได้กระทำโดยลับหลังจำเลยโดยผู้ถูกลงโทษไม่ได้รับการแจ้งตามสมควรเกี่ยวกับการพิจารณาหรือไม่มีโอกาสในการเตรียมต่อสู้คดี หรือไม่มีโอกาสหรือจะไม่มีโอกาสในการร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

ข้อ 4 เหตุในการปฏิเสธชนิดให้เลือก (Optional Grounds for refusal)

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธได้ในกรณีดังต่อไปนี้

ก) หากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดนเป็นคนชาติของรัฐผู้รับคำร้องขอ
ข) หากเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของรัฐผู้รับคำขอได้วินิจฉัยที่จะไม่ดำเนินคดีหรือยุติการดำเนินคดีแก่บุคคลผู้ถูกขอให้ส่งตัวในความผิดเกี่ยวกับที่มีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ค) หากความผิดเดียวกันนั้นอยู่ระหว่างการดำเนินคดีอาญาในรัฐผู้รับคำขอ
ง) หากความผิดนั้นตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอมิโทษถึงประหารชีวิต

จ) หากความผิดนั้นได้กระทำนอกเขตแดนของรัฐภาคีทั้งสองฝ่ายและรัฐผู้รับคำขอไม่มีเขตอำนาจศาลเหนือความผิดที่ได้กระทำนอกภูมินั้นตามกฎหมายของตน

ฉ) หากความผิดนั้นตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำขอถือว่าได้กระทำทั้งหมด หรือส่วนหนึ่งส่วนใดในเขตแดนของรัฐตน รัฐที่ได้รับการร้องขอสามารถพิจารณาความผิดและลงโทษบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวได้ตามสมควร

ช) หากบุคคลผู้ถูกร้องขอให้ส่งตัวข้ามแดนถูกศาลพิพากษา หรือจะต้องถูกดำเนินคดีในรัฐผู้ร้องขอโดยศาลพิเศษ หรือศาลเฉพาะกิจ หรือคณะบุคคล

ซ) หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่สอดคล้องกับหลักการทางมนุษยธรรมเกี่ยวกับอายุสุขภาพ หรือพฤติกรรมส่วนบุคคลของบุคคลนั้น

ข้อ 5 ช่องทางการติดต่อ และ เอกสารประกอบ (Channels of communication and required documents)

1. คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเอกสารประกอบ โดยส่งผ่านทางวิธทางการทูต หรือโดยตรงระหว่างกระทรวงยุติธรรมหรือหน่วยงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

2. คำร้องขอจะต้องแนบหลักฐานดังต่อไปนี้

ก. ในทุกกรณี

1) ลักษณะรูปพรรณและข้อมูลอื่น ๆ ที่แน่นอนเท่าที่จะสามารถหาได้ของบุคคลผู้ถูกขอให้ส่งตัวข้ามแดน หรือข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้รู้จักตัวและทราบสัญชาติหรือที่อยู่ของบุคคลนั้น

2) บทบัญญัติมาตราซึ่งระบุว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและบทลงโทษของความผิดนั้น

ข. ในกรณีที่มีการออกหมายจับแล้ว สำเนาหมายจับที่มีการรับรองความถูกต้องข้อความที่ระบุถึงความผิดซึ่งมีคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำหรือคดีเว้นการกระทำซึ่งเป็นความผิด

ค. ในกรณีมีคำพิพากษาแล้วว่าบุคคลผู้นั้นกระทำความผิด รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำหรือคดีเว้นการกระทำซึ่งเป็นความผิดรวมทั้งต้นฉบับ หรือสำเนาซึ่งรับรองว่าถูกต้องของคำพิพากษานั้น

ง. ในกรณีที่มีคำพิพากษาว่าบุคคลผู้นั้นได้กระทำความผิดโดยลับหลังบุคคลผู้นั้น นอกจากเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ 2 ค. แล้ว ข้อความหรือเอกสารทางกฎหมายอื่นใดซึ่งได้แจ้งให้แก่บุคคลผู้นั้นทราบเพื่อการเตรียมการต่อสู้คดี หรือเพื่อขอให้นำคดีขึ้นพิจารณาใหม่

จ. ในกรณีที่มีคำพิพากษาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดแล้ว แต่ยังไม่มีการกำหนดโทษ บทบัญญัติซึ่งระบุว่ากระทำความผิด เอกสารเกี่ยวกับการพิพากษาและข้อความยืนยัน เจตนาที่จะวางโทษตามคำพิพากษานั้น

3. เอกสารทุกฉบับจะต้องจัดทำคำแปลเป็นภาษาของรัฐผู้รับคำขอหรือภาษาอื่นที่รัฐผู้รับคำขอยอมรับ

ข้อ 6 การส่งผู้ร้ายข้ามแดนวิธีการแบบย่อ (Simplified extradition procedure)

รัฐผู้รับคำขออาจยินยอมส่งผู้ร้ายข้ามแดนหลังจากได้รับคำขอให้จับกุมชั่วคราว หากบุคคล ผู้ถูกต้องการให้ส่งตัวข้ามแดนแสดงความยินยอมโดยชัดแจ้งต่อหน้าเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

ข้อ 7 การรับรองความถูกต้องและแท้จริง (Certification and authentication)

คำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารประกอบไม่จำเป็นต้องมีการรับรองความถูกต้องหรือ แท้จริง เว้นแต่ในกรณีที่สนธิสัญญาระหว่างกันกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ 8 ข้อมูลเพิ่มเติม (Additional information)

หากรัฐผู้รับคำขอเห็นว่าข้อมูลซึ่งแจ้งมาในคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนยังไม่เพียงพอก็อาจ ขอให้รัฐผู้ร้องขอส่งข้อมูลเพิ่มเติมภายในเวลาอันสมควรตามที่ได้ระบุไว้ก็ได้

ข้อ 9 การจับกุมชั่วคราว (Provisional arrest)

1. ในกรณีเร่งด่วน รัฐผู้ร้องขออาจขอให้รัฐผู้รับคำขอจับกุมบุคคลผู้ต้องการตัวชั่วคราว ไว้พลางก่อนระหว่างรอคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ได้

2. คำขอให้จับกุมชั่วคราวจะต้องระบุถึงลักษณะรูปพรรณของบุคคลผู้ต้องการตัว ข้อความซึ่งแสดงถึงการมีอยู่ของเอกสารตามที่ระบุไว้ในข้อ 5 (2) ข้อความแสดงถึงกำหนดโทษ สำหรับความผิดซึ่งผู้ต้องหาได้รับหรืออาจได้รับและข้อเท็จจริงโดยย่อเกี่ยวกับคดีและสถานที่ที่จะพบ ตัวบุคคลนั้นถ้าหากทราบ

3. รัฐผู้รับคำขอจะต้องวินิจฉัยเกี่ยวกับคำขอ และแจ้งให้แก่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยไม่ ชักช้า

4. บุคคลผู้ถูกจับกุมจะได้รับการปล่อยตัวเป็นอิสระ เมื่อพ้นกำหนด (40) วัน หากรัฐผู้รับ คำขอยังไม่ได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และหลักฐานประกอบภายในระยะเวลาดังกล่าว

5. การปล่อยตัวเช่นว่านั้นไม่เป็นการห้ามรัฐผู้รับคำขอในการจับกุมบุคคลผู้นั้นอีกครั้งหนึ่ง รวมถึงการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นอีกในภายหลัง

ข้อ 10 การวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องขอ (Decision on the request)

1. รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องแจ้งคำวินิจฉัยเกี่ยวกับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยเร็ว
2. การปฏิเสธคำร้องขอดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนจะต้องให้เหตุผลประกอบด้วย

ข้อ 11 การส่งมอบตัว (Surrender of the person)

1. ทันทีที่ได้รับแจ้งว่ารัฐผู้รับคำขออนุญาตให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ภาติทั้งสองฝ่ายจะต้องดำเนินการให้มีการส่งตัวบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนโดยไม่ชักช้าและรัฐผู้รับคำขอจะต้องแจ้งให้รัฐผู้ร้องขอทราบถึงระยะเวลาที่ได้คุมขังบุคคลนั้นเพื่อการส่งตัวตามคำร้องขอ
2. บุคคลที่ถูกส่งตัวจะต้องถูกส่งจากรัฐผู้รับคำขอภายในกำหนดเวลาอันสมควรตามที่รัฐผู้รับคำขอกำหนดไว้ หากไม่มีการรับตัวบุคคลผู้นั้นไปภายในกำหนดเวลาดังกล่าว รัฐผู้รับคำขออาจปล่อยตัวบุคคลผู้นั้นและอาจปฏิเสธคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดเดิมได้อีก
3. ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยขัดขวางรัฐภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการส่งตัวหรือรับมอบตัวดังกล่าว รัฐภาคีฝ่ายนั้นจะต้องแจ้งให้รัฐภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงกำหนดวันที่จะมีการส่งตัวกันต่อไป

ข้อ 12 การเลื่อนการส่งตัว หรือการส่งตัวโดยมีเงื่อนไข (Postponed or conditional surrender)

1. รัฐผู้รับคำขออาจเลื่อนการส่งตัวบุคคลผู้ถูกต้องการตัวเพื่อดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีหรือบังคับโทษตามคำพิพากษาแก่บุคคลนั้น ในการกระทำความผิดอย่างอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
2. รัฐผู้รับคำขออาจเลือกที่จะส่งตัวบุคคลดังกล่าวให้แก่รัฐผู้ร้องขอชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงกันระหว่างรัฐภาคีทั้งสองฝ่ายแทนการเลื่อนการส่งตัวก็ได้

ข้อ 13 การส่งมอบทรัพย์สิน (Surrender of property)

1. ภายในขอบเขตที่กฎหมายของรัฐผู้รับคำขอกำหนดไว้และภายใต้หลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลภายนอก ทรัพย์สินทั้งหมดซึ่งได้มาในรัฐผู้รับคำขอซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี หากมีการร้องขอ รัฐผู้รับคำขอซึ่งให้ความยินยอมในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่รัฐผู้ร้องขอก็ได้
2. ทรัพย์สินดังกล่าวอาจส่งให้แก่รัฐผู้ร้องขอเมื่อมีการร้องขอได้แม้ ในกรณีที่ได้มีการตกลงให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้วแต่ยังไม่สามารถดำเนินการส่งตัวได้
3. ในกรณีที่ทรัพย์สินดังกล่าวถูกยึดหรืออายัดตามกฎหมายในรัฐผู้รับคำขอ รัฐนั้นอาจเก็บรักษาไว้หรือส่งมอบให้แก่รัฐผู้ร้องขอเป็นการชั่วคราวได้

4. หากตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำขอ หรือตามหลักการคุ้มครองสิทธิบุคคลภายนอกกำหนดไว้ ทรัพย์สินซึ่งถูกส่งไปให้รัฐผู้ร้องขอดังกล่าวจะต้องส่งคืนให้รัฐผู้รับคำขอเมื่อการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นได้เสร็จแล้วโดยปลอดจากการใด ๆ หากรัฐผู้รับคำขอได้ร้องขอเช่นนั้น

ข้อ 14 หลักเกณฑ์พิเศษ (Rule of specialty)

1. บุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนตามสนธิสัญญานี้จะไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี ถูกลงโทษ ถูกพิพากษา ถูกคุมขัง หรือถูกส่งตัวข้ามแดนไปยังรัฐที่สาม หรือถูกจำกัดเสรีภาพใด ๆ ในรัฐผู้ร้องขอเนื่องจากความผิดอาญาใด ๆ ซึ่งได้กระทำการก่อนถูกส่งตัวข้ามแดนเว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ความผิดซึ่งมีการขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน

ข. ความผิดอื่น ๆ ซึ่งรัฐผู้รับคำขอยินยอม

2. คำขอให้รัฐผู้รับคำร้องขอยินยอมในข้อนี้จะต้องแนบหลักฐานตามที่ระบุไว้ในข้อ 5 (2) และบันทึกคำให้การของบุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนเกี่ยวกับความผิดนั้น

3. ข้อความตามวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับในกรณีที่บุคคลนั้นมีโอกาสที่จะออกจากรัฐผู้ร้องขอแต่ไม่ได้ออกไปภายใน 30/45 วัน หลังจากที่ถูกปล่อยตัวในความผิดที่มีคำขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน หรือกลับเข้าไปในรัฐผู้ร้องขอโดยสมัครใจหลังจากที่ได้ออกไปแล้ว

ข้อ 15 การส่งตัวผ่านแดน (Transit)

1. ในกรณีที่มีการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐที่สามผ่านดินแดนของรัฐภาคีรัฐหนึ่ง เพื่อส่งตัวไปยังรัฐภาคีอีกรัฐหนึ่ง รัฐภาคีซึ่งรับตัวผู้ร้ายข้ามแดนจะต้องขอความยินยอมจากรัฐภาคีที่ถูกผ่านแดนนั้นด้วย

2. รัฐภาคีซึ่งถูกผ่านแดนจะต้องให้ความยินยอมโดยเร็ว เว้นแต่ผลประโยชน์ที่สำคัญของตนจะได้รับความกระทบกระเทือน

3. รัฐภาคีซึ่งถูกผ่านแดนจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนถูกควบคุมตัวระหว่างการเดินทางผ่านแดน

4. ในกรณีมีเหตุที่ไม่คาดหมายทำให้มีการนำพาหนะโดยสารลงจอดในดินแดนของรัฐภาคี หากมีการร้องขอจากเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมตัว รัฐภาคีเจ้าของดินแดนอาจควบคุมตัวบุคคลผู้ถูกส่งตัวข้ามแดนไว้ได้ 48 ชั่วโมง ระหว่างรอคำร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายผ่านแดนในรัฐตน

ข้อ 16 คำร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนซ้อน (Concurrent requests)

ในกรณีที่มีคำร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐภาคีหรือรัฐภายนอกซึ่งขอให้ส่งตัวบุคคลคนเดียวกันข้ามแดน ย่อมอยู่ในดุลพินิจของรัฐผู้รับคำร้องขอว่าจะส่งตัวบุคคลผู้นั้นให้แก่รัฐใด

ข้อ 17 ค่าใช้จ่าย (Costs)

1. รัฐผู้รับคำขอจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการใด ๆ ภายในรัฐของตนเกี่ยวกับคำขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
2. รัฐผู้รับคำร้องขอจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเช่นเดียวกันสำหรับการดำเนินการใด ๆ ภายในรัฐของตนเกี่ยวกับการยึดและการส่งมอบทรัพย์สินหรือการจับกุมและคุมขังบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน
3. รัฐผู้ร้องขอจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายใด ๆ สำหรับค่าเดินทางเกี่ยวกับการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนจากรัฐผู้รับคำขอ รวมถึงค่าใช้จ่ายการผ่านแดนด้วย

ข้อ 18 ข้อส่งท้าย (Final provisions)

1. สนธิสัญญานี้จะต้องได้รับ (การให้สัตยาบัน การยอมรับ หรือการอนุมัติ)
2. สนธิสัญญานี้มีผลใช้บังคับเมื่อครบกำหนด 30 วัน หลังจากที่มีการแลกเปลี่ยน (สัตยาบันสาร, หนังสือยอมรับ หรือ หนังสืออนุมัติแล้ว)
3. สนธิสัญญานี้ให้ใช้บังคับถึงคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งได้กระทำภายหลังจากที่สนธิสัญญานี้มีผลบังคับใช้แล้ว ถึงแม้ว่าการกระทำหรือเหตุการณ์การกระทำที่เกี่ยวข้องนั้นจะเกิดขึ้นก่อนวันที่คำร้องขอก็ตาม
4. รัฐภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจบอกเลิกสัญญานี้ได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบ การบอกเลิกดังกล่าว ให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 6 เดือนนับแต่วันที่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแจ้งการบอกเลิกนั้น

ภาคผนวก ข

สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่าง ราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ต่อไปนี้จะเรียกว่าคู่ภาคี)

ปรารถนาที่จะส่งเสริมความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพระหว่างประเทศทั้งสอง ในการป้องกันและการปราบปรามอาชญากรรม บนพื้นฐานของความเคารพต่ออธิปไตย ความเท่าเทียมกัน และผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อผูกพันในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

โดยสอดคล้องกับบทบัญญัติที่ระบุไว้ในสนธิสัญญานี้ คู่ภาคีตกลงที่จะส่งให้แก่กันและกัน ซึ่งตัวบุคคลที่พบในดินแดนของคู่ภาคีฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถูกต้องการตัวเพื่อการฟ้องร้องการพิจารณาคดี หรือเพื่อกำหนดหรือดำเนินการลงโทษในดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง สำหรับการกระทำ ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

ข้อ ๒ ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

๑. เพื่อความมุ่งประสงค์ของสนธิสัญญานี้ ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้คือ ความผิดซึ่งลงโทษได้ตามกฎหมายของคู่ภาคี โดยโทษจำคุกหรือการกักขังในรูปแบบอื่นเป็นระยะเวลามากกว่าหนึ่งปี หรือโดยโทษที่หนักกว่า

๒. ในกรณีที่คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกลงโทษจำคุกหรือกักขังในรูปแบบอื่น โดยศาลของภาคีที่ร้องขอ สำหรับความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ จะให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้ หากระยะเวลาของโทษที่จะต้องรับต่อตามคำพิพากษาเหลืออยู่อย่างน้อยหกเดือน

๓. เพื่อความมุ่งประสงค์ของข้อนี้ การวินิจฉัยว่าความผิดใดเป็นความผิดตามกฎหมายของคู่ภาคี จะไม่คำนึงว่ากฎหมายของคู่ภาคีได้กำหนดให้การกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดนั้นอยู่ในประเภทเดียวกัน หรือได้เรียกชื่อความผิดเป็นอย่างเดียวกันหรือไม่ก็ตาม

๔. เมื่อให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ความผิดหนึ่งแล้ว อาจจะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดอื่นซึ่งระบุไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นไป

ตามเงื่อนไขสำหรับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน แม้ว่าจะไม่เข้าเงื่อนไขที่เกี่ยวกับระยะเวลาของโทษหรือ คำสั่งกักขังที่ระบุไว้ในวรรค ๑ และ ๒ ของข้อนี้

ข้อ ๓ เหตุสำหรับการปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะไม่ได้รับการอนุมัติภายใต้สนธิสัญญานี้ในสถานการณ์อย่างใด อย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ภาคิที่ไ้รับการร้องขอพิจารณาว่าความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยภาคิที่ร้องขอ เป็นความผิดทางการเมือง ความผิดทางการเมืองในที่นี้จะไม่รวมถึงการปลงชีวิต หรือการพยายาม ปลงชีวิตหรือการประทุษร้ายต่อร่างกายของประมุขแห่งรัฐหรือหัวหน้ารัฐบาลหรือสมาชิกใน ครอบครัวของบุคคลดังกล่าว

(๒) ภาคิที่ไ้รับการร้องขอมีเหตุผลหนักแน่น ในอันที่จะสันนิษฐานว่าคำร้องขอส่งผู้ร้าย ข้ามแดนมุ่งประสงค์ที่จะดำเนินคดี หรือดำเนินการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว โดยมีสาเหตุ จากเชื้อชาติ ศาสนา สัญชาติ หรือความเห็นทางการเมืองของบุคคลนั้น หรือว่าสถานะของบุคคลที่ ถูกขอให้ส่งตัวเพื่อดำเนินคดีทางศาลจะถูกกระทบโดยสาเหตุดังกล่าวข้างต้น

(๓) ความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความผิดเพียงเฉพาะตามกฎหมายทางทหารของ ภาคิที่ร้องขอ และมีใช่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาของภาคิดังกล่าว

(๔) การฟ้องร้องหรือการดำเนินการลงโทษ สำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน นั้นต้องห้ามโดยเหตุที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายของคู่ภาคิฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งกฎหมายที่ เกี่ยวกับอายุความ

(๕) ภาคิที่ไ้รับการร้องขอได้มีคำพิพากษาต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวสำหรับความผิด เดียวกันก่อนมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อ ๔ เหตุสำหรับการใช้ดุลยพินิจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจถูกปฏิเสธภายใต้สนธิสัญญานี้ในสถานการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ภาคิที่ไ้รับการร้องขอมีเขตอำนาจตามกฎหมายเหนือความผิดที่อ้างถึงในคำร้องขอให้ ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและจะดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว

(๒) ในกรณีพิเศษ ภาคิที่ไ้รับการร้องขอแม้จะได้ตระหนักถึงความรุนแรงของความผิด และผลประโยชน์ของภาคิที่ร้องขอแล้ว ยังเห็นว่า การส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจไม่สอดคล้องกับ ข้อพิจารณาด้านมนุษยธรรมอันสืบเนื่องมาจากสภาพการณ์ส่วนบุคคลของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว

(๓) ภาคิที่ไ้รับการร้องขอกำลังดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวสำหรับความผิด เดียวกัน

ข้อ ๕ การส่งคนชาติข้ามแดน

๑. คู่ภาคีแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน

๒. หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ได้รับการอนุมัติตามวรรค ๑ ของข้อนี้ ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องเสนอคดีนั้นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดีต่อไปตาม คำร้องขอของภาคีที่ร้องขอ เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ ภาคีที่ร้องขอจะต้องส่งเอกสารและพยานหลักฐานเกี่ยวกับคดีให้แก่ภาคีที่ได้รับการร้องขอ

๓. แม้จะมีวรรค ๒ ของข้อนี้บัญญัติไว้ ภาคีที่ได้รับการร้องขอไม่ต้องเสนอคดีนั้นต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของตนเพื่อฟ้องคดี หากภาคีที่ได้รับการร้องขอไม่มีเขตอำนาจเหนือความผิดนั้น

ข้อ ๖ ช่องทางการติดต่อ

เพื่อความมุ่งประสงค์ของสนธิสัญญานี้ คู่ภาคีจะติดต่อกันผ่านช่องทางการทูตวันแต่จะมีระบุไว้เป็นอย่างอื่นในสนธิสัญญานี้

ข้อ ๗ คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารที่ต้องการ

๑. คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร และจะต้องแนบเอกสารต่อไปนี้

(ก) เอกสาร คำแถลง หรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เพียงพอที่จะระบุรูปพรรณสัณฐาน และที่อยู่ที่เป็นไปได้ของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว

(ข) คำแถลงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดี

(ค) บทบัญญัติของกฎหมายที่ระบุองค์ประกอบสำคัญ และที่กำหนดฐานความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

(ง) บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดโทษสำหรับความผิด และ

(จ) บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดอายุความเพื่อการฟ้องร้อง หรือเพื่อการดำเนินการลงโทษสำหรับความผิด หากมี

๒. คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเพื่อการฟ้องร้องจะต้องแนบ

(ก) สำเนาหมายจับที่ออกโดยผู้พิพากษา หรืออัยการ หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจอื่นของภาคีที่ร้องขอ

(ข) พยานหลักฐานซึ่งให้เหตุผลของการจับ และการให้มีการดำเนินคดีต่อบุคคลดังกล่าวรวมถึงพยานหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นบุคคลเดียวกันกับที่ระบุไว้ในหมายจับ

๓. เมื่อคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ถูกพิพากษาว่ากระทำผิด จะต้องแนบเอกสารเพิ่มเติมจากเอกสารที่ระบุไว้ในวรรค ๑ ของข้อนี้ ดังต่อไปนี้

(ก) สำเนาคำพิพากษาของศาลของภาคีที่ร้องขอ

(ข) พยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นบุคคลเดียวกันกับที่อ้างถึงในคำพิพากษาว่ากระทำผิด และ

(ค) คำแถลงที่แสดงว่าได้มีการรับโทษตามคำพิพากษาไปแล้วเพียงใด

๔. เอกสารทั้งหมดที่นำส่งโดยรัฐที่ร้องขอตามบทบัญญัติของสนธิสัญญานี้ จะมีลายมือชื่อหรือตราประทับอย่างเป็นทางการ พร้อมแนบคำแปลเป็นภาษาของภาคีที่ได้รับการร้องขอหรือภาษาอังกฤษ หรือฝรั่งเศส

ข้อ ๘ ข้อสนเทศเพิ่มเติม

หากภาคีที่ได้รับการร้องขอพิจารณาเห็นว่า ข้อสนเทศที่เสนอมานี้เพื่อสนับสนุนคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่เพียงพอตามสนธิสัญญานี้ ในอันที่จะพิจารณาอนุมัติการส่ง ภาคีฝ่ายนั้นอาจเรียกข้อสนเทศเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด หากภาคีที่ร้องขอไม่สามารถส่งมอบข้อสนเทศเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าภาคีนั้นเพิกถอนคำร้องขอของตนโดยสมัครใจ อย่างไรก็ตาม ภาคีที่ร้องขอย่อมไม่ถูกตัดสิทธิในการที่จะทำคำร้องขอใหม่เพื่อวัตถุประสงค์เดิม

ข้อ ๙ การจับกุมชั่วคราว

๑. ในกรณีเร่งด่วนคู่ภาคีฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งให้จับกุมบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวไว้ชั่วคราวได้ คำขอให้จับกุมตัวชั่วคราวจะกลายเป็นลายลักษณ์อักษรโดยส่งไปยังภาคีที่ได้รับการร้องขอผ่านช่องทางการทูต หรือโดยผ่านองค์การตำรวจสากล

๒. คำร้องขอจะประกอบด้วย รูปพรรณของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว ที่อยู่ของบุคคลนั้น หากรู้ คำแถลงย่อเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดี คำแถลงว่าได้มีหมายจับหรือได้มีคำพิพากษาว่ากระทำผิดสำหรับบุคคลนั้นดังระบุไว้ในข้อ ๗ และคำแถลงว่าจะได้ส่งคำร้องขอให้ส่งบุคคลดังกล่าวข้ามแดนตามมา

๓. จะมีการแจ้งผลของคำร้องขอแก่ภาคีที่ร้องขอโดยไม่ชักช้า

๔. การจับกุมชั่วคราวจะสิ้นสุดลง หากภายในระยะเวลาหกสิบวันหลังการจับกุมบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของภาคีที่ได้รับการร้องขอยังมีได้รับคำร้องขออย่างเป็นทางการให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารสนับสนุนที่จำเป็นตามข้อ ๗

๕. การที่การจับกุมชั่วคราวสิ้นสุดลงตามวรรค ๔ ของข้อนี้ จะไม่เป็นอุปสรรคต่อการส่งบุคคลดังกล่าวข้ามแดน หากมีการส่งคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารสนับสนุนที่ระบุไว้ในข้อ ๗ ตามมาในภายหลัง

ข้อ ๑๐ การส่งมอบตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัว

๑. ภาคิที่ไ้รับการร้องขอจะแจ้งโดยไม่ชักช้าผ่านช่องทางการทูตให้ภาคิที่ร้องขอทราบถึงการวินิจฉัยของตนเกี่ยวกับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๒. หากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไ้รับการอนุมัติ ภาคิที่ไ้รับการร้องขอและภาคิที่ร้องขอจะวินิจฉัยโดยการปรึกษาหารือถึงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๓. ภาคิที่ไ้รับการร้องขอต้องให้เหตุผลในการปฏิเสธคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนบางส่วนหรือทั้งหมด

๔. จะถือว่าภาคิที่ร้องขอได้เพิกถอนคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หากมิไ้รับตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวภายในสิบห้าวันหลังจากวันที่ได้ตกลงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว เว้นแต่จะไ้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นตามวรรค ๕ ของข้อนี้ ภาคิที่ไ้รับการร้องขอจะปล่อยตัวบุคคลนั้นเป็นอิสระทันที และอาจจะปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดเดียวกันนั้นไ้

๕. หากคู่ภาคิฝ่ายหนึ่งไม่อาจมอบหรือรับตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวภายในเวลาที่ตกลงกัน ด้วยเหตุที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตน ให้แจ้งให้คู่ภาคิอีกฝ่ายหนึ่งทราบ คู่ภาคิจะวินิจฉัยโดยการปรึกษาหารือถึงเรื่องการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันใหม่ และให้นำข้อบทตามวรรค ๔ ของข้อนี้มาใช้บังคับ

ข้อ ๑๑ การเลื่อนการมอบตัวและการมอบตัวชั่วคราว

๑. เมื่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวกำลังถูกดำเนินคดีหรือกำลังรับโทษในภาคิที่ไ้รับการร้องขอในความผิดนอกเหนือไปจากความผิดซึ่งขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ภาคิที่ไ้รับการร้องขออาจมอบตัวบุคคลดังกล่าว หรือเลื่อนการมอบตัวออกไปจนกระทั่งการดำเนินคดีเสร็จสิ้นลงหรือไ้มีการรับโทษตามคำพิพากษาทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว ภาคิที่ไ้รับการร้องขอจะแจ้งแก่ภาคิที่ร้องขอเกี่ยวกับการเลื่อนใด ๆ

๒. ภายในขอบเขตที่กฎหมายอนุญาต และในกรณีบุคคลอยู่ในข่ายจะถูกส่งข้ามแดนไ้ ภาคิที่ไ้รับการร้องขออาจมอบตัวบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวเป็นการชั่วคราวให้แก่ภาคิที่ร้องขอเพื่อวัตถุประสงค์ในการฟ้องร้องตามเงื่อนไขที่จะตกลงกันระหว่างคู่ภาคิ ทั้งนี้ บุคคลที่ถูกส่งตัวกลับมายังภาคิที่ไ้รับการร้องขอหลังจากการมอบตัวชั่วคราว อาจถูกมอบตัวคืนในที่สุดให้ภาคิที่ร้องขอเพื่อจะรับโทษตามคำพิพากษาที่กำหนด โดยเป็นไปตามบทบัญญัติของสนธิสัญญานี้

ข้อ ๑๒ คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากหลายรัฐ

หากมีคำร้องขอให้ส่งบุคคลคนเดียวข้ามแดนจากภูมิลำเนาหนึ่งและจากรัฐที่สามอีกหนึ่งรัฐหรือมากกว่า ภาคิที่ได้รับการร้องขออาจตัดสินใจว่าจะส่งบุคคลนั้นข้ามแดนให้ตามคำขอใดก็ได้

ข้อ ๑๓ หลักเกณฑ์ว่าด้วยการพิจารณาความผิดเฉพาะเรื่อง

๑. บุคคลที่ถูกส่งตัวข้ามแดนภายใต้สนธิสัญญานี้ จะไม่ถูกควบคุมตัว พิจารณาคดีหรือลงโทษในดินแดนของภาคิที่ร้องขอสำหรับความผิดอื่นนอกเหนือจากความผิดที่อนุมัติให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน และจะไม่ถูกส่งตัวข้ามแดนโดยภาคินั้นไปยังรัฐที่สาม นอกจาก

ก) บุคคลนั้นได้ออกจากดินแดนของภาคิที่ร้องขอภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและได้กลับเข้าไปใหม่โดยสมัครใจ

ข) บุคคลนั้นมีได้ออกไปจากดินแดนของภาคิที่ร้องขอภายในสามสิบวันภายหลังจากที่มีอิสระที่จะกระทำเช่นนั้น หรือ

ค) ภาคิที่ได้รับการร้องขอได้ให้ความยินยอมกับการคุมขัง การพิจารณาคดีหรือการลงโทษบุคคลนั้นสำหรับความผิดอื่นนอกจากความผิดที่อนุมัติให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐที่สาม เพื่อความมุ่งประสงค์นี้ ภาคิที่ได้รับการร้องขออาจขอให้มีการส่งเอกสารหรือคำแถลงซึ่งระบุไว้ในข้อ ๗ รวมถึงคำให้การของบุคคลที่ถูกส่งตัวข้ามแดนที่เกี่ยวข้องกับความผิดนั้น

๒. บทบัญญัติเหล่านี้จะไม่ใช้บังคับกับความผิดที่กระทำขึ้นภายหลังการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ข้อ ๑๔ การส่งมอบทรัพย์สิน

๑. เท่าที่กฎหมายของตนอนุญาตไว้ และเมื่อได้รับการร้องขอจากภาคิที่ร้องขอภาคิที่ได้รับการร้องขอจะยึดและจะส่งมอบทรัพย์สินพร้อมกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ก) ที่อาจต้องใช้เป็นพยานหลักฐาน หรือ

ข) ที่ได้มาโดยผลของการกระทำความผิด และพบอยู่ในความครอบครองของบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวในขณะที่ถูกจับกุมหรือค้นพบในภายหลัง

๒. ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในวรรค ๑ ของข้อนี้จะส่งมอบให้ ถึงแม้ว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งได้อนุมัติแล้ว ไม่สามารถที่จะดำเนินการส่งได้ เนื่องจากบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวตายหายสาบสูญหรือหลบหนีไป

๓. เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องถูกยึดหรือถูกริบในดินแดนของภาคี ที่ได้รับการร้องขอ ภาคีที่ได้รับการร้องขออาจยึดทรัพย์สินนั้นไว้เป็นการชั่วคราว หรือส่งมอบให้โดยมีเงื่อนไขว่าจะส่งทรัพย์สินนั้นคืนเพื่อใช้ในคดีอาญาที่กำลังดำเนินอยู่

๔. สิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินดังกล่าวซึ่งภาคีที่ได้รับการร้องขอหรือรัฐหรือบุคคลอื่นใดอาจได้มานั้นจะได้รับความคุ้มครอง ในกรณีที่สิทธิดังกล่าวนี้มีอยู่ ทรัพย์สินนั้นจะถูกคืนตามคำร้องขอ โดยไม่คิดค่าภาระใด ๆ ให้แก่ภาคีที่ได้รับการร้องขอโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ภายหลังการพิจารณาคดี

ข้อ ๑๕ การผ่านแดน

๑. เมื่อบุคคลจะถูกส่งข้ามแดนจากรัฐที่สามให้คู่ภาคีฝ่ายหนึ่งผ่านดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง คู่ภาคีฝ่ายแรกต้องร้องขอต่อคู่ภาคีฝ่ายหลังเพื่อขออนุญาต ในกรณีที่ใช้การขนส่งทางอากาศและมีได้มีการกำหนดที่จะลงจอดในดินแดนของคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องได้รับการอนุญาตเช่นนั้น

๒. ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะอนุญาตตามคำร้องขอให้ผ่านแดนที่กระทำโดยคู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่ง หากคำร้องขอนั้นไม่ต้องห้ามตามกฎหมายของตน

ข้อ ๑๖ การแจ้งผลการดำเนินการ

ภาคีที่ร้องขอจะแจ้งให้ภาคีที่ได้รับการร้องขอในเวลาอันควรถึงข้อสนเทศเกี่ยวกับการฟ้องร้อง การพิจารณาคดี และการดำเนินการลงโทษต่อบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวหรือการส่งบุคคลนั้นข้ามแดนต่อไปยังรัฐที่สาม

ข้อ ๑๗ การช่วยเหลือและค่าใช้จ่าย

๑. ภาคีที่ได้รับการร้องขอจะปรากฏตัวในนามภาคีที่ร้องขอ เพื่อดำเนินการตามกระบวนการที่เกิดจากคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๒. ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในดินแดนของภาคีที่ได้รับการร้องขอจากการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจวบจนถึงเวลาส่งมอบตัวบุคคลซึ่งจะถูกส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้เป็นภาระของภาคีนั้น

ข้อ ๑๘ ความสัมพันธ์กับอนุสัญญาพหุภาคี

สนธิสัญญานี้จะไม่กระทบกระเทือนสิทธิและพันธกรณีที่คู่ภาคีมีอยู่ตามอนุสัญญาพหุภาคีใด ๆ

ข้อ ๑๙ การระงับข้อพิพาท

ข้อพิพาทใดที่เกิดขึ้นจากการใช้หรือการตีความสนธิสัญญานี้ให้ระงับโดยการปรึกษาหารือหรือการเจรจา

ข้อ ๒๐ การสัตยาบัน การมีผลใช้บังคับ และระยะเวลา

๑. สนธิสัญญานี้จะต้องได้รับการสัตยาบัน สัตยาบันสารจะแลกเปลี่ยนกันที่เวียงจันทน์ สนธิสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับสามสิบวันหลังจากวันแลกเปลี่ยนสัตยาบันสาร

๒. คู่ภาคีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจบอกเลิกสนธิสัญญานี้เมื่อใดก็ได้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งทราบโดยผ่านช่องทางการทูต สนธิสัญญานี้จะยังคงมีผลใช้บังคับต่อไปอีกเพียงหกเดือนหลังจากวันที่คู่ภาคีอีกฝ่ายหนึ่งได้รับการแจ้งดังกล่าว การบอกเลิกจะไม่กระทบกระเทือนต่อกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนใด ๆ ซึ่งได้เริ่มขึ้นก่อนที่จะมีการแจ้งดังกล่าว

เพื่อเป็นพยานแก่การนี้ ผู้ลงนามข้างท้ายซึ่งได้รับมอบอำนาจโดยถูกต้องจากรัฐแต่ละฝ่าย ได้ลงนามสนธิสัญญานี้ทำคู่กันเป็นสองฉบับ ณ กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๒ เป็นภาษาไทย ลาว และอังกฤษ ภาษาไทยและลาวถูกต้องเท่าเทียมกัน ในกรณีที่มีความแตกต่างกันในการตีความ ให้ใช้ฉบับภาษาอังกฤษเป็นเกณฑ์

สำหรับราชอาณาจักรไทย

สำหรับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

(นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ)

(นายสมสะหวาด เล่งสะหวัด)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

รองนายกรัฐมนตรี และ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติ

ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป^๑

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๔๗๒

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อความตามสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

มาตรา ๕ ในพระราชบัญญัตินี้

“ประเทศผู้ร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ร้องขอให้ประเทศไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดน

“ประเทศผู้รับคำร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

“ผู้ประสานงานกลาง” หมายความว่า อัยการสูงสุดหรือผู้ซึ่งอัยการสูงสุดมอบหมายซึ่งมีอำนาจหน้าที่ประสานงานการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศผู้ร้องขอและการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ประเทศไทย รวมทั้งการอื่นที่เกี่ยวข้อง

“เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” หมายความว่า พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในส่วนของตนตามที่ได้รับแจ้งจากผู้ประสานงานกลาง

มาตรา ๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของตน

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

^๑ ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๕, ตอนที่ ๓๒ ก, ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๓๖.

หมวด ๑

หลักทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

มาตรา ๓ ความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ต้องเป็นความผิดอาญาซึ่งกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอและกฎหมายไทยกำหนดให้เป็นความผิดอาญาซึ่งมีโทษประหารชีวิตหรือมีโทษจำคุกหรือโทษจำกัดเสรีภาพในรูปแบบอื่นตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นความผิดที่ได้กำหนดไว้ในหมวดเดียวกัน หรือเรียกชื่อความผิดเป็นอย่างเดียวกันของทั้งสองประเทศหรือไม่ก็ตาม

การกระทำความผิดอาญาอื่นซึ่งมีโทษจำคุกหรือโทษจำกัดเสรีภาพในรูปแบบอื่นน้อยกว่าหนึ่งปีอาจร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากเป็นความผิดเกี่ยวพันกับความผิดที่ทำให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามคำร้องขอแล้ว ไม่ว่าจะเป็นร้องขอพร้อมคำร้องขอในครั้งแรกหรือภายหลัง

มาตรา ๔ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้เริ่มต้นด้วยการมีคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้ร้องขอ

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศผู้ร้องขอที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้จัดส่งไปยังผู้ประสานงานกลาง

ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมิได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ให้จัดส่งคำร้องขอดังกล่าวโดยผ่านวิถีทางการทูต

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารหลักฐาน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารหลักฐานตามวรรคสามซึ่งจะส่งศาลต้องจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยและรับรองความถูกต้องด้วย

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือเอกสารหลักฐานตามมาตราสี่ ศาลจะรับฟังโดยไม่จำเป็นต้องมีพยานบุคคลมาเบิกความประกอบก็ได้

มาตรา ๕ รัฐบาลไทยอาจพิจารณาส่งบุคคลข้ามแดน เพื่อการฟ้องร้องหรือรับโทษตามคำพิพากษาของศาลในความผิดทางอาญา ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจดำเนินคดีของประเทศผู้ร้องขอให้แก่ประเทศนั้น ๆ ตามคำร้องขอได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเป็นความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ และไม่เข้าลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายไทยหรือมิใช่ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหาร

(๒) กรณีที่มีได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน เมื่อประเทศผู้ร้องขอได้แสดงโดยชัดแจ้งว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศไทยในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอ

ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองตามวรรคหนึ่ง (๑) ไม่หมายความว่ารวมถึงความผิดดังต่อไปนี้

(๑) การปลงพระชนม์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์ พระราชินีหรือรัชทายาท

(๒) การฆ่า ประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาล หรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น

(๓) การกระทำความผิดที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญาซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี

ความผิดทางทหาร หมายความว่า ความผิดอาญาทางทหาร โดยเฉพาะและมีใช้ความผิดตามกฎหมายอาญาทั่วไป

มาตรา ๑๐ ถ้าบุคคลใดซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้น เคยได้รับการพิจารณาดีจากศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอในการกระทำอย่างเดียวกันกับที่มีการร้องขอ ให้ส่งข้ามแดนและศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปล่อยตัวหรือพิพากษาให้ลงโทษ และผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว หรือได้รับการอภัยโทษหรือนิรโทษกรรมหรือคดีขาดอายุความหรือมีเหตุอื่นใดซึ่งไม่สามารถดำเนินคดีแก่บุคคลนั้นตามกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอ ห้ามมิให้ส่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนเนื่องจากการกระทำนั้นอีก

มาตรา ๑๑ การควบคุมเพื่อดำเนินคดีหรือลงโทษบุคคลซึ่งถูกส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอมายังประเทศไทยในความผิดอื่นที่ได้กระทำลงก่อนมีการส่งข้ามแดน และการส่งบุคคลซึ่งถูกส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอมายังประเทศไทยไปยังประเทศที่สามจะกระทำมิได้ เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลนั้นเดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและได้กลับเข้ามาในราชอาณาจักรไทยใหม่โดยสมัครใจ

(๒) บุคคลนั้นมิได้เดินทางออกจากราชอาณาจักรไทยภายในสี่สิบห้าวันภายหลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือ

(๓) ประเทศผู้รับคำร้องขอยินยอม

หมวด ๒

กระบวนการดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๒ การดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนอาจกระทำได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอกำหนดไว้
- (๒) บุคคลนั้นยินยอมให้ส่งข้ามแดน หรือ
- (๓) เป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทนที่ประเทศไทยทำกับประเทศผู้ร้องขอ

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนยื่นผ่านวิธีการทูตให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) หากเห็นว่าคำร้องขอดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและไม่มีเหตุผลอื่นใดที่จะไม่ดำเนินการให้ ก็ให้ส่งคำร้องนั้นให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการต่อไป
- (๒) หากเห็นว่าคำร้องขอดังกล่าวอาจกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือมีเหตุผลอื่นที่ไม่อาจดำเนินการให้ได้ ก็ให้กระทรวงการต่างประเทศเสนอความเห็นนั้นพร้อมด้วยคำร้องขอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาโดยเร็ว ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบต่อความเห็นดังกล่าวของกระทรวงการต่างประเทศ ให้พิจารณาสั่งการตามที่เห็นสมควร หากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้ดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามคำร้องขอ ก็ให้กระทรวงการต่างประเทศส่งเรื่องให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๔ เมื่อได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากกระทรวงการต่างประเทศหรือจากประเทศผู้ร้องขอ ให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เห็นว่าคำร้องขอนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะดำเนินการให้ได้ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายจับแล้วจัดส่งหมายจับให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป
- (๒) ในกรณีที่คำร้องขอนั้นมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือมีเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องหรืออาจดำเนินการให้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่จำเป็นบางประการ ให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งเหตุขัดข้อง

หรือเงื่อนไขที่จำเป็นให้ประเทศผู้ร้องขอทราบ แต่ถ้าการดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะกระทบกระเทือนการฟ้องคดีอื่นใด หรือการดำเนินการอื่นใดเกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งบุคคลนั้นกำลังถูกดำเนินการอยู่ในประเทศไทย ผู้ประสานงานกลางจะเลื่อนการดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น หรือจะดำเนินการโดยกำหนดเงื่อนไขที่จำเป็นก็ได้ ทั้งนี้ ให้แจ้งให้ประเทศผู้ร้องขอทราบโดยไม่ชักช้า

(๓) ในกรณีที่คำร้องขอนั้นมิได้ส่งผ่านวิธีการทูตให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งคำร้องขอดังกล่าวให้กระทรวงการต่างประเทศทราบเพื่อให้ความเห็นก่อนดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ให้นำความในมาตรา ๑๓ (๒) มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๔) ในกรณีที่ผู้ประสานงานกลางเห็นว่าคำร้องขออาจกระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือมีเหตุผลอื่นใดซึ่งไม่ควรดำเนินการ หรือเห็นว่าคำร้องขอดังกล่าวไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะดำเนินการให้ได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ประสานงานกลางแจ้งประเทศผู้ร้องขอหรือกระทรวงการต่างประเทศ แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการต่อไป

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประเทศผู้ร้องขออาจมีคำร้องขอให้จับกุมและคุมขังบุคคลที่ต้องการตัวไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้ คำร้องขอเช่นว่านี้ของประเทศผู้ร้องขอที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้จัดส่งไปยังผู้ประสานงานกลาง ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมิได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้ส่งผ่านวิธีการทูต

คำร้องขอตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ประสานงานกลางกำหนด

การพิจารณาเพื่อดำเนินการให้นำความในมาตรา ๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ เมื่อจับกุมตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนตามความในมาตรา ๑๕ ได้ให้นำส่งพนักงานอัยการโดยมิชักช้า ทั้งนี้ เพื่อยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลซึ่งถูกร้องขอไว้ในระหว่างรอคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการและเอกสารหลักฐานจากประเทศผู้ร้องขอ

หากศาลมีรับคำฟ้องเพื่อดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่บุคคลซึ่งถูกร้องขอถูกจับ หรือภายในเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่บุคคลนั้นถูกจับให้ปล่อยตัวบุคคลนั้นไป

ในกรณีที่มีการปล่อยตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอตามความในวรรคสอง เนื่องจากประเทศผู้ร้องขอมิได้จัดส่งคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการ และเอกสารหลักฐานอันจำเป็นตามมาตรา ๘ หรือด้วยเหตุอื่นใด ให้การร้องขอให้จับตามมาตรา ๑๕ เป็นอันยกเลิก และประเทศผู้ร้องขอจะร้องขอให้จับบุคคลซึ่งถูกร้องขอดังกล่าวด้วยเหตุเดียวกันนี้อีกมิได้ แต่การปฏิเสธหรือยกเลิก

คำร้องขอให้จับดังกล่าวไม่มีผลเป็นการห้ามประเทศผู้ร้องขอที่จะร้องขอให้ส่งบุคคลซึ่งถูกร้องขอนั้นข้ามแดนตามปกติ

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่เห็นสมควร กระทรวงการต่างประเทศอาจเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศหรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้ผู้ประสานงานกลางก่อนเสนอต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาและให้ศาลมีอำนาจเรียกกระทรวงการต่างประเทศมาชี้แจง เพื่อประกอบการพิจารณาได้ ทั้งนี้ ให้รวมถึงการพิจารณาในชั้นอุทธรณ์ด้วย

ส่วนที่ ๒

กระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน

มาตรา ๑๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ เมื่อจับบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนได้แล้วให้พนักงานอัยการนำคดีขึ้นสู่ศาลโดยมิชักช้า

ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรให้เลื่อนคดีตามที่พนักงานอัยการหรือบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนร้องขอ ทั้งนี้ ให้ศาลส่งขังบุคคลซึ่งถูกร้องขอนั้นไว้ระหว่างการพิจารณา

การควบคุมและการดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้ศาลถามพนักงานอัยการว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ หากมีคำคัดค้านของพนักงานอัยการศาลพึงรับฟังประกอบการวินิจฉัย

ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามบุคคลซึ่งถูกร้องขอว่ามีทนายความหรือไม่ หากไม่มีและต้องการทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความให้และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙ เมื่อศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้ว เห็นว่ามีเหตุดังต่อไปนี้ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดนต่อไป

(๑) บุคคลซึ่งถูกจับนั้นเป็นบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนและมิใช่ผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่อยู่ในหลักเกณฑ์ให้ส่งข้ามแดนได้ตามมาตรา ๑๒

(๒) คดีมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา หากความผิดนั้นได้กระทำความในราชอาณาจักรหรือมีกฎหมายบัญญัติให้ถือว่าได้กระทำความในราชอาณาจักร และ

(๓) ความผิดซึ่งเป็นเหตุให้ร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น เป็นความผิดซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามพระราชบัญญัตินี้และมีใช่เป็นความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหารโดยเฉพาะ

ถ้าศาลพิเคราะห์เห็นว่าพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งไม่เพียงพอ ก็ให้ศาลมีคำสั่งปล่อยและดำเนินการปล่อยบุคคลนั้นไปเมื่อสิ้นระยะเวลาเจ็ดสิบสองชั่วโมงนับแต่ได้อ่านคำสั่งปล่อยนั้นวันแต่ภายในระยะเวลาดังกล่าว พนักงานอัยการจะได้แจ้งความจำนงค์ว่าจะอุทธรณ์ ก็ให้ขังไว้ในระหว่างอุทธรณ์และจะต้องยื่นอุทธรณ์ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลอ่านคำสั่งปล่อย ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๘ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้ส่งบุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งขังตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ข้ามแดนก่อนครบระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งขังเพื่อส่งข้ามแดน

เมื่อมีเหตุอันสมควรที่จะเลื่อนกำหนดการส่งบุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งขังเพื่อส่งข้ามแดนให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อพิจารณามีคำสั่งขังบุคคลนั้นต่อไปตามกำหนดเวลาเท่าที่จำเป็น คำร้องเช่นนั้นจะต้องยื่นก่อนครบกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้ขังเพื่อส่งข้ามแดน

ถ้ามิได้ส่งบุคคลนั้นข้ามแดนภายในเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดหรือภายในกำหนดเวลาที่ศาลได้อนุญาตให้ขยายออกไปตามคำร้องของพนักงานอัยการตามวรรคสอง ให้ปล่อยบุคคลนั้นไป

ส่วนที่ ๓ การอุทธรณ์

มาตรา ๒๑ เมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ปล่อยหรือขังบุคคลเพื่อส่งข้ามแดนแล้วพนักงานอัยการหรือบุคคลนั้นอาจยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่งนั้น

ในการพิจารณาอุทธรณ์ ให้ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยคำคัดค้านเฉพาะเหตุที่ให้ศาลมีคำสั่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๘ โดยพิจารณาว่าศาลชั้นต้นได้มีคำสั่งไปโดยมีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

หมวด ๓

การดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

มาตรา ๒๒ ภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้จับบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนและรัฐบาลไทยพิจารณาให้ส่งบุคคลนั้นเป็นผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว การส่งมอบตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนให้แก่ประเทศผู้ร้องขอจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งถึงที่สุด หรือภายในกำหนดเวลาที่ศาลได้อนุญาตให้ขยายออกไปตามคำร้องของพนักงานอัยการ ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่และวิธีการส่งมอบตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมิได้ดำเนินการรับมอบตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๒๒ โดยไม่มีเหตุอันควร หากต่อมาภายหลังได้ร้องขอให้ส่งบุคคลนั้นข้ามแดนในความคิดเดียวกันอีก ให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามวรรคหนึ่ง มิให้นำความในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๔ ในกรณีที่บุคคลซึ่งศาลมีคำสั่งถึงที่สุดให้จับเพื่อส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนกำลังถูกดำเนินคดีหรืออยู่ระหว่างรับโทษตามคำพิพากษาอยู่ในประเทศไทยในคดีอื่นนอกเหนือจากคดีซึ่งขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน รัฐบาลไทยอาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งบุคคลดังกล่าวให้แก่ประเทศผู้ร้องขอ
- (๒) เลื่อนการส่งบุคคลนั้นจนกว่าการดำเนินคดีเสร็จสิ้นลงหรือจนกว่าบุคคลนั้นจะได้รับโทษตามคำพิพากษาทั้งหมดหรือบางส่วนแล้ว
- (๓) ส่งบุคคลดังกล่าวให้แก่ประเทศผู้ร้องขอชั่วคราวเพื่อการฟ้องคดีตามเงื่อนไขที่ตกลงกับประเทศผู้ร้องขอ และหลังจากที่บุคคลนั้นถูกส่งกลับมาประเทศไทยแล้ว อาจถูกส่งกลับไปยังประเทศผู้ร้องขออีกครั้งหนึ่งเพื่อรับโทษตามคำพิพากษา

มาตรา ๒๕ หากไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศผู้ร้องขอ ให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทราบเพื่อดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้นตามกฎหมายไทยต่อไป

มาตรา ๒๖ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีจะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ได้รับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้ร้องขอตั้งแต่สองประเทศขึ้นไปให้ส่งบุคคลเดียวกันข้ามแดนไม่ว่าจะในความคิดเดียวกันหรือความผิดต่างกัน ในกรณีเช่นว่านั้นให้ผู้ประสานงานกลางพิจารณาว่าควรจะ

ส่งบุคคลนั้นข้ามแดนให้แก่ประเทศผู้ร้องขอรายใดและภายใต้เงื่อนไขอย่างไร หรือจะส่งให้แก่ประเทศผู้ร้องขอนั้นก่อนหลังกันอย่างไร ทั้งนี้ ให้นำเหตุผลดังต่อไปนี้มาพิจารณาเปรียบเทียบประกอบการใช้ดุลพินิจด้วย

- (๑) ประเทศผู้ร้องขอมีหรือไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย
- (๒) สถานที่กระทำความผิด
- (๓) ความร้ายแรงของความผิดซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศผู้ร้องขอและอัตราโทษ
- (๔) ลำดับคำร้องขอที่ได้รับจากประเทศผู้ร้องขอ
- (๕) สัญชาติของผู้กระทำความผิด
- (๖) ส่วนได้เสียและความพร้อมในการดำเนินคดี
- (๗) เหตุผลอื่นด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศ

ต่างประเทศ

เมื่อผู้ประสานงานกลางใช้ดุลพินิจประการใดแล้วให้แจ้งประเทศผู้ร้องขอเหล่านั้นทราบและดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติต่อไป

มาตรา ๒๗ เมื่อจับบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนได้แล้ว ไม่ว่าจะได้มีคำร้องขอตามพระราชบัญญัตินี้หรือไม่ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจซึ่งจับกุมบุคคลดังกล่าวสอบถามบุคคลนั้นว่าจะยินยอมให้ส่งข้ามแดนหรือไม่

หากบุคคลซึ่งถูกร้องขอตามความในวรรคหนึ่งแสดงความยินยอมให้ส่งข้ามแดนให้จัดทำ การแสดงความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรตามแบบที่ผู้ประสานงานกลางกำหนดแล้วให้พนักงาน อัยการจัดให้มีการนำบุคคลนั้นไปยังศาลโดยยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลตรวจสอบความยินยอมดังกล่าว โดยพินิจหาศาลเห็นว่าบุคคลนั้นได้ให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้ เพื่อส่งข้ามแดนตามมาตรา ๒๒ ต่อไป

ความยินยอมที่ได้กระทำต่อหน้าศาลแล้วไม่อาจเพิกถอนได้

ในการตรวจสอบของศาล หากบุคคลซึ่งถูกร้องขอนั้นกลับคำให้ความยินยอมซึ่งได้แสดง ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้วนั้น ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีส่ง ผู้ร้ายข้ามแดนตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ ส่วนที่ ๒ ต่อไป

มาตรา ๒๘ กรณีที่คดีส่งข้ามแดนอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลไม่ว่าในศาลใดหาก บุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนแสดงต่อศาลว่ายินยอมให้ส่งข้ามแดน ให้ศาลงดการพิจารณาและ มีคำสั่งให้ขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดนตามมาตรา ๒๒ ต่อไป

ความยินยอมที่ได้กระทำต่อหน้าศาลแล้วไม่อาจเพิกถอนได้

หมวด ๔

กรณีประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งความผิดอันเป็นมูลเหตุที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายไทยแต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอและรัฐบาลจำเป็นต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตก็ให้มีการเจรจาตกลงเพื่อให้มีการรับรองดังกล่าวได้ ในกรณีนี้หากศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตให้รัฐบาลดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต ทั้งนี้ ห้ามมิให้บุคคลนั้นได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ เว้นแต่เป็นการพระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๓๐ การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอมายังประเทศไทยให้พนักงานอัยการหรือหน่วยงานที่ประสงค์จะให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเสนอเรื่องต่อผู้ประสานงานกลาง

ในกรณีที่ผู้ประสานงานกลางมีคำวินิจฉัยว่าสมควรที่จะจัดทำคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอ ให้ผู้ประสานงานกลางส่งเรื่องให้พนักงานอัยการจัดทำคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนและเอกสารประกอบต่อไป

คำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามวรรคหนึ่งและเอกสารประกอบคำร้องให้เป็นไปตามระเบียบที่ผู้ประสานงานกลางกำหนด

คำวินิจฉัยของผู้ประสานงานกลางเกี่ยวกับการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ถือเป็นยุติ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีมีมติเป็นอย่างอื่น

การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอที่มีได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการ โดยผ่านวิธีการทางทูต

การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการตามสนธิสัญญา

มาตรา ๓๑ การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓๐ ให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐาน สอบปากคำพยานบุคคล ออกคำสั่งเรียกบุคคลใดมาให้การต่อพนักงานอัยการ และดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร รวมทั้งอาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการใดเพื่อประโยชน์ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน คำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ถือเป็นคำบังคับของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๕

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

มาตรา ๓๒ บรรดาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ประเทศผู้ร้องขอ หรือการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศไทย ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๓ บรรดาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้วก่อนหรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ดำเนินการต่อไปตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๕๓๒ จนกว่าจะเสร็จสิ้นกระบวนการ

มาตรา ๓๔ ในกรณีที่กฎกระทรวง ระเบียบ หรือข้อบังคับตามพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ได้ประกาศใช้ หรือยังไม่มีผลใช้บังคับ หากมีความจำเป็นต้องดำเนินการใดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ดำเนินการได้ตามวิธีการและบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๕๓๒ และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

ກາດຟນວກ ຈ

ກຸຮຸຮມາຍວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຄ.ສ. 2012

ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນລາວ

ສັນຕິພາບ ເອກະລາດ ປະຊາທິປະໄຕ ເອກະພາບ ວັດທະນະຖາວອນ

ສະພາແຫ່ງຊາດ

ເລກທີ 18 /ສພຊ

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ວັນທີ 11 ກໍລະກົດ 2012

ກົດໝາຍ

ວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ໝວດທີ 1

ບົດບັນຍັດທົ່ວໄປ

ມາດຕາ 1. ຈຸດປະສົງ

ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ກຳນົດຫຼັກການ, ລະບຽບການ ແລະມາດຕະການກ່ຽວກັບການ ຄຸ້ມຄອງແລະການກວດກາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເພື່ອໃຫ້ມີຄວາມຖືກຕ້ອງເປັນທຳ, ສອດ ຄ່ອງກັບກົດໝາຍຂອງສປປ ລາວ, ລະບຽບການສາກົນ, ສັນຍາ ແລະສົນທິສັນຍາສາກົນທີ່ສປປ ລາວ ເປັນພາຄີ, ແນໃສ່ຕ້ານແລະສະກັດກັ້ນອາຊະຍາກຳ, ປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ການຮ່ວມມື ສາກົນໃນວຽກງານດັ່ງກ່າວ ມີປະສິດທິຜົນບົນພື້ນຖານການເຄົາລົບຄວາມເປັນເອກະລາດ,

ອະທິປະໄຕ, ຜົນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນຂອງກັນ, ສະເໝີພາບແລະຕ່າງຝ່າຍຕ່າງໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ.

ມາດຕາ 2. ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແມ່ນບຸກຄົນທີ່ຖືກກ່າວຫາວ່າໄດ້ຖືກສານຕັດສິນວ່າເປັນຜູ້ກະທຳຜິດທາງອາຍາຢູ່ລັດຕ່າງປະເທດແຕ່ໄດ້ເອົາຕົວຫຼົບໜີມາຢູ່ດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ຫຼື ຖືກກ່າວຫາ ຫຼື ຖືກ ສານຕັດສິນ ຢູ່ ສປປ ລາວ ແຕ່ໄດ້ເອົາຕົວຫຼົບໜີໄປຢູ່ ດິນແດນຂອງລັດຕ່າງປະເທດ.

ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແມ່ນການສົ່ງມອບຜູ້ຖືກຫາ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດທີ່ຕ້ອງການຕົວ ໂດຍລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ ໃຫ້ແກ່ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ເພື່ອນຳໄປດຳເນີນຄະດີອາຍາ ຫຼື ປະຕິບັດໂທດຢູ່ໃນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ.

ມາດຕາ 3. ການອະທິບາຍຄຳສັບ

ຄຳສັບທີ່ນຳໃຊ້ໃນກົດໝາຍສະບັບນີ້ ມີຄວາມໝາຍ ດັ່ງນີ້:

1. ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ໝາຍເຖິງ ລັດໃດໜຶ່ງ ທີ່ຮ້ອງຂໍໃຫ້ລັດອື່ນສົ່ງມອບຜູ້ຖືກຫາ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດທີ່ ຕ້ອງການຕົວ ເພື່ອສົ່ງມອບຂ້າມແດນ;
2. ລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ ໝາຍເຖິງ ລັດໃດໜຶ່ງ ຊຶ່ງລັດອື່ນຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
3. ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ໝາຍເຖິງ ຜູ້ຖືກຫາ ຫຼື ຜູ້ກະທຳຜິດ;
4. ພາຄີ ໝາຍເຖິງ ລັດ, ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ຫຼື ພາກພື້ນ, ນິຕິບຸກຄົນອື່ນຕາມກົດໝາຍສາກົນ ທີ່ໄດ້ສະໝັກໃຈຮັບປະຕິບັດຂໍ້ຜູກພັນຕາມສົນທິສັນຍາສາກົນ ແລະ ສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ ໄດ້ມີຜົນສັກສິດຕໍ່ລັດ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ນິຕິບຸກຄົນເຫຼົ່ານັ້ນແລ້ວ;
5. ອາຊະຍາກຳ ໝາຍເຖິງ ການກະທຳຜິດທາງອາຍາ;
6. ອົງການໃຈກາງປະສານງານ ໝາຍເຖິງ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ຮັບຜິດຊອບປະສານງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມສົນທິສັນຍາທີ່ສປປ ລາວ ເປັນພາຄີ;
7. ອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງ ສປປ ລາວ ໝາຍເຖິງ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ, ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ, ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ, ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ແລະ ກະຊວງຍຸຕິທຳ.

ມາດຕາ 4 ຫຼັກການ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ໃຫ້ປະຕິບັດຕາມຫຼັກການພື້ນຖານ ດັ່ງນີ້:

1. ເຄົາລົບເອກະລາດ, ອະທິປະໄຕ, ຜົນແຜ່ນດິນອັນຄົບຖ້ວນຂອງກັນ, ບໍ່ແຊກແຊງເຂົ້າວຽກງານພາຍໃນຂອງກັນຮ່ວມມື, ຊ່ວຍເຫຼືອ ຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ທາງດ້ານຍຸຕິທຳ;
2. ເຄົາລົບ ແລະ ປະຕິບັດສັນຍາ ແລະ ສົນທິສັນຍາສາກົນທີ່ສປປ ລາວ ເປັນພາຄີ;

3. ຕ້ອງແມ່ນການກະທຳຜິດທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນກົດໝາຍອາຍາຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ
ແລະລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ;

4. ເຄົາລົບ ກຽດສັກສີ ແລະ ສິດເສລີພາບຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ.

ມາດຕາ 5. ຂອບເຂດການນຳໃຊ້ກົດໝາຍ

ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ນຳໃຊ້ສຳລັບພົນລະເມືອງລາວ, ຄົນຕ່າງປະເທດ, ຄົນຕ່າງດ້າວ
ແລະ ຄົນບໍ່ມີສັນຊາດ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນ ຫຼື ນອກດິນແດນ ສປປ ລາວ ທີ່ໄດ້ກະທຳຜິດທາງອາຍາ ຢູ່
ສປປ ລາວ ຫຼື ຢູ່ ລັດຕ່າງປະເທດ.

ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ນຳໃຊ້ ສຳລັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ທັງໃນກໍລະນີທີ່ ສປປ
ລາວ ເປັນພາຄີ ຫຼື ບໍ່ເປັນພາຄີ ຂອງສິນທິສັນຍາ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 6. ການຮ່ວມມືສາກົນ

ລັດ ຊຸກຍູ້ການພົວພັນ, ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ, ພາກພື້ນ ແລະ ສາກົນ ກ່ຽວກັບ
ວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ດ້ວຍການແລກປ່ຽນບົດຮຽນ, ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ການສຳມະນາ,
ການຍົກລະດັບຄວາມຮູ້, ຄວາມສາມາດທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ການຊ່ວຍເຫຼືອ
ເພື່ອພັດທະນາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ, ປະຕິບັດສັນຍາ ແລະ ສິນທິສັນຍາສາກົນ ທີ່ ສປປ
ລາວ ເປັນພາຄີ ຫຼື ປະຕິບັດຕາມຫຼັກການ ຊ່ວຍເຫຼືອ ຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ທາງດ້ານຍຸຕິທຳ.

ໝວດທີ 2

ການສົ່ງ ແລະ ການປະຕິເສດການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 7. ການກະທຳຜິດທີ່ພາໃຫ້ມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການກະທຳຜິດທີ່ພາໃຫ້ມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕ້ອງເປັນການກະທຳຜິດ ທີ່
ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນກົດໝາຍອາຍາຂອງ ສປປ ລາວ ແລະ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຊຶ່ງກຳນົດໂທດຕັດອິດ
ສະລະພາບ ເກີນກວ່າ ສິບສອງເດືອນ ໂດຍບໍ່ຂຶ້ນກັບວ່າ ກົດໝາຍອາຍາ ຂອງ ສປປ ລາວ ຫຼື ຂອງ
ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍໄດ້ກຳນົດເປັນການກະທຳຜິດສະຖານດຽວກັນ ຫຼື ບໍ່ແມ່ນສະຖານດຽວກັນກໍຕາມ.

ໃນກໍລະນີ ການຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເພື່ອປະຕິບັດໂທດ ຫຼື ສືບຕໍ່ປະຕິບັດ
ໂທດຕັດອິດ ສະລະພາບຕາມຄຳຕັດສິນຂອງສານ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ
ຈະປະຕິບັດໄດ້ ກໍຕໍ່ເມື່ອກຳນົດເວລາຂອງໂທດຕັດອິດສະລະພາບ ຫາກຍັງເຫຼືອບໍ່ຕ່ຳກວ່າ ຫົກ
ເດືອນ.

ຖ້າວ່າ ຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຫາກກ່ຽວຂ້ອງກັບການກະທຳຜິດສອງ ຫຼື
ຫຼາຍສະຖານ ຊຶ່ງແຕ່ລະການກະທຳຜິດນັ້ນ ກໍເປັນການກະທຳຜິດຕາມກົດໝາຍຂອງລັດທີ່ຮ້ອງ

ຂໍ້ ແລະ ຂອງສປປ ລາວ ແລ້ວ ແລະ ຢ່າງໜ້ອຍ ການກະທຳຜິດໃດໜຶ່ງ ຫາກມີເງື່ອນໄຂທາງດ້ານກຳນົດເວລາຂອງໂທດ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນວັກໜຶ່ງ ແລະ ສອງ ຂອງມາດຕານີ້ ສປປ ລາວ ອາດຕົກລົງໃຫ້ມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ສຳລັບການກະທຳຜິດທັງໝົດກໍໄດ້.

ມາດຕາ 8. ການປະຕິເສດຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈະຖືກປະຕິເສດ ໃນກໍລະນີໃດໜຶ່ງ ດັ່ງນີ້:

1. ການກະທຳຜິດທາງດ້ານການເມືອງ ເປັນຕົ້ນ ການຕໍ່ສູ້ເພື່ອອິດສະລະພາບ, ສັນຕິພາບ ແລະ ຄຳເຫັນດ້ານການເມືອງ, ຍົກເວັ້ນການກະທຳຜິດທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 9 ຂອງກົດໝາຍ ສະບັບນີ້;
2. ການກະທຳຜິດທາງທະຫານຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ເປັນຕົ້ນ ການຫຼົບໜີຈາກການເປັນທະຫານພັນທະ, ການບໍ່ປະຕິບັດຄຳສັ່ງຂອງຜູ້ບັງຄັບບັນຊາ;
3. ການດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ການປະຕິບັດໂທດ ກ່ຽວກັບການກະທຳຜິດທີ່ຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເປັນໂມຄະຕາມກົດໝາຍຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ແລະ ຕາມກົດໝາຍຂອງສປປ ລາວ;
4. ສານຂອງ ສປປ ລາວ ໄດ້ຕັດສິນ ຫຼື ໄດ້ພິພາກສາ ຢ່າງເດັດຂາດແລ້ວ ກ່ຽວກັບບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ໃນສະຖານການກະທຳຜິດດຽວກັນ ກ່ອນການຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
5. ການຕັດສິນຂອງສານ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນ ໄດ້ດຳເນີນໂດຍລັບຫຼັງ ເວັ້ນເສຍແຕ່ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ໄດ້ຮັບປະກັນວ່າ ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນ ຈະມີໂອກາດໄດ້ຕໍ່ສູ້ຄະດີຢ່າງເປັນທຳ ແລະ ຈະໄດ້ຖືກພິຈາລະນາຄະດີຄືໃໝ່ ໂດຍການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຜູ້ກ່ຽວ.

ມາດຕາ 9. ການກະທຳ ທີ່ບໍ່ຖືວ່າເປັນການກະທຳຜິດທາງດ້ານການເມືອງ

ການກະທຳ ທີ່ບໍ່ຖືວ່າເປັນການກະທຳຜິດທາງດ້ານການເມືອງ ມີ ດັ່ງນີ້:

1. ການຄາດຕະກຳ ຫຼື ຄວາມພະຍາຍາມຄາດຕະກຳ ຫຼື ທຳຮ້າຍຮ່າງກາຍປະມຸກລັດ, ປະທານສະພາແຫ່ງຊາດ, ຫົວໜ້າລັດຖະບານ ຫຼື ຜູ້ນຳອື່ນ ແລະ ສະມາຊິກໃນຄອບຄົວຂອງບຸກຄົນດັ່ງກ່າວ;
2. ການໂຈລະກຳ;
3. ການບຸກລຸກຄ້າຍຄຸມຂັງ, ຄ້າຍດັດສ້າງ;
4. ການກະທຳຜິດຕໍ່ປະເທດເພື່ອນມິດ;
5. ການລັກພາຕົວ ຫຼື ການຈັບເປັນຕົວປະກັນ;
6. ການວາງລະເບີດ, ການຈູດ, ການນຳໃຊ້ອຸປະກອນ ຫຼື ສານເຄມີ ທີ່ອາດເປັນອັນຕະລາຍ ຕໍ່ຊີວິດ ຫຼື ສ້າງຄວາມເສັຍຫາຍທີ່ຮ້າຍແຮງຕໍ່ຮ່າງກາຍ ຫຼື ຕໍ່ຊັບສິນ ຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ;

7. ການກະກຽມ, ຄວາມພະຍາຍາມ ຫຼື ການເຂົ້າຮ່ວມໃນການກະທຳຜິດ, ການໃຫ້ຄຳປຶກສາ, ການຊ່ວຍເຫຼືອ ຫຼື ການຍຸແຍ່ ໃຫ້ບຸກຄົນອື່ນເຂົ້າຮ່ວມໃນການກະທຳຜິດຕາມ ຂໍ້ 1 ຫາ ຂໍ້ 3 ຂອງມາດຕານີ້.

ມາດຕາ 10. ການປະຕິເສດການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ອາດຖືກປະຕິເສດ ໃນກໍລະນີໃດໜຶ່ງ ດັ່ງນີ້:

1. ສປປ ລາວ ມີສິດອຳນາດຕາມກົດໝາຍ ໃນການດຳເນີນຄະດີຕໍ່ການກະທຳຜິດໃດໜຶ່ງທີ່ໄດ້ອ້າງເຖິງ ຢູ່ໃນຄຳຮ້ອງຂໍສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ຈະດຳເນີນຄະດີຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ;

2. ສປປ ລາວ ກຳລັງດຳເນີນຄະດີຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຕົວກ່ຽວກັບການກະທຳຜິດດຽວກັນ;

3. ສປປ ລາວ ເຫັນວ່າ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ອາດບໍ່ສອດຄ່ອງກັບເຫດຜົນທາງດ້ານມະນຸດສະທຳ ອັນເນື່ອງມາຈາກບັນຫາເຊື້ອຊາດ, ສັນຊາດ, ສາສະໜາ, ເຜົ່າ, ເພດ, ຖານະທາງດ້ານສັງຄົມ ຫຼື ຖານະທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ຊຶ່ງອາດຖືກທໍລະມານ ຫຼື ຖືກປະຕິບັດຢ່າງໄຮ້ມະນຸດສະທຳ.

ມາດຕາ 11. ການປະຕິເສດການສົ່ງພົນລະເມືອງລາວ, ຄົນຕ່າງດ້າວ ຫຼື ຄົນບໍ່ມີສັນຊາດ ທີ່ອາໄສຢູ່ ສປປ ລາວ

ສປປ ລາວ ປະຕິເສດການສົ່ງພົນລະເມືອງລາວ, ຄົນຕ່າງດ້າວ ຫຼື ຄົນບໍ່ມີສັນຊາດທີ່ອາໄສ ຢູ່ ສປປ ລາວ ຊຶ່ງໄດ້ກະທຳຜິດທາງອາຍາຢູ່ນອກດິນແດນ ສປປ ລາວ ເວັ້ນເສຍແຕ່ສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຫາກໄດ້ກຳນົດໄວ້ເປັນຢ່າງອື່ນ.

ການປະຕິເສດ ສົ່ງບຸກຄົນດັ່ງກ່າວຂ້າມແດນ ຕາມຄຳຮ້ອງຂໍ ບໍ່ເປັນສາເຫດພາໃຫ້ຜູ້ກ່ຽວພັນ ອອກຈາກຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງອາຍາ ແລະ ຜູ້ກ່ຽວຍັງຈະຖືກດຳເນີນຄະດີອາຍາ ຢູ່ ສປປ ລາວ ຕາມກົດໝາຍ ຂອງ ສປປ ລາວ.

ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈະສົ່ງສຳນວນຄະດີແລະຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃຫ້ອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງສປປ ລາວ ເພື່ອດຳເນີນຄະດີຕໍ່ພົນລະເມືອງລາວ, ຄົນຕ່າງດ້າວ ຫຼື ຄົນບໍ່ມີສັນຊາດນັ້ນ.

ໝວດທີ 3

ການຮ້ອງຂໍ ແລະ ການພິຈາລະນາຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 12. ການຍື່ນຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການຍື່ນຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈາກລັດທີ່ຮ້ອງຂໍມາຍັງ ສປປ ລາວ ຫຼື ຈາກ ສປປ ລາວ ໄປຍັງລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ ໃຫ້ດໍາເນີນຜ່ານທາງການທູດ.

ສໍາລັບການຍື່ນຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນທີ່ສປປ ລາວ ເປັນພາຄີ ໃຫ້ປະຕິບັດຕາມກົນໄກທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍານັ້ນ.

ມາດຕາ 13. ຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຕ້ອງເຮັດເປັນລາຍລັກອັກສອນ ແລະ ມີເນື້ອໃນດັ່ງນີ້:

1. ຊື່ ຂອງອົງການທີ່ຮ້ອງຂໍ;
2. ຊື່ ແລະ ນາມສະກຸນ, ອາຍຸ, ເພດ, ສັນຊາດ, ຮູບຖ່າຍ, ປະເພດ ແລະ ເລກທີຂອງເອກະ ສານກ່ຽວກັບ ຮູບປະພັນ ຫຼື ຈຸດພິເສດ, ອາຊີບ ແລະ ທີ່ຢູ່ ຫຼື ທີ່ພັກອາໄສ ຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ແລະ ຂໍ້ມູນອື່ນ ຂອງບຸກຄົນນັ້ນ;
3. ການສັງລວມຫຍໍ້ ກ່ຽວກັບການກະທຳຜິດ ທີ່ເວົ້າເຖິງສະຖານການກະທຳຜິດ, ວັນ, ເວລາ, ສະຖານທີ່ ແລະ ຜົນຂອງການກະທຳຜິດ;
4. ບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຂໍ້ກ່າວຫາ ຫຼື ສະຖານການກະທຳຜິດ, ໂທດ ແລະ ສິດອຳນາດຂອງສານ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ;
5. ບົດບັນຍັດຂອງກົດໝາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອາຍຸຄວາມໃນການຮ້ອງຟ້ອງ ຫຼື ອາຍຸຄວາມກ່ຽວກັບການປະຕິບັດໂທດ.

ມາດຕາ 14. ເອກະສານປະກອບຄໍາຮ້ອງຂໍ

ເອກະສານ ປະກອບຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເພື່ອດໍາເນີນຄະດີ ມີ ດັ່ງນີ້:

1. ສໍາເນົາຄໍາສັ່ງຈັບຕົວ ຂອງໄອຍະການ, ສານ ຫຼື ເຈົ້າໜ້າທີ່ອື່ນ ທີ່ມີສິດອຳນາດ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ;
2. ຂໍ້ມູນຫຼັກຖານ ທີ່ເປັນພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ການຈັບຕົວ ແລະ ການດໍາເນີນຄະດີ ຢູ່ສານຕໍ່ບຸກຄົນດັ່ງກ່າວ ລວມທັງຂໍ້ມູນຫຼັກຖານທີ່ຊີ້ໃຫ້ເຫັນວ່າບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນ ແມ່ນບຸກຄົນດຽວກັນກັບບຸກຄົນທີ່ໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນຄໍາສັ່ງຈັບຕົວ.

ເອກະສານ ປະກອບຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເພື່ອປະຕິບັດໂທດ ມີດັ່ງນີ້:

1. ສໍາເນົາຄໍາຕັດສິນ ຫຼື ຄໍາພິພາກສາ ທີ່ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ;
 2. ຂໍ້ມູນຫຼັກຖານທີ່ສະແດງ ໃຫ້ເຫັນວ່າ ບຸກຄົນທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຕົວເປັນ ບຸກຄົນດຽວກັນກັບບຸກຄົນທີ່ໄດ້ອ້າງເຖິງໃນຄໍາຕັດສິນ ຫຼື ຄໍາພິພາກສາທີ່ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງ ເດັດຂາດນັ້ນ;

3. ໃບຢັ້ງຢືນໄລຍະເວລາ ໃນການປະຕິບັດໂທດຜ່ານມາ ແລະ ໂທດທີ່ຍັງ ຄ້າງປະຕິບັດຕາມຄໍາຕັດສິນ ຫຼື ຄໍາພິພາກສາ ທີ່ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດ;

4. ໃນກໍລະນີການຕັດສິນລັບຫຼັງ ຕ້ອງໃຫ້ມີຄໍາຊີ້ແຈງ ຫຼື ການຢັ້ງຢືນທາງດ້ານ ກົດໝາຍ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນ ສາມາດຕໍ່ສູ້ຄະດີ ຫຼື ມີໂອກາດໄດ້ ຮັບການພິຈາລະນາຕັດສິນຄະດີຄືນໃໝ່ ໂດຍມີການເຂົ້າຮ່ວມຂອງຜູ້ກ່ຽວ.

ເອກະສານທັງໝົດ ຊຶ່ງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍໄດ້ສົ່ງມາ ຕາມມາດຕານີ້ ຫຼື ຕາມສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ທີ່ ສປປ ລາວ ເປັນພາຄີ ຕ້ອງລົງລາຍເຊັນ ແລະ ປະທັບຕາ ພ້ອມທັງແປເປັນພາສາລາວ ຫຼື ເປັນພາສາອື່ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ.

ມາດຕາ 15. ຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈາກຫຼາຍລັດ

ເມື່ອມີຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຈາກສອງ ຫຼື ຫຼາຍລັດພ້ອມກັນທີ່ຕ້ອງ ການບຸກຄົນດຽວກັນ ໃນສະຖານການກະທຳຜິດດຽວກັນ ຫຼື ຕ່າງກັນກໍຕາມ ກະຊວງການຕ່າງ ປະເທດ ຈະເປັນຜູ້ຕົກລົງວ່າ ຄໍາຮ້ອງຂໍຈາກລັດໃດຈະຖືກນຳມາພິຈາລະນາ ໂດຍຄຳນຶງເຖິງ ຫຼັກການ ຫຼື ພັນທະທີ່ໄດ້ກຳນົດ ໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ, ເວລາ ແລະ ສະຖານທີ່ຂອງການກະທຳຜິດ, ລະດັບຄວາມເປັນອັນຕະລາຍຂອງການກະທຳຜິດ, ເວລາ ໄດ້ຮັບຄໍາຮ້ອງຂໍ, ສັນຊາດ ແລະ ທີ່ຢູ່ປະຈຳ ຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ, ຜູ້ຖືກເຄາະຮ້າຍ ແລະ ຈຸດປະສົງໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 16. ການພິຈາລະນາຄໍາຮ້ອງຂໍ

ພາຍຫຼັງໄດ້ຮັບຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ເອກະສານປະກອບແລ້ວ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຫຼື ອົງການໃຈກາງປະສານງານຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາ ວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ກວດກາຄໍາຮ້ອງຂໍດັ່ງກ່າວວ່າມີຂໍ້ມູນຄົບຖ້ວນ ຫຼື ບໍ່ ຕາມທີ່ ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 13 ແລະ 14 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້ ຫຼື ຕາມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ພ້ອມທັງບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສາຍພົວພັນທາງການທູດ ແລະ ຜົນປະ ໂຫຍດຂອງສປປ ລາວ.

ຖ້າເຫັນວ່າຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຫາກມີເນື້ອໃນ ແລະ ເອກະສານ ປະກອບຄົບຖ້ວນ ແລະ ຖືກຕ້ອງ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນວັກທີ 1 ຂອງມາດຕານີ້ ກະຊວງການ ຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງສົ່ງໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ເພື່ອດຳເນີນຕາມຂັ້ນຕອນການ ພິຈາລະນາສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ.

ຖ້າເຫັນວ່າ ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ສະເໜີມາ ຕາມຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນນັ້ນ ຫາກ ຍັງບໍ່ທັນຄົບຖ້ວນພຽງພໍຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 13 ແລະ 14 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້ ຫຼື ຕາມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນແລ້ວ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຫຼື ອົງການ ໃຈກາງປະສານງານ ກໍຈະຮ້ອງຂໍເອົາຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມພາຍໃນກຳນົດເວລາສິບຫ້າວັນ ນັບແຕ່ວັນ ໄດ້ຮັບຄຳຮ້ອງຂໍເປັນຕົ້ນໄປ ຫຼື ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ.

ລັດ ທີ່ຮ້ອງຂໍ ຕ້ອງປະກອບຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມ ຕາມການສະເໜີ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສິບຫ້າວັນ ນັບແຕ່ວັນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍໄດ້ຮັບຄຳສະເໜີເອົາຂໍ້ມູນເພີ່ມ ເຕີມເປັນຕົ້ນໄປ. ຖ້າວ່າລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫາກບໍ່ສົ່ງຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມຕາມການສະເໜີ ພາຍໃນ ກຳນົດເວລາດັ່ງກ່າວ ໃຫ້ຖືວ່າລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນ ໄດ້ຖອນຄຳຮ້ອງຂໍຂອງຕົນດ້ວຍຄວາມສະໝັກ ໃຈ ແຕ່ກໍບໍ່ໄດ້ເສຍສິດໃນການຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຄືນໃໝ່.

ໝວດທີ 4

ການພິຈາລະນາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 17. ການຈັບຕົວ ແລະ ການກັກຂັງພາງ

ໃນກໍລະນີທີ່ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ຫາກເຫັນວ່າຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ ຮ້າຍຂ້າມແດນມີເງື່ອນໄຂຄົບຖ້ວນແລ້ວ ກໍຈະມອບໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນ ຫຼວງວຽງຈັນ ອອກຄຳສັ່ງຈັບຕົວບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ພາຍໃນກຳນົດເວລາເຈັດວັນ ນັບແຕ່ວັນ ໄດ້ຮັບຄຳຮ້ອງຂໍດັ່ງກ່າວ ຈາກກະຊວງການຕ່າງປະເທດເປັນຕົ້ນໄປ ເພື່ອສົ່ງໃຫ້ສານປະຊາຊົນ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ພິຈາລະນາຕັດສິນກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ໃນກໍລະນີທີ່ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ຫາກເຫັນວ່າ ຄຳ ຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນບໍ່ມີຂໍ້ມູນພຽງພໍ ກໍຈະລາຍງານໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນ ສູງສຸດ ເພື່ອສະເໜີຕໍ່ກະຊວງການຕ່າງປະເທດທາງເອົາຂໍ້ມູນເພີ່ມເຕີມສຳລັບການຈັບຕົວ ຫຼື ກັກຂັງພາງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນ.

ໃນກໍລະນີຮີບດ່ວນ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ອາດຮ້ອງຂໍໃຫ້ຈັບຕົວ ແລະ ກັກຂັງພາງບຸກຄົນທີ່ ຕ້ອງການຕົວໄວ້ກ່ອນຊົ່ວຄາວ ກ່ອນຈະສົ່ງຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຢ່າງເປັນທາງການ ໂດຍຜ່ານທາງການທູດ ຫຼື ຕາມສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ພາຍຫຼັງໄດ້ຮັບຄໍາຮ້ອງຂໍແລ້ວ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຈະສົ່ງໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ເພື່ອມອບໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ອອກຄໍາສັ່ງຈັບຕົວ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສາມວັນ ຕາມຂັ້ນຕອນຂອງກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການດຳເນີນຄະດີອາຍາຂອງສປປ ລາວ.

ເມື່ອໄດ້ຈັບຕົວ ແລະ ກັກຂັງພາງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຕາມຄໍາຮ້ອງຂໍແລ້ວ ຖ້າວ່າ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍທາກບໍ່ສົ່ງຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນພ້ອມດ້ວຍເອກະສານຕ່າງໆ ຢ່າງເປັນທາງການຕາມກົດໝາຍສະບັບນີ້ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ທີ່ກສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ຈັບຕົວ ແລະ ກັກຂັງພາງ ຫຼື ຕາມກຳນົດເວລາທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕ້ອງປ່ອຍຕົວບຸກຄົນທີ່ຖືກກັກຂັງພາງນັ້ນ.

ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ປ່ອຍຕົວຜູ້ຖືກຈັບຕົວ ແລະ ກັກຂັງພາງ ຕາມວັກທີ 4 ຂອງມາດຕານີ້ແລ້ວ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍຈະຮ້ອງຂໍໃຫ້ຈັບຕົວບຸກຄົນດັ່ງກ່າວ ຍ້ອນເຫດຜົນທີ່ໄດ້ສະເໜີມາແລ້ວ ນັ້ນ ບໍ່ໄດ້ ແຕ່ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍຍັງມີສິດຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຕາມປົກກະຕິ.

ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ທີ່ຖືກຈັບຕົວ ແລະ ກັກຂັງພາງ ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ປ່ອຍຕົວພາງ ຈົນກວ່າຈະມີຄໍາຕັດສິນ ຫຼື ຄໍາພິພາກສາຂອງສານທີ່ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 18. ການພິຈາລະນາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ເມື່ອໄດ້ຈັບຕົວບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວແລ້ວ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ຕ້ອງສົ່ງສໍານວນຄະດີ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສາມສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ຈັບຕົວເປັນຕົ້ນໄປ ໃຫ້ສານປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ພິຈາລະນາຕັດສິນເປັນຂັ້ນຕົ້ນພາຍໃນກຳນົດເວລາສາມສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ຮັບຄໍາສັ່ງຟ້ອງເປັນຕົ້ນໄປ.

ການພິຈາລະນາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໃນທີ່ປະຊຸມສານ ໃຫ້ມີແຕ່ຄະນະສານ, ຫົວໜ້າອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ຕໍາຫຼວດ, ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ, ທະນາຍຄວາມ, ຜູ້ແປພາສາ, ຜູ້ຕາງໜ້າສະຖານເອກອັກຄະລັດຖະທູດ ຫຼື ສະຖານກົງສຸນຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ແລະ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງອົງການອື່ນທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງ ສປປ ລາວ ເທົ່ານັ້ນ.

ມາດຕາ 19. ສິດຂອງສານ ໃນການພິຈາລະນາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ໃນການພິຈາລະນາການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ສານ ມີ ສິດດັ່ງນີ້:

1. ກວດກາບຸກຄົນທີ່ຖືກສົ່ງຟ້ອງ ແລະ ຖືກນຳມາປາກົດຕົວຢູ່ສານ ແມ່ນບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຕາມຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຫຼື ບໍ່;
2. ກວດກາການກະທຳຜິດ ທີ່ບົ່ງໄວ້ໃນຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນນັ້ນ ເປັນການກະທຳຜິດ ທີ່ພາໃຫ້ມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມກົດໝາຍສະບັບນີ້ ໄດ້ ຫຼື ບໍ່;

3. ກວດກາການກະທຳຜິດ ບໍ່ຕົກຢູ່ໃນເງື່ອນໄຂຂອງການປະຕິເສດການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 8, 10 ແລະ 11 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້ ຫຼື ບໍ່.

ໃນກໍລະນີທີ່ສານ ຫາກເຫັນວ່າມີເຫດຜົນໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນແລ້ວ ສານກໍຈະຕັດສິນໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ເມື່ອຄຳຕັດສິນໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດແລ້ວ ກໍໃຫ້ດຳເນີນການສົ່ງຜູ້ຖືກສານຕັດສິນຂ້າມແດນ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສາມສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ອ່ານຄຳຕັດສິນເປັນຕົ້ນໄປ.

ໃນກໍລະນີທີ່ສານຫາກເຫັນວ່າ ບໍ່ມີເຫດຜົນໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນກົດໝາຍສະບັບນີ້ ຫຼື ບໍ່ມີຂໍ້ມູນຫຼັກຖານພຽງພໍຢັ້ງຢືນໄດ້ວ່າ ບຸກຄົນທີ່ຖືກສົ່ງຟ້ອງ ແລະ ຖືກນຳມາປາ ກົດຕົວຢູ່ສານ ແມ່ນບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວແທ້ ຫຼື ບໍ່ ສານກໍຈະຕັດສິນບໍ່ໃຫ້ສົ່ງຕົວຜູ້ກ່ຽວຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 20. ການສະເໜີຄັດຄ້ານ ແລະ ການຂໍອຸທອນຄຳຕັດສິນຂອງສານ

ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ມີສິດສະເໜີຄັດຄ້ານຄຳຕັດສິນຂອງສານ ທີ່ບອກວ່າບໍ່ໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແຕ່ຕ້ອງພິຈາລະນາ ພາຍໃນກຳນົດເວລາສາມວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ອ່ານຄຳຕັດສິນ ເປັນຕົ້ນໄປ ວ່າຈະສະເໜີຄັດຄ້ານ ຫຼື ບໍ່. ຖ້າຫາກບໍ່ສະເໜີຄັດຄ້ານ ພາຍໃນກຳນົດເວລາດັ່ງກ່າວ ກໍຕ້ອງປ່ອຍຕົວຜູ້ຖືກຈັບຕົວ ໃນທັນໃດ.

ຖ້າວ່າອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ຫາກສະເໜີຄັດຄ້ານຄຳຕັດສິນຂອງສານແລ້ວ ຕ້ອງໄດ້ສະເໜີໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນພາກກາງ ຍື່ນຄຳສະເໜີຄັດຄ້ານ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສາມສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ອ່ານຄຳຕັດສິນ ເປັນຕົ້ນໄປ.

ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ກໍມີສິດຂໍອຸທອນຄຳຕັດສິນຂອງສານ ທີ່ບອກວ່າໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ຕ້ອງສົ່ງຄຳຮ້ອງຂໍອຸທອນ ໄປຍັງສານປະຊາຊົນພາກກາງ ພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສາມສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ອ່ານຄຳຕັດສິນ ເປັນຕົ້ນໄປ.

ສານປະຊາຊົນພາກກາງ ຕ້ອງຄົ້ນຄວ້າພິຈາລະນາຄຳສະເໜີຄັດຄ້ານ ຫຼື ຄຳຮ້ອງຂໍອຸທອນພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສິບຫ້າວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ຮັບຄຳສະເໜີຄັດຄ້ານ ຫຼື ຄຳຮ້ອງຂໍອຸທອນ ເປັນຕົ້ນໄປ.

ມາດຕາ 21. ສິດໃນການພິຈາລະນາຂອງສານປະຊາຊົນພາກກາງ

ສານປະຊາຊົນພາກກາງ ກວດກາຄຳຕັດສິນຂອງສານປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ກ່ຽວກັບຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍອາຍາ, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການດຳເນີນຄະດີອາຍາ ແລະ ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ລວມທັງເຫດຜົນໃນການຕັດສິນ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ປະເພດ ຄຳພິພາກສາຂອງສານປະຊາຊົນພາກກາງ ມີ ດັ່ງນີ້:

1. ຢັ້ງຢືນເອົາຕາມຄຳຕັດສິນຂອງສານປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ທັງໝົດ;

2. ປ່ຽນແປງຄຳຕັດສິນຂອງສານປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ພິພາກສາໃຫ້ສົ່ງ ຫຼື ບໍ່ ໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ໃນກໍລະນີພິພາກສາບໍ່ໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ກໍໃຫ້ປ່ອຍຕົວບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວໃນທັນໃດ.

ຄຳພິພາກສາຂອງສານປະຊາຊົນພາກກາງ ເປັນຄຳຕົກລົງຂັ້ນສຸດທ້າຍ.

ໝວດທີ 5

ຂັ້ນຕອນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 22. ການດຳເນີນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ພາຍຫຼັງທີ່ຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳພິພາກສາ ຂອງສານໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດແລ້ວ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງປະສານສົມທົບກັບອົງການອື່ນທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງ ສປປ ລາວ ເພື່ອກະກຽມ ແລະ ດຳເນີນການສົ່ງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວໄປຍັງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ພາຍໃນກຳນົດເວລາສາມສິບວັນ ຫຼື ພາຍໃນກຳນົດເວລາທີ່ໄດ້ປົ່ງໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍ ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ອ່ານຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳພິພາກສາເປັນຕົ້ນໄປ.

ມາດຕາ 23. ຂັ້ນຕອນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕ້ອງດຳເນີນຕາມຂັ້ນຕອນດັ່ງນີ້:

1. ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງຕົກລົງກັບລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ກ່ຽວກັບ ວັນ, ເວລາ, ສະຖານທີ່ ແລະ ບັນຫາອື່ນ ທີ່ພົວພັນກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;

2. ໃນກໍລະນີທີ່ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍຫາກບໍ່ຮັບເອົາບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວໂດຍບໍ່ມີເຫດຜົນ ພາຍໃນກຳນົດເວລາທີ່ໄດ້ຕົກລົງກັນ ຫຼື ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນສົນທິສັນຍາ ແລະ ຕໍ່ມາໄດ້ຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງບຸກຄົນນັ້ນຂ້າມແດນ ໃນສະຖານການກະທຳຜິດດຽວກັນອີກ ໃຫ້ປະຕິເສດການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ. ໃນກໍລະນີນີ້ ອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງ ສປປ ລາວ ຕ້ອງປ່ອຍຕົວບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວໃນທັນໃດ ຫຼັງຈາກກຳນົດເວລາຕາມທີ່ໄດ້ປົ່ງໄວ້ໃນມາດຕານີ້ ໄດ້ສິ້ນສຸດລົງ;

3. ໃນກໍລະນີທີ່ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫາກບໍ່ສາມາດຮັບເອົາ ຫຼື ສປປ ລາວ ບໍ່ສາມາດສົ່ງມອບບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນພາຍໃນກຳນົດເວລາຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນ ວັກທີ 1 ຂອງມາດຕານີ້ ຍ້ອນເຫດການທີ່ບໍ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ຂອງ ສປປ ລາວ ເຊັ່ນ ໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດ, ສປປ ລາວ ຫຼື ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນ ຕ້ອງແຈ້ງໃຫ້ກັນຊາບໃນທັນໃດ ເພື່ອຕົກລົງກ່ຽວກັບວັນ, ເວລາ, ສະຖານທີ່ ແລະ ບັນຫາອື່ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 24.ການເລື່ອນການມອບຕົວຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ເມື່ອບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວກຳລັງຖືກດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ກຳລັງປະຕິບັດໂທດ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນສະຖານການກະທຳຜິດທີ່ບໍ່ແມ່ນການກະທຳຜິດຊຶ່ງໄດ້ບົ່ງໄວ້ໃນຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນນັ້ນ ສປປ ລາວ ອາດເລື່ອນການມອບຕົວບຸກຄົນດັ່ງກ່າວອອກໄປ ຈົນກວ່າການດຳເນີນຄະດີຈະສິ້ນສຸດ ຫຼື ໄດ້ມີການປະຕິບັດໂທດບາງສ່ວນ ຫຼື ທັງໝົດຕາມຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳພິພາກສາທີ່ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດແລ້ວ ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ຕ້ອງແຈ້ງໃຫ້ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍຊາບກ່ຽວກັບການເລື່ອນດັ່ງກ່າວ.

ຖ້າເຫັນວ່າການເລື່ອນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນວັກທີ 1 ຂອງມາດຕານີ້ ອາດເຮັດໃຫ້ອາຍຸຄວາມໃນການຮ້ອງຟ້ອງສິ້ນສຸດລົງ ຫຼື ອາດເປັນອຸປະສັກໃຫ້ແກ່ການສືບສວນ-ສອບສວນຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ກ່ຽວກັບການກະທຳຜິດທີ່ມີການຮ້ອງຂໍພາໃຫ້ມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນນັ້ນ ສປປ ລາວ ອາດສົ່ງມອບບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວດັ່ງກ່າວ ເປັນການຊົ່ວຄາວໃຫ້ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ແລະ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍກໍຕ້ອງສົ່ງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນຄືນຕາມກຳນົດເວລາ ແລະ ເງື່ອນໄຂທີ່ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ຕົກລົງກັນ.

ມາດຕາ 25.ການພິຈາລະນາຄະດີໃນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ

ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ຕາມຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈະບໍ່ຖືກດຳເນີນຄະດີອື່ນ ຫຼື ຖືກ ລົງໂທດ ໃນສະຖານການກະທຳຜິດອື່ນ ໃນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ແລະ ຈະບໍ່ຖືກສົ່ງໄປຍັງລັດທີ່ສາມ ເວັ້ນເສຍແຕ່:

1. ສປປ ລາວ ຫາກເຫັນດີໃຫ້ມີການດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ການປະຕິບັດໂທດອື່ນໃນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ບົນພື້ນຖານການອະທິບາຍ ແລະ ການສົ່ງເອກະສານ ພ້ອມດ້ວຍຂໍ້ມູນຕ່າງໆ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 13 ແລະ 14 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້ ແລະ ຄຳເຫັນດີຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງ ການຕົວ ກ່ຽວກັບການດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ການປະຕິບັດໂທດອື່ນນັ້ນ;

2. ບຸກຄົນນັ້ນບໍ່ໄດ້ອອກຈາກດິນແດນ ຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ພາຍໃນ ສາມສິບວັນ ຫຼັງຈາກໄດ້ຖືກປ່ອຍຕົວ ແຕ່ບໍ່ໃຫ້ນັບກຳນົດເວລາດັ່ງກ່າວເຂົ້າໃນໄລຍະເວລາ ທີ່ບຸກຄົນນັ້ນບໍ່ສາມາດອອກຈາກດິນແດນຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຍ້ອນເຫດຜົນທີ່ບໍ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງຜູ້ກ່ຽວ ເຊັ່ນ ໄພພິບັດທາງທຳມະຊາດ;

3. ຫຼັງຈາກໄດ້ອອກໄປແລ້ວ ບຸກຄົນນັ້ນ ໄດ້ກັບຄືນໄປຍັງດິນແດນຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍອີກເທື່ອໃໝ່ ດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈຂອງຜູ້ກ່ຽວ.

ມາດຕາ 26.ການສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງ

ຖ້າວ່າ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫາກໄດ້ຮ້ອງຂໍໃຫ້ມີການສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງທີ່ພົບເຫັນຢູ່ໃນດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ຊຶ່ງເປັນຫຼັກຖານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄະດີ ຫຼື ໄດ້ມາຈາກກະທຳຜິດ ແລະ

ກົດໝາຍຂອງສປປ ລາວ ກໍອະນຸຍາດໃຫ້ສິ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງດັ່ງກ່າວ ເມື່ອມີການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນສປປ ລາວ ກໍຈະສົ່ງຊັບສິ່ງຂອງທີ່ໄດ້ຍຶດ ຫຼື ອາຍັດ ໃຫ້ແກ່ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຕາມຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳພິພາກສາຂອງສານ ທີ່ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງເດັດຂາດ.

ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ມີການດຳເນີນຄະດີຢູ່ ສປປ ລາວ ຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວນັ້ນ ສປປ ລາວ ອາດເລື່ອນການສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງ ທີ່ໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນວັກທີ 1 ຂອງມາດຕານີ້ ຈົນກວ່າຈະຮູ້ຜົນຂອງການສືບສວນ-ສອບສວນ ກ່ຽວກັບຄະດີດັ່ງກ່າວ ຫຼື ສປປ ລາວ ອາດມອບຊັບສິ່ງຂອງນັ້ນ ເປັນການຊົ່ວຄາວ ໃຫ້ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ໂດຍມີເງື່ອນໄຂວ່າ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍນັ້ນຈະສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງດັ່ງກ່າວຄືນໃຫ້ ສປປ ລາວ ໃນທັນໃດ ຫຼັງຈາກໄດ້ຮູ້ຜົນຂອງການສືບສວນ-ສອບສວນ ກ່ຽວກັບຄະດີໃນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ.

ຊັບສິ່ງຂອງທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນວັກທີ 1 ຂອງມາດຕານີ້ ຈະຖືກສົ່ງມອບໃຫ້ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍເຖິງວ່າໄດ້ມີການຕັດສິນໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນແລ້ວ ແຕ່ບໍ່ສາມາດສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໄດ້ ຍ້ອນວ່າບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວເສຍຊີວິດ ຫຼື ໄດ້ເອົາຕົວຫຼົບໜີ.

ການສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງດັ່ງກ່າວ ຈະບໍ່ສ້າງຜົນກະທົບຕໍ່ສິດທິຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຂອງ ສປປ ລາວ ຫຼື ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ບຸກຄົນທີ່ສາມ ຊຶ່ງອາດອ້າງສິດຕໍ່ຊັບສິ່ງຂອງເຫຼົ່ານັ້ນ. ເມື່ອມີການອ້າງສິດ ແລະ ມີການຕັດສິນ ຫຼື ພິພາກສາ ກ່ຽວກັບສິດຕໍ່ຊັບສິ່ງຂອງດັ່ງກ່າວຢູ່ໃນດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ແລ້ວ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍຕ້ອງສົ່ງມອບຊັບສິ່ງຂອງທີ່ໄດ້ຮັບໄປແລ້ວນັ້ນ ຄືນໃຫ້ສປປ ລາວ ໂດຍໄວ.

ມາດຕາ 27. ການອະນຸຍາດໃຫ້ສົ່ງຕົວຜ່ານແດນ

ໃນກໍລະນີ ທີ່ມີການສົ່ງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຜ່ານດິນແດນຂອງ ສປປ ລາວ ຈາກລັດໜຶ່ງ ຫຼື ລັດທີ່ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໄປຍັງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ, ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ລັດທີ່ຈະສົ່ງຕ້ອງຂໍອະນຸຍາດການສົ່ງຕົວຜ່ານແດນຈາກກະຊວງການຕ່າງປະເທດຂອງສປປ ລາວ. ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ໂດຍປະສານສົມທົບກັບອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ພິຈາລະນາການໃຫ້ອະນຸຍາດສົ່ງຕົວຜ່ານແດນພາຍໃນກຳນົດເວລາ ສິບຫ້າວັນ ນັບແຕ່ວັນໄດ້ຮັບຄຳຮ້ອງຂໍເປັນຕົ້ນໄປ.

ໃນກໍລະນີທີ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງກັກຕົວຊົ່ວຄາວ ຜູ້ທີ່ຖືກສົ່ງຕົວ ຜ່ານດິນແດນຂອງສປປ ລາວແລ້ວການກັກຕົວຊົ່ວຄາວນັ້ນ ບໍ່ໃຫ້ເກີນຊາວສີ່ ຊົ່ວໂມງ. ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ລັດທີ່ສົ່ງຕົວນັ້ນ ຕ້ອງໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ຈຳເປັນແກ່ອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງສປປ ລາວ ໃນການກັກຕົວຊົ່ວຄາວ ແລະ ສົ່ງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຜ່ານດິນແດນຂອງ ສປປ ລາວ.

ໃນກໍລະນີ ການສົ່ງຜ່ານແດນທາງອາກາດ ແລະ ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງລົງຈອດສຸກເສີນຢູ່ດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວອາດຖືກກັກຕົວຊົ່ວຄາວຢູ່ໃນດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ໄວ້ສູງສຸດບໍ່ໃຫ້ເກີນ ເຈັດສິບສອງ ຊົ່ວໂມງ. ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ລັດທີ່ສົ່ງຕົວນັ້ນ

ຕ້ອງໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທີ່ຈຳເປັນແກ່ອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງສປປ ລາວ ໃນການກັກຕົວຊົ່ວຄາວ ແລະ ສົ່ງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຜ່ານດິນແດນ ຂອງ ສປປ ລາວ.

ໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈາກ ສປປ ລາວ ຜ່ານດິນແດນຂອງລັດທີ່ສາມ ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຕ້ອງຂໍອະນຸຍາດການຜ່ານແດນຈາກລັດນັ້ນ.

ມາດຕາ 28. ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ອອກຈາກດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ໄປຍັງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ເປັນຕົ້ນ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຍຶດ, ການອາຍັດ, ການມອບຊັບສິ່ງຂອງ ແລະ ການຈັບຕົວ, ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການສົ່ງຕົວຜ່ານດິນແດນຂອງສປປ ລາວ ແລະ ການແປເອກະສານໃຫ້ເປັນພາລະຂອງລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ.

ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການດຳເນີນຕາມຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຂອງສປປ ລາວ ໃຫ້ເປັນພາລະຂອງສປປ ລາວ.

ໃນກໍລະນີທີ່ສົນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຫາກໄດ້ກຳນົດກ່ຽວກັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການດຳເນີນການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນເປັນຢ່າງອື່ນ ກໍໃຫ້ປະຕິບັດຕາມສົນທິສັນຍານັ້ນ.

ມາດຕາ 29. ການແຈ້ງຜົນການດຳເນີນຄະດີ

ລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຕ້ອງແຈ້ງໃຫ້ສປປ ລາວ ຊາບໂດຍໄວ ກ່ຽວກັບການດຳເນີນຄະດີ ຫຼື ການປະຕິບັດຄຳຕັດສິນຂອງສານຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວຊຶ່ງໄດ້ສົ່ງໃຫ້ຕາມຄຳຮ້ອງຂໍ ຫຼື ກ່ຽວກັບການສົ່ງບຸກຄົນ ທີ່ຕ້ອງການຕົວດັ່ງກ່າວໄປຍັງລັດທີ່ສາມ.

ໝວດທີ 6

ສປປ ລາວ ເປັນລັດທີ່ຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 30. ການຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຂອງສປປ ລາວ ໃຫ້ປະຕິບັດຕາມມາດຕາ 12 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້.

ມາດຕາ 31. ການອອກຄຳສັ່ງເປີດການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລະ ຄຳສັ່ງຈັບຕົວ

ໃນກໍລະນີທີ່ຮູ້ໄດ້ຢ່າງແນ່ນອນວ່າ ຜູ້ຖືກຫາ ຫຼື ນັກໂທດ ໄດ້ເອົາຕົວຫຼົບໜີອອກຈາກສປປ ລາວ ໄປຍັງລັດອື່ນ ອົງການສືບສວນ-ສອບສວນຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຕາງໜ້າ ຕ້ອງອອກຄຳສັ່ງເປີດການສືບສວນ-ສອບສວນ ແລ້ວສະເໜີໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ອອກຄຳສັ່ງຈັບຕົວບຸກ ຄົນດັ່ງກ່າວ.

ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ຕ້ອງສົ່ງຄໍາສັ່ງຈັບຕົວ ແລະ ຄໍາສັ່ງເປີດການສືບສວນ-ສອບສວນ ໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ເພື່ອປະກອບຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 13 ແລະ 14 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້ ແລ້ວສົ່ງໃຫ້ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ ເພື່ອຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໄປຍັງລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ.

ໝວດທີ 7

ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການກວດກາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ມາດຕາ 32. ອົງການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ອົງການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ປະກອບດ້ວຍ:

- ກະຊວງການຕ່າງປະເທດ;
- ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ;
- ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ;
- ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ;
- ກະຊວງ ຍຸຕິທຳ;
- ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ.

ມາດຕາ 33. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງກະຊວງການຕ່າງປະເທດ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ກະຊວງ ການຕ່າງປະເທດ ມີສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ ດັ່ງນີ້:

1. ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ມີຄໍາເຫັນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບການທີ່ພົວພັນເຖິງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
2. ພົວພັນ ແລະ ປະສານສົມທົບກັບລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ຫຼື ລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
3. ຮັບ ແລະ ກວດກາຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈາກລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ແລ້ວນຳສົ່ງເອກະສານ ຄໍາຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ;
4. ກວດກາ, ສົ່ງຄໍາຮ້ອງຂໍ ແລະ ເອກະສານທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ໃຫ້ລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍ;
5. ຈັດການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ລວມທັງຊັບສິ່ງຂອງ ໂດຍປະສານສົມທົບກັບອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດອື່ນ ຂອງ ສປປ ລາວ;

6. ປະສານສົມທົບ ແລະ ຕິດຕາມຜົນການດຳເນີນຄະດີສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການ ຕົວກັບລັດທີ່ຮ້ອງຂໍ ພ້ອມທັງແຈ້ງຜົນການດຳເນີນຄະດີດັ່ງກ່າວ ໃຫ້ຂະແໜງການ ແລະ ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຊາບ;

7. ແຈ້ງຜົນຂອງການດຳເນີນຄະດີສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ໃຫ້ລັດທີ່ຖືກຮ້ອງຂໍຊາບ;

8. ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ, ປຶກສາຫາລື ແລະ ມີຄຳເຫັນຕໍ່ສົນທິສັນຍາສອງຝ່າຍ ຫຼື ຫຼາຍຝ່າຍ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມການມອບໝາຍຂອງລັດຖະບານ;

9. ພົວພັນ ແລະ ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;

10. ສະຫຼຸບ ແລະ ລາຍງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕໍ່ຂັ້ນເທິງ;

11. ປະຕິບັດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ອື່ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 34. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ກະຊວງປ້ອງກັນຄວາມສະຫງົບ ມີສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ ດັ່ງນີ້:

1. ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບການທີ່ພົວພັນເຖິງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;

2. ຊີ້ນຳ ແລະ ຊຸກຍູ້ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;

3. ຈັບຕົວ, ກັກຕົວ, ກັກຂັງພາຍ ຫຼື ປ່ອຍຕົວບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນຄຳສັ່ງຈັບຕົວ ແລະ ແຈ້ງໃຫ້ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ;

4. ເກັບກຳຂໍ້ມູນຫຼັກຖານ ແລະ ຍຶດ ຫຼື ອາຍັດຊັບສິ່ງຂອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄະດີຕາມຄຳຮ້ອງຂໍ ໃຫ້ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງ ແລະ ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍວ່າດ້ວຍ ການດຳເນີນຄະດີອາຍາ;

5. ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ, ປຶກສາຫາລື ແລະ ມີຄຳເຫັນຕໍ່ສົນທິສັນຍາສອງຝ່າຍ ຫຼື ຫຼາຍຝ່າຍ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;

6. ເຂົ້າຮ່ວມໃນການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ລວມທັງຊັບສິ່ງຂອງ ໂດຍປະສານສົມທົບກັບອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດອື່ນ ຂອງ ສປປ ລາວ;

7. ພົວພັນ ແລະ ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;

8. ສະຫຼຸບ ແລະ ລາຍງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕໍ່ຂັ້ນເທິງ;

9. ປະຕິບັດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ອື່ນ ຕາມການມອບໝາຍຂອງລັດຖະບານ ຫຼື ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 35. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ມີສິດແລະໜ້າທີ່ ດັ່ງນີ້:

1. ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບການທີ່ ພົວພັນເຖິງວຽກງານສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
2. ເປັນໃຈກາງໃນການປະສານສົມທົບກັບຂະແໜງການອື່ນ ກ່ຽວກັບການສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
3. ຊີ້ນຳ, ນຳພາ ແລະ ກວດກາ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ແລະ ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນພາກກາງ ໃນການອອກຄຳສັ່ງຈັບຕົວ, ກັກຂັງພາຍ, ປ່ອຍຕົວ, ເກັບກຳຂໍ້ມູນຫຼັກຖານ, ຍຶດ, ອາຍັດຊັບສິ່ງຂອງທີ່ພົວພັນກັບການກະທຳຜິດຂອງບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ ຕາມຄຳຮ້ອງຂໍໃຫ້ສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ, ການສະຫຼຸບສຳນວນ ແລະ ສັງເກດຂັ້ນສານ, ຄຳຖະແຫຼງ ແລະ ຄຳສະເໜີ ຄັດຄ້ານຂອງອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນຂັ້ນລຸ່ມ;
4. ແຈ້ງໃຫ້ກະຊວງການຕ່າງປະເທດຊາບ ກ່ຽວກັບຄຳຕັດສິນ ຫຼື ຄຳພິພາກສາກ່ຽວກັບການສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
5. ເກັບກຳຂໍ້ມູນ, ສະຖິຕິ ກ່ຽວກັບການສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ;
6. ເຂົ້າຮ່ວມໃນການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ລວມທັງຊັບສິ່ງຂອງ ໂດຍປະສານສົມທົບກັບອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດອື່ນ ຂອງ ສປປ ລາວ;
7. ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ, ປຶກສາຫາລື ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບສົນທິສັນຍາສອງຝ່າຍ ຫຼື ຫຼາຍຝ່າຍ ກ່ຽວກັບການສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
8. ພົວພັນ ແລະ ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ ກ່ຽວກັບວຽກງານສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
9. ສະຫຼຸບ ແລະ ລາຍງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕໍ່ຂັ້ນເທິງ;
10. ປະຕິບັດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ອື່ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 36. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງສານປະຊາຊົນສູງສຸດ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສິ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ມີສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ ດັ່ງນີ້:

1. ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບການທີ່ພົວພັນເຖິງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
2. ແນະນຳທາງດ້ານວິຊາການ ໃນການພິຈາລະນາຕັດສິນ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
3. ເກັບກຳສະຖິຕິ, ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການຕັດສິນ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
4. ພົວພັນ ແລະ ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
5. ສະຫຼຸບ ແລະ ລາຍງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕໍ່ຂັ້ນເທິງ;
6. ປະຕິບັດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ອື່ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 37. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງກະຊວງຍຸຕິທຳ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ກະຊວງຍຸຕິທຳ ມີ ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ດັ່ງນີ້:

1. ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ, ນິຕິກຳ ແລະ ລະບຽບການທີ່ພົວພັນເຖິງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
2. ເຂົ້າຮ່ວມ, ຊຸກຍູ້, ຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ປະສານສົມທົບກັບຂະແໜງການອື່ນ ກ່ຽວກັບວຽກງານ ສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
3. ເກັບກຳສະຖິຕິ, ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
4. ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ, ປຶກສາຫາລື ແລະ ມີຄຳເຫັນກ່ຽວກັບສົນທິສັນຍາສອງຝ່າຍ ຫຼື ຫຼາຍຝ່າຍ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
5. ເຂົ້າຮ່ວມໃນການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ລວມທັງຊັບສິ່ງຂອງ ໂດຍປະສານສົມທົບກັບອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດອື່ນ ຂອງ ສປປ ລາວ;
6. ພົວພັນ ແລະ ຮ່ວມມືກັບຕ່າງປະເທດ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຕົນ;
7. ສະຫຼຸບ ແລະ ລາຍງານ ກ່ຽວກັບວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕໍ່ຂັ້ນເທິງ;
8. ປະຕິບັດສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ອື່ນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 38. ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຂອງອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ

ໃນການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນມີສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ປະສານສົມທົບກັບອົງການທີ່ມີສິດອຳນາດຂອງສປປ ລາວ ໃນການຈັບຕົວ ແລະ

ການກັກຂັງພາງ ລວມທັງການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ຊັບສິ່ງຂອງຕາມພາລະບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນລະບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 39. ອົງການກວດກາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ອົງການກວດກາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແມ່ນອົງການດຽວກັນກັບອົງການຄຸ້ມ ຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຕາມທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ໃນມາດຕາ 32 ຂອງກົດໝາຍສະບັບນີ້.

ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ມີຄວາມສະດວກ, ຖືກຕ້ອງ ສອດ ຄ່ອງ ແລະ ຍຸຕິທຳ ຕ້ອງມີການກວດກາ ແລະ ປະເມີນຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍ ແລະ ສິນທິສັນຍາວ່າດ້ວຍການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ.

ມາດຕາ 40. ເນື້ອໃນການກວດກາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ

ການກວດກາວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ມີ ເນື້ອໃນດັ່ງນີ້:

1. ການປະຕິບັດລະບຽບກົດໝາຍ ກ່ຽວກັບການສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ;
2. ການນຳໃຊ້ມາດຕະການທາງດ້ານກົດໝາຍ ຕໍ່ບຸກຄົນທີ່ຕ້ອງການຕົວ;
3. ການມອບຮັບຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ແລະ ຊັບສິ່ງຂອງ.

ໝວດທີ 8

ນະໂຍບາຍຕໍ່ຜູ້ມີຜົນງານ ແລະ ມາດຕະການຕໍ່ຜູ້ລະເມີດ

ມາດຕາ 41. ນະໂຍບາຍຕໍ່ຜູ້ມີຜົນງານ

ບຸກຄົນ, ນິຕິບຸກຄົນ ຫຼື ການຈັດຕັ້ງ ທີ່ມີຜົນງານດີເດັ່ນ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ເປັນຕົ້ນ ການຄຸ້ມຄອງວຽກງານສົ່ງຜູ້ຮ້າຍຂ້າມແດນ ຈະໄດ້ຮັບການຍ້ອງຍໍ ຫຼື ນະໂຍບາຍອື່ນ ຕາມລະ ບຽບກົດໝາຍ.

ມາດຕາ 42. ມາດຕະການຕໍ່ຜູ້ລະເມີດ

ບຸກຄົນ, ນິຕິບຸກຄົນ ຫຼື ການຈັດຕັ້ງ ທີ່ລະເມີດກົດໝາຍສະບັບນີ້ ຈະຖືກສຶກສາ ອົບຮົມ, ລົງວິໄນ, ປັບໃໝ, ໃຊ້ແທນຄ່າເສຍຫາຍທາງແພ່ງ ຫຼື ລົງໂທດທາງອາຍາ ຕາມແຕ່ ກໍລະນີເປົ່າ ຫຼື ໜັກ.

ໝວດທີ 9 ບົດບັນຍັດສຸດທ້າຍ

ມາດຕາ 43.ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ

ລັດຖະບານແຫ່ງສປປ ລາວ, ອົງການໄອຍະການປະຊາຊົນສູງສຸດ ແລະ ສານປະຊາຊົນສູງສຸດ ເປັນຜູ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍສະບັບນີ້.

ມາດຕາ 44.ຜົນສັກສິດ

ກົດໝາຍສະບັບນີ້ ມີຜົນສັກສິດ ພາຍຫຼັງ ເກົ້າສິບວັນ ນັບແຕ່ວັນປະທານປະເທດແຫ່ງ ສປປ ລາວ ອອກລັດຖະດຳລັດປະກາດໃຊ້ ເປັນຕົ້ນໄປ.

ປະທານສະພາແຫ່ງຊາດ

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายสุบิน แสงสว่าง
วัน เดือน ปีเกิด	15 กรกฎาคม 2518
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 637 หมู่ที่ 34 ตำบลนาไโ อำเภอหาดซายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ประวัติการศึกษา	
2552	Attestation de Droit de l'Union Européen à l'Université Montesquieu-Bordeaux 4, France
2551	ประกาศนียบัตรกฎหมายอาญา และกฎหมาย สิทธิมนุษยชน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
2549	Attestation de l'Ingénieur de Formation de l'Académie de Grenoble, France
2543	ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ประวัติการทำงาน	
2553-ปัจจุบัน	รองหัวหน้าแผนกค้นคว้าวิทยาศาสตร์และหลัง ปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2543-2553	อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว